

Jaarstukken 2023

3 juli 2024

Inhoudsopgave

ALGEMEEN	5
SAMENVATTING	6
PROGRAMMA 1. SOCIAAL DOMEIN	10
1.1 SOCIALE VEERKRACHT	12
1.2 INTEGRALE TOEGANG SOCIAAL DOMEIN.....	14
1.3 WERK EN INKOMEN	16
1.4 MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING	20
1.5 ZORG VOOR JEUGD EN SOCIALE VEILIGHEID	23
1.6 GEZONDHEID EN SPORT	26
1.7 ONDERWIJS	29
1.8 INDICATOREN	33
PROGRAMMA 2. RUIMTE	40
2.1 RUIMTELIJKE ORDENING EN BOUWZAKEN	41
2.2 GRONDBELEID	44
2.3 RECREATIE EN TOERISME	47
2.4 SPORT EN EVENEMENTEN	50
2.5 INDICATOREN	52
PROGRAMMA 3. LEEFOMGEVING	54
3.1 LANDSCHAP EN NATUUR	55
3.2 MILIEU EN DUURZAAMHEID	57
3.3 BEHEER OPENBAAR GEBIED	59
3.4 VERKEER EN VERVOER	62
3.5 MONUMENTEN EN CULTUUR.....	64
3.6 BURGER- EN OVERHEIDSPARTICIPATIE.....	65
3.7 GEMEENTELIJKE GEBOUWEN EN ACCOMMODATIES	67
3.8 INDICATOREN	69
PROGRAMMA 4. ECONOMIE	70
4.1 WERKGELEGENHEID	71
4.2 MIDDENSTAND EN WINKELGEBIEDEN	73
4.4 AFVALINZAMELING	74
4.5 AVIOLANDA	76
4.6 INDICATOREN	78
PROGRAMMA 5. BESTUURSKRACHT	83
5.1 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	84
5.2 HANDHAVING	87
5.3 DIENSTVERLENING EN BURGERZAKEN	89
5.4 SAMENWERKEN EN BESTUREN	91
5.5 FINANCIËN	93

5.6 BELASTINGEN EN HEFFINGEN	96
5.7 INFORMATIEVOORZIENING EN AUTOMATISERING	97
5.8 OVERHEAD	100
5.9 PERSONEEL EN ORGANISATIE	102
5.10 COMMUNICATIE.....	104
5.11 JURIDISCHE ZAKEN	106
5.12 INDICATOREN	107
PARAGRAFEN	114
PARAGRAAF 1 OPGAVEN	115
PARAGRAAF 2 LOKALE HEFFINGEN	120
PARAGRAAF 3 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING	133
PARAGRAAF 4 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN.....	140
PARAGRAAF 5 FINANCIERING	146
PARAGRAAF 6 BEDRIJFSVOERING	151
PARAGRAAF 7 VERBONDEN PARTIJEN	158
PARAGRAAF 8 GRONDBELEID	168
PARAGRAAF 9 WET OPEN OVERHEID	174
JAARREKENING 2023	176
BALANS PER 31 DECEMBER 2023	177
TOELICHTING OP DE BALANS	180
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING	205
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN.....	210
BEDRAG VAN HEFFING VOOR DE VENNOOTSCHAPSBELASTING	213
TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN RESERVES.....	214
OVERZICHT VAN DE AANWENDING VAN HET BEDRAG VOOR ONVOORZIEN	216
OVERZICHT VAN DE INCIDENTELE BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA	217
OVERZICHT VAN STRUCTURELE TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN RESERVES	225
WET NORMERING TOPINKOMENS	226
RECHTMATIGHEIDSVERANTWOORDING	228
VERANTWOORDINGSINFORMATIE OVER SPECIEKE UITKERINGEN	230
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN NAAR TAAKVELDEN	252
CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	258
OVERZICHT LOPENDE INVESTERINGEN	259
BIJLAGEN	285
A. SUBSIDIEOVERZICHT	286
B. OMBUIGINGSOPDRACHT BEDRIJFSVOERING	287
C. STAND VAN ZAKEN REKENKAMER	289
D. AFKORTINGENLIJST	292

Algemeen

Samenvatting

Leeswijzer

Gebaseerd op de programmabegroting 2023 legt het college met deze jaarstukken 2023 verantwoording af over realisatie van de gestelde doelen en financiële kaders binnen de vijf programma's en hun producten. Op programmaniveau beschrijven we de stand van zaken per 31 december 2023 en verantwoorden we de daarmee samenhangende totale baten en lasten. Op productniveau laten we zien welke resultaten we hebben gerealiseerd, wat we hebben gedaan en welke middelen we hebben ingezet.

Op grond van de regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 24 maart 2016 tot vaststelling van de beleidsindicatoren die door gemeenten in de programma's en programmaverantwoording worden opgenomen, geven wij u aan het eind van ieder programma inzicht in de verplichte indicatoren.

Onderstaand treft u een samenvatting per programma aan waarin de belangrijkste ontwikkelingen worden benoemd. Vervolgens laten we zien hoe het exploitatieresultaat tot stand komt.

Programma 1 Sociaal Domein

Ontheemden en energietoeslag

De oorlog in Oekraïne, die in februari 2022 begon, heeft geleid tot een toestroom van vluchtelingen, ook naar onze gemeente. Deze nieuwe inwoners zijn ook in 2023 adequaat opgevangen en alle partners hebben samengewerkt om de benodigde voorzieningen te bieden.

De oorlog in Oekraïne heeft een energiecrisis veroorzaakt die ook in 2023 heeft geleid tot hoge inflatie en sterk gestegen energieprijzen. In samenwerking met de Intergemeentelijke Sociale Dienst zijn ook in 2023 energietoeslagen uitgekeerd om huishoudens met een laag inkomen te ondersteunen bij het betalen van hun energierekening.

Naast de opvang van Oekraïense vluchtelingen zijn er ook vluchtelingen opgevangen die wachten op hun asielprocedure. In onze gemeente is in 2022 in eerste instantie een crisis noodopvang opgezet en vervolgens een tijdelijke opvang. Deze is in 2023 voortgezet.

VraagWijzer

Gemeente Woensdrecht wil de samenredzaamheid van inwoners vergroten, gezond leven bevorderen en de eigen regie van inwoners verstevigen. Dit wordt de beweging naar het voorliggend veld genoemd, anders geformuleerd 'van zorgen voor, naar zorgen dat'. Die beweging vraagt om een ander samenspel tussen inwoners, partijen actief in de gemeente en de gemeentelijke organisatie zelf. Een samenspel dat zich kenmerkt door onderlinge interactie, wederkerigheid en verbinding. Dit vraagt om andere samenwerkingsverbanden, andere processen, andere rollen en andere samenwerkingsafspraken. Binnen het project VraagWijzer Woensdrecht wordt dit samenspel verder uitgewerkt. In 2023 is een projectleider aangesteld die aan de slag is gegaan met het verzamelen van alle benodigde informatie. In 2024 krijgt dit project een vervolg.

GALA

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is in 2023 gesloten als middel van het Integraal Zorgakkoord (IZA) dat in september 2022 is ondertekend. Met het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) wordt gebouwd aan het fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid worden afspraken gemaakt tussen rijksoverheid, gemeenten en zorgverzekeraars. Daarbij worden de schotten doorbroken en wordt domein overstijgend gewerkt vanuit samenhang om zo bij te dragen aan de beweging naar 'de voorkant' waarin een gezonde samenleving centraal staat. Deze landelijke beweging sluit aan bij de beweging welke wij lokaal ook al hebben ingezet. Zo is de gemeente Woensdrecht reeds regionaal aangesloten bij het traject grip op kwetsbaarheid die dezelfde beweging ondersteunt.

Programma 2. Ruimte

In 2023 is de gemeentelijke organisatie in gereedheid gebracht met oog op inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Alle deelprocessen in het kader van het werken met de Omgevingswet zijn ingericht en de Omgevingsvisie is vastgesteld. De raadscommissie is ingesteld en de intake en de omgevingstafel zijn ingericht en inmiddels allemaal operationeel.

Naast de voorbereidingen van de Omgevingswet zijn er tal van ruimtelijke initiatieven via de Wro in procedure gebracht en afgerond.

De woningbouwplanning is geactualiseerd, waarbij de komende 5 jaar een impuls gegeven wordt aan de woningbouwproductie in de verschillende kernen.

In 2023 zijn we het jaar begonnen met het WK veldrijden, een uiterst succesvol evenement dat meer dan 40.000 bezoekers trok. De jaarlijkse wielerrondes zijn ondertussen bekende en lokaal goed bezochte evenementen in de kernen. In Hoogerheide vond een verlichte optocht plaats. Een mooie toevoeging dit jaar aan de wielerkalender was de Fokker Slag om Woensdrecht, waarbij Aviolanda diende als startlocatie. De traditie van de sluitingsprijs in Putte werd voortgezet net zoals de gezinsfietstocht. Inwoners konden wederom genieten van schaatspret op de ijsbaan in Hoogerheide.

In 2023 is gestart met de uitvoering van de Meerjarenonderhoudsplanning (MJOP) buitensportaccommodaties.

Programma 3. Leefomgeving

Wij geven succesvol invulling aan de ambities en doelstellingen die zijn geformuleerd in de Regionale Energie Strategie (RES). Met de vergunning van vier zonneparken en een windpark voldoen wij ruimschoots aan de doelstellingen voor onze gemeente in de RES. Bij ingebruikname van de zonneparken zal een afdracht plaatsvinden in een te vormen gemeentelijk duurzaamheidsfonds. De gelden worden ingezet om doelstellingen en ambities uit onze duurzaamheidsvisie uit te voeren.

Wij geven uitvoering aan de ambities zoals opgenomen in de vastgestelde Warmtevisie die in beeld brengt hoe we in Woensdrecht stapsgewijs de woningen van het gas af kunnen halen. Woningeigenaren zijn met energievouchers gestimuleerd om kleine energiebesparende maatregelen door te voeren. In 2023 zijn er energiecoaches aan de slag gegaan om inwoners te adviseren en er is sinds 2023 een klusbus actief die gericht is op realisatie van energie beperkende maatregelen bij inwoners met een smalle beurs.

Het beheer van het openbaar gebied was in 2023 op orde en voldeed merendeels aan de kwaliteit die door de raad is vastgesteld. Het niveau van het straatwerk in de gebieden met kwalificatie niveau A is niet overal gehaald ten gevolge van bouwwerkzaamheden op aangrenzende percelen, het effect van de vervanging van nutsvoorzieningen en de aanleg van glasvezel. Zodra de betreffende wegvakken voor onderhoud in aanmerking komen, wordt het afgesproken kwaliteitsniveau hersteld. Het Beleidsplan Wegen en het Beleid Openbare Verlichting zijn herijkt en in 2023 door de raad vastgesteld.

Er is een subsidie ontvangen om een visie te maken gericht op de ontwikkeling van het religieus erfgoed in de gemeente. De erfgoedvisie en de kerkervisie zijn beide in 2023 vastgesteld door de gemeenteraad.

De gemeenteraad heeft in 2023 ingestemd met de nota verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2023-2030 voor gemeentelijke gebouwen, brandweerkazernes, MFC en verenigingsgebouwen. De uitvoering wordt gefaseerd uitgevoerd volgens het uitvoeringsprogramma in combinatie met het uitvoeringsprogramma voor groot onderhoud.

Programma 4. Economie

In 2023 zijn er kwartaaloverleggen geweest met de ondernemersverenigingen en de bedrijvenvereniging ZuidWestHoek.

In 2023 heeft de provincie programmastatus verleend voor het gezamenlijke strategische bedrijventerrein Brabantse Wal (Reinierpolder III langs de A4 bij Steenberg). Omdat dit bedrijventerrein onderdeel is van een grotere gebiedsontwikkeling aldaar, neemt Steenberg de ontwikkeling in eigen hand. De drie Brabantse Wal gemeenten blijven wel samenwerken op de invulling en uitgifte van het bedrijventerrein omdat hier programmeringsafspraken liggen die aansluiten op de sectoren Agrofood, Biobased en (aerospace) Maintenance. Voor Driehoeven III waaraan al in 2022 programmastatus is toegekend is de planologische procedure gestart.

Op Business Park Aviolanda is de Wide-body hangar gerealiseerd. Nadat in 2022 samen met de partners de Human Capital Agenda is herijkt, is er onderzoek gedaan naar welke vestigingsfactoren kunnen bijdragen aan de aantrekkelijkheid van het cluster voor werken, studeren en verblijven. Deze maken onderdeel uit van het in 2023 vastgestelde businessplan. Met defensie wordt gezamenlijk ingezet op civiel-militaire samenwerking voor het gehele cluster op onder meer het gebied van onderhoud, opleidingen, huisvesting, bereikbaarheid en campusontwikkeling.

Programma 5. Bestuurskracht

Naast, de opvang van Oekraïense vluchtelingen en de inrichting van een tijdelijke gemeentelijke opvang, kunnen we constateren dat we, ondanks dat mensen en middelen in eerste instantie zijn ingezet voor de crises en onverwachte gebeurtenissen, onze reguliere taken veelal hebben kunnen uitvoeren.

De dynamiek op de arbeidsmarkt is groot. Ondanks deze dynamiek slagen wij er goed in om vacatures in te vullen. Personele knelpunten konden worden opgelost door een beroep te doen op de reserve personele veerkracht zodat de personele kosten beheersbaar blijven.

Voor wat betreft openbare orde en veiligheid vergroten we de weerbaarheid op het gebied van cybercrime, hebben we aandacht voor actiegerichte aanpak van ondermijning en sluiten we aan bij landelijke of regionale campagnes. We optimaliseren continu onze dienstverlening en gaan mee in de

technologische ontwikkelingen en veranderende behoeften in dienstverlening. We versterken de bestuurskracht door samenwerking en wendbaarheid.

Woensdrecht is een financieel gezonde gemeente. De P&C producten zijn tijdig en transparant opgeleverd. Qua informatievoorziening en automatisering zijn stappen gemaakt om te kunnen voldoen aan wetten en Europese kaders voor het onder andere borgen van informatieveiligheid en privacy. Nieuwe wetgeving is geïmplementeerd en onze juristen werken samen aan kwaliteitsverbetering en zorgen ervoor dat ontvangen bezwaarschriften tijdig worden afgehandeld.

Onze inwoners zijn tevreden over de wijze waarop wij met hen communiceren. Sociale media zijn een steeds groter communicatiemiddel geworden om onze inwoners te informeren.

We kunnen met deze jaarrekening constateren dat de meeste van de geplande doelen zijn behaald en kijken hier met trots op terug.

Financiële samenvatting

Het boekjaar 2023 wordt afgesloten met een nog te bestemmen resultaat van € 5.631.901

In de volgende tabel wordt de totstandkoming van dit resultaat getoond. Te zien is in hoeverre de programma's en de mutaties in de reserves bijdragen aan het uiteindelijke resultaat. In de hierna volgende programmahoofdstukken wordt het resultaat per programma nader uitgesplitst en toegelicht.

In het raadsvoorstel behorende bij deze jaarstukken doet het college voorstellen voor de bestemming van het jaarrekeningresultaat.

Leeswijzer tabel:

Onderstaande tabel toont per programma het saldo van baten en lasten. De kolom Verschil 2023 toont het verschil tussen de begroting (inclusief wijzigingen) en de realisatie.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotingswijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
1. Sociaal Domein	-22.888.600	-1.032.676	-23.921.276	-23.226.231	695.045
2. Ruimte	294.254	-2.637.785	-2.343.531	-1.583.062	760.469
3. Leefomgeving	-4.301.751	-1.325.262	-5.627.013	-5.090.382	536.631
4. Economie	348.170	-276.571	71.599	230.088	158.489
5. Bestuurskracht	27.870.455	2.270.096	30.140.551	33.922.326	3.781.775
Saldo	1.322.528	-3.002.198	-1.679.670	4.252.740	5.932.410
5. Bestuurskracht					
5.05 Financiën					
69800000 Mutaties Reserves	-339.194	3.041.870	2.702.676	1.379.160	-1.323.516
Nog te bestemmen resultaat 2023	983.334	39.672	1.023.006	5.631.901	4.608.895

Programma 1. Sociaal Domein

Inleiding

Het college heeft voor het sociaal domein in het collegewerkprogramma drie pijlers vastgesteld. De motivatie voor deze drie pijlers leest u terug in het collegewerkprogramma 2022-2026: "Stabiel en daadkrachtig voor Woensdrecht."

Aan elke pijler is een hoofddoelstelling toegevoegd die voor het sociaal domein voor deze collegeperiode relevant is en waar richtinggevend op gestuurd wordt. Hieronder staan de drie pijlers en de drie hoofddoelstellingen voor u beschreven.

- Pijler 1 We behouden wat met zorg en aandacht is opgebouwd
Hoofddoelstelling pijler 1: Er wordt onderhoud op het bestaande gevoerd en er blijft voldaan worden aan wettelijke verplichtingen en kaders. Als blijkt dat het beter kan of moet, wordt er op verbetering ingezet.
- Pijler 2 Hulp en/of ondersteuning is slim verbonden: Vraagwijzer Woensdrecht
Hoofddoelstelling pijler 2: Op - en afschaling van hulp en/of ondersteuning wordt nog beter ingericht. Niet alleen via gecontracteerde hulp en ondersteuning, maar ook zeker met inzet en waardering van sociale netwerken, ervaringsdeskundigheid en burgerinitiatieven.
- Pijler 3 Samenwerken
Hoofddoelstelling pijler 3: Samenwerking levert een toevoeging aan de kwaliteit van ons lokale zorglandschap. Afspraken met partners zijn ondersteunend aan elkaar: het sociaal netwerk van onze inwoners, ingekochte maatwerkvoorzieningen en voorzieningen in de sociale basis.

Jaarstukken 2023

In deze jaarstukken 2023 kijken we terug naar de doelstellingen die voor de diverse beleidsonderdelen zijn gemaakt. We hebben in beeld gebracht of en in hoeverre de vooraf bepaalde te nemen maatregelen zijn gerealiseerd. Wij zijn van mening dat 2023 een jaar is waarop we met trots kunnen terugkijken op ons sociaal domein, waarin veel jonge, oude(re) en tijdelijke inwoners geholpen zijn met hulp en ondersteuning.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Sociaal Domein zijn onder meer de navolgende organisaties betrokken: Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Brabantse Wal, WVS-Groep, GGD West-Brabant, Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord, Regionaal Bureau Leerplicht, Veilig Thuis West-Brabant, Brede Welzijnsinstelling (BWI) en het Zorg Inkoop en Informatie Team (ZI2T).

Wat geven we uit aan programma 1. Sociaal Domein?

Op grond van art. 5.1 van de Financiële Verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	7.271.307	873.339	8.144.646	7.899.213	-245.433
Lasten	-30.159.907	-1.906.015	-32.065.922	-31.125.443	940.479
Saldo	-22.888.600	-1.032.676	-23.921.276	-23.226.231	695.045

1.1 Sociale veerkracht

Wat wilden we bereiken?

Ten behoeve van iedere dorpskern ontwikkelen en bouwen we aan een laagdrempelig hulp- en ondersteuningsstructuur waarbij zelfregie van de inwoner uitgangspunt blijft.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We faciliteren de adviesraad Sociaal Domein om gevraagd en ongevraagd advies te geven dan wel zelf initiatieven te ontplooiën.

Stand van zaken

De adviesraad Sociaal Domein is gefaciliteerd om hun rol als adviesraad te kunnen vervullen.

We vragen partners in het voorliggend veld om als onderbouwing van de subsidieaanvraag, op basis van hun expertise en de sociale kaart per kern, te komen tot een onderbouwd en onderling afgestemd, kern specifiek aanbod.

Stand van zaken

Onze partners werken nu voornamelijk nog gemeentebreed. Met het project Vraagwijzer willen we meer dorpsgericht gaan werken. Dit wordt in 2024 verder uitgewerkt.

We vragen subsidienten ook vrijwilligers, ervaringsdeskundigheid en burgerinitiatieven in te zetten.

Stand van zaken

De subsidiënten hebben de gemaakte afspraken opgepakt. Dit wordt in 2024 verder uitgewerkt.

Wat geven we uit aan 1.1 Sociale Veerkracht?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	0	99.572	99.572	64.662	-34.910
Lasten	-1.885.464	-222.686	-2.108.150	-2.014.777	93.373
Saldo	-1.885.464	-123.114	-2.008.578	-1.950.116	58.462

Wat veroorzaakt het verschil?

Het gedeelte van de ontvangen middelen in het kader van leefstijlakoord is niet volledig uitgegeven. Een deel van deze ontvangen middelen is meegenomen naar 2024 en een deel (wordt) terugbetaald aan het Rijk.

De uitgaven op het budget actiekaarten zijn lager uitgevallen en daarbij is een deel van deze uitgaven verschoven naar product 1.6 Gezondheid en Sport. Daarnaast heeft de BWI geen beroep gedaan op de gereserveerde middelen m.b.t. exploitatie Blickvelt en de uitgaven aan bezetting van de balie door BWI zijn lager uitgevallen.

1.2 Integrale toegang Sociaal Domein

Wat wilden we bereiken?

We zetten in op doorontwikkeling van informatie, advies en ondersteuning op het Sociaal Domein (Vraagwijzer Woensdrecht).

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Maatwerkvoorzieningen worden beschikbaar gesteld als hulp en/of ondersteuning niet voorliggend kan worden aangeboden.

Stand van zaken

Om alle voorliggende voorzieningen beter in beeld te krijgen, ontwikkelen we een sociale kaart per dorpskern, die zowel goed toegankelijk is voor onze inwoners, alsook voor de medewerkers van de gemeentelijke organisatie, zoals de medewerkers van de servicelijn, intakemedewerkers en de indicatiestellers voor maatwerkvoorzieningen. Hiermee kan er bij een hulp- en/of ondersteuningsvraag al een eerste screening plaatsvinden alvorens naar maatwerk wordt doorverwezen.

Daarnaast proberen we via data-analyses en gesprekken in de dorpen steeds een up-to-date beeld te hebben van de behoeftes in de dorpen, om het voorliggende aanbod aldaar te optimaliseren, zodat de druk op maatwerkvoorzieningen uiteindelijk af zal nemen.

Op basis van de evaluatie van de pilot wijk-GGD'er eind 2022 hebben we de intentie deze werkwijze voort te zetten in 2023.

Stand van zaken

Op basis van de evaluatie zijn de uren van de wijk-GGD'er uitgebreid tot 24 uur. Deze uitbreiding wordt vanaf 2025 structureel in de begroting opgenomen.

Wat geven we uit aan 1.2 Integrale toegang Sociaal Domein?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	-73.079	-77.128	-150.207	-54.341	95.866
Saldo	-73.079	-77.128	-150.207	-54.341	95.866

Wat veroorzaakt het verschil?

In 2023 is begonnen met de uitrol van het project VraagWijzer Woensdrecht. Hiervoor is een deel van de POK (Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag) middelen vanuit het budget

Integrale toegang Sociaal Domein ingezet. Het resterende deel van de POK-middelen wordt grotendeels overgeheveld naar 2024 voor de verdere implementatie van VraagWijzer Woensdrecht.

Daarnaast is minder uitgegeven aan onafhankelijke cliëntenondersteuning en aan jeugdgezondheidszorg dan geraamd.

1.3 Werk en inkomen

Wat wilden we bereiken?

We vergroten de kansen van inwoners (met afstand tot de arbeidsmarkt) op werk.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Inburgeringsplichtigen worden begeleid én leren de Nederlandse taal op een niveau waarmee zij zich goed kunnen redden in onze samenleving, aangevuld met kennis van de Nederlandse samenleving en gewoontes.

Stand van zaken

De taken van de Wet Inburgering 2021 zijn belegd bij de ISD Brabantse Wal (ISD) en Steunpunt Statushouders van de Brede Welzijnsinstelling (BWI). De ISD richt zich op de brede intake van inburgeringsplichtigen waarna een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) wordt opgesteld. In 2023 heeft de ISD 31 PIP's opgesteld. Ook monitort de ISD de toestroom van inburgeringsplichtigen in de verschillende leerroutes. Tulp Training voert de onderwijsroute uit en Echt Nederlands de B1-route en de zelfredzaamheidsroute. In 2023 zaten 19 inburgeringsplichtigen in de B1-route en 12 in de zelfredzaamheidsroute. Steunpunt Statushouders van de BWI voert de maatschappelijke begeleiding van het participatieverklaringstraject uit. Het participatieverklaringstraject bestaat uit een inleiding van de Nederlandse kernwaarden. In 2023 hebben 19 inburgeringsplichtigen een participatieverklaring ondertekend.

We ondersteunen inwoners die over de landsgrens (willen gaan) werken.

Stand van zaken

In 2023 heeft gemeente Woensdrecht maandelijks de deuren opengesteld voor de fysieke spreekuren van het Grens Informatie Punt (GIP). In deze spreekuren heeft het GIP inwoners kosteloos van informatie en advies voorzien over grensoverschrijdend werken, wonen, studeren en ondernemen. In totaal heeft het GIP 195 keer eerstelijns en 102 tweedelijns informatie en advies verleend aan Nederlandse en Belgische burgers en ondernemers. Ook is halverwege 2023 een samenwerking gestart tussen het GIP en EURES om de informatievoorziening voor inwoners uit te breiden. Concreet betekent dit dat sinds half 2023 de fysieke spreekuren gezamenlijk worden gedraaid door zowel het GIP als EURES. In totaal heeft EURES hiermee al 10 inwoners gesproken die zijn voorzien van maatwerkadvies op het gebied van arbeidsmarktinformatie, diplomawaardering, sollicitatietips en cultuurverschillen.

We voorzien in passende trajecten die in een sluitende keten worden aangeboden (arbeidsmatige dagbesteding, leertrajecten en sociale activering).

Stand van zaken

Door de ISD Brabantse Wal (ISD) wordt via het Werkcentrum ingezet op het begeleiden van bijstandsgerechtigden naar de arbeidsmarkt. Door het bezoeken van bedrijven, het aansluiten bij

regionale gremia en het afstemmen met de beleidsmedewerker economie worden ontwikkelingen op de arbeidsmarkt nauw in de gaten gehouden. In 2023 heeft het Werkcentrum bijvoorbeeld meegedaan aan de week van Kijk Binnen Bij Bedrijven, georganiseerd door Samen in de Regio.

De ketensamenwerking tussen de ISD, Werkplein Hart van West-Brabant en WVS is in 2023 doorgezet, waarbij het de bedoeling is dat er steeds meer samengewerkt wordt als één bedrijf. In 2023 hebben 11 inwoners deelgenomen aan een ontwikkeltraject van het WVS. Deze ontwikkeltrajecten zijn het resultaat van de eerder opgetuigde proeftuinen en hebben als doel mensen meer kansen te bieden op betaald werk op de reguliere arbeidsmarkt. Daarnaast zijn in 2023 12 inwoners geplaatst in beschermt werk.

Bovendien heeft de trajectbegeleider Startpunt naar Werk, dat is ondergebracht bij de Brede Welzijnsinstelling (BWI), actief ingezet de sociale activering van inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Na aanmelding van een inwoner via de ISD, gaat de trajectbegeleider met de inwoner in gesprek. Ook komen bij de trajectbegeleider van Startpunt naar Werk individuele hulpvragen terecht.

Wat wilden we bereiken?

We zetten in op het tegengaan van armoede.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We blijven investeren in bekendheid van inkomensondersteunende voorzieningen.

Stand van zaken

In 2023 heeft de gemeente Woensdrecht via sociale media, de Woensdrechtse Bode en de nieuwsbrieven ingezet op het vergroten van de bekendheid van inkomensondersteunende voorzieningen. Dit is zo veel als mogelijk op strategische momenten gedaan. Concrete voorbeelden zijn de aandacht voor de collectieve ziektekostenverzekering, de campagnes van verbonden organisaties en de meterkastkaart. In de maanden november en december 2022 is veel aandacht besteed aan het aanvragen van de collectieve ziektekostenverzekering voor 2023. In de cijfers is terug te zien dat het aantal deelnemers is toegenomen met 15, namelijk 378 in 2022 ten opzichte van 393 in 2023. Ook geeft de gemeente Woensdrecht aandacht aan campagnes van organisaties die wij ondersteunen, zoals de Kies een Club campagne van Jeugdfonds Sport & Cultuur in de maand september 2023, waardoor ouders gemakkelijker een aanvraag kunnen doen. Tot slot is de meterkastkaart, waarop verschillende inkomensondersteunende voorzieningen zijn weergegeven, twee keer geactualiseerd in 2023.

We blijven inzetten op vroegsignalering en passende voorzieningen, in samenwerking met alle ketenpartners.

Stand van zaken

In 2023 is het proces rondom vroegsignalering op Brabantse Wal niveau geëvalueerd. Op basis hiervan is het digitale systeem, waarin de vroegsignalen binnenkomen, aangepast. Daarnaast zijn er ruim 60

nieuwe convenanten gesloten met landelijke, regionale en lokale partners om vroegsignalen te ontvangen. Denk hierbij aan energiebedrijven, waterbedrijven en woningstichtingen. In totaal hebben we 618 vroegsignalen ontvangen in 2023. Al deze inwoners zijn benaderd met een hulpaanbod waardoor betalingsachterstanden niet konden doorgroeien tot problematische schulden met eventuele aanverwante problematiek. In de gevallen waar sprake is van multi-problematiek, worden regietafels ingezet. De gemeente stelt hierin een plan van aanpak op samen met de inwoner en verwante hulpverleners.

We maken inwoners bewust van maatregelen die zij zelf kunnen nemen om het huishoudboekje op orde te houden.

Stand van zaken

In 2023 hebben voorliggende voorzieningen in gemeente Woensdrecht inwoners geholpen met financiële vragen. In dit geval WijZijn en Steunpunt Grip op Geld dat is ondergebracht bij de Brede Welzijnsinstelling (BWI). Bijvoorbeeld, WijZijn speelt een rol bij gedragsverandering als inwoners uit schulden komen. Steunpunt Grip op Geld van de BWI draait op de dinsdag spreekuren voor inwoners om hen bij te staan bij uiteenlopende financiële vraagstukken.

Wat geven we uit aan 1.3 Werk en inkomen?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	6.672.368	424.172	7.096.540	7.105.283	8.743
Lasten	-10.242.916	-1.325.139	-11.568.055	-11.739.416	-171.361
Saldo	-3.570.548	-900.967	-4.471.515	-4.634.133	-162.618

Wat veroorzaakt het verschil?

Het product 1.3 Werk en Inkomen sluit af met een negatief resultaat. In totaal is er een tekort van € 163.000. De middelen die we vanuit het Rijk ontvangen voor de Wet Sociale Werkvoorzieningen (WSW) worden volledig afgedragen aan de ISD/WVS. Deze ontvangsten vanuit het Rijk zijn verantwoord onder product 5.5 Financiën. De uitgaven zijn daarentegen verantwoord onder product 1.3 Werk en Inkomen. Met andere woorden, tegenover een tekort van € 179.000 op de post sociale werkplaatsen (product 1.3) staat een overschot in product 5.5. Feitelijk komt het saldo (exclusief bijdrage sociale werkplaatsen) voor product 1.3 Werk en Inkomen uit op een positief resultaat van € 16.000.

Op de post inburgering nieuwkomers is een overschot te zien. Gebleken is dat in het verleden te laag is ingezet op inburgering. Voor 2024 zullen nieuwe afspraken gemaakt worden over extra inzet op dit gebied en de verwachting is dat dit budget dan volledig benodigd zal zijn.

Door een positief resultaat van de WVS hebben we een teruggave ontvangen.

Daarnaast zijn op de posten BUIG en participatie tekorten ontstaan. Binnen participatie is, door het niet verder inzetten op een project, budget vrijgekomen. Dit valt echter weg tegen de kosten op beschut werk omdat in 2023 extra personen zijn geplaatst boven de ministeriële taakstelling. Ook is

meer uitgegeven aan bijstand. Een belangrijke reden is de hoge instroom van statushouders die in de tweede helft van 2023 heeft plaatsgevonden.

Op de post bijzondere bijstand is een klein tekort te zien. Statushouders die worden gehuisvest, ontvangen vanuit de bijzondere bijstand een inrichtingskrediet. Deze kosten vallen echter weg tegen het hoge bedrag aan terugvorderingen op de bijzondere bijstand.

Tot slot is op de post minimabeleid een overschot ontstaan. Een belangrijke reden is dat er minder is uitgegeven via het noodfonds. Een groot deel van het overschot is overgeheveld naar 2024.

1.4 Maatschappelijke ondersteuning

Wat wilden we bereiken?

We houden het huidig productenaanbod van Wmo-maatwerkvoorzieningen op peil.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

De kwaliteit van het productenaanbod borgen we door interne en externe controles.

Stand van zaken

De kwaliteit van het productenaanbod borgen we door interne en externe controles. We meten de kwaliteit van ons productenaanbod op verschillende manieren. Zo is dit onderdeel van het cliëntervaringsonderzoek, waaruit blijkt dat 88% van de ondervraagden aangeeft het aanbod passend te vinden en geen behoefte te hebben aan ander aanbod. Daarnaast voeren we maandelijks, steekproefsgewijs (op klantniveau) intern controle uit, gericht op kwaliteit van aanbod. Ook wordt klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd als onderdeel van overeenkomsten met leveranciers en zorgaanbieders binnen de Wmo.

We voeren een cliëntervaringsonderzoek uit en richten ons op eventuele verbeterpunten.

Stand van zaken

Het cliëntervaringsonderzoek is ook in 2023 uitgevoerd. De resultaten van het onderzoek over 2023 worden pas in de loop van 2024 verwacht. In 2023 ontvingen we de resultaten over 2022. We kregen van onze inwoners een 8,4 als totaal rapportcijfer op de Wmo. Maar liefst 86% van de ondervraagden vindt de kwaliteit van de ondersteuning die zij krijgen goed en benoemt dat ondersteuning die zij krijgen, past bij de hulpvraag. Eén van de aanbevelingen was om de resultaten van het onderzoek te delen met Wmo-consulenten en zorgaanbieders. Dit hebben we gedaan. Tweede aanbeveling betrof de bekendheid van cliëntondersteuners. Ook deze aanbeveling is opgevolgd, onder andere door inzet van (sociale) media om de bekendheid van onze cliëntondersteuners nog beter onder de aandacht te brengen.

Wat wilden we bereiken?

We borgen de lokale uitvoering van Beschermd Wonen.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Bij het opstellen van de lokale visie betrekken we de adviesraad sociaal domein.

Stand van zaken

Het opstellen van een lokale visie voor Beschermd Wonen is uitgesteld. De Adviesraad Sociaal Domein wordt betrokken bij het opstellen van de visie.

In de tweede helft van 2023 vindt tussentijdse evaluatie plaats op het implementatieproces rondom lokale indicatiestelling Beschermd Wonen.

Stand van zaken

De evaluatie heeft in oktober 2023 plaatsgevonden. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de implementatie van lokale indicatiestelling voor maatwerkvoorzieningen Beschermd Wonen goed en volgens planning verloopt. Daarbij is ook aandacht voor verbetering, wat zich met name richt op de nadere uitwerking van het implementatieproces, zoals het verder inrichten van (interne) werkprocessen. Met deze punten zijn we reeds aan de slag - zo is onlangs een contractbeheerder gestart - en gaan we ook na 2023 verder met de uitwerking van onze werkprocessen.

We ontwikkelen een lokale visie op Beschermd Wonen.

Stand van zaken

Vanaf 1 januari 2024 zou de Wet Woonplaatsbeginsel en het nieuw verdeelmodel voor financiële middelen voor Beschermd Wonen (BW) worden ingevoerd. Hiermee wordt geborgd dat alle gemeenten zelf verantwoordelijk worden, en ook zelf middelen ontvangen, voor de uitvoering van BW. De ingangsdatum is echter door het Rijk uitgesteld tot minimaal 1 januari 2025. Ook de opdracht aan gemeenten om per 1 januari 2024 een WoonZorgVisie gereed te hebben, waarvan Beschermd Wonen onderdeel van zal uitmaken, heeft het Rijk met één jaar uitgesteld. Deze (wettelijke) randvoorwaarden zijn nodig om de kaders voor een lokale visie te bepalen. Daarom is het doel om een lokale visie te ontwikkelen in 2023 niet behaald en hebben we in 2023 ingezet op het uitwerken van het regionaal uitvoeringsprogramma conform de vastgestelde Regiovisie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang 2023 - 2028.

Wat wilden we bereiken?

We zetten in op de brede aanpak dak- en thuisloosheid.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

In 2023 faciliteren we de voortzetting van projecten behorende bij deze brede aanpak, waardoor we bijdragen aan het terugdringen van dakloosheid in onze regio.

Stand van zaken

In 2023 hebben we ingezet op regionale projecten en is input opgehaald bij alle regionale werkgroepen. In deze werkgroepen zijn gemeenten, zorgaanbieders en woningcorporaties van regio West-Brabant West vertegenwoordigd. Deze input heeft onder andere geleid tot samenwerkingsafspraken in het kader van duurzame huisvesting en begeleiding voor kwetsbare doelgroepen.

Samen met regio West-Brabant West, ontwikkelen we een lange termijn aanpak waarin we inzetten op preventie, vernieuwing van de opvang en wonen met (levensbrede) begeleiding.

Stand van zaken

De regiovisie 'Beschermd wonen en maatschappelijke opvang 2023 - 2028' van regio West-Brabant West is op 23 maart 2023 vastgesteld door de gemeenteraad van de gemeente Woensdrecht.

Wat geven we uit aan 1.4 Maatschappelijke ondersteuning?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	171.664	13.396	185.060	196.737	11.677
Lasten	-7.575.315	618.717	-6.956.598	-6.865.501	91.097
Saldo	-7.403.651	632.113	-6.771.538	-6.668.764	102.774

Wat veroorzaakt het verschil?

Het overschot op product 1.4 ontstaat grotendeels op het budget voor Beschermd Wonen (BW). Gemeente Bergen op Zoom ontvangt als centrumgemeente middelen van het Rijk voor de uitvoering van Beschermd Wonen in onze regio. Hierbij is sprake van financiële solidariteit, wat inhoudt dat regiogemeenten budget overhevelen naar de centrumgemeente wanneer de middelen vanuit het Rijk niet toereikend zijn. In 2023 was er voldoende regionaal budget voor uitvoering van BW, waardoor geen beroep gedaan is op lokaal gereserveerde middelen.

Volledigheidshalve merken we op dat in de 2e kwartaalrapportage vanuit product 1.4 € 110.000 is overgeheveld naar product 1.5 Zorg voor Jeugd en Sociale Veiligheid en in de 3e kwartaalrapportage € 45.000 naar product 1.7 Onderwijs t.b.v. een tekort op Leerplicht en op Onderwijsachterstanden. Daarnaast is in de 3e kwartaalrapportage € 500.000 van de begrote middelen voor Wmo teruggevloeid naar de algemene middelen.

1.5 Zorg voor Jeugd en Sociale Veiligheid

Wat wilden we bereiken?

We zetten in op vroegtijdig (lichte) hulp waar mogelijk en passende specialistische zorg waar nodig om (langdurige) uitval uit onderwijs te voorkomen.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Aan elke school is een jeugdprofessional gekoppeld die in afstemming met de jeugdverpleegkundige afspraken maakt over de samenwerking met als doel vroegsignalering en preventie te stimuleren.

Stand van zaken

Aan elke school is een jeugdprofessional en een jeugdverpleegkundige gekoppeld. Zij maken afspraken over hun inzet op de scholen over deelname aan de schoolondersteuningsteams en de inloopspreekuren. Wanneer nodig verwijzen zij een casus naar elkaar door.

In 2023 is het beleid op onderwijszorgarrangementen vastgesteld.

Stand van zaken

Het beleid op onderwijszorgarrangementen is bijna gereed. In de eerste helft van 2024 wordt het onderzoek afgerond naar de vraag hoe de financiering van een collectieve onderwijszorgarrangement eruit moet komen te zien en wat de verdeelsleutel is over de gemeenten.

Wat wilden we bereiken?

We zetten in op First Time Right.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We werken met ZorgDomein, waardoor de huisartsen rechtstreeks kunnen doorverwijzen naar Team Jeugd.

Stand van zaken

Zorgdomein is ingevoerd. Huisartsen kunnen hierdoor eenvoudig doorverwijzen naar Team Jeugd en ze maken ook daadwerkelijk gebruik van deze mogelijkheid.

Wat wilden we bereiken?

We investeren in het voorkomen, stoppen en blijvend oplossen van huiselijk geweld (HG) en kindermishandeling (KM).

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Integraal gemeentelijke visie op aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling wordt in 2023 vastgesteld.

Stand van zaken

Het afgelopen jaar hebben jeugdzorgaanbieders Conaction en Almata continuïteitsproblemen gehad, waardoor er prioriteiten gesteld moesten worden. Hierdoor is het opstellen van een integraal gemeentelijk visie op aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling doorgeschoven naar het jaar 2024.

We zetten in op het voorkomen van zorgvragen voortvloeiend uit scheidingsproblematiek.

Stand van zaken

Het afgelopen jaar hebben we ervoor gezorgd dat jongeren gebruik kunnen maken van het laagdrempelige online platform Villa Pinedo. In 2024 worden voor elke leeftijdscategorie één of meerdere interventies uitgewerkt, waardoor kinderen van alle leeftijden bediend kunnen worden met een voor hen passend aanbod.

Wat geven we uit aan 1.5 Zorg voor Jeugd en Sociale Veiligheid?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	0	0	0	5.646	5.646
Lasten	-6.696.355	-460.000	-7.156.355	-6.727.820	428.535
Saldo	-6.696.355	-460.000	-7.156.355	-6.722.173	434.182

Wat veroorzaakt het verschil?

In 2023 zijn de uitgaven op het gebied van jeugdwetvervoer, de tarieven van jeugdzorgarrangementen en het aantal hoogcomplexere jeugdzorgarrangementen C, D en E gestegen. Tot en met het 3e kwartaal was de verwachting dat het begrote budget (incl. de extra Rijksmiddelen Jeugd) hierdoor volledig benodigd zou zijn. In het laatste kwartaal zijn echter relatief weinig hoogcomplex arrangementen afgegeven en bleek dat in 2023 geen enkele jeugdige uit onze gemeente gebruik heeft gemaakt van JeugdzorgPlus. Het overschot op dit product vloeit bij het vaststellen van deze jaarrekening terug naar de algemene middelen.

In 2024 worden gemeenten gekort op de extra Rijksmiddelen Jeugd. Wel wordt verwacht dat gemeenten vanuit de Hervormingsagenda Jeugd bepaalde ontwikkelingen in gang zetten. Het

positieve (financiële) effect van deze veranderingen wordt echter niet in 2024 verwacht, waardoor het realistisch is dat het begrote bedrag 2024 onvoldoende kan zijn en alsnog een beroep gedaan zal worden op de algemene middelen.

1.6 Gezondheid en Sport

Wat wilden we bereiken?

Met lokale en regionale partners zetten we in op een gezonde leefstijl, vitaliteit en psychische gezondheid.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We behouden een sluitend AED-netwerk in onze gemeente.

Stand van zaken

In 2023 hebben vier EHBO-verenigingen in de gemeente Woensdrecht subsidie ontvangen. Deze EHBO-verenigingen dragen zorg voor het in stand houden van een dekkend AED-netwerk, evenals het controleren van de werking van de AED's. Verder heeft de gemeente in 2023 negentien nieuwe AED-kasten aangekocht, naar aanleiding van een vraag vanuit de EHBO-verenigingen.

We faciliteren de jeugdgezondheidszorg, inclusief rijksvaccinatieprogramma.

Stand van zaken

TWB (Thuiszorg West-Brabant) voert voor de gemeente Woensdrecht de jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar uit. Vanaf 4 jaar wordt de jeugd-gezondheidszorg uitgevoerd door GGD West-Brabant. Beide partijen voerden in 2023 dus een deel van het Rijksvaccinatieprogramma uit. De prenatale huisbezoeken werden uitgevoerd door TWB. De gemeente Woensdrecht verstreekte in 2023 aan beide partijen financiële middelen om deze taken uit te voeren.

We faciliteren de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg.

Stand van zaken

Onder de wettelijke taken vallen bijvoorbeeld infectieziektebestrijding, ouderengezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg en prenatale voorlichting, maar ook collectieve preventie. De uitvoering van deze taken is belegd bij GGD West-Brabant. De gemeente Woensdrecht verstreekte hiervoor in 2023 subsidie aan de GGD. Zie voor jeugdgezondheidszorg ook de separate maatregel.

We faciliteren het uitvoeringsprogramma volksgezondheid en preventie -en handhavingsplan alcohol Brabantse Wal.

Stand van zaken

Jaarlijks reserveren we een bedrag van € 5.000,- voor deze uitvoeringsplannen (€ 2.500,- per plan) binnen het budget Actiekaarten. Echter is er in 2023 geen gebruik van gemaakt. We voegen dit budget in 2024 toe aan het reguliere budget actiekaarten.

We sluiten een Leefstijlakkoord (combinatie sport- en preventieakkoord).

Stand van zaken

Het Woensdrechtse Leefstijlakkoord is in november 2022 vastgesteld door het college van B&W. Het richt zich op verschillende doelgroepen en omvat de speerpunten sporten en bewegen, gezonde leefstijl en samen sterk. In 2023 is, samen met een groot aantal partners, uitvoering gegeven aan het Leefstijlakkoord. Het aantal interventies dat we al uitvoerden onder het Sportakkoord is verder uitgebreid. Deze sluiten aan bij de doelen en het plan van aanpak van GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) dat is opgeleverd in 2023. In het kader van GALA diende 2023 als overgangsjaar. Vanaf 2024 kunnen we structureel gaan inzetten op de 13 programma's die onder de Brede Spuk GALA vallen, alsmede de drie speerpunten uit het Woensdrechtse Leefstijlakkoord.

We zetten lokaal en regionaal in op een coalitie Kansrijke Start om kinderen de eerste 1000 dagen van het leven een zo goed mogelijke start te bieden.

Stand van zaken

In 2023 is regionaal een samenwerking rondom geboortezorg en Kansrijke Start gestart in de regio West-Brabant met de gemeenten rondom het Bravis Ziekenhuis. Lokaal zijn in 2023 verschillende preventieve interventies in het kader van Kansrijke Start geïmplementeerd, zoals Stevig Ouderschap en cursussen Voorbereid Ouderschap, Babymassage en Muziek op Schoot. Er is nog geen formele lokale of regionale coalitie Kansrijke Start opgezet in 2023. In het IZA staat dat, in samenwerking met zorgverzekeraars, gemeenten een ketenaanpak Kansrijke Start moeten realiseren. In 2024 wordt de samenwerking (zowel lokaal als regionaal) verder uitgebreid.

We zetten lokale actiekaarten 'preventie gezondheid' in.

Stand van zaken

In 2023 werden actiekaarten ingezet vanuit het budget preventie gezondheid. De doelgroepen waarvoor deze actiekaarten zijn ingezet zijn zeer divers: inwoners met dementie, jongeren met een handicap, mantelzorgers of eenzame ouderen. Het grootste gedeelte van deze actiekaarten is toegekend aan de BWI (Brede Welzijns Instelling). De activiteiten die zijn georganiseerd werden goed bezocht en voorzien duidelijk in een behoefte. Omdat de meeste actiekaarten onder de verschillende programma's van GALA kunnen vallen, is in 2023 een subsidieregeling GALA opgesteld. Deze wordt gezien als voorliggend op de actiekaarten in het jaar 2024.

Wat geven we uit aan 1.6 Gezondheid en Sport?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	0	350.393	350.393	139.313	-211.080
Lasten	-1.010.082	-413.030	-1.423.112	-1.220.699	202.413
Saldo	-1.010.082	-62.637	-1.072.719	-1.081.386	-8.667

Wat veroorzaakt het verschil?

Het gedeelte van de ontvangen middelen in het kader van leefstijlakoord is niet volledig uitgeven. Een deel van deze ontvangen middelen is meegenomen naar 2024 en een deel (wordt) terugbetaald aan het Rijk. Dit veroorzaakt een verschil in zowel de baten als de lastenkant. Het overige verschil aan de lastenkant wordt veroorzaakt door een drietal ontwikkelingen. Zo hadden we in 2023 hogere kosten voor de uitvoering van de Wko (Wet Inspecties Kinderopvang). Ook vielen de kosten voor de buurtsportcoaches iets hoger uit. Daar tegenover staan meevallers vanuit de jeugdgezondheidsorganisaties GGD en TWB.

1.7 Onderwijs

Wat wilden we bereiken?

Het bevorderen van de zelfredzaamheid van leerlingen die nu gebruik maken van het leerlingenvervoer (voortgezet onderwijs).

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We dragen zorg voor de voorbereiding en implementatie van Persoonlijke Vervoers Ontwikkelings Plannen (PVOP).

Stand van zaken

In 2023 hebben de voorbereiding en implementatie van Persoonlijke VervoersOntwikkelingsplannen (PVOP) nog niet plaatsgevonden. In 2024 wordt dit alsnog opgepakt.

Wat wilden we bereiken?

De onderwijshuisvesting voldoet aan de behoefte. Ruimtes worden efficiënt gebruikt.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We borgen de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP).

Stand van zaken

In 2023 is de voorbereidende fase van de realisatie van het Integraal Kindcentrum (IKC) Fortuna afgerond en is de bouw van de school gestart. De bouw is in 2023 voorspoedig verlopen en de oplevering staat gepland voor de zomer 2024. De school kan dan in gebruik genomen worden bij de start van het schooljaar 2024-2025. Naast de bouw van de school zal in het voorjaar ook gestart worden met de aanpak van de Fortuinstraat en de aanleg van de kiss & ride plekken. Dit dient voor de ingebruikname van de school gereed te zijn.

De aanbesteding voor 't Paviljoen in Ossendrecht is in 2023 gestart en de eerste resultaten worden begin 2024 verwacht. Een belangrijk onderdeel in dit proces is stikstof. Aan de marktpartijen is als uitgangspunt meegegeven dat de stikstofberekening op nul moet uitkomen.

Wat wilden we bereiken?

We voorkomen achterstanden en kansenongelijkheid.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Als een van de 16 gemeenten binnen het Regionaal Bureau Leren (RBL) werken we mee aan het stimuleren en behalen van startkwalificaties door jongeren en het begeleiden van kwetsbare jongeren zonder startkwalificatie naar kansrijkere posities.

Stand van zaken

In het schooljaar 2022-2023 zien we in gemeente Woensdrecht, net zoals in de regio én het hele land, een stijging van verzuimmeldingen, thuiszitters en voortijdig schoolverlaters. In de gemeente is in 2023 door de trajectbegeleiders en leerplichtambtenaren hard gewerkt om te trachten alsnog zo veel mogelijk jeugdigen naar een startkwalificatie te begeleiden.

In 2023 is onder andere het thuiszitterspact herijkt. Hierin worden samenwerkingsafspraken gemaakt tussen jeugdprofessionals, onderwijsprofessionals en andere partners in het sociaal domein met het doel om kinderen zo kort mogelijk thuis te laten zitten zonder een passend onderwijsaanbod. Daarnaast heeft in 2023 in samenwerking met de RBL-gemeenten ook het NEET-project (Not in Education Employment or Training) doorgang gekregen, waarin begeleiders jongeren van (18 tot 23 jaar) (thuis) benaderen om hen (terug) naar school of naar werk te leiden.

In 2023 zijn we in Woensdrecht verder gegaan met de uitvoering van het LMC-uitvoeringsplan West-Brabant West 2021-2025. Dit doen we binnen de Netwerksamenwerking (gemeenten Bergen op Zoom, Halderberge, Roosendaal, Steenbergen en Woensdrecht). In 2023 is de aanpak van de in 2022 opgerichte Actietafels geëvalueerd en structureel ingebed in de dienstverlening van de trajectbegeleiders. De Actietafels bestaan uit samenwerkende partners van verschillende disciplines, zoals participatie, onderwijs en zorg, die samen aan de slag gaan met complexe casuïstiek van (dreigende) voortijdige schoolverlaters. Daarnaast is de capaciteit aan leerplichtambtenaren in de regio West-Brabant West opgehoogd.

Ten slotte is de doorontwikkeling van het RBL een belangrijke ontwikkeling geweest in 2023. In de eerste helft van 2024 zal deze doorontwikkeling, die gericht is op een betere organisatie van het gemeenschappelijke orgaan en een betere samenwerking, afgerond worden.

Samen met de verschillende partners investeren we in een doorlopende ontwikkel- en leerlijn (Voor- en Vroegschoolse Educatie, Onderwijsachterstandenbeleid en volwasseneneducatie).

Stand van zaken

De doorlopende ontwikkel- en leerlijn is een belangrijk gespreksondewerp van de LEA (Lokaal Educatieve Agenda) en de REA (Regionaal Educatieve Agenda) geweest in 2023 waarbij de gemeente de trekkende rol heeft. Bij de lokale werkgroep onderwijsachterstanden en het DOPO (Directeurenoverleg Primair Onderwijs) wordt de doorlopende leerlijn ook structureel besproken. Daarnaast zijn de voorbereidingen voor een nieuw onderwijsachterstandenbeleid in 2023 gestart, omdat het huidige in 2023 verloopt. Hierbij worden de lokale onderwijs- en kinderopvangpartners actief betrokken. Het nieuwe beleid wordt in de eerste helft van 2024 opgeleverd en vastgesteld.

Samen met de kinderopvang- en onderwijspartners is in 2023 ook weer hard gewerkt om ouderbetrokkenheid te vergroten in de gemeente. Via het project "Thuis in Taal" dat haar derde jaar ingaat, worden ouders en (onderwijs)professionals gestimuleerd meer samen te werken, waardoor de kinderopvang en school beter verbonden zijn met thuis. Dit heeft een positieve invloed op de taalontwikkeling van (jonge) kinderen.

In gemeente Woensdrecht zijn door veelvuldige afstemming op verschillende niveaus de lijnen tussen uitvoering, beleid en bestuur kort, wat de samenwerking versterkt en wat er ook voor zorgt dat de uitvoering van het onderwijsachterstandenbeleid vaak leidt tot aanmelding van mensen bij volwasseneneducatie.

We blijven inzetten op de ontwikkeling van taalvaardigheid van inwoners die de Nederlandse taal willen leren en/of verbeteren. We vergroten de taalkundige en digitale vaardigheden van onze inwoners en hebben extra aandacht voor overheidscommunicatie.

Stand van zaken

De aanpak van laaggeletterdheid voor volwassenen wordt in gemeente Woensdrecht in het To-Taalhuis georganiseerd. Er zijn inmiddels meerdere taalklassen die begeleid worden door docenten van Curio en taalgroepen die begeleid worden door vrijwilligers van BWI of de Bibliotheek West-Brabant. Hierbij is in 2023 ingespeeld op de actuele behoefte in de gemeente, bijvoorbeeld met extra taalgroepen op de Tijdelijke Gemeentelijke Opvang (TGO) in Putte.

Eind 2022 is in de bibliotheek in Hoogerheide het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) geopend. Hier kunnen mensen laagdrempelig terecht voor vragen over (digitale) overheidsdiensten, zoals het aanvragen van een DigiD. In Ontmoetingscentrum De Bunt in Putte is in 2023 ook het extra IDO pop-up spreekuur gestart. Op deze locatie worden sinds 2023 ook Klik & Tik-cursussen door de Bibliotheek West-Brabant georganiseerd.

Ten slotte is voor bijna alle gemeenteambtenaren in 2023 een awareness-sessie georganiseerd over o.a. duidelijke overheidstaal. Het Taalpanel verzorgde deze sessies. De (taal)expertise van het Taalpanel kon gedurende 2023 ingezet worden door de ambtelijke organisatie om brieven of beleidsstukken duidelijker en leesbaarder te maken.

Wat wilden we bereiken?

<p><i>We stimuleren jongeren om meer te lezen en om verstandig om te gaan met internet, sociale media en games.</i></p>

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Wij schakelen lees-media-consulenten in.

Stand van zaken

In 2023 zijn leesmediaconsulenten actief geweest op zes van de acht basisscholen (te weten: De Dobbelsesteen, Klim-Op, Delphin, 't Paviljoen, Fortuna (Woensdrecht) en Fortuna (Hoogerheide)). De

leesmediaconsulenten geven een extra impuls aan het leesonderwijs door deel uit te maken van de docententeams. Hiermee kan op basisscholen een extra stap gezet worden in het tegengaan van onderwijs- en leesachterstanden. Op de kinderopvang in Ossendrecht ('t Paviljoen) is (als pilot) in 2023 een leesmediaconsulent gestart voor de doelgroep 0-4-jarigen om op die manier leesplezier in een nog vroeger stadium te bevorderen.

Wij zetten ons in voor een bibliotheek op school op maat.

Stand van zaken

Eind 2022 hebben met alle basisschooldirecteuren gesprekken plaatsgevonden inzake de behoefte en wensen naar een (vorm van) een Bibliotheek op school. In Woensdrecht is hierbij het uitgangspunt geweest dat de vraag van de scholen voorop staat. Naar aanleiding van deze gesprekken is voor zes basisscholen de samenwerking aangegaan/gecontinueerd met de Bibliotheek West-Brabant. Hier zijn naast het opzetten of uitbreiden van schoolbibliotheken ook leesmediaconsulenten actief geweest in 2023. Op de basisschool in Huijbergen (Ste. Marie) is de samenwerking met Bibliotheek Huijbergen verder uitgebreid en versterkt. Deze bibliotheek heeft voor een collectie op maat gezorgd. Op de basisschool in Putte (Op Dreef) is er al een lange tijd een samenwerking met Bibliotheek Kapellen. De bedoeling was dat in 2023 de bestaande boekencollectie op de basisschool door deze bibliotheek zou worden uitgebreid, maar dit zal pas in 2024 gecompleteerd worden.

Wat geven we uit aan 1.7 Onderwijs?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	427.275	-14.194	413.081	387.571	-25.510
Lasten	-2.676.696	-26.749	-2.703.445	-2.502.890	200.555
Saldo	-2.249.421	-40.943	-2.290.364	-2.115.319	175.045

Wat veroorzaakt het verschil?

Binnen het product 1.7 Onderwijs wordt 2023 afgesloten met een positief resultaat. Het grootste gedeelte van het (positieve) resultaat is te verklaren door lagere kapitaallasten voor de huisvesting van basisonderwijs en lagere vaste lasten voor de accommodatie van bijzonder voortgezet onderwijs. In 2023 zijn er ook minder uitgaven geweest aan leerlingenvervoer dan verwacht. De uitgaven op dit budget zijn afhankelijk van de hoeveelheid leerlingen die gebruik maken van leerlingenvervoer én afhankelijk van de afstanden die zij (moeten) afleggen. De uitgaven fluctueren derhalve. In 2022 (en een groot gedeelte van 2023) was de verwachting dat de uiteindelijke uitgaven in 2023 hoger zouden uitkomen dan dat ze in de praktijk gebleken zijn.

In 2023 waren ook de gemeentelijke vaste lasten, zoals schoonmaakkosten en uitgaven voor gas en elektriciteit, voor bibliotheken in de gemeente minder hoog dan begroot. Ten slotte waren de uitgaven aan peutersubsidie in 2023 minder hoog dan in 2022, maar de verwachting is dat de kosten in 2024 weer zullen stijgen. De uitgaven op deze post fluctueren, net zoals de uitgaven op leerlingenvervoer, ook jaarlijks, afhankelijk van de hoeveelheid peuters in de gemeente en de hoeveelheid ouders die ervoor kiezen hun peuters naar de opvang te brengen.

1.8 Indicatoren

Lokale indicatoren Programma 1. Sociaal Domein

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren:

Lokale indicator	2019	2020	2021	2022	2023
1. Tevredenheid met Wmo-ondersteuning	90,0 %	89,0 %	91,0%	89%	nrb
2. Inzet van maatwerkvoorzieningen Jeugd en Wmo	1650	1927	1628	1518	1579

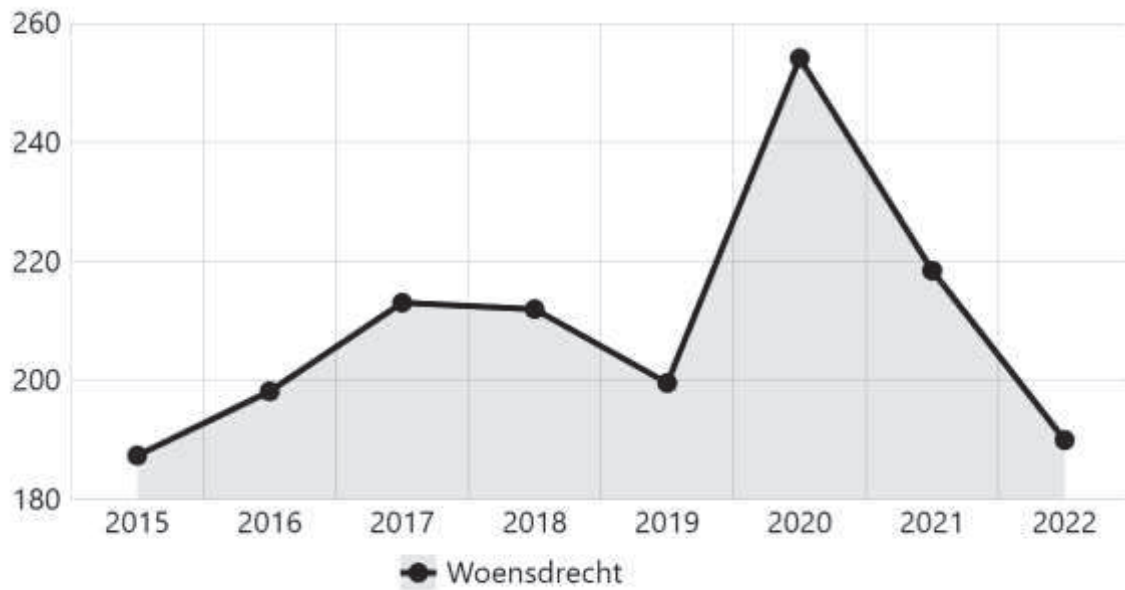
Toelichting lokale indicatoren:

1. De mate waarin cliënten tevreden zijn over de ondersteuning die zij van de gemeente Woensdrecht ontvangen op het gebied van Wmo. Het percentage geeft weer in welke mate men het eens is met de volgende stelling: 'De ondersteuning die ik krijg past bij mijn hulpvraag'. Bron: wettelijk cliëntonderzoek.
2. Totaal aantal afgegeven indicaties maatwerkvoorzieningen Jeugdhulp en Wmo. Bron: Suite4SociaalDomein.

Verplichte BBV Indicatoren Programma 1

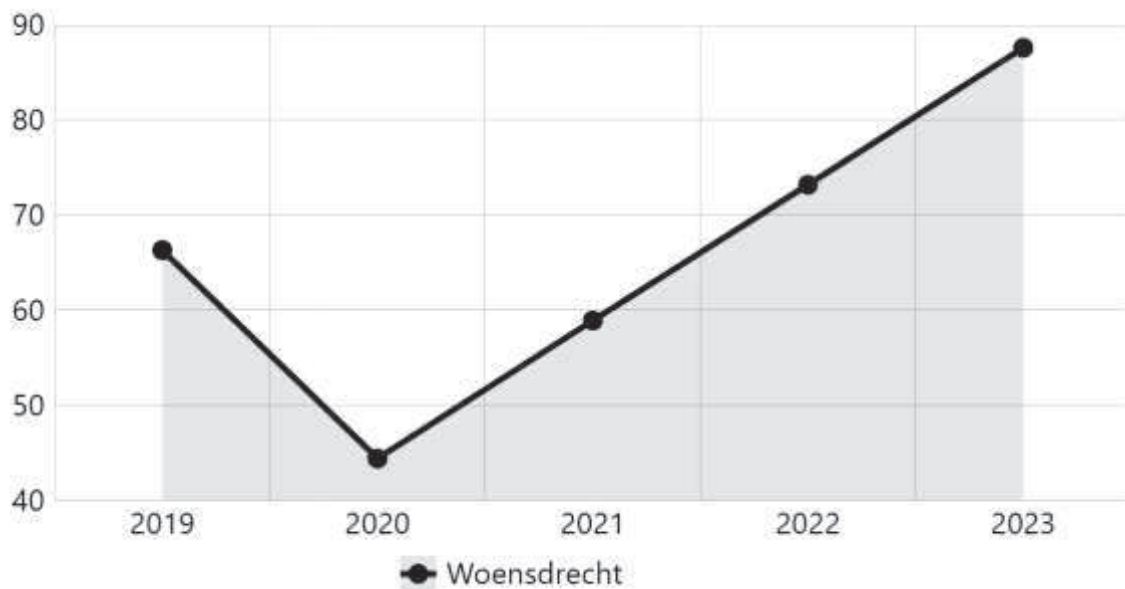
In deze paragraaf worden de indicatoren behorende bij Programma 1. Sociaal Domein weergegeven. Deze cijfers worden automatisch opgehaald van www.waarstaatjegemeente.nl en www.woensdrecht.incijfers.nl. Voor verdere verdieping en vergelijking met Nederland, Provincie Noord-Brabant en andere gemeenten verwijzen wij u graag naar deze twee websites. Wanneer cijfers, jaarschijven of toelichtingen ontbreken, ontbraken ze ten tijde van het opstellen van dit document in de bron. Gemeente Woensdrecht heeft daar geen invloed op. In een volgend document worden deze indicatoren waarschijnlijk geactualiseerd.

Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners

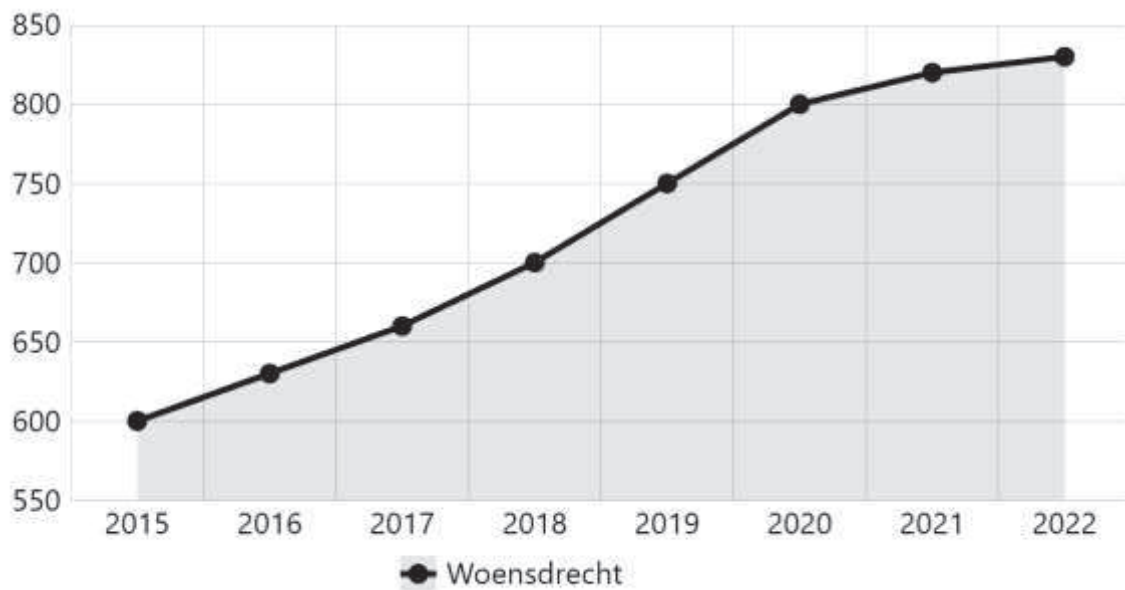
Gebied	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	187	198	213	212	200	254	218	190

Lopende Re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

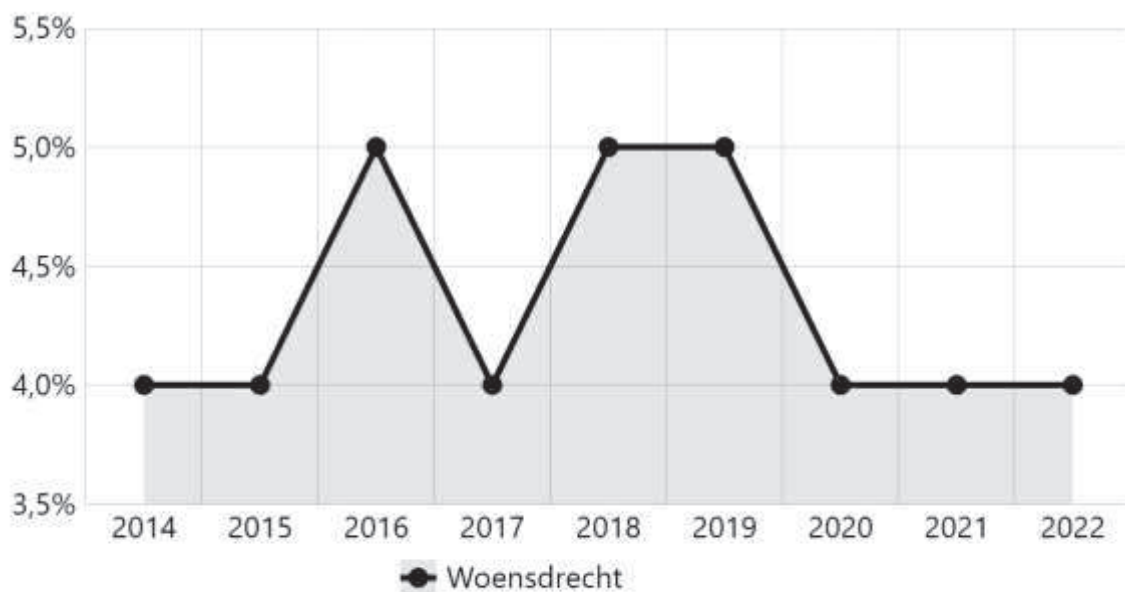
Gebied	2019	2020	2021	2022	2023
Woensdrecht	66	44	59	73	88

Clënten met een maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners

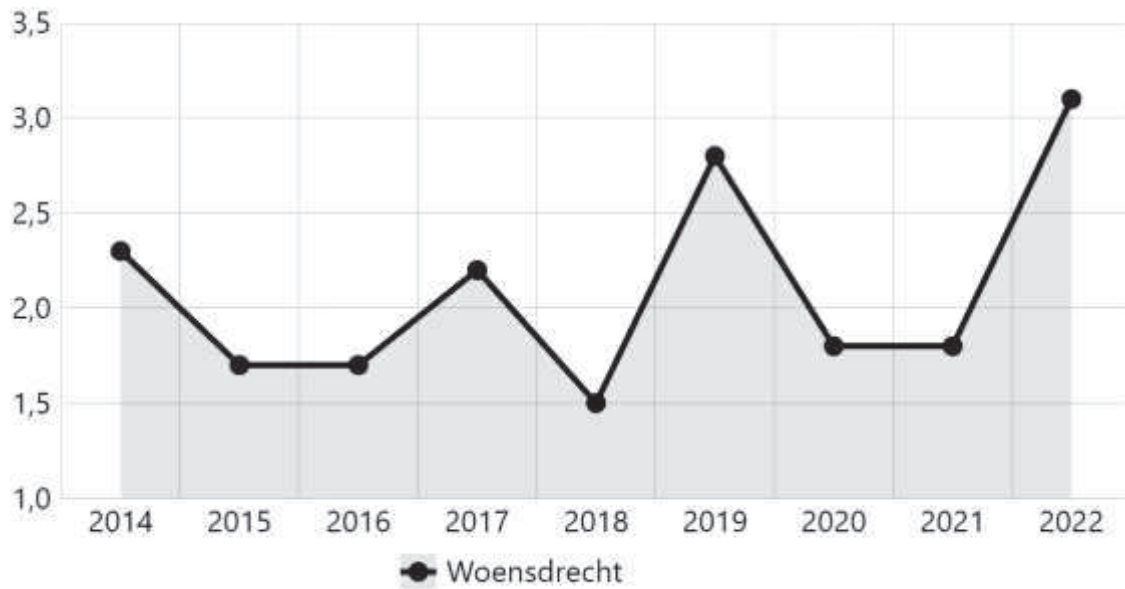
Gebied	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	600	630	660	700	750	800	820	830

Kinderen in uitkeringsgezin in % van kinderen tot 18 jaar

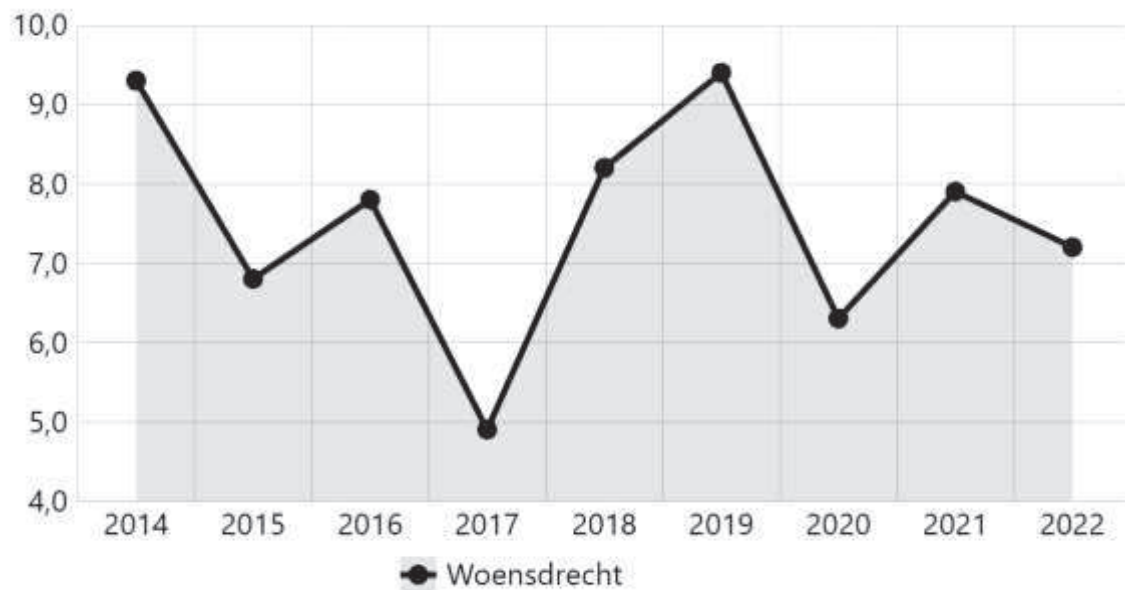
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	4,0%	4,0%	5,0%	4,0%	5,0%	5,0%	4,0%	4,0%	4,0%

Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie in % van deelnemers aan het VO en MBO onderwijs

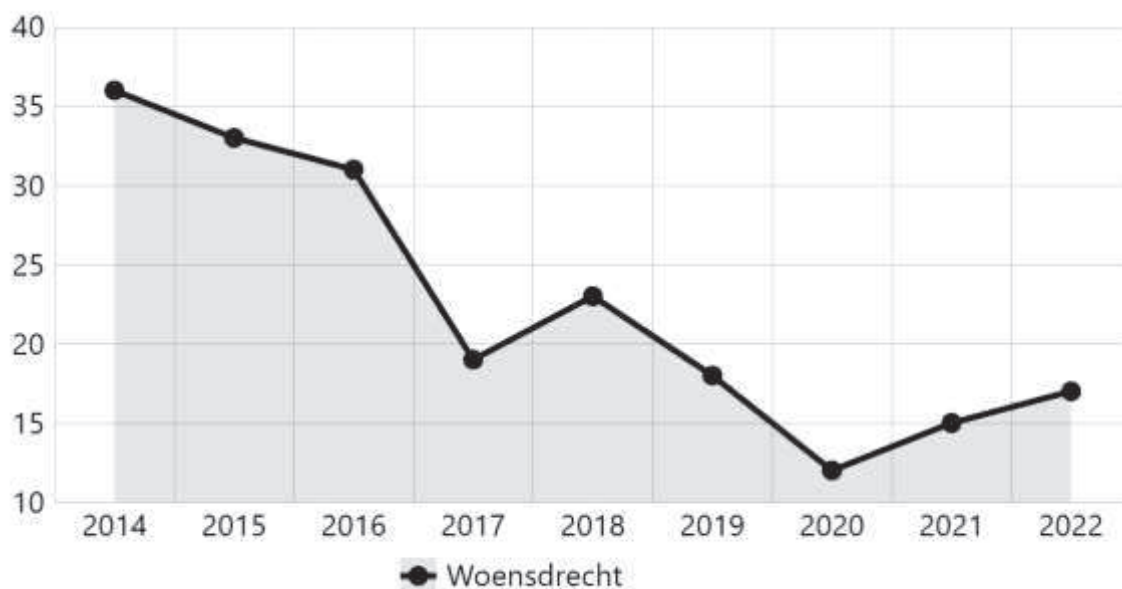
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	2,3	1,7	1,7	2,2	1,5	2,8	1,8	1,8	3,1

Absoluut verzuim per 1000 leerlingen

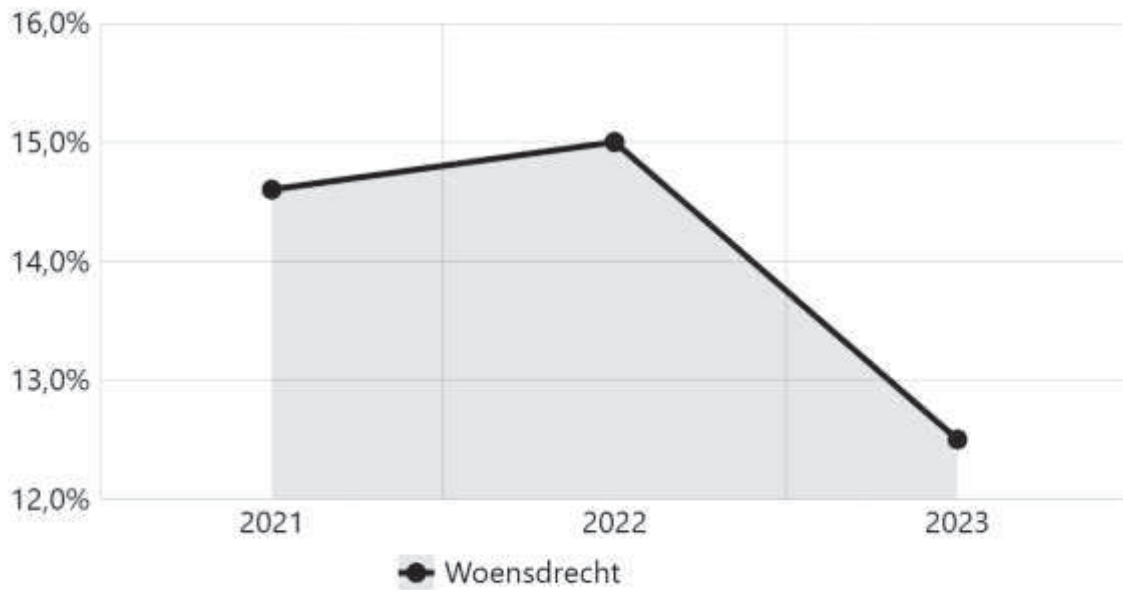
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	9,3	6,8	7,8	4,9	8,2	9,4	6,3	7,9	7,2

Relatief verzuim aantal per 1.000 leerlingen

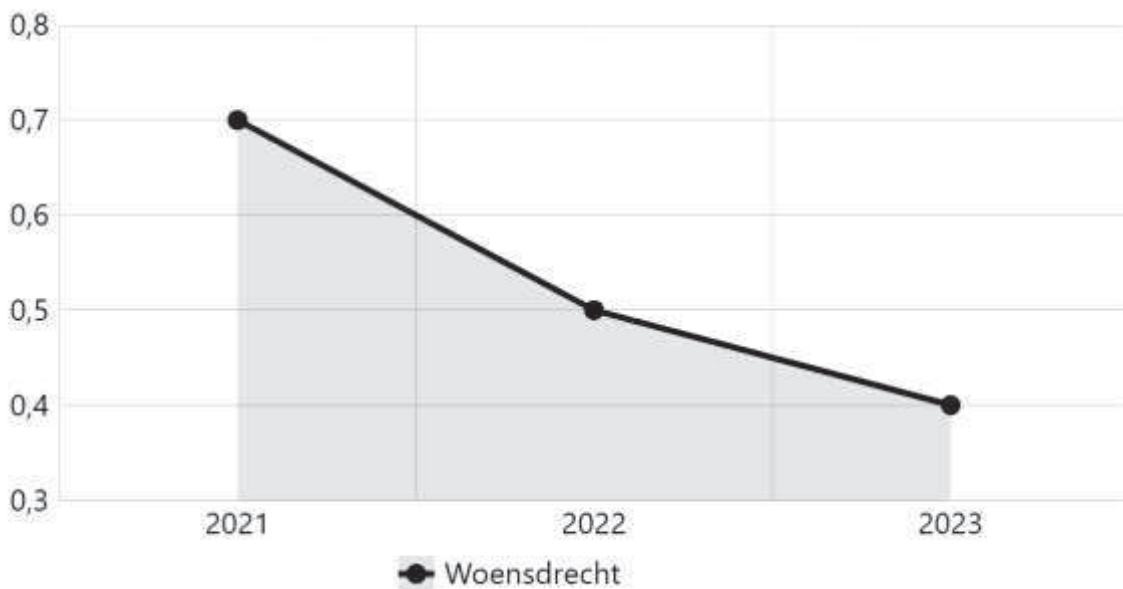
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	36	33	31	19	23	18	12	15	17

Jongeren met jeugdhulp in % van alle jongeren tot 18 jaar

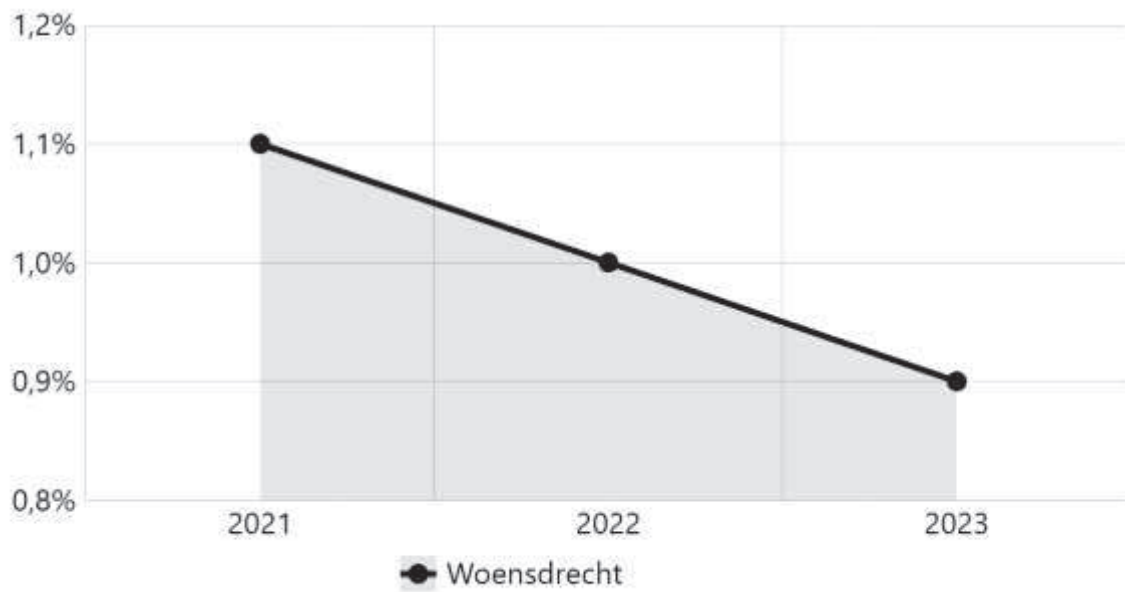
Gebied	2021	2022	2023
Woensdrecht	14,6%	15,0%	12,5%

Jongeren met jeugdreclassering in % van alle jongeren tot 18 jaar

Gebied	2021	2022	2023
Woensdrecht	0,7	0,5	0,4

Jongeren met jeugdbescherming in % van alle jongeren tot 18 jaar

Gebied	2021	2022	2023
Woensdrecht	1,1%	1,0%	0,9%

Programma 2. Ruimte

Inleiding

- Contacten met de provincie geven wij hoge prioriteit om onze woningbouwplanning te realiseren.
- Middels de omgevingswet geeft de gemeente ruimte aan vernieuwende woonvormen, op voorwaarde dat dit niet strijdig is met de omgevingsvisie.
- Met de woningbouwcorporaties maken we afspraken om de sociale woningvoorraad minimaal op peil te houden en bij voorkeur licht te laten groeien. Door maatschappelijke ontwikkelingen wordt in dit segment een toenemende vraag voorzien.
- Naast het vergroten van de kwantiteit is er ook aandacht voor het verhogen van de kwaliteit van de woningvoorraad. Er zijn hoge ambities voor wat betreft het energiezuinig en daar waar mogelijk energieneutraal maken van woningen volgens het 'BENG' (bijna energieneutraal) of 'ENG' (energie neutraal) uitgangspunt). Ook wordt ingezet op het levensloopbestendig maken van woningen, zowel bij de bestaande voorraad als bij nieuwbouw.
- Bij het realiseren van nieuwe woningen, zetten we bewezen technieken in om zoveel mogelijk klimaatbestendig en natuurinclusief te bouwen.
- We stellen een woonzorgvisie op om de toekomstige vraag naar wonen en zorg van verschillende doelgroepen in beeld te brengen en hier beleidsmatig en qua uitvoering richting aan te geven. Voor wat betreft het urgentievraagstuk voor woningzoekenden uit bijzondere doelgroepen wordt een huisvestingsverordening opgesteld.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Ruimte zijn de navolgende organisaties betrokken: Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, Woningbouwcorporaties, Hypotheekfonds Noord-Brabantse Gemeenten, Streekorganisatie Brabantse Wal, VVV, Regio West-Brabant, Grenspark Kalmthoutse Heide, Belgisch-Nederlands Grensoverleg, VTH-samenwerking Brabantse Wal, Regionaal ruimtelijk overleg, Wonen Subregio West-Brabant West.

Wat geven we uit aan programma 2. Ruimte?

Op grond van art. 5.1 van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	2.387.209	753.960	3.141.169	1.383.370	-1.757.799
Lasten	-2.092.955	-3.391.745	-5.484.700	-2.966.431	2.518.269
Saldo	294.254	-2.637.785	-2.343.531	-1.583.062	760.469

2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken

Wat wilden we bereiken?

Implementatie van de Omgevingswet

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Aangevraagde omgevingsvergunningen worden binnen de wettelijke termijnen afgehandeld.

Stand van zaken

Deze taak is een doorlopend en continu proces waarbij de doorlooptijden worden bewaakt zodat vergunningen binnen de gestelde termijnen worden afgehandeld.

Mensen en middelen worden optimaal ingezet om de vergunningverlening binnen de gestelde wettelijke termijnen af te handelen.

Stand van zaken

Deze taak is een doorlopend en continu proces waarbij de doorlooptijden worden bewaakt zodat vergunningen binnen de gestelde termijnen worden afgehandeld.

Wat wilden we bereiken?

Een grotere duurzame woningvoorraad die is afgestemd op de behoeften en ingevuld wordt.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Er wordt uitvoering gegeven aan de Woonvisie 2020 en woningbouwprogrammering. We sturen op de realisatie van woningen.

Stand van zaken

Verschillende acties uit het uitvoeringsprogramma van de Woonvisie zijn opgepakt en er wordt ingezet op de realisatie van de plannen zoals opgenomen in de woningbouwprogrammering.

We actualiseren de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties.

Stand van zaken

Er zijn meerjarige prestatieafspraken met de woningcorporaties gemaakt. Hieruit voortvloeiend is een jaarschijf opgesteld. In de prestatieafspraken zijn onder andere afspraken gemaakt over het bouwen van woningen, het toewijzen van woningen aan bijzondere doelgroepen, betaalbaarheid en hoe we de leefbaarheid in de kernen waarborgen.

We combineren de starterslening en stimuleringslening ter ondersteuning van de doelstellingen uit de Woonvisie en onderzoeken of duurzaamheidsleningen mogelijk zijn.

Stand van zaken

We hebben in 2023 in totaal 17 startersleningen en 23 stimuleringsleningen verstrekt. Onze inwoners maken daarmee goed gebruik van deze regelingen.

Wat wilden we bereiken?

Een merkbare verandering in de ruimtelijke inrichting van de gemeente en een gebied waar het goed toeven is.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Er wordt samen o.a. Defensie, ZLTO, de TBO's, de provincie en Evides in een gebiedsgerichte aanpak voor de Brabantse Wal samengewerkt inzake de integrale aanpak van uitdagingen op vlak van natuur, landbouw, water en ruimtelijke ontwikkelingen.

Stand van zaken

Deze taak is een doorlopend en continu proces waarbij in 2023 de opmaat is gemaakt voor het afronden van de visievormingsfase (Q1 2024). De Gebiedsgerichte Aanpak is opgezet om invulling te geven aan complexe opgaven op het vlak van natuur (Natura 2000), water (verdroging en KRW-doelstellingen) en klimaat. Binnen de GGA wordt bij het oplossen van die gebiedsopgaven gezocht naar meekoppelkansen. De voornaamste opgaven daarbij zijn de transitie van het buitengebied (BPLG) tezamen met perspectief voor de landbouw en ruimtelijke ontwikkeling in algemene zin. Er is een groot raakvlak met de Regionale Investerings Agenda (RIA) en het Brabantbrede Ruimtelijk Voorstel (RV).

We benutten de vergunningsvrije mogelijkheden die de Omgevingswet biedt en verminderen de regeldruk.

Stand van zaken

Met het oog op de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zijn in 2023 alle werkprocessen ingericht. Door middel van vraagbomen worden klanten geïnformeerd over welk proces bij welke aanvraag hoort. Het aantal processen waarbij de klant kan volstaan met een melding is toegenomen en dat heeft effect op de regeldruk voor onze inwoners.

We implementeren de Omgevingswet. We maken een integrale en breed gedragen visie op de fysieke leefomgeving en de wijze waarop de gemeente Woensdrecht samenwerkt met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties binnen die leefomgeving.

Stand van zaken

De Omgevingswet is ingegaan op 1 januari 2024. Wij hebben in 2023 nieuwe processen en werkmethodes ingericht en onze systemen aangepast op de invoering van deze wet. De Omgevingsvisie is vastgesteld en vormt de komende jaren input voor de beoordeling van ruimtelijke initiatieven

Wat geven we uit aan 2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	730.559	178.000	908.559	984.406	75.847
Lasten	-130.750	-485.389	-616.139	-446.375	169.764
Saldo	599.809	-307.389	292.420	538.031	245.611

Wat veroorzaakt het verschil?

Baten omgevingsvergunning

In aanloop naar de implementatie van de Omgevingswet vanaf 2024, is geconstateerd dat er in 2023 een aanzienlijke toename was van het aantal ingediende bouwaanvragen, wat heeft geresulteerd in een stijging van de legesinkomsten.

Ruimtelijke plannen

De implementatie Omgevingswet is nog niet afgerond, vandaar dat nog niet het gehele budget is gebruikt. Een belangrijke volgende stap is het proces om te komen tot een Omgevingsplan waarvoor externe deskundigheid wordt ingehuurd.

Woningbouw, plannen en programmering

De landelijke invoering van de woonzorgvisie is doorgeschoven naar 1 januari 2025. Hierdoor is de woonzorgvisie niet in 2023 uitgevoerd. Vandaar dat dit budget nog niet is gebruikt. In de budgetoverheveling van 2023 naar 2024, is voor deze activiteit een budget overgeheveld naar 2024.

2.2 Grondbeleid

Wat wilden we bereiken?

Een grondpositie die ontwikkelingen mogelijk maakt.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We onderzoeken daartoe de haalbaarheid van woningbouw zoals genoemd in het vastgestelde woningbouwprogramma.

Stand van zaken

Verschillende gemeentelijke plannen (o.a. Semmelweisstraat) zijn getoetst aan en staan opgenomen in de woningbouwplanning.

We verstevigen onze grondpositie op verantwoorde wijze.

Stand van zaken

De gemeente Woensdrecht heeft in 2023 zijn grondpositie niet verstevigd. De stikstofproblematiek heeft er in 2023 voor gezorgd dat de planontwikkeling van diverse nieuwe gebieden vertraagd c.q. doorgehaald is.

We zetten de functie van grondposities om zodat gewenste ontwikkelingen mogelijk kunnen worden gemaakt.

Stand van zaken

Sportcomplex METO Hoogerheide: In 2023 is een stedenbouwkundige visie en een exploitatieopzet opgesteld voor een woningbouwprogramma van circa 70-80 woningen. Minimaal de helft van deze woningen willen we bestemmen tot sociale huurwoningen, zodat we op deze locatie kunnen voorzien in de behoefte aan deze categorie en ook huisvesting kunnen bieden aan statushouders. We hebben inmiddels subsidie gekregen en deskundige bijstand op het gebied van stikstof en de toepassing van de zogenaamde Didam-criteria.

Semmelweisstraat Hoogerheide: Woningstichting Woensdrecht heeft een plan ingediend voor 28 sociale huurwoningen. De locatie wordt aangeboden aan Woningstichting Woensdrecht overeenkomstig het grondbeleid.

Schoollocaties De Stappen Hoogerheide/De Poorte Woensdrecht: In 2024 worden de plannen voor de locaties verder uitgewerkt. Hiervoor zal ook een ruimtelijke procedure worden opgestart. Beide locaties komen per september 2024 beschikbaar.

Kromstraat Hoogerheide: De gesprekken met de buurt over de herontwikkeling zijn afgerond. De grondexploitatie en het bestemmingsplan zijn eind 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. De grond zal worden uitgegeven door middel van een tender, waarbij zowel het financiële bod en de kwaliteit

van het plan belangrijk zijn. Deze procedure zal doorlopen worden met het inkoopbureau en medio 2024 worden afgerond.

Bergsestraat/Sportpark Huijbergen: Gestreefd wordt om in 2024 het sportpark te reconstrueren. Na de reconstructie wordt er gestart met de invulling van het vrijkomende perceel gemeentegrond.

Beukenhof Putte: Met diverse externe partijen is overleg gaande met als doel een combinatie van wonen en zorg in Putte te behouden. Hierbij wordt er naar gestreefd om de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van zorg en volkshuisvesting maximaal te realiseren.

Wat geven we uit aan 2.2 Grondbeleid?

Binnen dit product is het effect zichtbaar van de actualisatie van de grondcomplexen op de exploitatie. Voor een toelichting daarop verwijzen wij u naar de paragraaf Grondbeleid.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	1.577.071	562.960	2.140.031	164.586	-1.975.445
Lasten	-611.483	-2.212.872	-2.824.355	-241.434	2.582.922
Saldo	965.588	-1.649.912	-684.324	-76.848	607.476

Wat veroorzaakt het verschil?

Complex Bergsestraat /Sportpark Huijbergen

Door de vertraging in de ruimtelijke procedure is er geen budget uitgegeven voor de realisatie van het complex Bergsestraat /Sportpark Huijbergen.

Complex Noordrand Ossendrecht

De afwikkeling van een planschadeverzoek is in uitvoering en is niet in 2023 gerealiseerd. Afwikkeling wordt verwacht in 2024.

Verkoop onroerende zaken

De opbrengsten uit verkoop van snippergroen en restroken grond heeft minder opgebracht dan geraamd. Verkoop van grond is afhankelijk van vraag en aanbod. Bovendien speelt klimaatadaptatie een grote rol in de afweging of bepaalde percelen (groen) voor verkoop in aanmerking komen. Een en ander conform het groenbeleidsplan De Groene Agenda.

Anterieure overeenkomsten

Op basis van de in 2023 afgesloten anterieure overeenkomsten is een hoger bedrag aan verhaalbare kosten ontvangen dan begroot.

De overschrijding wordt veroorzaakt door de inhuur van externen. Uitgangspunt bij het afsluiten van anterieure overeenkomsten is dat deze kosten worden verhaald op de initiatiefnemer(s). Vooruitlopende op het afsluiten van een anterieure overeenkomst zijn er voor een aantal plannen

reeds kosten gemaakt in 2023. Deze kosten worden in 2024 middels het afsluiten van de anterieure overeenkomst op initiatiefnemer verhaald.

2.3 Recreatie en toerisme

Wat wilden we bereiken?

Versterken van lokale vrijetijdseconomie

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Binnenhalen van grote sport- en wielerevenementen.

Stand van zaken

In 2023 heeft het WK veldrijden in onze gemeente plaatsgevonden. Met trots kijken we terug op dit succesvolle wielersportevenement dat veel internationale aandacht trok. Verder zijn er in het afgelopen jaar diverse gesprekken gevoerd met organisaties om ook in de toekomst grote wielerevenementen binnen te halen waaronder het NK veldrijden in 2026 en het WK veldrijden in 2028.

Promoten van Woensdrecht en de Brabantse Wal.

Stand van zaken

Via de VVV zijn verschillende campagnes gevoerd voor het promoten van de Brabantse Wal. Daarnaast is specifiek voor de gemeente Woensdrecht in 2023 een promotiefilm over onze gemeente gemaakt die wordt ingezet via sociale media. Bij verschillende wielerevenementen die uitgezonden zijn op de tv, is de gemeente Woensdrecht mooi in beeld gebracht.

Wat wilden we bereiken?

Sport nog aantrekkelijker, rendabeler en socialer maken.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Meer communiceren over onze sport- en bewegingsactiviteiten en evenementen.

Stand van zaken

Via de BWI en onze verschillende communicatie kanalen is volop aandacht besteed aan de verschillende sport- en bewegingsactiviteiten en evenementen.

Promoten van sport ter bevordering van de vitaliteit van onze inwoners.

Stand van zaken

In 2023 is het volgende gerealiseerd:

Er is een QR-Fit pad geïnstalleerd en een interactieve QR fietsroute gerealiseerd waarvan inwoners van Woensdrecht en recreanten gebruik kunnen maken.

Er zijn nieuwe speelvoorzieningen gerealiseerd voor jongeren in de leeftijd van 4 tot 12 jaar.

Verbinding leggen tussen vrijetijdseconomie, evenementen en sport.

Stand van zaken

De verbinding tussen vrijetijdseconomie, evenementen en sport zal verwerkt worden in de economische visie die vastgesteld wordt in de tweede helft van 2024.

Wat wilden we bereiken?

Versterken van toerisme en recreatie door Woensdrecht te promoten als wandel-, fiets- en wielergemeente.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Actualisatie Wandel-, fiets- en wielplan.

Stand van zaken

Het fiets- en wielplan wordt verwerkt in de toeristische visie, die onderdeel is van de uitwerking van de economische visie. De economische visie wordt aangeboden in de tweede helft van 2024.

Meer aandacht en middelen voor wandelen en wandelaars alsook fietsen en de fietsrecreant.

Stand van zaken

In 2023 is er een routescan uitgevoerd op het bestaande fiets- en knooppuntennetwerk en is in kaart gebracht waar er nog verbetering mogelijk is.

Nieuwe accenten aanbrengen in het Fiets- en Wielplan

Stand van zaken

Het fiets- en wielplan wordt verwerkt in de toeristische visie, die onderdeel is van de uitwerking van de economische visie. De economische visie wordt aangeboden in de tweede helft van 2024.

Wat geven we uit aan 2.3 Recreatie en toerisme?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	0	13.000	13.000	13.000	0
Lasten	-321.675	-236.900	-558.575	-527.386	31.189
Saldo	-321.675	-223.900	-545.575	-514.386	31.189

Wat veroorzaakt het verschil?

Enkele activiteiten zijn niet in 2023 uitgevoerd en zijn doorgeschoven naar 2024. In de budgetoverheveling van 2023 naar 2024 wordt voor deze activiteiten een budget van € 30.000 overgeheveld naar 2024.

2.4 Sport en evenementen

Wat wilden we bereiken?

Sport is beschikbaar voor iedereen en men wordt gestimuleerd en gefaciliteerd om zelf te gaan sporten.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

De BWI ondersteunt en stimuleert sportaanbieders onderwijs, overheid en inwoners onder andere op het gebied van bekendheid, aansluiting vraag en aanbod en samenwerking.

Stand van zaken

In 2023 heeft de BWI een faciliterende en ondersteunende rol gespeeld om sport te stimuleren bij jeugdigen. In samenwerking met bijvoorbeeld basisscholen, buitenschoolse opvang of sportaanbieders werd het huidige aanbod gefaciliteerd of uitgebreid. Voor ouderen en mensen met een beperking organiseerde de BWI activiteiten in samenwerking met verenigingen. Voorbeelden hiervan zijn buitenactiviteiten, zoals wandelen, mix sport en Tai Chi voor kwetsbare ouderen. De BWI heeft drie buurtsportcoaches in dienst, die worden gefinancierd vanuit de gemeente Woensdrecht. We voegden in 2023 enkele (voorheen) aanvullende opdrachten toe aan de reguliere subsidie die jaarlijks aan de BWI wordt verstrekt. Zo zijn deze opdrachten voor de toekomst structureel geborgd.

De gemeente Woensdrecht geeft uitvoering aan het Sportakkoord.

Stand van zaken

In 2023 is het Sportakkoord herijkt tot het Sportakkoord 2.0. De resultaten die in de periode 2019-2022 zijn bereikt, zijn geëvalueerd. Het Sportakkoord 2.0 is, samen met het Preventieakkoord, deel gaan uitmaken van het Woensdrechtse Leefstijlakkkoord. De coördinator sport en preventie werkte hiervoor intensief samen met de kerngroep. Speerpunten waar in 2023 op is ingezet zijn: sociale veiligheid en integriteit, clubondersteuning, het lokale sportplatform en de inzet van buurtsportcoaches.

Wat wilden we bereiken?

Woensdrecht geniet internationale bekendheid als dé fiets- en wielergemeente.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Bekendheid van Woensdrecht als fiets- en wielergemeente vergroten door communicatiecampagnes, een aantrekkelijke wielerkalender, sponsoring van lokale evenementen en grote wielerevenementen.

Stand van zaken

In 2023 zijn er met succes verschillende grote en kleinere wielerevenementen georganiseerd en gesponsord zoals de Slag om Woensdrecht, Brabantse Wal Wielerevents, de Sluitingsprijs Putte-Kapellen, de gezinsfietstocht en als hoogtepunt het WK veldrijden. Tijdens al deze evenementen is er volop aandacht besteed aan de promotie van de gemeente Woensdrecht.

In 2023 wordt het fiets- en wielersplan geëvalueerd en herzien.

Stand van zaken

Het fiets- en wielersplan wordt verwerkt in de toeristische visie, die onderdeel is van de uitwerking van de economische visie. De economische visie wordt aangeboden in de tweede helft van 2024.

Versterken van het fietsaanbod en –voorzieningen, waaronder een aansluitend routenetwerk, MTB-netwerk, sportevenementen en activiteiten.

Stand van zaken

In 2023 is er een routescan uitgevoerd op het fiets- en wandelknooppuntennetwerk. Voor het MTB-netwerk heeft in samenwerking met het Grenspark Kalmthoutse Heide een stichting de opdracht gekregen voor het onderhoud en vernieuwen van de routes.

Wat geven we uit aan 2.4 Sport en evenementen?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	79.579	0	79.579	221.378	141.799
Lasten	-1.029.047	-456.584	-1.485.631	-1.751.237	-265.606
Saldo	-949.468	-456.584	-1.406.052	-1.529.859	-123.807

Wat veroorzaakt het verschil?

Voor zwembad De Plantage is in 2023 van het ministerie van WVS een uitkering Specifieke Meerkosten Energie Openbare Zwembaden ontvangen. Deze subsidie is doorbetaald aan de exploitant van het zwembad. Naar verwachting dient een deel van de ontvangen specifieke uitkering aan het ministerie terug betaald te worden. Verder is er een overschot op de geraamde kosten voor elektriciteit voor Volksfeesten en Kermissen.

2.5 Indicatoren

Lokale indicatoren Programma 2. Ruimte

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

Lokale indicatoren	2020	2021	2022	2023
1. Aantal afgegeven vergunningen voor nieuwbouw woningen				
- Hoogerheide	5	8	34	48
- Huijbergen	1	4	23	29
- Ossendrecht	60	8	7	10
- Putte	3	2	2	24
- Woensdrecht	1	5	5	2
2. Uitgifte reststroken en overige gemeentegrond	€ 170.862	€ 100.935	€ 78.910	€ 30.030

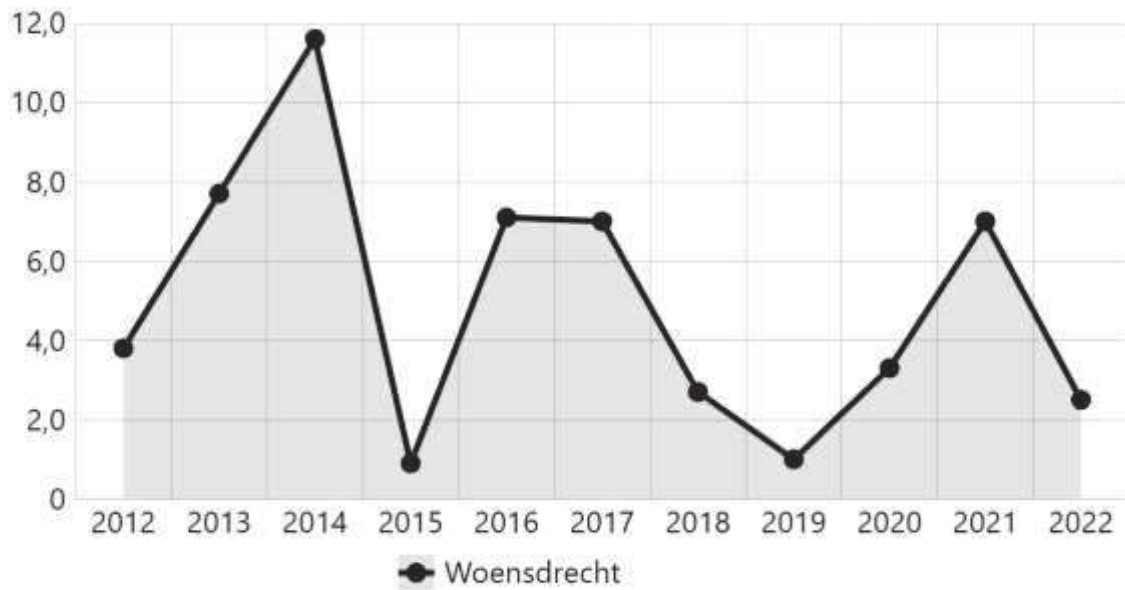
Toelichting

1. Aantal nieuwbouwwoningen per kern. *Bron: Squit/handmatige telling.*
2. Totaalopbrengst grondverkoop met betrekking tot reststroken en overige percelen, met uitzondering van kavels in € per jaar. *Bron: financiële administratie gemeente Woensdrecht.*

Verplichte BBV indicatoren Programma 2. Ruimte

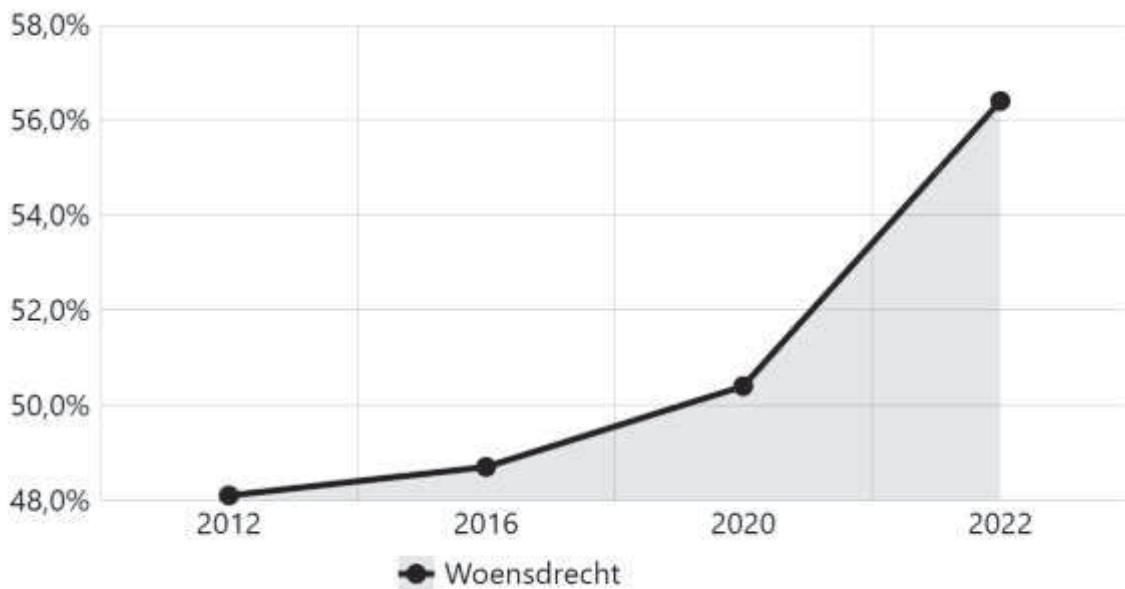
In deze paragraaf worden de indicatoren behorende bij Programma 2. Ruimte weergegeven. Deze cijfers worden automatisch opgehaald van www.waarstaatjegemeente.nl en www.woensdrecht.incijfers.nl. Voor verdere verdieping en vergelijking met Nederland, Provincie Noord-Brabant en andere gemeenten verwijzen wij u graag naar deze twee websites. Wanneer cijfers, jaarschijven of toelichtingen ontbreken, ontbraken ze ten tijde van het opstellen van dit document in de bron. Gemeente Woensdrecht heeft daar geen invloed op. In een volgend document worden deze indicatoren waarschijnlijk geactualiseerd.

Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen

Gebied	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	3,8	7,7	11,6	0,9	7,1	7,0	2,7	1,0	3,3	7,0	2,5

Niet-sporters

Gebied	2012	2016	2020	2022
Woensdrecht	48,1%	48,7%	50,4%	56,4%

Programma 3. Leefomgeving

Inleiding

De onderhoudsplannen voor het beheer van de openbare ruimte (BOR) worden in samenhang met elkaar geactualiseerd. Uitgangspunt is dat de huidige kwaliteitsniveaus gehandhaafd blijven op alle terreinen (infrastructuur, speelvoorzieningen, groenvoorziening, etc.). Tevens blijven we burgerinitiatieven faciliteren en ondersteunen.

Woensdrecht is de groene gemeente op de Brabantse Wal die wordt bedreigd door extremere weersomstandigheden die kunnen leiden tot verdroging en wateroverlast. Hierdoor staan we voor een grote uitdaging en zullen we maatregelen treffen in het kader van klimaatverandering en biodiversiteit, gekoppeld aan educatie.

Met het Waterschap, onze agrariërs en landschapseigenaren maken we ons sterk voor het Woensdrechtse landschap en natuur, de open polders moeten behouden blijven.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Leefomgeving zijn de navolgende organisaties betrokken: dorpsplatforms, Saver NV, Werkvoorzieningschap (WVS-groep), Samenwerken aan water in Midden- en West-Brabant, Water- en klimaatkring West, Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord, Inkoopbureau West-Brabant, waterschap Brabantse Delta, Waterwinbedrijf Evides, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, Defensie, Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO), Namiro, Benegora, Grenspark Kalmthoutse Heide, Provincie Noord-Brabant.

Wat geven we uit aan programma 3. Leefomgeving?

Op grond van art. 5.1 van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	2.524.914	577.495	3.102.409	3.331.845	229.436
Lasten	-6.826.665	-1.902.757	-8.729.422	-8.422.227	307.195
Saldo	-4.301.751	-1.325.262	-5.627.013	-5.090.382	536.631

3.1 Landschap en natuur

Wat wilden we bereiken?

In stand houden en verbeteren van de landschappelijke kwaliteit en natuurwaarden.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

De gemeente betreft inwoners actief bij groen en biodiversiteit door deelname aan de Stimuleringsregeling Landschap (STILA)

Stand van zaken

Vanuit de STILA regeling zijn verschillende projecten uitgevoerd in het kader van kwaliteitsverbetering van het landschap. Dit betreft hoofdzakelijk de inrichting van bloemrijke akkerranden en soortgelijke initiatieven. De regeling loopt in 2024 door.

De gemeente participeert in regionale overlegstructuren m.b.t. natuur en landschap zoals het Grenspark Kalmthoutse Heide, het Bijenlandschap West-Brabant, de Gebiedsgerichte Aanpak Brabantse Wal en Water- en Klimaatkring West.

Stand van zaken

De gemeente heeft geparticipeerd in regionale overleggen met betrekking tot natuur, landschap en water. Het Bijenlandschap West-Brabant heeft dit jaar benut om tot een verlengde samenwerking te komen en het vaststellen van een projectplan voor de komende jaren. Het Grenspark heeft zich in hoofdzaak gericht op het uitvoeren van reguliere taken en heeft getracht zich kandidaat te stellen voor de aanwijzing van Nationaal Park aan Vlaamse zijde.

De gemeente voert conform de Groene Agenda 2021-2025 groene en landschappelijke projecten uit die gefinancierd worden uit de reserve groenfonds en anterieure overeenkomsten waaronder die van de zonneparken welke per 2024 zullen gaan afdragen.

Stand van zaken

Er hebben dit jaar geen onttrekkingen plaatsgevonden aan het reserve groenfonds, plannen hiervoor zijn in voorbereiding en een onttrekkingsvoorstel zal volgen in 2024. Inkomsten vanuit de zonneparken worden niet eerder verwacht dan 2025. Andere afdrachten aan de reserve groenfonds hebben dit jaar niet plaats gevonden.

Wat geven we uit aan 3.1 Landschap en natuur?

Het merendeel van de baten en lasten die een oorzakelijk verband hebben met dit product worden verantwoord op product 3.3 Beheer openbaar gebied en 5.8 Overhead. Daarnaast worden de op dit product beperkt geraamde middelen vanwege afronding niet zichtbaar in de tabel.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Lasten	-2.410	0	-2.410	-20	2.390

Wat veroorzaakt het verschil?

Geen bijzonderheden.

3.2 Milieu en duurzaamheid

Wat wilden we bereiken?

We denken en handelen duurzaam en klimaatbestendig in de ontwikkeling en uitvoering van plannen op alle beleidsvelden.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Accent leggen op meer zonnepanelen op daken.

Stand van zaken

Door gewijzigd Rijksbeleid worden er geen vergunningen meer afgegeven voor zon op land (zonneparken) en/of windparken. Hiermee verschuift de focus automatisch naar zon op dak.

Energiebesparing en verduurzaming (bij inwoners, bedrijven en eigen bedrijfsvoering).

Stand van zaken

In 2023 zijn financieel kwetsbare inwoners geholpen door middel van een witgoedregeling waarbij inwoners energie kunnen besparen door middel van de aanschaf van nieuw witgoed via een cadeaubon. De actie was heel succesvol. Daarnaast is in 2023 een start gemaakt met het project klusbus.

In deze bestuursperiode maken we het gemeentelijk vastgoed en de gemeentelijke accommodaties zo energieneutraal mogelijk.

Stand van zaken

De gemeenteraad van Woensdrecht heeft ingestemd met de nota 'Verduurzamen gemeentelijk vastgoed 2023-2030' voor gemeentelijke gebouwen, brandweerkazernes, MFC's en verenigingsgebouwen. De uitvoering zal gefaseerd worden uitgevoerd volgens het uitvoeringsprogramma in combinatie met het uitvoeringsprogramma van groot onderhoud.

Nieuw uitvoeringsprogramma duurzaamheid opstellen met de ambities tot 2026.

Stand van zaken

Er wordt op ambtelijk niveau hard gewerkt aan het uitvoeringsprogramma en de eerste contouren zijn bekend. Het resultaat wordt gedeeld in Q3 van 2024.

Regionale Energie Strategie (RES) 2.0 opstellen.

Stand van zaken

De RES 2.0. wordt regionaal opgesteld. Gezamenlijk wordt er op dit moment input geleverd als eerste stap in het proces.

Kansen voor Woensdrecht worden hier in opgenomen, met name: ontwikkelingen vliegbasis en mogelijk gebruik restwarmte industrie Antwerpen.

Uitvoering geven aan Warmtevisie (verkenning en uitvoering 2023-2030).

Stand van zaken

De aanbesteding voor stap 1 van de warmtevisie (isolatie) wordt in 2024 uitgeschreven en zorgt ervoor dat we mensen kunnen helpen met het isoleren van hun woningen.

Wat geven we uit aan 3.2 Milieu en duurzaamheid?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	10.000	378.564	388.564	408.732	20.168
Lasten	-334.588	-767.083	-1.101.671	-804.159	297.512
Saldo	-324.588	-388.519	-713.107	-395.427	317.680

Wat veroorzaakt het verschil?

Een aantal activiteiten zijn niet in 2023 uitgevoerd en zijn doorgeschoven naar 2024. In de budgetoverheveling van 2023 naar 2024 is voor deze activiteiten een budget van € 265.000 overgeheveld naar 2024. Dit betreft middelen die ingezet gaan worden voor de Lokale Aanpak Isolatie en het Nationaal Isolatieprogramma (NIP; € 215.000) en het uitvoeren van NatuurdoelAnalyses voor de aanpak van stikstofproblematiek (€ 50.000).

3.3 Beheer openbaar gebied

Wat wilden we bereiken?

Onze inwoners leven in een schone, veilige en groene omgeving.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

De gemeente verkent actief de mogelijkheden om het Sint Lucasplein in Hoogerheide groen en klimaatrobust in te richten.

Stand van zaken

In de aanloop naar het traject herinrichting Sint Lucasplein zijn in 2023 onderzoeken verricht naar onder meer de parkeerbehoefte, de kwaliteit van het aanwezige groen en de gebruiksfuncties van het plein (bv de kermis). Deze gegevens zijn gebruikt voor de uitgangspuntennotitie die in Q2 van 2024 bestuurlijk wordt vastgesteld en op basis waarvan een aantal inrichtingsschetsen worden gemaakt.

In samenwerking met inwoners en gebiedspartners wordt de openbare ruimte groener en klimaat-adaptiever ingericht door onder andere proactief overleg en het beschikbaar stellen van budget voor (groen)initiatieven.

Stand van zaken

In 2023 is in samenwerking met het waterschap een project opgezet om het kooislootstelsel meer water te kunnen laten vasthouden in de toekomst, dit in het kader van klimaatbestendigheid en grondwaterherstel. In samenwerking met defensie wordt gewerkt aan een project waarbij hemelwater van het defensieterrein langer wordt vastgehouden op de Brabantse Wal. Vanuit Aviolanda wordt al hemelwater afgekoppeld op het natuurgebied van de Vinkenbergh. Bij reconstructieprojecten zoals Augustijnenstraat is meer groen en ruimte voor water toegepast en is inwoners de gelegenheid gegeven hun hemelwater af te koppelen. Vanuit het NK tegelwippen hebben verschillende bewustwordingsacties plaatsgevonden om inwoners te stimuleren meer water te laten infiltreren.

Voor onkruidbestrijding op verhardingen is voor 2022 en 2023 budget beschikbaar gesteld.

Stand van zaken

Door de extra middelen die voor 2023 beschikbaar zijn gesteld heeft de gemeente in alle kernen in de gemeente Woensdrecht de onkruidbestrijding kunnen uitvoeren.

We geven uitvoering aan doelstellingen en acties zoals bepaald in onder andere de 'Groene Agenda 2021-2025', het Gemeentelijk rioleringsplan, de afvalstoffenverordening en 'Beleids- en beheerplan Speelvoorzieningen 2021-2024'.

Stand van zaken

Grensstraat Putte

Het project is door België aanbesteed en de aanbesteding is duur uitgevallen. We hebben daarom extra middelen vanuit de rioolvoorziening toegevoegd aan het uitvoeringsprogramma waardoor we voor nu voldoende middelen beschikbaar hebben. De eerste voorbereidingen voor het project zijn in 2023 gestart.

Rioolonderhoud Augustijnenstraat en omgeving

De vervanging van het riool in de omgeving van de Augustijnenstraat in Ossendrecht is in uitvoering. De middelen beschikbaar vanuit het uitvoeringsprogramma riool en wegen zijn voldoende om het werk af te ronden. Ook de speelvoorzieningen worden integraal meegenomen evenals klimaatadaptieve maatregelen zoals een waterspeeltuin, infiltratieriolen en een grote wadi .

Uitvoeringsprogramma's wegen 2022 en 2023

Het groot onderhoud van de wegen van beide uitvoeringsprogramma's is grotendeels uitgevoerd. Het groot onderhoud van de Kooiweg en 2 rotondes loopt door tot halverwege 2024.

Overweging

het afgelopen jaar heeft het onderhoud veel last gehad van extreme weersomstandigheden (droog en nat). Voor de wegen verwachten we dat er in de winter van 2024 veel asfaltschade op gaat treden als gevolg van vocht en vorst. Voor de riolen zien we op een aantal locaties met extreem hoge grondwaterstanden als gevolg van het natte najaar al de eerste schades optreden, hoe groot en hoeveel schades er uiteindelijk zullen ontstaan is nog gissen, we monitoren en doen aan klein onderhoud waar mogelijk, mocht er extreem veel schade zichtbaar worden zullen we dit melden aan de raad.

Groene Agenda

Het groenonderhoud is uitgevoerd conform de afspraken m.b.t. de beeldkwaliteitsniveaus uit de Groene Agenda 2021-2025. Vanuit het kader van groeninitiatieven zijn bestaande initiatieven (Magnaolia's Ossendrecht) en verschillende kleine nieuwe (burger)initiatieven ondersteund. De deelname aan de Stimuleringsregeling Landschap (STILA) is voortgezet waardoor verschillende groene investeringen hebben plaats gevonden in het buitengebied zoals het toevoegen van kruidenrijke akkerranden. Op gebied van biodiversiteit is bij reconstructieprojecten ruimte gegeven aan meer diverse en bloeiende beplanting zoals in geval van de Demerstraat. Het bomenareaal is eveneens uitgebreid met een grotere variatie aan type bomen.

Wat geven we uit aan 3.3 Beheer openbaar gebied?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	2.311.041	30.000	2.341.041	2.406.102	65.061
Lasten	-4.837.645	-550.169	-5.387.814	-5.426.728	-38.914
Saldo	-2.526.604	-520.169	-3.046.773	-3.020.626	26.147

Wat veroorzaakt het verschil?

Het verschil wordt veroorzaakt door de volgende activiteiten:

- De afschrijvingen op wegen zijn lager dan begroot wat het grootste deel van het verschil verklaart. Dit is het gevolg van het doorschuiven van het aanbrengen van printbeton op 3 rotondes in de kern Hoogerheide van 2023 naar 2024 en de uitstel van de start van het project Grensstraat in de kern Putte. De start van het project Grensstraat is naar medio 2024 verschoven.
- Het niet uitvoeren van het onderhoud aan de watergangen.
- De aanschaf en vervanging van speeltoestellen is in 2023 niet volledig uitgevoerd en doorgeschoven naar 2024. In de budgetoverheveling van 2023 naar 2024, vastgesteld door de gemeenteraad in februari 2024, is hiervoor een budget overgeheveld.
- Er zijn in 2023 extra inkomsten van leges telecomwerkzaamheden gerealiseerd, wat positief bijdraagt aan het verschil.

3.4 Verkeer en vervoer

Wat wilden we bereiken?

Het verhogen van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. We streven naar een duurzame vorm van mobiliteit en geven daarbij invulling aan gedeelde- en alternatieve vormen van mobiliteit.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

In overleg met betrokkenen partners maatregelen nemen om de verkeersveiligheid te vergroten.

Stand van zaken

In samenwerking met scholen, inwoners en dorpsplatforms zijn we actief bezig om de verkeersveiligheid in de gemeente te verbeteren. Zo zijn er nieuwe zebapaden aangelegd. Ook staan er diverse matrixborden in de gemeente om inwoners bewust te maken van hun snelheid en worden er metingen uitgevoerd. Ten slotte is er een grote scholenactie uitgevoerd en hebben alle kinderen een veiligheidshesje ontvangen om de zichtbaarheid in het verkeer te vergroten.

Opstellen uitvoeringsprogramma GVVP.

Stand van zaken

Het uitvoeringsplan voor het GVVP is opgesteld en wordt uitgevoerd. Vanaf 2024 zijn er ook structureel middelen beschikbaar.

Uitvoering geven aan verschillende vormen van gedeelde mobiliteit.

Stand van zaken

Gedeelde mobiliteit 2023:

1. Deelfietsen

In de gemeente Woensdrecht zijn op twee locaties door Arriva Bravo-deelfietsen geplaatst. In Hoogerheide op de Scheldeweg (bij de kerk) en in Huijbergen bij de Siardus Bogaertslaan. Echter zijn deze in Q4 2023 weggehaald door de provincie, in verband met het lage gebruik van de fietsen.

2. Deelauto's

Er was voldoende animo vanuit de inwoners om deel te nemen aan het project, echter waren er weinig concrete inschrijvingen waardoor er tot nu toe geen deelauto geplaatst is.

3. Nabogo

Nabogo is een carpool app. Op de carpoolplaats in Hoogerheide en bij de Aviolandalaan wordt hier veel gebruik van gemaakt. In 2023 (november) waren er 511 instappers.

4. **OV-Concessie**

De huidige OV-Concessie loopt in 2025 af. Het programma van eisen is uitvoerig besproken in de gemeenteraad, met gedeputeerde staten en provinciale staten en er zijn veelvuldige acties ondernomen om de pijnpunten in het programma van eisen kenbaar te maken. In december 2023 is bekend geworden dat Arriva wederom de concessiehouder wordt. In 2024 zal bekend worden wat de effecten zijn voor de gemeente Woensdrecht.

Wat geven we uit aan 3.4 Verkeer en vervoer?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	4.217	5.020	9.237	14.530	5.293
Lasten	-579.008	-119.305	-698.313	-718.018	-19.705
Saldo	-574.791	-114.285	-689.076	-703.488	-14.412

Wat veroorzaakt het verschil?

Het verschil en de overschrijding is veroorzaakt door schade aan deabri van de bushalte aan de Scheldeweg in Hoogerheide door vandalisme.

3.5 Monumenten en cultuur

Wat wilden we bereiken?

We houden monumenten, culturele objecten en uitingen binnen Woensdrecht in stand.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Aanvragen en initiatieven worden conform de geldende regelgeving en binnen de gestelde termijnen afgehandeld.

Stand van zaken

Er zijn in 2023 vier nieuwe monumentenaanvragen ingediend, welke conform de geldende regelgeving zijn afgehandeld. De termijn van 6 maanden is in een enkel geval niet gehaald.

We stellen een Beleidsplan Erfgoed en Monumenten vast.

Stand van zaken

In december 2023 heeft de gemeenteraad de Visie religieus erfgoed gemeente Woensdrecht en de Erfgoedvisie Woensdrecht vastgesteld.

We stellen een Kerkvisie vast.

Stand van zaken

In december 2023 heeft de gemeenteraad de Visie religieus erfgoed gemeente Woensdrecht en Erfgoedvisie Woensdrecht vastgesteld.

Wat geven we uit aan 3.5 Monumenten en cultuur?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	43.000	0	43.000	39.452	-3.548
Lasten	-68.798	-187.724	-256.522	-112.762	143.760
Saldo	-25.798	-187.724	-213.522	-73.310	140.212

Wat veroorzaakt het verschil?

De gemeenteraad heeft budget beschikbaar gesteld voor het herstel en behoud van de kerktoren in Woensdrecht. Dit budget is nog niet uitgegeven.

3.6 Burger- en overheidsparticipatie

Wat wilden we bereiken?

Meer inwoners betrekken bij initiatieven en inwoners die al met uitvoering bezig zijn enthousiast houden.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We faciliteren en stimuleren initiatieven en geven waar nodig kaders aan.

Stand van zaken

In 2023 hebben we diverse initiatieven vanuit de samenleving gefaciliteerd en gestimuleerd. Daarnaast zijn er ook initiatieven ontvangen van organisaties die voorheen nog niet bij ons bekend waren.

We geven inclusiebeleid vorm.

Stand van zaken

Inclusiebeleid is breed en raakt zowel het fysieke als het sociale domein. Er is in 2023 in samenwerking tussen de verschillende domeinen een eerste aanzet gemaakt voor een uitgangspuntennotitie. Deze uitgangspunten vormen de input voor beleid dat samen met de toekomstvisie wordt vormgegeven zoals afgesproken met de raad.

We onderhouden een goed netwerk tussen inwoners, ketenpartners en gemeente.

Stand van zaken

Dat we in 2023 verder aan het netwerk hebben gebouwd, blijkt uit initiatieven van organisaties die we eerder nog niet op het netvlies hadden.

Daarnaast zijn we in 2023 begonnen aan de gesprekken met de belangrijkste samenwerkings- en ketenpartners per dorp. De partners hebben hier allen positief op gereageerd.

Wat geven we uit aan 3.6 Burger en overheidsparticipatie?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	0	13.396	13.396	10.040	-3.356
Lasten	-73.050	-98.064	-171.114	-143.293	27.821
Saldo	-73.050	-84.668	-157.718	-133.254	24.464

Wat veroorzaakt het verschil?

Het grootste verschil zit in werkzaamheden die op verzoek van diverse dorpsplatforms zijn doorgeschoven naar 2024.

3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties

Wat wilden we bereiken?

We beheren en onderhouden het gemeentelijk vastgoed op het afgesproken conditieniveau overeenkomstig het meerjarenonderhoudsplan gebouwenbeheer 2022-2025.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We zetten in op anders werken, middels privatiseren (light) verkrijgen huurders meer eigenaarschap als het gaat om onderhoud.

Stand van zaken

We hebben een aantal contracten aangepast waarbij huurders meer onderhoudstaken op zich nemen. Daarnaast lopen er nog privatiseringstrajecten welke een vervolg krijgen in 2024.

Wat wilden we bereiken?

We stellen de visie op verduurzaming van vastgoed op waarbij we inzetten op verduurzaming van het vastgoed in combinatie met het groot onderhoud.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Het verduurzamen zal gefaseerd worden uitgevoerd waarbij we in fase 1, 2023-2025, inzetten op de gemeentelijke gebouwen en brandweerkazernes.

Stand van zaken

Fase 1 van het verduurzamen van de brandweerkazernes en gemeentewerken is uitgevoerd. Fase 2 zal in de periode 2028/ 2030 worden uitgevoerd. In 2024 wordt het vervolgtraject ingezet alsmede voor de verenigingsgebouwen en MFC's.

Wat wilden we bereiken?

We verkrijgen een beter overzicht op de vastgoedbudgetten.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We herinrichten de vastgoedbudgetten in de gemeentelijke financiële applicatie.

Stand van zaken

Na een onderzoek om op gebied van gebouwenbeheer efficiënter te kunnen werken met de financiële applicatie Key2financien is gebleken dat in de gemeente Woensdrecht dit al zo efficiënt mogelijk doet

en verdere doorontwikkeling niet nodig is. In 2023 is er wel voor het eerst een verplichtingenadministratie aan toegevoegd.

Wat geven we uit aan 3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	156.656	150.515	307.171	452.989	145.818
Lasten	-931.166	-180.412	-1.111.578	-1.217.246	-105.668
Saldo	-774.510	-29.897	-804.407	-764.257	40.150

Wat veroorzaakt het verschil?

Vanaf 1 augustus 2023 voert de gemeente, in afwachting van een nieuwe beheerder, de exploitatie van MFC Kloosterhof zelf uit. In 2023 heeft ook de afhandeling van de beheersvergoeding met de erven van de voormalig beheerder MFC De Drieschaar plaats gevonden en is er een substantiële teruggave van de energiekosten over het jaar 2022 ontvangen. Deze onvoorzien baten en lasten, die niet begroot waren, zorgen voor dit positieve saldo.

3.8 Indicatoren

Lokale indicatoren Programma 3. Leefomgeving

Voor programma 3 bestaan er geen verplichte BBV-indicatoren (meer). Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

Lokale indicatoren	2020	2021	2022	2023
Burgerinitiatieven openbaar gebied				
- Totaal aantal	17	15	26	39
- Totaal bedrag	€ 22.127	€ 53.250	€ 23.569,98	€ 25.569,26

Programma 4. Economie

Inleiding

In 2023 hebben wij ingezet op de volgende doelen:

- Versterken van onze netwerken met ondernemers om daardoor de samenwerking te verbeteren.
- Voorwerk verricht voor de nieuw op te stellen toekomstvisie. De eerste contouren zijn in beeld. De volgende stap is de inspraak.
- Stimuleren van de verbindingen tussen overheid, onderwijs en ondernemers (triple helix), om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te matchen.
- Het realiseren van het bedrijventerrein Driehoeven III voor bestaande en eigen ondernemers uit onze gemeente.
- Vanuit de agenda Veerkrachtig Bestuur Brabantse Wal is programmastatus verkregen voor een sub-regionaal strategisch bedrijventerrein gericht op de topsectoren. We blijven participeren in de inhoudelijke invulling van het bedrijventerrein maar zijn geen ontwikkelende partij.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Economie zijn de navolgende organisaties betrokken: Business Park Aviolanda, Regio West-Brabant, N.V. REWIN, Saver N.V., Ondernemers MKB, Bedrijven, Ondernemersverenigingen en Bedrijventerreinverenigingen, Vliegbasis Woensdrecht, VNO NCW.

Wat geven we uit aan programma 4. Economie?

Op grond van art. 5.1 van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	3.220.805	-70.860	3.149.945	3.104.510	-45.435
Lasten	-2.872.635	-205.711	-3.078.346	-2.874.422	203.924
Saldo	348.170	-276.571	71.599	230.088	158.489

4.1 Werkgelegenheid

Wat wilden we bereiken?

Versterken van het economisch klimaat en arbeidsmarkt.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Als 4e stedelijk regio West Brabant West stellen we met 7 buurgemeenten een regionale verstedelijkingsstrategie (RVS) en een regionale investeringsagenda (RIA).

Stand van zaken

De regionale verstedelijkingsstrategie (RVS) is samen met die van de 3 andere stedelijke regio's in Brabant onderlegger geweest voor een provinciaal Ruimtelijk Voorstel aan het Rijk. Het Rijk zal deze verwerken in het nationaal programma Ruimte (NOVEX). Er is in 2023 een aanzet gegeven tot het opstellen van een Regionale Investeringsagenda (RIA) die in 2024 verder zal worden uitgewerkt.

We intensiveren contacten over de grens met Vlaanderen.

Stand van zaken

Zowel politiek-bestuurlijk als ambtelijk sluit Woensdrecht aan bij verschillende overleggen die er in het kader van grensoverstijgende samenwerking worden georganiseerd. De contacten met aangelegen Belgische buurgemeenten zijn aanwezig maar vragen soms wat extra aandacht zodat ook op lokaal niveau een duurzame samenwerking kan ontstaan zoals tussen drie Putse-gemeenten (Kapellen en Stabroek). Voor vraagstukken die niet lokaal opgelost kunnen worden, wordt via BENEKO of het Vlaams-Nederlands Grensschakelpunt de weg richting hogere overheidsorganen gezocht.

We stellen een economische visie op.

Stand van zaken

De eerste contouren van de economische visie zijn in concept gereed.

We verbinden economie met arbeidsmarkt in het sociaal domein.

Stand van zaken

We voeren periodiek overleg hierover met de Brabantse Wal gemeenten.

Wat geven we uit aan 4.1 Werkgelegenheid?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	0	18.750	18.750	18.750	0
Lasten	-33.307	-102.903	-136.210	-133.240	2.970
Saldo	-33.307	-84.153	-117.460	-114.490	2.970

Wat veroorzaakt het verschil?

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

4.2 Middenstand en winkelgebieden

Wat wilden we bereiken?

Winkelgebieden en detailhandel vitaal houden.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We betrekken nadrukkelijk onze ligging als grensgemeente bij de marktwerking.

Stand van zaken

Wij zijn ons bewust van onze ligging als grensgemeente en de kansen die dit biedt. Het is een kenmerk dat wij meenemen bij bijvoorbeeld ons economische beleid (ons winkelaanbod trekt klanten uit België) en mogelijke kansen voor betere OV verbindingen of het vergroten van de bereikbaarheid van onze regio.

We incorporeren de actualisatie van het detailhandelsbeleid in de nieuwe economische visie.

Stand van zaken

De eerste contouren van de economische visie zijn in concept gereed. Detailhandel maakt daar onderdeel van uit.

We onderhouden intensief contact met de ondernemersverenigingen.

Stand van zaken

In 2023 zijn tijdens de kwartaaloverleggen met de ondernemersverenigingen en de bedrijvenvereniging ZuidWestHoek diverse onderwerpen besproken. Voorbeelden zijn het ondernemersklimaat, de verduurzaming van bedrijventerreinen en ontwikkelingen die op micro en macro economisch gebied spelen.

Wat geven we uit aan 4.2 Middenstand en winkelgebieden?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	22.000	0	22.000	18.616	-3.385
Lasten	-82.641	-24.664	-107.305	-103.014	4.291
Saldo	-60.641	-24.664	-85.305	-84.398	907

Wat veroorzaakt het verschil?

Er zijn geen bijzonderheden te vermelden.

4.4 Afvalinzameling

Wat wilden we bereiken?

Voldoen aan de VANG-doelstellingen (van afval naar grondstof). Waarbij de pijlers 'kostendekkendheid' en 'de vervuiler betaalt' van belang zijn.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Herontwikkeling van de inzamelfaciliteiten en dienstverlening om inwoners in staat te stellen om beter hun afval te scheiden.

Stand van zaken

Het onderzoek naar een gemeenschappelijk grondstoffencentrum samen met buurgemeente Bergen op Zoom is stopgezet naar aanleiding van een motie uit de raad. Bij onze huidige milieu-straat is geen ruimte beschikbaar voor een grondstoffencentrum zoals in Roosendaal. We gaan onderzoeken wat mogelijk is binnen de huidige contouren van onze milieu-straat om deze zodanig te optimaliseren dat het afval beter gescheiden kan worden ingezameld.

Nieuwe informatievoorzieningen richting de inwoners is een continu proces, zodat afval beter wordt gescheiden ten behoeve van het realiseren van de VANG-doelstellingen.

We communiceren actief en gericht om bewoners te stimuleren hun afval beter te scheiden.

Stand van zaken

Samen met Saver en de andere buurgemeente zetten we ons in op gerichte communicatie naar de inwoners om hen actief te stimuleren om beter hun afval te scheiden en het restafval te verminderen.

Wat wilden we bereiken?

Afvalinzameling en -verwerking is 100% kostendekkend.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We nemen maatregelen waardoor de vervuiler betaalt en proberen de kosten voor onze inwoners niet meer te laten stijgen dan de inflatie.

Stand van zaken

De vaste kosten zijn voor iedereen gestegen in 2023 met € 18,75 (10,5%) ten opzichte van 2022 waarmee het totaal op € 197,25 is komen te staan. Het variabele tarief is afhankelijk van hoe goed er gescheiden wordt. De variabele tarieven per 'lediging categorie' zijn met € 0,50 tot € 1,29 omhoog gegaan en per inworp voor de ondergrondse container met € 0,11.

Vanwege de gestegen kosten van de afvalinzameling en -verwerking, zijn de tarieven in 2023 met 10,5% verhoogd terwijl het inflatiepercentage voor 2023 is vastgesteld op 8,55%. Dit betekent dat de tarieven van de afvalstoffenheffing met 1,95% meer is gestegen dan de inflatiecorrectie.

Op de milieustraat wordt strenger gehandhaafd zodat bedrijven moeilijker bedrijfsafval kunnen deponeren tegen relatief lagere kosten.

Wat geven we uit aan 4.4 Afvalinzameling?

Onderstaande tabel laat voor de meerjarenraming een overschot op het product Afvalinzameling zien. Om de tarieven te bepalen moet echter ook nog rekening worden gehouden met de kosten voor kwijschelding welke begroot zijn onder het product 1.3 Werk en inkomen in programma 1 Sociaal Domein en de omzetbelasting. De omzetbelasting wordt voor afval niet geraamd in de begroting maar wordt voor het bepalen van de tarieven van de afvalstoffenheffing en hun kostendekkendheid wel als last meegenomen. Voor het totaaloverzicht verwijzen wij u naar de paragraaf Lokale heffingen, onderwerp 'afvalstoffenheffing'.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	3.198.805	-89.610	3.109.195	3.067.144	-42.051
Lasten	-2.753.344	-78.144	-2.831.488	-2.637.768	193.720
Saldo	445.461	-167.754	277.707	429.377	151.670

Wat veroorzaakt het verschil?

Het verschil is te verklaren doordat op de milieustraat minder afval is aangeboden dan verwacht. Samen met de lagere verwerkingskosten leidt dit tot een financieel voordeel. Ook het restafval en GFTE-afval is minder aangeboden. Anderzijds zijn we geconfronteerd met een tegenvaller van lagere opbrengsten van de afvalstoffenheffing en is minder aan oud papier en karton ingezameld.

4.5 Aviolanda

Wat wilden we bereiken?

Positioneren van Business Park Aviolanda (BPA) en de Vliegbasis als topsector.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We positioneren BPA en de Vliegbasis als Maintenance Campus in de RVS/RIA.

Stand van zaken

In de definitieve aanvraag van de RIA heeft BPA en Vliegbasis Woensdrecht een prominente positie. Op hoofdlijnen betreft dit:

- Transitie van bestaande verouderde gebouwen naar duurzame moderne gebouwen;
- De gehele energietransitie;
- Een impuls aan innovatie, kennisvergroting en kennisdeling in de ontwikkeling naar een fysieke Air Talent Campus;
- De vergroting van de aantrekkingskracht van het Civiel-Militaire cluster. Denk aan geconcentreerde bereikbaarheid via een centrale toegang Civiel-Militair, verbeterde mobiliteit via OV en duurzame initiatieven (elektrische opladers, fietsprogramma etc.), meer huisvesting voor scholieren/ studenten en flexibele werkers/expats en een verbeterde vestigingsklimaat (lokale initiatieven die de samenhang in de gemeenschappen verhoogt);
- Kleinere initiatieven voor behoud van omliggende en binnenliggende natuur in/rondom het businesspark.

We stellen met alle partners een Human Capital Agenda 2.0 op.

Stand van zaken

De Human Capital Agenda is opgesteld met alle partners. Er is met steun van het O&O fonds een onderzoek gedaan naar de optimalisatie van vestigingsfactoren voor studenten en werknemers. Aanbevelingen op het gebied van verbeteren van de bereikbaarheid (OV, fiets, mobiliteit), huisvesting en bekendheid (branding) zijn opgenomen in het businessplan van BPA. Defensie en BPA werken aan een campusontwikkeling met name op opleidingsgebied (Air Talent Campus).

We zoeken met het vertrek van Fokker Elmo naar nieuwe innovatieve invullingen op BPA.

Stand van zaken

De totale ontwikkeling van het cluster is opgenomen in het vastgestelde businessplan van BPA 2024-2028. In het businessplan zijn per jaar 5 roadmaps opgenomen voor te bereiken doelen. Deze zijn:

- Business development van het MRO & U cluster
- Civiel-militaire samenwerking

- Uitvoering van de Human Capital Agenda gericht op voldoende gekwalificeerd personeel
- Investeren in vastgoed faciliteiten en gebied
- Ontwikkeling robuuste, efficiënte werkorganisatie.

Om toegang te krijgen tot innovatiesubsidies is een inventarisatie gemaakt van potentiële nationale en internationale subsidies vanuit OP Zuid en Stimulus. Deze is actief gedeeld met BPA. We sluiten daarbij aan op de nieuwe strategische agenda van de Economic Board van West Brabant: Plantbased (bijv. composieten), circulaire en innovatieve regio.

Wat geven we uit aan 4.5 Aviolanda?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Lasten	-3.343	0	-3.343	-400	2.943

Wat veroorzaakt het verschil?

Voor 2023 zijn geen bijzonderheden te melden. Vanwege het geringe bedrag (het betreft slechts rente/kapitaallasten) dat hier nog begroot is, is dit product met ingang van 2024 vervallen. Het budget is vanaf 2024 ondergebracht in Product 5.5 Financiën.

4.6 Indicatoren

Lokale indicatoren Programma 4. Economie

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

Lokale indicatoren	2020	2021	2022	2023
1. Gemiddeld aantal aanbiedingen grijze container				
- 140 liter	10	9,3	9	8,3
- 240 liter	12,6	12	11,7	10,5
2. Kostendekkendheid afvalinzameling	103%	101%	107,5%	106,7%
3. Hoeveelheid ingezameld afval bij de milieustraat	6.858	6.757	6.219	6.057

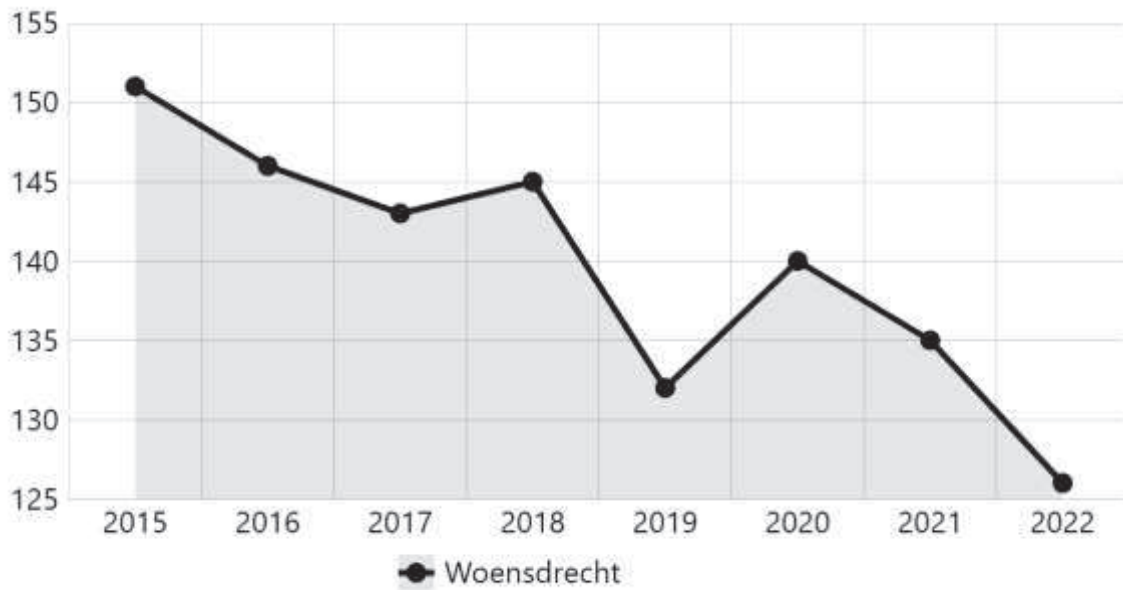
Toelichting

1. Gemiddeld aantal aangeboden grijze containers per huishouden per jaar. *Bron: Saver.*
2. De mate van kostendekkendheid geeft aan in hoeverre de gemeente voldoet aan haar opgave om de kosten en opbrengsten van afvalverwerking in evenwicht te houden. *Bron: financiële administratie gemeente Woensdrecht.*
3. Hoeveelheid ingezameld afval (x 1.000 kg) per jaar. *Bron: Saver.*

Verplichte BBV indicatoren Programma 4 Economie

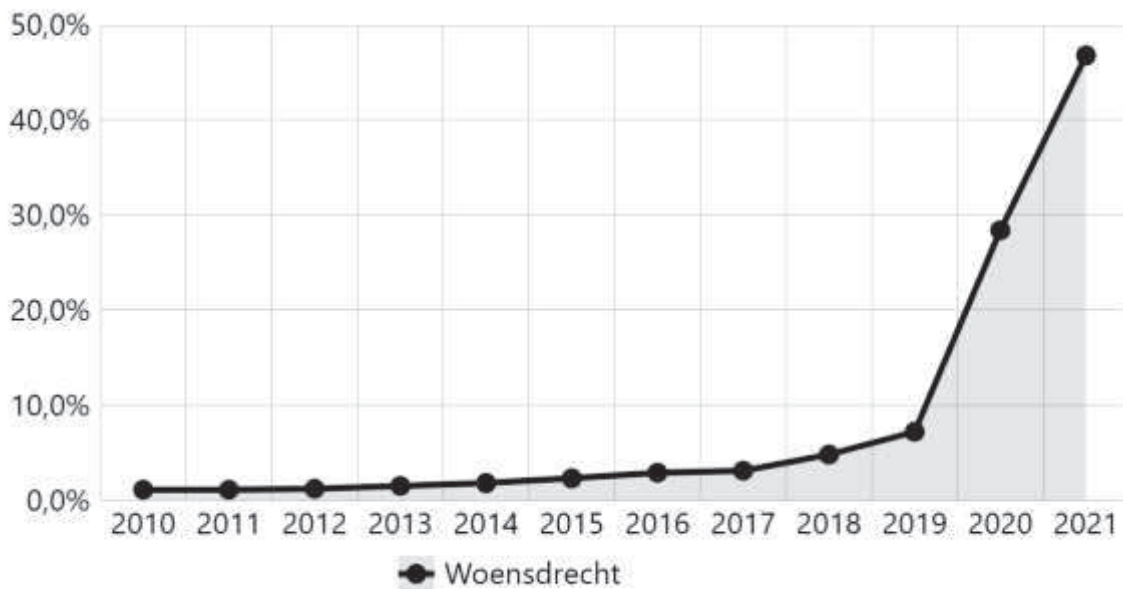
In deze paragraaf worden de indicatoren behorende bij Programma 4. Economie weergegeven. Deze cijfers worden automatisch opgehaald van www.waarstaatjegemeente.nl en www.woensdrecht.incijfers.nl. Voor verdere verdieping en vergelijking met Nederland, Provincie Noord-Brabant en andere gemeenten verwijzen wij u graag naar deze twee websites. Wanneer cijfers, jaarschijven of toelichtingen ontbreken, ontbraken ze ten tijde van het opstellen van dit document in de bron. Gemeente Woensdrecht heeft daar geen invloed op. In een volgend document worden deze indicatoren waarschijnlijk geactualiseerd.

Omvang huishoudelijk restafval in kg. per inwoner

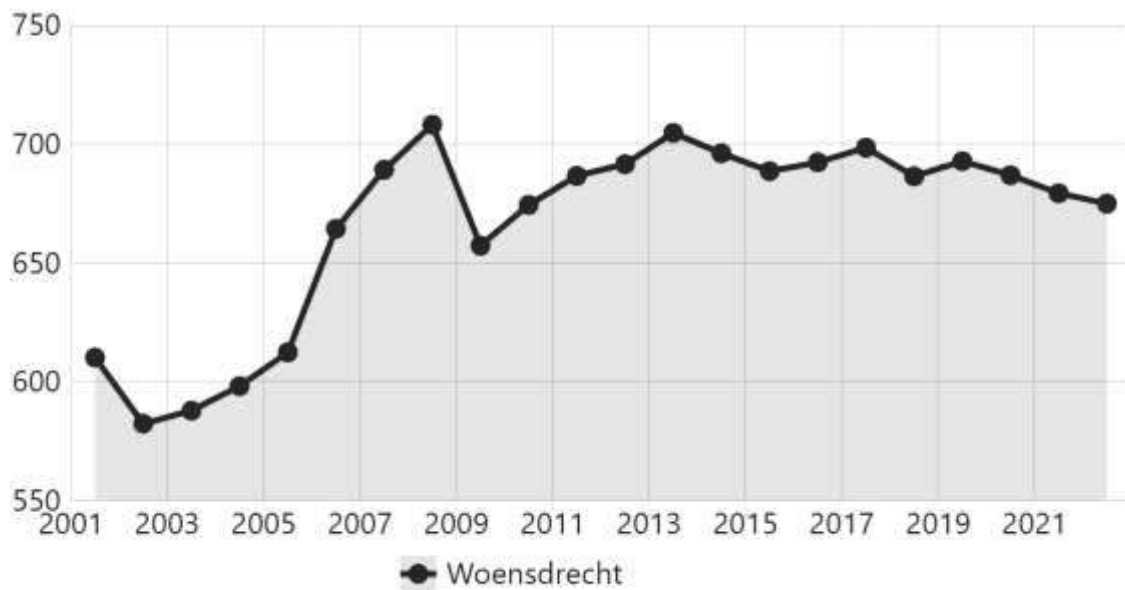
Gebied	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	151	146	143	145	132	140	135	126

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

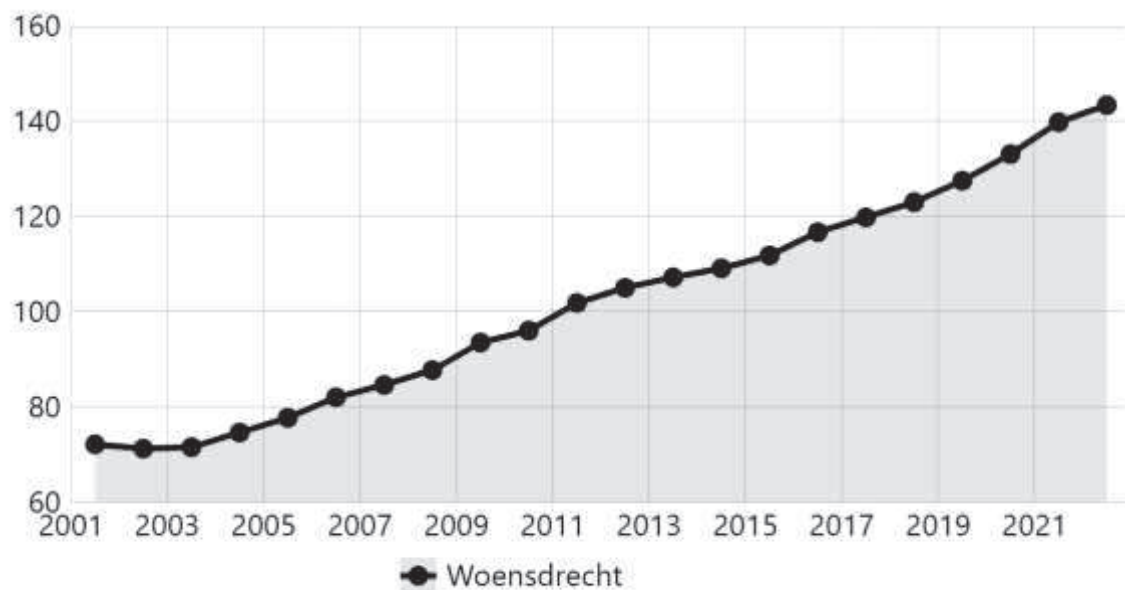
Gebied	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Woensdrecht	1,1%	1,1%	1,2%	1,5%	1,8%	2,3%	2,9%	3,1%	4,8%	7,2%	28,4%	46,8%

Banen per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

Gebied	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	610	582	588	598	612	664	689	708	657	674	687	691	705	696	689	692	698	686	693	687	679	675

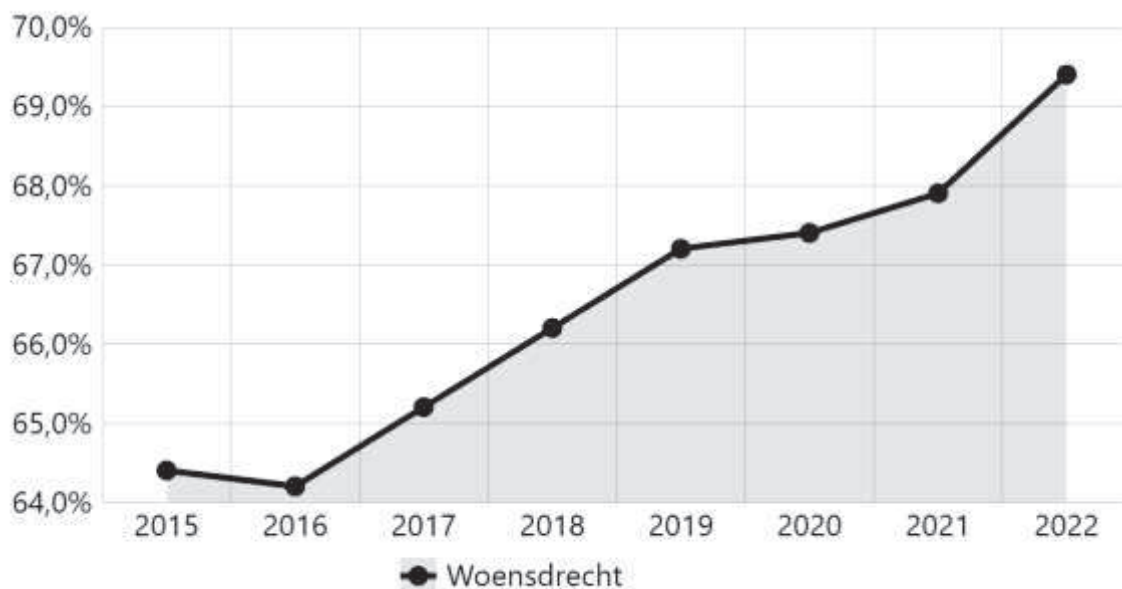
Vestingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar

Gebied	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	72	71	72	75	78	82	85	88	94	96	102	105	107	109	112	117	120	123	128	133	140	143

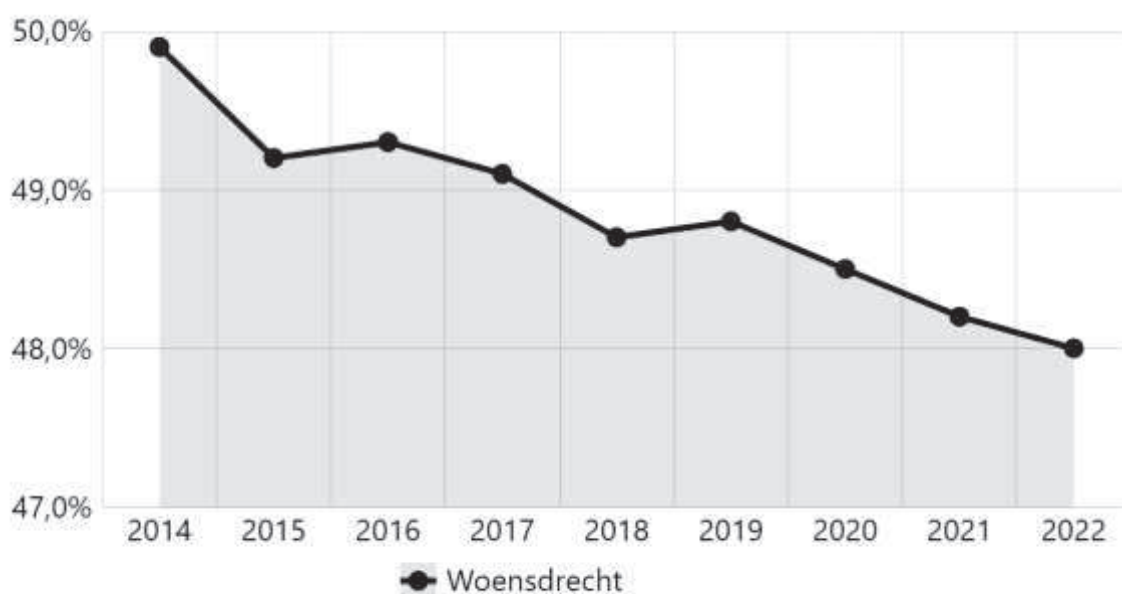

Netto arbeidsparticipatie in % van de (potentiële) beroepsbevolking

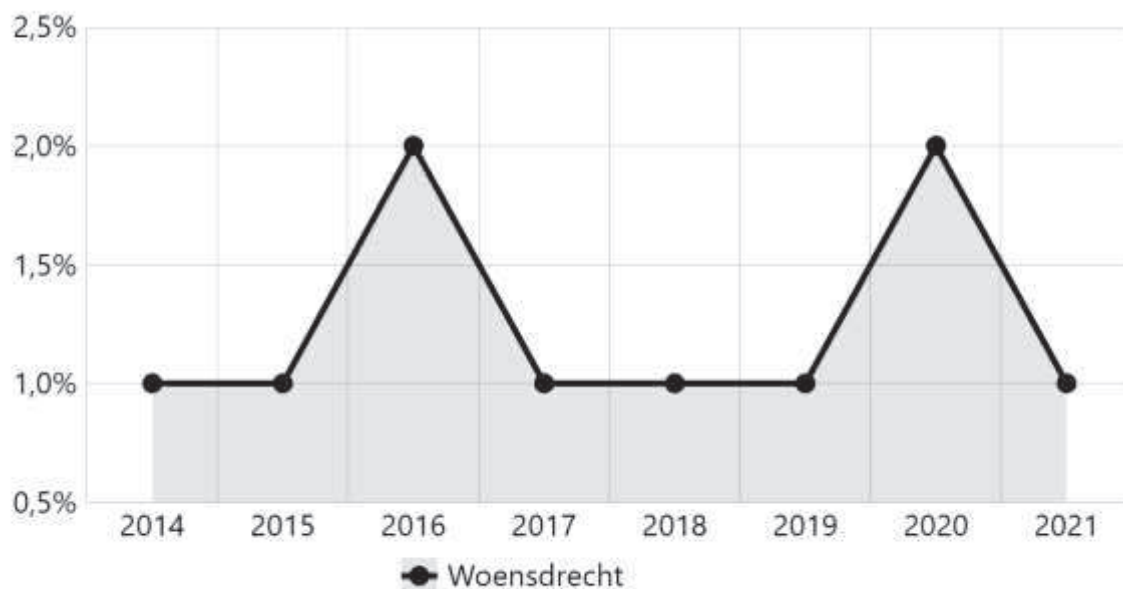
Gebied	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	64,4%	64,2%	65,2%	66,2%	67,2%	67,4%	67,9%	69,4%

Functiemenging in %

Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	49,9%	49,2%	49,3%	49,1%	48,7%	48,8%	48,5%	48,2%	48,0%

Werkloze jongeren 16-22 jaar in %

Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Woensdrecht	1,0%	1,0%	2,0%	1,0%	1,0%	1,0%	2,0%	1,0%

Programma 5. Bestuurskracht

Inleiding

Vanuit haar dienstverlenende rol aan de samenleving en als partner in andere maatschappelijke opgaven, blijft het boeken van tastbare resultaten in maatschappelijke vraagstukken de belangrijkste opgave voor gemeenten. Deze opgave wordt echter al lang niet meer alleen door de gemeente bepaald. De tijd van de 'maakbare samenleving' ligt inmiddels weer ver achter ons.

Opgaven worden bepaald in nauw contact met de omgeving. Digitalisering en veranderende wetgeving hebben hun invloed op de inhoud en uitvoering van deze opgaven. We zien dat er veel op ons af komt: de invoering van de Omgevingswet, de stikstofcrisis, de woningbouwopgave, de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, de opvang en huisvesting van asielzoekers en statushouders, de krapte op de arbeidsmarkt, de toenemende vraag binnen het sociaal domein, de snelheid van informatie (sociale media), klimaat, duurzaamheid en de energietransitie.

Het zijn allemaal vraagstukken die, naast de lokale ambities, veel vragen van politiek, bestuur en niet in de laatste plaats van de ambtelijke organisatie. De opgaven waar wij voor staan vragen om meer flexibiliteit en wendbaarheid om adequaat te kunnen inspelen op onze snel veranderende omgeving. Het nastreven van die wendbaarheid staat centraal in programma 5. Bestuurskracht. Vanuit dit programma worden de randvoorwaarden gecreëerd waarbinnen college en organisatie kunnen voldoen aan de eisen van deze tijd.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van het programma Bestuurskracht zijn de volgende organisaties betrokken: GGD, Politie, buurtpreventie, WijZijn, Regio West-Brabant (RWB), Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB), Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB), Belastingensamenwerking West-Brabant (BWB), NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Karel (was Stichting Inkoopbureau West-Brabant), het West-Brabants Archief (WBA) en Equalit.

Wat geven we uit aan programma 5. Bestuurskracht?

Op grond van art. 5.1 van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	43.429.473	2.854.934	46.284.407	54.162.673	7.878.266
Lasten	-15.559.018	-584.838	-16.143.856	-20.240.346	-4.096.490
Saldo	27.870.455	2.270.096	30.140.551	33.922.326	3.781.775
Onttrekkingen	952.913	10.611.833	11.564.746	9.948.765	-1.615.981
Stortingen	-1.292.107	-7.569.963	-8.862.070	-8.569.605	292.465
Mutaties reserves	-339.194	3.041.870	2.702.676	1.379.160	-1.323.516
Resultaat	27.531.261	5.311.966	32.843.227	35.301.487	2.458.260

5.1 Openbare orde en veiligheid

Wat wilden we bereiken?

We bieden inwoners een veilige leefomgeving.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We ontwikkelen samen met de zeven andere gemeenten in ons district een nieuw Integraal veiligheidsplan met speerpunten voor de komende 4 jaar en geven hier uitvoering aan.

Stand van zaken

Wij hebben samen met de zeven andere gemeenten en veiligheidspartners in ons district het 'Integraal Veiligheidsplan De Markiezaten 2023-2026' opgesteld dat in februari 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld en geven hier uitvoering aan.

We organiseren met de veiligheidsregio een rampenoefening in 2023.

Stand van zaken

In de regionale organisatie voor crisisbestrijding zijn wijzigingen doorgevoerd in 2023. Daarom is de rampenoefening verplaatst naar 2024.

We verkennen de mogelijkheden voor grensoverschrijdende samenwerking met brandweerpost Putte en de Belgische brandweer.

Stand van zaken

De samenwerking vindt op verschillende manieren plaats. Zo worden er regelmatig overleggen gevoerd op bestuurlijk niveau. De operationele samenwerking vindt daadwerkelijk plaats door het gezamenlijk oefenen en trainen.

Wat wilden we bereiken?

We voorkomen zoveel als mogelijk dat ondermijnende criminaliteit de openbare (rechts)orde aantast

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We voeren met onze ketenpartners integrale acties uit.

Stand van zaken

In 2023 zijn er diverse integrale acties/controles uitgevoerd. Zo zijn er meerdere grote controleacties geweest in samenwerking met de douane, de belastingdienst en de politie op ondermijning (georganiseerde criminaliteit) en is een controle uitgevoerd op een bedrijventerrein gericht op het voorkomen van ondermijning.

Verder zijn aan de hand van negatieve trends diverse extra gerichte acties uitgevoerd.

We zorgen ervoor dat de gemeentelijke informatiepositie op orde is door actieve inzet op het lokale en het districtelijke informatieplein, in nauwe samenwerking met diverse ketenpartners.

Stand van zaken

We beschikken over een goed lopend districtelijk én lokaal informatieplein. Met al onze samenwerkingspartners hebben we maandelijks overleg waarin signalen en relevante informatie worden uitgewisseld.

Wat wilden we bereiken?

We intensiveren de samenwerking tussen onze veiligheidspartners.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We beschikken over een sluitend netwerk van partners en vergroten hierin de samenwerking waarin zowel preventief als reactief geacteerd wordt (ketengericht werken).

Stand van zaken

We beschikken nu over een sluitend veiligheidsnetwerk, met uitbreiding van eigen bijzonder opsporingsambtenaren (boa's), waardoor we (pro)actief en daadkrachtig kunnen handelen.

We herijken de aansturing van onze eigen aangestelde gemeentelijke boa's, zodat de samenwerking tussen politie en de handhavers wordt versterkt.

Stand van zaken

In 2023 beschikten wij over 2 gemeentelijke domein I (openbare ruimte) boa's, waardoor er een verbeteringslag is gemaakt.

Wat geven we uit aan 5.1 Openbare orde en Veiligheid?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	7.195	1.045	8.240	13.668	5.428
Lasten	-1.899.523	-101.851	-2.001.374	-1.991.450	9.924
Saldo	-1.892.328	-100.806	-1.993.134	-1.977.783	15.351

Wat veroorzaakt het verschil?

De vastgestelde exploitatiebijdrage Veiligheidsregio valt positief uit ten gunste van de gemeente Woensdrecht.

5.2 Handhaving

Wat wilden we bereiken?

Behouden en bevorderen van het naleefgedrag voor een veilige en gezonde leefomgeving.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We stellen twee Boa's aan (één vast en één tijdelijk in de pilot periode) in eigen dienst per 2023 voor toezicht in de openbare ruimte.

Stand van zaken

Wij hebben in 2023 twee Boa's ingehuurd waarvan er een inmiddels in vaste dienst is genomen. Dit is gebaseerd op de situatie dat wij beschikken over 1 fte aan formatie. In de loop van 2024 vindt een evaluatie plaats van de pilot.

We voeren de taken uit in het kader van Vergunningen, Toezicht en Handhaving in samenwerking met onze handhavingspartners volgens de actuele kwaliteitscriteria.

Stand van zaken

De taken zijn uitgevoerd conform de kwaliteitscriteria. Jaarlijks wordt dit getoetst door de provincie in het Interbestuurlijk toezicht (IBT).

We voeren toezicht en handhaving uit conform het Uitvoeringsprogramma Handhaving en Omgevingsvergunningen. We passen dit bewust en transparant aan, indien de dynamiek van de omgeving dit vraagt.

Stand van zaken

Toezicht heeft conform het programma plaatsgevonden. Verantwoording vindt jaarlijks plaats in een wettelijk verplichte rapportage.

Wat geven we uit aan 5.2 Handhaving?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	12.204	12.500	24.704	44.127	19.423
Lasten	-309.286	-94.079	-403.365	-432.085	-28.720
Saldo	-297.082	-81.579	-378.661	-387.958	-9.297

Wat veroorzaakt het verschil?

Er zijn meer kosten gemaakt voor advisering door de OMWB dan oorspronkelijk geraamd. Zo is er onder andere meer ingezet op het maken van stikstofberekeningen.

5.3 Dienstverlening en burgerzaken

Wat wilden we bereiken?

De dienstverlening is laagdrempelig en betrouwbaar en sluit aan bij de behoeften en verwachtingen van de klant. We verbeteren onze dienstverlening merkbaar en meetbaar.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

De huidige Servicelijn wordt doorontwikkeld naar een Klant Contact Centrum waarbij naast de huidige kanalen telefonie en mail ook webcare en de regie op klantcontacten en statusinformatie zullen worden ondergebracht.

Stand van zaken

Het nieuwe meldingssysteem voor de openbare ruimte (Signalen) is ingevoerd. Dit systeem is zelflerend, wat al heeft geleid tot verbeteringen in het efficiënt doorverwijzen van meldingen naar de juiste vakspecialisten. In de loop van 2024 zullen we nog meer voordelen ervaren dankzij de voortdurende zelflerende functionaliteit. Hierdoor zullen er verdere optimalisaties plaatsvinden, waardoor het proces soepeler zal verlopen. Dit levert ruimte op voor doorontwikkeling van het Klant Contact Centrum (KCC). Integratie van webcare binnen het KCC is hier voorbeeld van en dit staat gepland in 2024.

We breiden onze digitale dienstverlening verder uit en bewaken daarnaast dat onze dienstverlening blijft afgestemd op de waarde en beleving van onze klanten.

Stand van zaken

Onze digitale dienstverlening is verder uitgebreid, met onder andere het digitale aanvraagstelsel voor rijbewijzen (DAR) en het Signalen-meldingssysteem voor de openbare ruimte. We meten de tevredenheid van onze klanten via klantonderzoeken en behalen de servicenorm van een 8 voor de dienstverlening aan de balie en receptie.

We zetten de klant centraal in onze dienstverlening en zetten het traject “Welkom in Woensdrecht” voort, waarbij we over houding en gedrag regelmatig met elkaar afstemmen via diverse ‘ontmoetingen’.

Stand van zaken

In 2023 zijn de servicenormen opnieuw beoordeeld en bijgewerkt. Daarnaast is er een organisatiebreed klanttevredenheidsonderzoek ontwikkeld, dat in 2024 binnen de organisatie zal worden geïmplementeerd. Het traject 'Welkom in Woensdrecht' is een continu proces.

Wat geven we uit aan 5.3 Dienstverlening en burgerzaken?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	176.443	0	176.443	264.807	88.364
Lasten	-77.714	-5.700	-83.414	-115.257	-31.843
Saldo	98.729	-5.700	93.029	149.551	56.522

Wat veroorzaakt het verschil?

In 2023 is er een toename van aanvragen voor reisdocumenten ontstaan, vooruitlopend op de verwachte piek in 2024, wat heeft geresulteerd in een groter positief saldo dan verwacht .

5.4 Samenwerken en besturen

Wat wilden we bereiken?

Bij de totstandkoming en uitvoering van ons beleid maken we de afweging of we onze doelstellingen door samenwerking effectiever en/of efficiënter kunnen bereiken.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

In overleg met de gemeenteraad en met de regio gaan we de wetswijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen implementeren.

Stand van zaken

Door wijziging van de Wgr dienen de nota 'Verbonden Partijen, zes kaderstellende spelregels' en alle gemeenschappelijke regelingen hierop te worden aangepast. Er is een implementatieperiode van 2 jaar, dus tot 1 juli 2024 om tot de juiste afwegingen te komen. In september is het concept van de Nota Verbonden Partijen West-Brabant aan de raad voorgelegd. Hierop is geen zienswijze ingediend. In het laatste kwartaal van 2023 zijn de voorgestelde wijzigingen van de gemeenschappelijke regelingen, met als leidraad de Nota, in het college en raad besproken. De reactie van het college en zienswijze van de raad hierop zijn naar de verbonden partijen verzonden. Naar verwachting zullen in het tweede kwartaal van 2024 de definitieve voorstellen aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Op deze manier kan zowel de Nota Verbonden Partijen als de gewijzigde gemeenschappelijke regelingen per 1 juli 2024 in werking treden.

In overleg met de gemeenteraad geven we vorm aan domeingericht en opgavengericht werken om de grip voor de raad en college op de verbonden partijen te versterken.

Stand van zaken

In november 2023 is voor het eerst geëxperimenteerd met een meer domeingerichte benadering van de verbonden partijen tijdens de raadsbijeenkomst waarin informatief over de richtlijnen 2025 is gesproken. De verdere ontwikkeling van domeingericht en opgavegericht werken wordt opgepakt nadat de Nota Verbonden Partijen definitief is vastgesteld en na aanstelling van de nieuwe raadsgriffier.

Portefeuillehouders en directie van Woensdrecht gaan jaarlijks in gesprek met de directie van verbonden partijen over de dienstverlening, wederzijdse verwachtingen, financiën en ontwikkelingen.

Stand van zaken

In 2023 hebben zowel structurele overleggen over ontwikkelingen, dienstverlening en wederzijdse verwachtingen als ad hoc gesprekken bij bijvoorbeeld projecten of onvoorziene ontwikkelingen plaatsgevonden tussen bestuurlijke en ambtelijke verantwoordelijken van verbonden partijen en gemeente. Directie en bestuur vinden elkaar en zijn constructief in gesprek.

Wat wilden we bereiken?

Versterken van de bestuurskracht van Woensdrecht door samenwerking.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Wij werken met andere organisaties samen om capaciteit en expertise optimaal in te zetten.

Stand van zaken

Samenwerking kent veel vormen, verplicht of vrijblijvend, op basis van een afspraak, convenant, gemeenschappelijke regeling en veel andere variaties. Woensdrecht kiest steeds bewust welke vorm het best bij het doel past en heroverweegt regelmatig of we nog op de juiste weg zitten. Waar mogelijk nemen we een rol in het ontwikkeltraject waarmee we invloed hebben op de te maken keuzes. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het mede opstellen van de Nota Verbonden Partijen en de Uitgangspuntennotitie Participatie, werk en inkomen ISD Brabantse Wal.

Woensdrecht vervult, uitgaande van de eigen doelstellingen bewust de juiste rol, bestuurlijk en ambtelijk in de diverse regionale agenda's en plannen.

Stand van zaken

Ontwikkeling en samenwerking gaan in de regio hand in hand. Bestuurlijk en ambtelijk stemmen we voortdurend onze inzet af waarbij we kijken naar het belang van Woensdrecht. Zowel in besturen van verbonden partijen als in overleggen met andersoortige samenwerkingsorganisaties participeert Woensdrecht zowel bestuurlijk als ambtelijk actief naar vermogen.

Wat geven we uit aan 5.4 Samenwerken en besturen?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	155.665	0	155.665	325.071	169.406
Lasten	-2.046.644	-50.100	-2.096.744	-2.150.173	-53.429
Saldo	-1.890.979	-50.100	-1.941.079	-1.825.102	115.977

Wat veroorzaakt het verschil?

Het overschot wordt grotendeels veroorzaakt door een vrijval in de voorzieningen als gevolg van het overlijden van oud-wethouders.

5.5 Financiën

Wat wilden we bereiken?

Woensdrecht is een financieel gezonde gemeente.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Onze meerjarenbegroting 2024-2027 voldoet aan de criteria van de Provincie Noord-Brabant voor repressief toezicht.

Stand van zaken

Per brief d.d. 8 december 2023 heeft de Provincie Noord-Brabant bevestigd dat de Programmabegroting 2024 voldoet aan de criteria en dat voor begrotingsjaar 2024 het normaal geldend repressief toezicht van toepassing is.

We informeren 3x per jaar over de consequenties voor onze gemeente van de herijking van de algemene uitkering en de gevolgen van het landelijk beleid na verkiezingen.

Stand van zaken

De herverdeling van het gemeentefonds en andere mutaties als gevolg van kabinetsbeleid zijn door het rijk verwerkt in de circulaire Gemeentefonds. De gevolgen van deze circulaire zijn steeds zichtbaar opgenomen in de betreffende financiële documenten zoals kwartaalrapportages, jaarstukken en de programmabegroting.

We voeren een financieel verantwoord beleid binnen door de raad vastgestelde kaders.

Stand van zaken

Door de toevoeging van het jaarresultaat aan de algemene reserve is het saldo van onze algemene reserve per 1-1-2023 gestegen naar ruim € 13 miljoen. Per eind 2023 zijn de gerealiseerde waarden van onze balansratio's zoals solvabiliteit en netto schuldquote uitstekend. Onze gemeente is financieel gezond, beschikt over een omvangrijk buffervermogen en is in staat om aan onze financieringsverplichtingen te voldoen.

Wat wilden we bereiken?

We verantwoordden transparant.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

De verbijzonderde interne controle is afdoende ingericht zodat de rechtmatigheidsverklaring door het college over het boekjaar 2023 kan worden afgegeven.

Stand van zaken

In de Managementletter 2023 heeft de accountant begin december 2023 geconstateerd dat de gemeente in de voorbereiding op schema ligt voor het opnemen van de rechtmatigheidsverantwoording in deze Jaarstukken 2023. De gemeente voldoet aan de beleidskaders en het normenkader is vastgesteld door de Raad op 21 september 2023.

Door middel van financiële tussenrapportages informeren we de gemeenteraad, inwoners en andere belangstellenden over de financiële stand van zaken in het lopende begrotingsjaar

Stand van zaken

In 2023 zijn in plaats van drie, slechts twee tussenrapportages gepubliceerd. De rapportage over het eerste kwartaal is komen te vervallen als gevolg van technische problemen bij een update van onze financiële applicatie. De eerste en tweede kwartaalrapportage zijn daarop samengevoegd. Samen met de derde kwartaalrapportage en mondelinge toelichtingen door het college aan de gemeenteraad zijn de raad en andere belangstellenden gedurende het jaar steeds op de hoogte gehouden van de financiële stand van zaken.

We geven verder opvolging aan de bevindingen van onze extern accountant uit de jaarlijkse managementletter.

Stand van zaken

In 2023 is opvolging gegeven aan de aanbeveling tot zichtbare interne kwaliteitstoetsing op toekenningen Wmo en Jeugdwet. Tevens wordt door de maandelijkse uitvoering van dossiercontroles Wmo en Jeugdwet inzicht verkregen in de prestatieleveringen en wordt opvolging gegeven aan de resultaten uit de dossiercontroles. Daarnaast is een aanvang gemaakt met het inventariseren van de voornaamste contracten die we hebben afgesloten met leveranciers.

Wat geven we uit aan 5.5 Financiën?

Het merendeel van de (te ontvangen) algemene uitkering is begroot op dit product. Daarnaast is een groot deel van de integratie-uitkeringen met ingang van 2019 opgegaan in de algemene uitkering. Daarmee is een deel van de baten van programma 1 Sociaal Domein verhuisd naar programma 5

Bestuurskracht (algemene middelen). Onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves lopen ook via dit product.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	36.556.101	2.764.241	39.320.342	46.723.055	7.402.713
Lasten	-756.950	-215.743	-972.693	-5.528.526	-4.555.833
Saldo	35.799.151	2.548.498	38.347.649	41.194.529	2.846.880
Onttrekkingen	952.913	10.611.833	11.564.746	9.948.765	-1.615.981
Stortingen	-1.292.107	-7.569.963	-8.862.070	-8.569.605	292.465
Mutaties reserves	-339.194	3.041.870	2.702.676	1.379.160	-1.323.516
Resultaat	35.459.957	5.590.368	41.050.325	42.573.690	1.523.365

Wat veroorzaakt het verschil?

De hogere baten en hogere lasten hebben vooral te maken met het feit dat de inkomsten en uitgaven voor vluchtelingen uit Oekraïne en de Crisis noodopvang (CNO) in Putte niet in de begroting zijn opgenomen. Voor vergoeding van de gemaakte kosten gaan het rijk en het COA uit van normbedragen. De in Woensdrecht werkelijk gemaakte kosten zijn lager dan die normbedragen, wat per saldo leidt tot een overschot op dit product.

In dit product zijn ook de onttrekkingen en stortingen aan reserves opgenomen. Er is minder onttrokken aan de reserves dan begroot (negatief effect op het saldo) en er is minder gestort in de reserves dan begroot (positief effect op het saldo).

5.6 Belastingen en heffingen

Wat wilden we bereiken?

Onze inkomsten verhogen we om de kwaliteit van onze voorzieningen te kunnen behouden en een goede balans tussen inkomsten en uitgaven te waarborgen.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We actualiseren onze belasting- en legesverordeningen.

Stand van zaken

De van rijkswege gestelde maximumtarieven die betrekking hebben op de legesverordening, zoals die van rijbewijzen en reisdocumenten, worden nauwlettend gevolgd. Begin 2023 is de legesverordening hierop aangepast. Zo ook in juli 2023 toen de tarieven voor rijbewijzen nogmaals zijn aangepast als gevolg van inwerkingtreding van de Wet digitale overheid.

Op 9 november 2023 heeft de raad de leges- en belastingverordeningen voor 2024 vastgesteld. De door de raad gestelde kaders met betrekking tot de gemeentelijke belastingdruk zijn daarbij in acht genomen. Er is gerekend met een inflatiepercentage van 5,70%.

Wat geven we uit aan 5.6 Belastingen en heffingen?

Het merendeel van de belastinginkomsten (vooruitlopend op vaststelling van de nieuwe belastingverordeningen) van onze gemeente wordt binnen dit product geraamd.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	6.294.601	71.188	6.365.789	6.367.536	1.747
Lasten	-542.820	-26.900	-569.720	-649.352	-79.632
Saldo	5.751.781	44.288	5.796.069	5.718.184	-77.885

Wat veroorzaakt het verschil?

Op basis van voortschrijdend inzicht is de voorziening dubieuze debiteuren aangepast, hetgeen leidt tot een extra, niet begrote storting en dus een negatief effect op het saldo van dit product.

5.7 Informatievoorziening en automatisering

Wat wilden we bereiken?

Datagedreven werken: beleid wordt mede gebaseerd op data.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Datamogelijkheden worden niet gezien en ingezet als sluitstuk, maar als vertrekpunt van beleid.

Stand van zaken

In toenemende mate vindt beleidsontwikkeling op basis van datagedreven c.q. informatiegestuurd werken plaats. Bijvoorbeeld de ontwikkeling van de gemeentelijke dienstverlening op basis van informatieve data op het gebied van kanaalgebruik, wacht- en behandeltijden, opvolging van terugbelnotities etc. Als laatste voorbeeld noemen we het project 'Vraagwijzer', in dit project wordt nadrukkelijk gebruik gemaakt van een breed scala aan kernspecifieke data, zoals demografische gegevens en gegevens met betrekking tot welzijn en zorg.

In de Equalit-samenwerking ontwikkelen we het Datafundament verder: een technisch platform waar gegevens op een gestandaardiseerde en uniforme manier worden opgeslagen om (her)gebruikt te kunnen worden bij het maken van analyses en voorspelmodellen.

Stand van zaken

Aan de hand van concrete 'Datafundament-projecten' is in 2023 een aanvang gemaakt met de inhoudelijke vormgeving/invulling van het Datafundament. Deze ontwikkeling zal de komende jaren verder worden doorgezet.

Om gegevens integraal en beheerst te kunnen verwerken in de organisatie (=gegevensmanagement) groeien we toe naar een centraal datamanagement voor het onderhouden, actualiseren, beheren en beveiligen van data.

Stand van zaken

Wanneer de mogelijkheid zich voordoet, wordt toegewerkt naar centraal datamanagement. Zo is bijvoorbeeld het functioneel beheer van diverse applicaties - en in ieder geval een aantal 'strategische' applicaties - gecentraliseerd binnen het team Informatie & Ondersteuning (I&O), zoals:

- De Suite4SociaalDomein; de applicatie ter ondersteuning van de uitvoering van de Wmo en de Jeugdwet;
- CentricLeefOmgeving (CLO); de applicatie ter ondersteuning van de taken op het gebied van vergunningverlening;
- Key2Financien; de applicatie ter ondersteuning van de financiële administratie.

Maar ook het functioneel beheer van de anonimiseringstool Octobox, het klantcontactstelsel SimKCS, de meldingen-applicatie Signalen en tijdregistratiesysteem TIM wordt inmiddels centraal door het team I&O uitgevoerd.

Wat wilden we bereiken?

Betrouwbare en inclusieve overheid: onze informatievoorziening is optimaal digitaal, betrouwbaar, transparant en veilig.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Ons fundament is op orde, zodat de betrouwbaarheid, kwaliteit en actualiteit van informatie is geborgd.

Stand van zaken

Met 'gegevensmanagement' wordt ervoor gezorgd dat de juiste informatie op het juiste moment op de juiste plaats beschikbaar is, zodat er optimale dienstverlening kan plaatsvinden. In het kader van de wens om in algemene zin meer datagedreven te werken is het belangrijk om het gegevensmanagement sec naar een hoger niveau te brengen. Dit vindt in samenwerking met andere Equalit-deelnemers plaats.

We voldoen aan de eisen op het gebied van informatiebeveiliging (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) en de eisen van de privacywetgeving (zoals de (Uitvoeringswet) Algemene verordening gegevensbescherming en de Wet politiegegevens).

Stand van zaken

Op verschillende manieren wordt het voldoen aan de diverse normenkaders getoetst. Denk hierbij aan de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) voor de informatiebeveiliging, de jaarlijkse rapportage van de Functionaris Gegevensbescherming en de in- en externe auditing op grond van de Wet politiegegevens (Wpg). Uit alle rapportages blijkt dat aan de diverse normenkaders wordt voldaan.

We voldoen aan wettelijke eisen op het gebied van betrouwbare en transparante informatievoorziening, zoals de Wet open overheid, de Archiefwet en de Wet Hergebruik Overheidsinformatie.

Stand van zaken

Aan deze wetgeving wordt voldaan. Dit blijkt ook uit de rapportages van de Archiefinspecteur en uit het oordeel in het kader van het Interbestuurlijk toezicht door de Provincie Noord-Brabant.

Wat geven we uit aan 5.7 Informatievoorziening en automatisering?

De structurele middelen vanuit het collegewerkprogramma voor Informatie- en communicatietechnologie, informatiebeveiliging en privacy worden vanwege BBV-technische redenen opgenomen onder product 5.8 Overhead.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Lasten	-243.827	-106.325	-350.152	-152.368	197.784

Wat veroorzaakt het verschil?

Het overschot heeft betrekking op lagere lasten voor de implementatie van de Wet Open Overheid dan begroot. In 2023 lag de nadruk voornamelijk op de bewustwordingsfase voor de organisatie. Ook is in samenwerking met de ICTsamenwerking Equalit een inkooptraject gestart voor een tool om de van toepassing zijnde informatie te kunnen ontsluiten. Omdat het nog vooral procesinrichting betreft zijn er, op enkele kosten voor externe projectleiding na, nog niet veel kosten gemaakt. De investerings- en structurele kosten komen pas in 2024 en volgende jaren.

5.8 Overhead

Wat wilden we bereiken?

Goed en aantrekkelijk werkgeverschap en de ontwikkeling van mens en organisatie.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Waar nodig gaan we samenwerkingsverbanden aan om de kwaliteit en continuïteit van onze dienstverlening te garanderen.

Stand van zaken

In 2023 zijn we samenwerkingen aangegaan met onder andere gemeente Oosterhout en gemeente Zundert in een aanbestedingstraject. Daarnaast werken we actief samen met het mobiliteitscentrum Werken in West-Brabant en de aangesloten organisaties uit de regio.

We passen het instrument strategische personeelsplanning toe en bepalen zo, op basis van de koers van de organisatie, de meest optimale inzet van mensen voor nu en in de toekomst.

Stand van zaken

Strategische personeelsplanning is een onderdeel van de gesprekscyclus. Met de resultaten wordt de ontwikkeling van medewerkers verder vorm gegeven. De inzet van SPP heeft geresulteerd in ontwikkeling en doorstroom van medewerkers.

We zorgen voor een gezonde en veilige (hybride) werkomgeving en bieden vertrouwen, verantwoordelijkheid en vrijheid in de uitvoering van de werkzaamheden.

Stand van zaken

In 2023 zijn verschillende initiatieven ondernomen. Zo is een netwerk voor jonge ambtenaren opgezet en is de vitaliteit van medewerkers gestimuleerd door het organiseren van een activiteitenweek die zeer goed ontvangen is. Resultaat is een laag ziekteverzuimpercentage en medewerkers die de vrijheid ervaren om zelf initiatieven te nemen en hun creativiteit te benutten.

Wat geven we uit aan 5.8 Overhead?

Om te voorkomen dat er verschillen ontstaan in de wijze van toerekening van overhead is een algemene definitie van 'overhead' in artikel 1 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen: 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Uitgangspunt van deze definitie is overigens dat (andere uitvoerings-) kosten zoveel mogelijk direct aan de betreffende taken/activiteiten worden toegerekend. Dit uitgangspunt wordt vanzelfsprekend gehanteerd. Vanwege BBV worden alle personeelslasten welke niet direct toewijsbaar zijn aan een taakveld binnen dit product geraamd.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	227.264	5.960	233.224	424.409	191.185
Lasten	-9.282.649	852.674	-8.429.975	-8.229.576	200.399
Saldo	-9.055.385	858.634	-8.196.751	-7.805.167	391.584

Wat veroorzaakt het verschil?

Het overschot op dit product kent verschillende oorzaken. Zo is minder geld dan begroot nodig geweest voor de salariskosten. Daarnaast zijn op dit product de (niet begrote) vergoedingen voor ambtelijke inzet in de (Nood)opvang vluchtelingen verantwoord. Tot slot zijn de kosten voor systeembeheer en automatisering in 2023 lager uitgevallen dan begroot. Naast dat er minder updates zijn geweest in 2023, is er een overschot op de post onderhoud software, omdat de planvorming voor de versaaing van een drietal kritische bedrijfsvoeringsapplicaties in 2023 wel is opgestart, maar de daadwerkelijke realisatie pas in 2024 kan plaatsvinden. De budgetten daarvoor zijn overgeheveld naar 2024.

5.9 Personeel en organisatie

Wat wilden we bereiken?

We binden en boeien (potentiële) medewerkers, die bewust de keuze maken om te werken bij de gemeente Woensdrecht.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We stemmen ontwikkeltrajecten, beleid en personeelsvoorwaarden af op de behoefte van organisatie en medewerkers.

Stand van zaken

In 2023 is een start gemaakt met het moderniseren van de arbeidsvoorwaarden. Het onboardingsproces is opnieuw vormgegeven en enkele regelingen uit het personeelshandboek zijn aangepast. Op basis van het strategische perspectief van de organisatie wordt het personeelsbeleid steeds ontwikkeld en vernieuwd. De ontwikkeling van medewerkers staat centraal in de gesprekscyclus die door de medewerkers samen met hun leidinggevende wordt doorlopen.

Wat wilden we bereiken?

We streven naar een leiderschapsstijl waarbij vanuit een inspirerende visie medewerkers intrinsiek gemotiveerd raken en zich gewaardeerd voelen.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Leidinggevend stimuleren en coachen de onderlinge samenwerking en verbinding tussen het bestuur en medewerkers. We introduceren zelforganisatie.

Stand van zaken

In 2023 is een wijziging in de organisatiestructuur voorbereid en door het college vastgesteld. Het doel van deze wijziging is een logische samenhang in teams te realiseren en, waar nodig, de span of control van de teammanagers aan te passen. Het doel is om zo meer aandacht te kunnen geven aan de ontwikkeling van mensen en het stimuleren van samenwerking. Zelforganisatie is een instrument waarmee we het aanwezige talent in onze organisatie optimaal kunnen benutten. Zelforganiserende teams nemen zelf besluiten. Hierdoor kunnen ze snel meebewegen met de veranderende wereld om ons heen. Het maakt onze organisatie slagvaardig en wendbaar. Zelforganisatie is in 2023 als pilot uitgetest en zal in 2024 verder vorm krijgen.

We leggen minder nadruk op hiërarchie en meer nadruk op samenspel en houden in de organisatie rekening met de verschillen tussen mensen, teams en taken.

Stand van zaken

In 2023 is een wijziging in de organisatiestructuur voorbereid en door het college vastgesteld waarbij er een hiërarchische laag verdwijnt en de organisatie platter wordt. Dit geeft meer dynamiek en kortere lijnen en verhoogt de flexibiliteit van de organisatie. De medewerkers worden gestimuleerd meer verantwoordelijkheid te nemen en over de hiërarchische structuur heen de samenwerking op te zoeken.

We versterken de zelfstandigheid en het probleemoplossend vermogen van ons personeel maar behouden een centrale rol voor onze leidinggevenden.

Stand van zaken

Om de zelfstandigheid en probleemoplossend vermogen van het personeel te versterken introduceren we zelforganisatie. In 2023 is zelforganisatie in pilotvorm uitgetest. Op basis van de feedback van de betrokken medewerkers wordt zelforganisatie in 2024 verder geïntroduceerd. We kiezen voor zelforganisatie in plaats van zelfsturing omdat we voor onze organisatie de centrale rol van teammanager in de begeleiding, coaching en ontwikkeling van de teams willen behouden.

Wat geven we uit aan 5.9 Personeel en organisatie?

Vanwege BBV-regelgeving worden de baten en lasten voor formatie grotendeels verantwoord binnen product 5.8: Overhead.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	-356.400	-836.814	-1.193.214	-952.524	240.690
Saldo	-356.400	-836.814	-1.193.214	-952.524	240.690

Wat veroorzaakt het verschil?

Ieder kwartaal wordt de niet-benutte vacatureruimte geïnventariseerd, welke zorgt voor een toevoeging aan de reserve Personele veerkracht. Na onderzoek is gebleken dat op sommige functies overtollige middelen aanwezig waren vanwege een verschil in de begrote en de werkelijke inschaling van de desbetreffende functies. De hoogte van de reserve personele veerkracht is gemaximeerd op € 350.000. De overtollige middelen vallen vrij in het jaarrekeningresultaat.

5.10 Communicatie

Wat wilden we bereiken?

Onze inwoners zijn goed geïnformeerd en tevreden over de wijze waarop organisatie en bestuur met hen communiceren.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

We communiceren tijdig en via verschillende kanalen over actuele onderwerpen.

Stand van zaken

We communiceren zoveel mogelijk proactief en transparant. Hierbij zetten we de kanalen in die het beste bij de boodschap en doelgroep aansluiten. Dankzij de nieuwe social media tool Coosto krijgen we ook suggesties om het meeste bereik te genereren op social media.

We doen aan online monitoring om te weten wat er leeft zodat we hierop onze communicatie kunnen afstemmen c.q. aanpassen.

Stand van zaken

De tool Coosto is aangeschaft om beter online te kunnen monitoren en daarop de communicatie aan te passen. Het daadwerkelijk monitoren moet nog verder vorm gegeven worden.

We organiseren dienstverlening en communicatie dicht bij elkaar.

Stand van zaken

In 2023 is een nieuw systeem voor het doen van meldingen geïmplementeerd. Dit systeem (Signalen) werkt naar tevredenheid en zullen we continueren. Ook aan de digitale dienstverlening is doorgewerkt. Het team 'online dienstverlening' komt regelmatig bij elkaar, waardoor de lijnen tussen communicatie en dienstverlening kort zijn. In 2023 lag de nadruk op het vereenvoudigen van informatie op de website. In 2024 zetten we verder in op onze dienstverlening, servicenormen en het meten van de klanttevredenheid.

Wat wilden we bereiken?

Duidelijke communicatie van de ambities en maatregelen uit het collegewerkprogramma 2022-2026.

Welke maatregelen hoorden daar bij?

Na vaststelling van het collegewerkprogramma wordt een communicatiewerkprogramma opgesteld. Hierin wordt voor deze collegeperiode de communicatielijn uitgezet.

Stand van zaken

Voor de grotere projecten zijn de communicatielijnen en -doelstellingen in beeld. Communicatie wordt zoveel mogelijk strategisch ingezet om deze te behalen.

Wat geven we uit aan 5.10 Communicatie?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	-36.034	0	-36.034	-31.103	4.931
Saldo	-36.034	0	-36.034	-31.103	4.931

Wat veroorzaakt het verschil?

De voorgenomen aanschaf van enkele relatiegeschenken is niet doorgegaan in 2023.

5.11 Juridische zaken

Wat geven we uit aan 5.11 Juridische zaken?

Vanwege de geringe omvang van de budgetten op dit product en het feit dat Juridische Zaken onder de reguliere bedrijfsvoeringstaken valt, vervalt product 5.11 met ingang van begrotingsjaar 2024. Het enige budget dat nog onder dit product viel (Secretariaat Commissie Bezwaarschriften) is per 2024 ondergebracht in Product 5.4 Samenwerking en Besturen.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	-7.171	0	-7.171	-7.932	-761
Saldo	-7.171	0	-7.171	-7.932	-761

Wat veroorzaakt het verschil?

Geen bijzonderheden.

5.12 Indicatoren

Lokale indicatoren Programma 5. Bestuurskracht

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren. In onderstaande tabel zijn indicatoren 1 t/m 5 ook verplicht vanuit de BBV, maar omdat deze lokaal ingevuld moeten worden, komen deze in onderstaande tabel terecht.

Lokale indicatoren	2020	2021	2022	2023
1. Formatie per 1000 inwoners	6,2	6,1	6,1	6,2
2. Bezetting per 1000 inwoners	5,5	6,1	5,6	5,8
3. Apparaatskosten	€ 802	€ 776	€ 889	€ 1.148
4. Externe inhuur	7,4 %	3,2 %	10,2 %	9,3%
5. Overhead	13,3 %	15,3 %	13,81 %	12,06 %
6. Veiligheidsgevoel	-	-	-	-
7. Klanttevredenheid dienstverlening				
- balie	8,6	8,1	8,0	8.5
- telefoon	7,2	7,7	8,2	9.0
- digitale kanalen	8,1	7,8	7,0	wordt niet meer gemeten

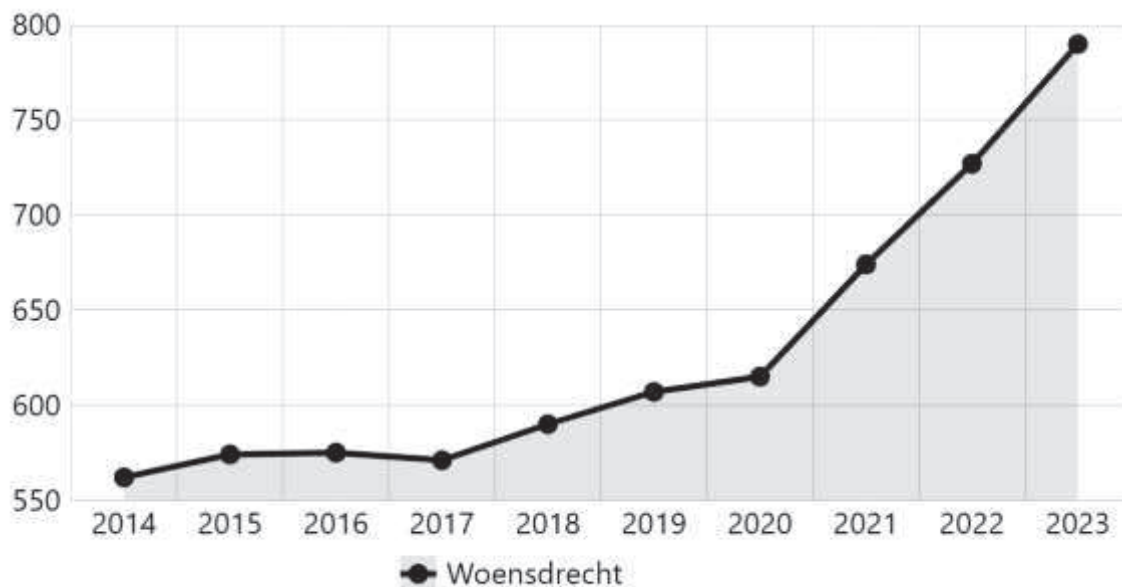
Toelichting:

1. Formatie betreft het aantal fte's dat in dienst mag zijn.
2. Bezetting betreft het werkelijke aantal fte's dat werkzaam is.
3. Apparaatskosten per inwoner: alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
4. Externe inhuur: kosten als percentage van de totale loonsom.
5. Overhead: percentage van de totale lasten.
6. Veiligheidsbeleving is weergegeven op een schaal van 1 (heel laag) tot 10 (heel hoog). *Bron: Lemon-onderzoek 'Leefbaarheid in Woensdrecht'. In 2024 volgt een nieuw Lemon-onderzoek. De laatste Lemon-rapportage was van 2019.*
7. Waardering die de afnemer van de dienst geeft aan de dienstverlening aan de balie (respectievelijk telefoon of website) op een schaal van 1 (heel laag) tot 10 (heel hoog). *Bron: NVVB Dashboard Continu.*

Verplichte BBV indicatoren Programma 5. Bestuurskracht

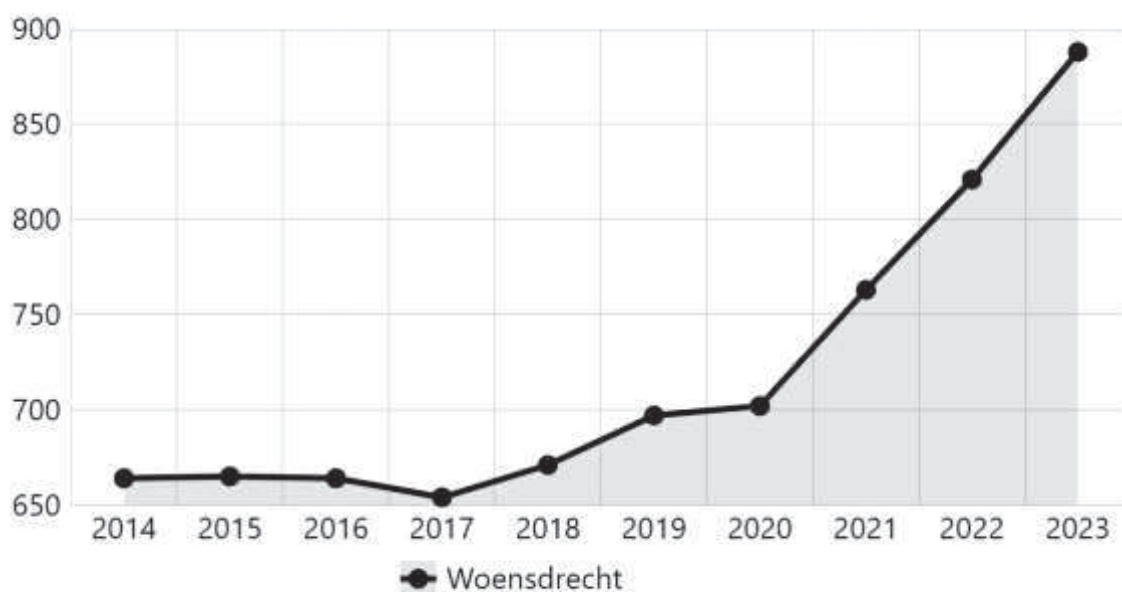
In deze paragraaf worden de indicatoren behorende bij Programma 5. Bestuurskracht weergegeven. Deze cijfers worden automatisch opgehaald van www.waarstaatjegemeente.nl en www.woensdrecht.incijfers.nl. Voor verdere verdieping en vergelijking met Nederland, Provincie Noord-Brabant en andere gemeenten verwijzen wij u graag naar deze twee websites. Wanneer cijfers, jaarschijven of toelichtingen ontbreken, ontbraken ze ten tijde van het opstellen van dit document in de bron. Gemeente Woensdrecht heeft daar geen invloed op. In een volgend document worden deze indicatoren dan waarschijnlijk geactualiseerd.

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden in euro's

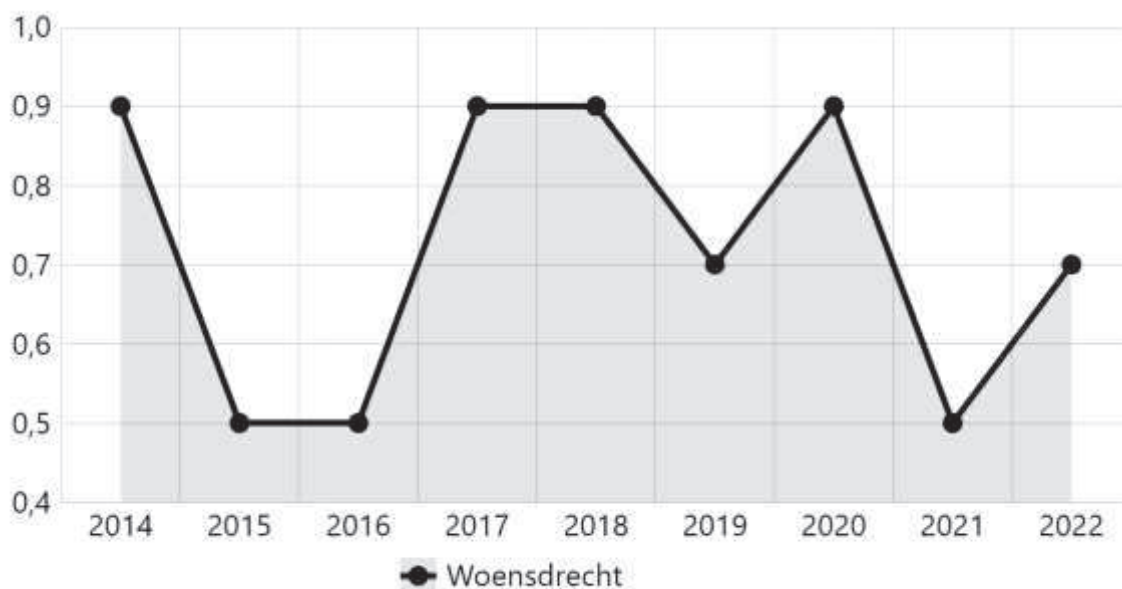
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Woensdrecht	562	574	575	571	590	607	615	674	727	790

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden in euro's

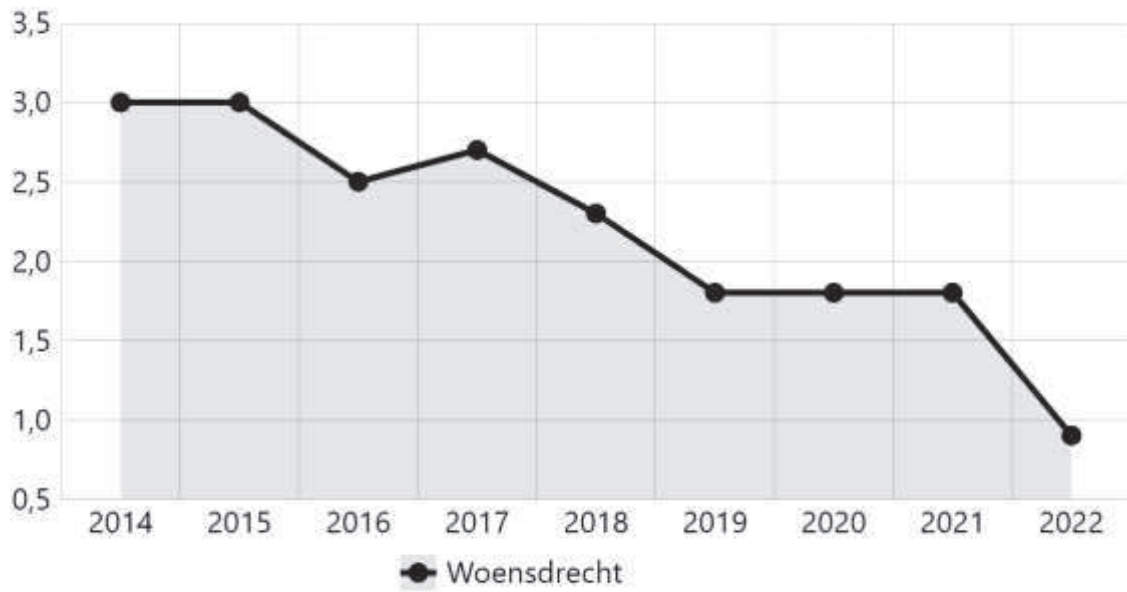
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Woensdrecht	664	665	664	654	671	697	702	763	821	888

Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

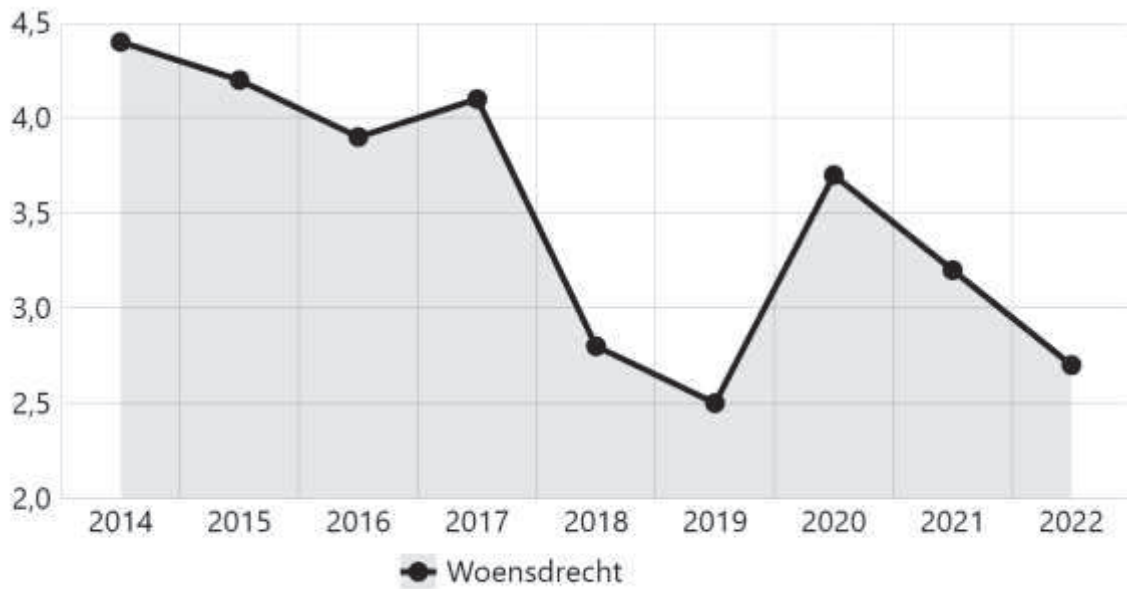
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	0,9	0,5	0,5	0,9	0,9	0,7	0,9	0,5	0,7

Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners

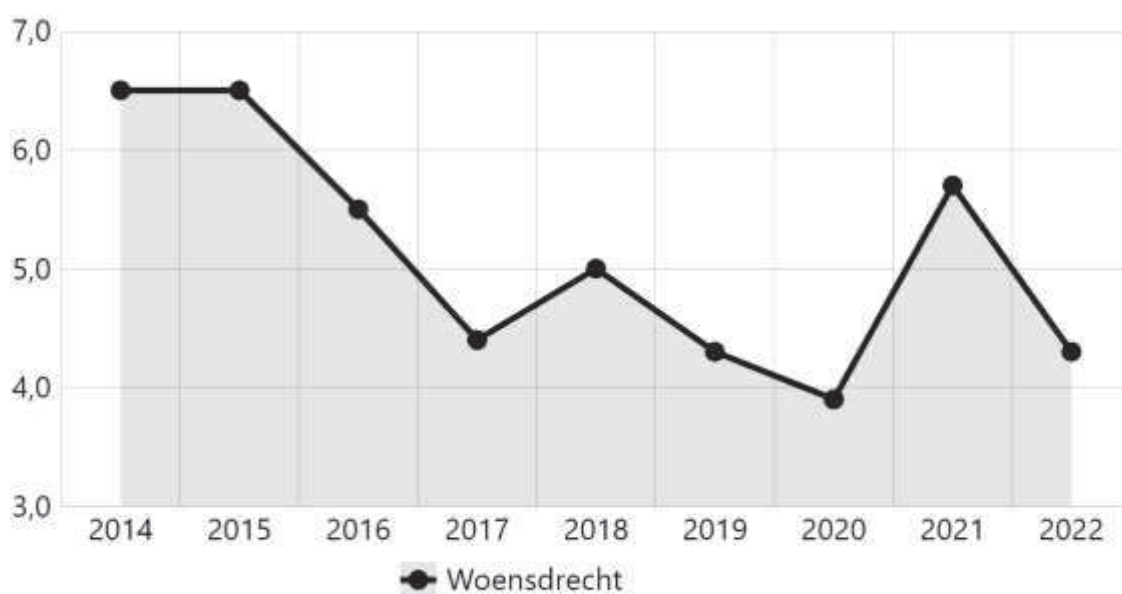
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	3,0	3,0	2,5	2,7	2,3	1,8	1,8	1,8	0,9

Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners

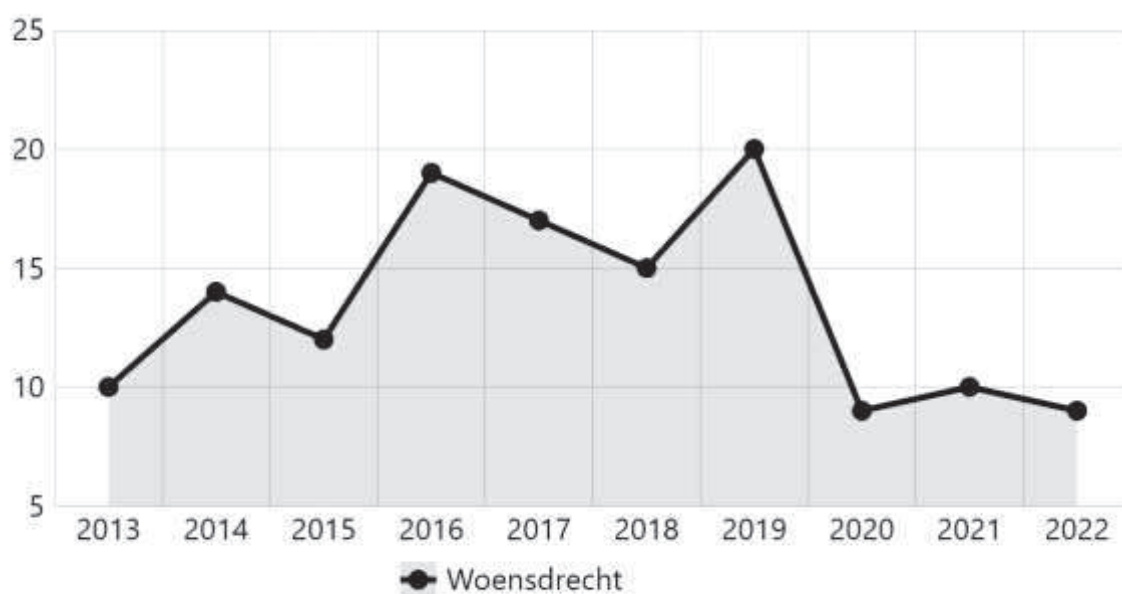
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	4,4	4,2	3,9	4,1	2,8	2,5	3,7	3,2	2,7

Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners

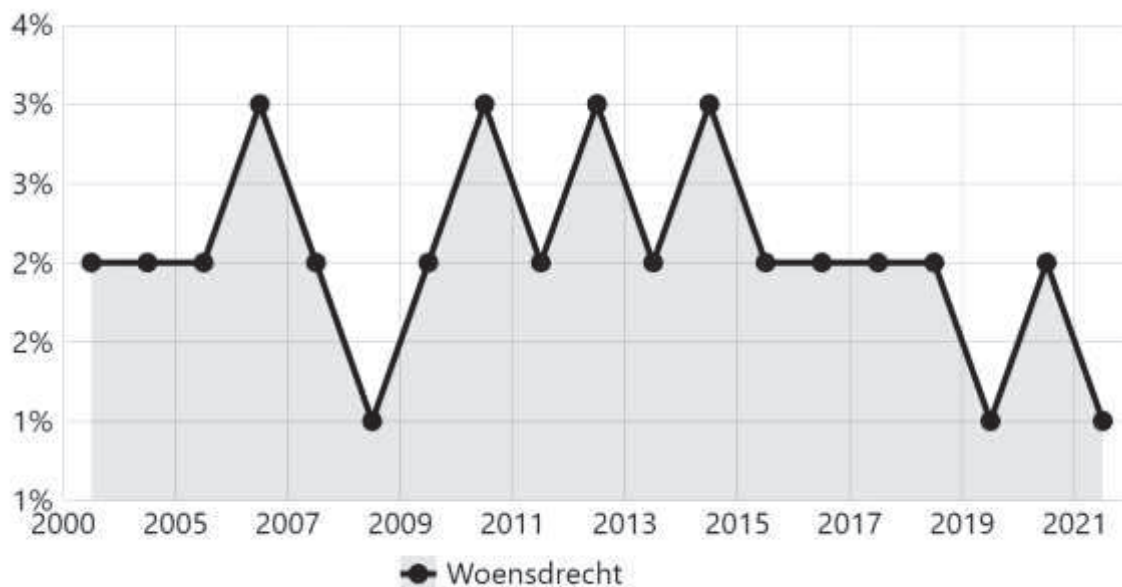
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	6,5	6,5	5,5	4,4	5,0	4,3	3,9	5,7	4,3

Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren

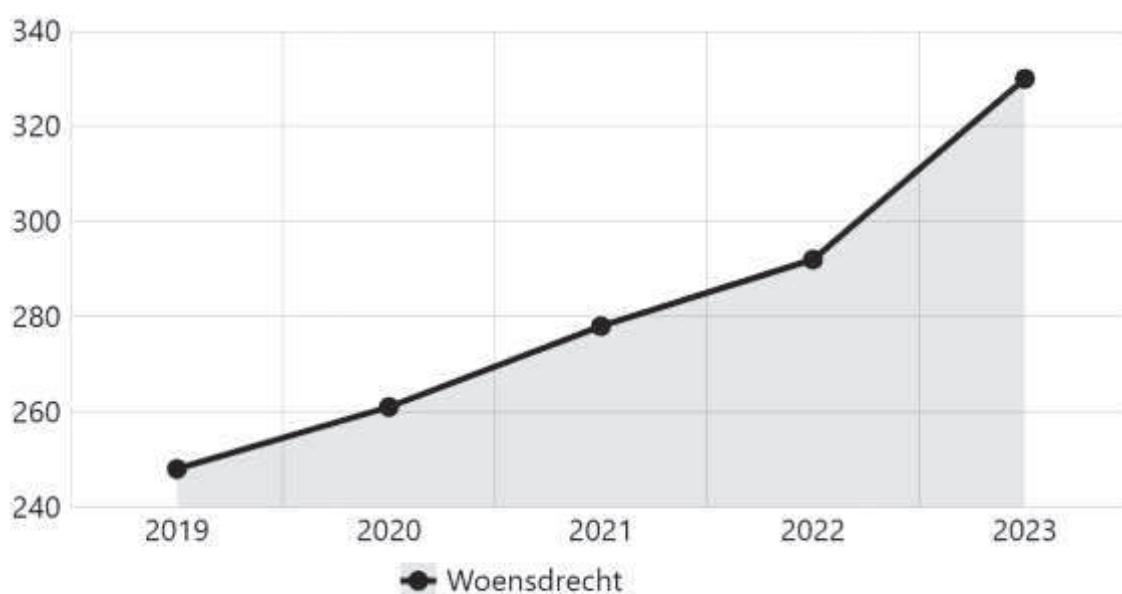
Gebied	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	10	14	12	19	17	15	20	9	10	9

Percentage jongeren 12-21 jaar met een delict voor de rechter

Gebied	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Woensdrecht	2%	2%	2%	3%	2%	1%	2%	3%	2%	3%	2%	3%	2%	2%	2%	2%	1%	2%	1%

Gemiddelde WOZ-waarde woningen (x €1000)

Gebied	2019	2020	2021	2022	2023
Woensdrecht	248	261	278	292	330

Paragrafen

Paragraaf 1 Opgaven

Algemeen

De Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 stelt dat de raad, bij aanvang van de raadsperiode, kan aangeven over welke aanvullende onderwerpen zij in een aparte paragraaf bij de P&C-stukken wenst te worden geïnformeerd. In het Collegewerkprogramma 2022-2026 heeft het college de volgende onderwerpen bestempeld als opgaven:

1. Verduurzaming: Klimaatadaptatie, Duurzaamheid en Energietransitie
2. Economie
3. Bouwen & wonen

Opgave Verduurzaming: Klimaatadaptatie, Duurzaamheid en Energietransitie

Inleiding

Woensdrecht is de groene gemeente op de Brabantse Wal en heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. De duurzaamheidsvisie (2017-2035) heeft als doel de gemeente in 2035 energie- en klimaatneutraal te maken.

Duurzaamheid loopt als een rode draad door alle uitvoeringsprogramma's heen waarmee we concreet de ambities waar kunnen maken. We kijken wat we als gemeente zelf kunnen in de openbare ruimte, gemeentelijk vastgoed en inkoop. Hierin vervullen en nemen we ook een voorbeeldfunctie.

Daarnaast zoeken we nadrukkelijk de samenwerking op met onze inwoners, verenigingen en ondernemers/bedrijven. Dit is noodzakelijk voor de gezamenlijke verduurzamingsopgave.

De agrarische sector is onlosmakelijk verbonden met ons landschap. Daar moet ruimte voor blijven. We realiseren ons dat het verminderen van stikstofuitstoot noodzakelijk is, maar we zijn tegen een gedwongen uitkoop van onze agrariërs.

Ontwikkelingen

- Klimaatverandering: We zien steeds vaker extremere weersvormen, met langere perioden van droogte en wateroverlast door hevige regenbuien.
- Klimaatakkoord: Vanuit het klimaatakkoord dienen Nederlandse gemeenten een warmtevisie op te stellen waarin beschreven staat hoe we uiterlijk 2050 van het aardgas af zijn. De 'energietransitie' hangt hiermee samen, waarbij we overgaan van fossiele brandstof naar duurzame en CO2 neutrale energiebronnen.
- Landelijk zien we een veranderende trend van milieuwetgeving/stikstof.
- Fluctuaties binnen energieprijzen.

Ambities

- Duurzaamheid en klimaatbestendigheid worden een onderdeel van alle gemeentelijke beleidsterreinen.
- Een energie- en klimaatneutrale gemeente in 2035.
- Hoeveelheid (rest)afvalstoffen verder naar beneden brengen en voldoen aan de VANG-Doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof).

Wat doen we in deze bestuursperiode?

- We denken op een duurzame en klimaatbestendige manier en handelen in de ontwikkeling en uitvoering van plannen op alle beleidsterreinen.
- Nieuw uitvoeringsprogramma duurzaamheid opstellen op basis van de Duurzaamheidsvisie.
- Uitvoering geven aan diverse projecten en activiteiten:
  - *Warmtevisie wijkscans en uitvoering (2023-2030)*
Op basis van wijkscans gaan we kijken welke wijken kansrijk zijn voor een snelle transitie naar aardgasvrij. Vervolgens stellen we samen met de inwoners een wijkuitvoeringsplan op en brengen dit gezamenlijk tot uitvoering.
  - *Energiebesparing en verduurzaming*
In deze bestuursperiode worden het gemeentelijk vastgoed en de gemeentelijke accommodaties zo energieneutraal mogelijk gemaakt volgens het 'BENG' (bijna energieneutraal) of 'ENG' (energieneutraal) uitgangspunt. Met subsidies vanuit het Rijk stimuleren we energiebesparing en verduurzaming bij inwoners en bereiken we de kwetsbare huishoudens die het meest te lijden hebben onder de hoge energieprijzen.
  - *Regionale Energie Strategie (RES) 2.0*
Vormgeving Regionale Energie Strategie (RES) 2.0 en richting geven aan de gekoppelde uitvoering.
  - *Groene Agenda*
Uitvoering geven aan de Groene Agenda voor de periode 2021-2025. Hierin wordt extra aandacht geschonken aan de thema's biodiversiteit, klimaatbestendigheid en duurzaamheid.
  - *Duurzame mobiliteit*
We zetten in op innovatieve toepassingen op het gebied van elektrisch vervoer en het ontwikkelen van mobiliteitshubs.
  - *(Her)ontwikkeling afvalinzameling*
Samen met Saver zetten we in op innovatieve manieren van recycling en afvalscheiding.

Stand van zaken per Jaarstukken 2023

Woensdrecht is de groene gemeente op de Brabantse Wal die wordt bedreigd door extremere weersomstandigheden die kunnen leiden tot verdroging en wateroverlast. Hierdoor staan we voor een grote uitdaging en zullen we maatregelen treffen in het kader van klimaatverandering en biodiversiteit.

Woensdrecht draagt bij aan de energietransitie door zonneparken te ontwikkelen en pilots te draaien met betrekking tot wijkverduurzaming. Ook het isoleren van woningen komt hierbij aan bod.

Opgave Economie

Inleiding

De gemeente Woensdrecht is gelegen op een unieke geografische locatie tussen de havens van Antwerpen, Moerdijk en Rotterdam en is hierdoor een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijvigheid. Er is een aantal grote werkgevers, waaronder op het gebied van luchtvaartgebonden onderhoud. Midden- en kleinbedrijf vormt een onmisbare voorziening binnen onze kernen. Het is voor de leefbaarheid belangrijk om dit in stand te houden. Hierbij is een goede relatie tussen gemeente en ondernemers van belang.

Ontwikkelingen

- Druk op de arbeidsmarkt.
- Economische onzekerheid vanwege de energiecrisis.
- Toenemende inflatie.

Ambities

- We stimuleren hergebruik en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen.
- Stimuleren van samenwerking tussen ondernemers/bedrijven en gemeente.
- Voorzien in voldoende geschoold en gekwalificeerd personeel.

Wat doen we in deze bestuursperiode?

- We versterken onze netwerken met ondernemers om samenwerking te versterken.
- Samen met onze ondernemers en inwoners stellen we een nieuwe economische visie op.
- Stimuleren verbinding overheid, onderwijs, ondernemers, om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te matchen.
- We intensiveren de contacten met Vlaamse en Nederlandse netwerkorganisaties.
- We realiseren Driehoeven III voor bestaande en eigen ondernemers uit de gemeente.

Stand van zaken per Jaarstukken 2023

- De frequentie van het overleg met de bedrijvenvereniging Zuidwesthoek is verhoogd naar een keer per kwartaal. Er vindt intensieve informatie uitwisseling plaats.
- De basis voor de nieuwe economische visie is gelegd. Deze wordt nog afgestemd met betrokken partijen naar een definitieve versie.
- Voor Business Park Aviolanda en de Vliegbasis is een Human Capital Agenda 2.0 opgesteld. Een onderzoek naar vestigingsfactoren voor personeel en studenten is in afronding.
- De provincie heeft programmastatus verleend aan de uitbreiding van Driehoeven en voor een sub-regionaal strategisch bedrijventerrein gericht op topsectoren. Voor Driehoeven III loopt de planologische procedure.

Opgave Bouwen & wonen

Inleiding

De gemeente Woensdrecht zet zich ervoor in dat haar dorpen zich ook in de toekomst blijven ontwikkelen als kernen waarin het goed wonen is. Met het inzetten op nieuwbouw, wordt een passend

antwoord gevonden op de groeiende vraag naar woningen. Het woningbouwprogramma stemmen we op de eerste plaats af op de vraag naar woningen van de eigen inwoners. We geven daarom prioriteit aan het realiseren van betaalbare woningen voor starters, jonge huishoudens en senioren die in Woensdrecht willen blijven wonen. Doorstromers moeten de mogelijkheid krijgen om door te stromen naar een passende woning. Daarnaast willen we ook een kwaliteitsslag maken en focussen we op het verduurzamen en levensloopbestendig maken van de bestaande woningvoorraad.

Door de hoge huizenprijzen en het minimale aanbod van passende woningen, verhuizen mensen minder snel waardoor ze te lang in hun eigen - niet altijd passende - woning blijven wonen. Dit belemmert de doorstroming.

De afgelopen jaren heeft Woensdrecht te weinig kunnen bouwen door stikstofproblemen. De vraag naar woningen binnen onze gemeente komt van meerdere doelgroepen, waaronder: eigen inwoners (starters en doorstromers), instroom van buiten de gemeente, arbeidsmigranten en statushouders.

Vergrijzing en ontgroening vinden plaats, maar leiden niet tot bevolkingsafname. Er is een toename in het aantal huishoudens, maar het aantal inwoners per huishouden neemt af.

De wijziging van samenstelling en doelgroepen leidt niet alleen tot de behoefte aan meer woningen, maar ook aan andere woningtypen.

Ontwikkelingen

- Ouderen en inwoners die zorg nodig hebben, blijven door Rijksbeleid langer thuis wonen. Deze mensen wonen in veel gevallen in een woning die niet langer aansluit op hun woonbehoefte.
- Het vinden van een passende en betaalbare woning is voor veel mensen moeilijk. We voorzien een extra behoefte in het sociale huursegment.
- De komende jaren zal - als gevolg van het door het Rijk aangekondigde stikstofbeleid -het bouwen binnen onze gemeente speciale aandacht vragen.

Ambities

- Ondanks de stikstofproblematiek kijken we waar er mogelijkheden zijn voor woningbouw.
- Voldoende huisvesting en maatschappelijke ondersteuning in combinatie met de juiste zorg.
- We bouwen voor alle categorieën woningzoekenden, alle typen en woonvormen. We richten ons in het bijzonder op jongeren (starters) en senioren en willen dat daar in totaliteit één op de drie nieuw te bouwen woningen voor beschikbaar komt.
- We streven ernaar om binnen de bestuursperiode tenminste 250 woningen te bouwen. Onze ambitie is groter.

Wat doen we in deze bestuursperiode?

- Contacten met de provincie geven wij hoge prioriteit om onze woningbouwplanning te realiseren.
- Middels de omgevingswet geeft de gemeente ruimte aan vernieuwende woonvormen, op voorwaarde dat dit niet strijdig is met de omgevingsvisie.
- Met de woningbouwcorporaties geven we uitvoering aan de meerjarige prestatieafspraken waarin zowel afspraken gemaakt zijn over beschikbaarheid als over kwaliteit.

- Wij geven uitvoering aan de Woondeal waarbinnen is afgesproken dat 30 % van de nieuw te bouwen woningen bestaat uit sociale huurwoningen; 37 % bestaat uit 'overig'-betaalbaar tot € 355.000 en 33% is vrij in te vullen.
- Naast het vergroten van de kwantiteit is er ook aandacht voor het verhogen van de kwaliteit van de woningvoorraad. Er zijn hoge ambities voor wat betreft het energiezuinig en daar waar mogelijk energieneutraal maken van woningen volgens het 'BENG' (bijna energieneutraal) of 'ENG' (energie neutraal) uitgangspunt). Ook wordt ingezet op het levensloopbestendig maken van woningen, zowel bij de bestaande voorraad als bij nieuwbouw.
- Bij het realiseren van nieuwe woningen, zetten we bewezen technieken in om zoveel mogelijk klimaatbestendig en natuur-inclusief te bouwen.
- We stellen een woonzorgvisie op om de toekomstige vraag naar wonen en zorg van verschillende doelgroepen in beeld te brengen en hier beleidsmatig en qua uitvoering richting aan te geven. Voor wat betreft het urgentievraagstuk voor woningzoekenden uit bijzondere doelgroepen wordt een huisvestingsverordening opgesteld.

Stand van zaken per Jaarstukken 2023

Er speelt veel op het beleidsveld wonen en de rol en verantwoordelijkheid van de gemeente wordt steeds groter. Hierop wordt actief geanticipeerd. Zo wordt er uitvoering gegeven aan de Wet goed verhuurderschap, is er recent een woondeal gesloten en wordt er een woonzorgvisie opgesteld. Tevens is de samenwerking met de woningcorporaties versterkt. Samen werken we toe aan een vergroting van de sociale huurvoorraad in de gemeente Woensdrecht. Daarnaast wordt ingezet op het verhogen van de kwaliteit van de bestaande woningen.

Paragraaf 2 Lokale heffingen

Algemeen

Deze paragraaf gaat nader in op de lokale heffingen die gedurende het rapportagejaar zijn ontvangen.

De lokale heffingen zijn onder te verdelen in twee categorieën.

- Belastingen zijn heffingen waar geen aanwijsbare tegenprestatie van de overheid tegenover staat. De lokale belastingen dragen bij aan de algemene middelen van de gemeente.
- Rechten zijn heffingen voor het gebruik van bepaalde werken, diensten of inrichtingen van de overheid. Tegenover de heffing staat een tegenprestatie van de overheid.

De belastingverordeningen voor 2023 zijn door de raad in de openbare raadsvergadering van november 2022 vastgesteld. Na de uitgangspunten van ons lokaal beleid, een tabel van de geraamde en gerealiseerde inkomsten in 2023 (A) en een overzicht van de tariefontwikkeling 2019-2023 (B) worden achtereenvolgens de volgende onderwerpen toegelicht:

1. Onroerende zaakbelastingen (ozb)
2. Afvalstoffenheffing
3. Rioolheffing
4. Lokale lastendruk
5. Vergelijkend overzicht woonlasten
6. Hondenbelasting
7. Forensenbelasting
8. Toeristenbelasting
9. Marktgeden
10. Lijkbezorgingsrechten
11. Leges
12. Kwijtscheldingsbeleid

Lokaal beleid

Het beleid ten aanzien van lokale heffingen is gebaseerd op de uitgangspunten van het coalitieakkoord 2022-2026 en het collegewerkprogramma 2022-2026 'Stabiel en daadkrachtig voor Woensdrecht'. We streven ernaar om de gemeentelijke heffingen en belastingen op hetzelfde niveau te houden en passen maximaal alleen een inflatiecorrectie toe.

De uitgangspunten met betrekking tot de financiën van de gemeente zijn:

- Om alle thema's te kunnen uitvoeren, heeft de gemeente behoefte aan voldoende financiële middelen. De financiële positie van de gemeente is gezond, het huishoudboekje is op orde. Van belang is dat dit zo blijft. De hoge inflatie plaatst ons voor grote uitdagingen. Dit leidt tot hogere uitgaven in de exploitatie, maar ook de ramingen voor investeringen worden daardoor ongewis. Dat laatste kan leiden tot het temporiseren van uitgaven. Mogelijk stelt ook een herverdeling van het gemeentefonds ons voor extra uitdagingen. We streven ernaar om de gemeentelijke heffingen en belastingen op hetzelfde niveau te houden en passen maximaal alleen een inflatiecorrectie toe;
- De inflatie raakt onze inwoners diep in hun portemonnee. De gemeente doet binnen haar wettelijke mogelijkheden wat ze kan;

- Over de financiële positie van gemeenten na 2026 blijven zorgen bestaan. Aandachtspunt blijft onze solvabiliteit (eigen vermogen ten opzichte van totaal vermogen);
- De hoeveelheid (rest)afvalstoffen moet verder naar beneden en uitgangspunt is het voldoen aan de VANG-doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof). Samen met Saver NV zetten we in op innovatieve manieren van recycling en afvalscheiding. De milieustraat zal daar een spil in zijn. Het uitgangspunt blijft dat de gebruiker betaalt en de afvalstoffenheffing kostendekkend is.

A. Geraamde en gerealiseerde inkomsten

In 2023 zijn de volgende inkomsten met betrekking tot de lokale heffingen geraamd en gerealiseerd:

Bedragen kolom 2 t/m 7 x € 1.000

Inkomsten lokale heffingen per belastingsoort									
Begroting 2023									
Titel	Jaarstukken 2022	Primitieve begroting 2023	Heffingsmaatregel	Wijzigingen	Totaal begroot 2023	Jaarstukken 2023	% Realisatie	Aandeel in % van totaal 2023	Bedrag 2023 (per inwoner)
1	2	3	4	5	6 (3 t/m 5)	7	8	9	10
Onroerende zaakbelastingen	€ 5.118	€ 5.150	€ 292	€ 76	€ 5.518	€ 5.526	100%	50%	€ 249
Afvalstoffenheffing	€ 2.500	€ 2.517	€ 266	€ -69	€ 2.714	€ 2.616	96%	24%	€ 118
Rioolheffing	€ 2.028	€ 2.068	€ 66	€ -	€ 2.134	€ 2.142	100%	19%	€ 97
Hondenbelasting	€ 118	€ 116	€ -	€ -	€ 116	€ 123	106%	1%	€ 6
Forensenbelasting	€ 49	€ 47	€ 4	€ -4	€ 47	€ 49	104%	0%	€ 2
Toeristenbelasting	€ 559	€ 641	€ -	€ -	€ 641	€ 628	98%	6%	€ 28
Totaal:	€ 10.372	€ 10.539	€ 628	€ 3	€ 11.170	€ 11.084	99%	100%	€ 499

(1) Inwonertal gemeente Woensdrecht per 1-1-2023, definitief cijfer vastgesteld door het CBS: 22.191.

B. Tariefontwikkeling 2019-2023

De belastingverordeningen voor 2023 zijn door de raad in de openbare raadsvergadering van november 2022 vastgesteld. De vastgestelde tarieven voor 2019 - 2023 zijn opgenomen in het volgend overzicht.

Tarieven per belastingsoort			2019	2020	2021	2022	2023
Onroerende zaakbelastingen							
Woningen: eigenaren			0,1104%	0,1083%	0,1134%	0,1081%	0,1058%
Niet-woningen: eigenaren			0,1683%	0,1661%	0,1844%	0,1862%	0,1821%
Niet-woningen: gebruikers			0,1401%	0,1382%	0,1546%	0,1561%	0,1527%
Afvalstoffenheffing			Bedragen in €				
Vast deel			150,00	150,00	175,00	178,50	197,25
Afvalcontainer (per lediging):							
- 240 liter restafvalcontainer			6,00				
1 - 13 ledigingen				8,00	8,00	8,16	9,02
14 - 20 ledigingen				10,00	10,00	10,20	11,27
21 - 26 ledigingen				12,00	12,00	12,24	13,53
- 140 liter restafvalcontainer			3,50				
1 - 13 ledigingen				4,70	4,70	4,79	5,29
14 - 20 ledigingen				5,85	5,85	5,97	6,60
21 - 26 ledigingen				7,00	7,00	7,14	7,89
- 240 liter gft-afvalcontainer			-	-	-	-	-
- 140 liter gft-afvalcontainer			-	-	-	-	-
- Ondergrondse restafvalcontainer (per inworp)			0,75	1,00	1,00	1,02	1,13
Rioolheffing			Bedragen in €				
Vastrecht	Art.nr.	Systematiek					
	1.1.1	woning met één persoon	147,00	147,00	152,50	152,50	157,40
		woning met meerdere personen	196,00	196,00	203,50	203,50	210,00
	1.1.2	niet-woning	196,00	196,00	203,50	203,50	210,00
Gedifferentieerde tarieven niet-woningen	2.1.1	vastrecht + variabel tarief voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 501 m3 tot en met 1.000 m3, per m3	0,89	0,89	0,92	0,92	0,95
	2.1.2 (oud)	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 1.001 tot en met 2.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 berekende bedrag	0,60	0,60			
	2.1.3 (oud)	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 2.001 tot en met 5.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 berekende bedrag	0,37	0,37			
	2.1.4 (oud)	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 5.001 tot en met 10.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 en 2.1.2 berekende bedrag	0,29	0,29			
	2.1.5 (oud)	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 10.001 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 tot en met 2.1.4 berekende bedrag	0,21	0,21			
	2.1.2	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 1.001 tot en met 10.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 berekende bedrag			0,52	0,52	0,54
	2.1.3	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 10.001 tot en met 20.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 en 2.1.2 berekende bedrag			0,24	0,24	0,25
	2.1.4	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 20.001 tot en met 30.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 tot en met 2.1.3 berekende bedrag			0,23	0,23	0,24
	2.1.5	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 30.001 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 tot en met 2.1.4 berekende bedrag			0,22	0,22	0,23
Hondenbelasting							
1e hond			40,00	37,50	37,50	37,50	37,50
2e en volgende hond			70,00	65,00	65,00	65,00	65,00
Kennel			170,00	155,00	155,00	155,00	155,00
Forensenbelasting							
Tarief			2,18‰	3,36‰	0,3413%	0,3251%	0,3179%
Toeristenbelasting			Bedragen in €				
Per overnachting, per persoon			1,00	1,50	1,50	1,50	1,50
Marktgeden			Bedragen in €				
Weekmarkt Hoogerheide			4,50	4,50	4,50	4,50	4,50

Weekmarkt Putte	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50
Jaarmarkt Putte	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00

1. Onroerende zaakbelastingen (ozb)

De onroerende zaakbelastingen worden berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak, de WOZ-waarde. De peildatum van de WOZ-waarde is 1 januari van het jaar voorafgaand aan het jaar waarop de aanslag betrekking heeft. De WOZ-waarde per 1 januari 2022 is leidend voor de belastingaanslag van 2023.

De tarieven voor 2023 zijn verhoogd met het inflatiepercentage van 8,55 procent.

Geheel in lijn met de landelijke trend is het aantal WOZ-bezwaren in 2023 fors gestegen ten opzichte van 2022, toen al een stijging te zien was. In verhouding tot het totale aantal ontvangen bezwaren is de inzet van de no-cure-no-pay bureaus kleiner, maar nog steeds aanzienlijk. Dit zorgt voor hogere kosten en zet de bedrijfsvoering van de BWB onder grote druk.

2. Afvalstoffenheffing

Iedere gemeente heeft de wettelijke plicht tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen binnen haar grondgebied (art. 10.21 en 10.22 Wet milieubeheer). De gemeente kan, ter compensatie van de kosten die verbonden zijn aan de verwijdering van huishoudelijke afvalstoffen, een heffing instellen, alleen voor inwoners, voor ieder perceel (woning) waar de mogelijkheid bestaat tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen, ook al wordt er geen afval aangeboden.

Landelijk zoeken gemeenten naar manieren om meer 'afval' te recyclen en minder aan te bieden als restafval. Zo ook in Woensdrecht. Het verwerken van afval wordt steeds duurder en de noodzaak om grondstoffen duurzaam te recyclen neemt toe. Het beleid in Woensdrecht is erop gericht de hoeveelheid restafval te verminderen tot maximaal 100 kg per persoon per jaar, de zogenoemde VANG-doelstelling. De hoeveelheid restafval van de gemeente Woensdrecht voor 2023 bedraagt 170 kg per inwoner (bron: Saver NV). Tevens moet de activiteit 'afvalinzameling & -verwerking' kostendekkend uitgevoerd worden. Dat betekent dat de lasten financieel gedekt moeten worden door de baten. Maar ook dat het principe geldt: 'de vervuiler betaalt'. Om de doelstelling te behalen heeft de raad in 2019 besloten met ingang van 2020 de volgende maatregelen te nemen:

- Verhoging van de variabele en invoering van progressieve tarieven van het aanbieden van het restafval;
- Verhoging van het tarief voor de extra tikken op de milieustraat.

De ophaalfrequentie van het afval blijft gehandhaafd op eenmaal in de twee weken. Het verlagen van de ophaalfrequentie van het restafval naar eenmaal in de vier weken is om redenen van hygiëne en serviceniveau niet doorgevoerd.

De gemeente heeft zich vanuit de duurzaamheidsambities gecommitteerd aan de doelstelling uit het nationale VANG-programma (Van Afval Naar Grondstof). Dit programma beschrijft de ambities van het Rijk op het gebied van circulariteit van grondstoffen. De ambitie was om in 2020 75% afvalscheiding en 100 kilo restafval per inwoner te realiseren, om uiteindelijk in 2025 30 kg per persoon in te zamelen met een scheidingspercentage richting de 100%. Het doel om in 2020 100 kilo restafval per inwoner is niet gehaald. De Nederlandse gemeenten hebben echter wel stappen gezet voor het verbeteren van huishoudelijke afvalscheiding. De ambities van 2020 zijn dichterbij gekomen:

- In de periode 2015-2020 daalde de hoeveelheid restafval in Nederland van 240 kg naar 180 kg;
- In 2020 behaalden 31% van de gemeenten 75% afvalscheiding, tegenover 7% in 2015;
- Ruim 15% van de gemeenten hadden minder dan 100 kg restafval per inwoner.

In maart 2022 is het Uitvoeringsprogramma VANG - Huishoudelijk Afval Herijking voor de periode t/m 2025 gepubliceerd. Dit uitvoeringsprogramma geeft invulling aan de uitvoering van het programma VANG-HHA voor de jaren 2021-2025. Om te komen tot kwalitatief nóg betere recycling richt het uitvoeringsprogramma VANG-HHA zich in de periode 2021 – 2025 op twee belangrijke aspecten:

- Het nog beter scheiden van restafval. Tweederde van al het huishoudelijk restafval bestaat uit waardevol, recyclebaar materiaal. Te grote hoeveelheden hiervan belanden in de verbrandingsoven;
- Het verbeteren van de kwaliteit van de deelstromen. Vervuiling en de aanwezigheid van stoffen zorgen ervoor dat de deelstromen die gescheiden worden ingezameld niet optimaal zijn.

Het doel voor heel Nederland is om in 2050 volledig circulair te zijn (bron: www.vang-hha.nl).

Tarieven

Vanuit het principe “de vervuiler betaalt” is er met ingang van het jaar 2020 een progressief tariefstelsel ingevoerd. Omwille van de stijgende kosten van de verwerking van het afval zijn de tarieven met ingang van 2023 met 10,5% verhoogd. De tarieven van de afvalstoffenheffing zijn opgenomen in het overzicht van de tariefontwikkeling 2019-2023 (B) in deze paragraaf. Het percentage kostendekkendheid is als gevolg van deze maatregelen de afgelopen jaren gestegen van 88% (2018), 86% (2019), 103% (2020), 101% (2021), 107,5% (2022) naar 106,7% in 2023.

Voorziening 'egalitatie afvalinzameling en -verwerking'

Woensdrecht heeft een voorziening 'egalitatie afvalinzameling & -verwerking' tot haar beschikking voor het afdekken van risico's en financiële resultaten van afval. Het saldo van de voorziening was eind jaar 2019 gedaald naar nul. Het positief financieel resultaat op 'afval' van de jaren 2020 tot en met 2022 is aan de voorziening toegevoegd. Het saldo van de voorziening per 31-12-2023 bedraagt (afgerond) € 256.000.

Met ingang van de programmabegroting 2017 is een overzicht van de kostendekkendheid, ingericht naar taakvelden, opgenomen. Hierna volgt het overzicht voor het jaar 2023.

Kostendekkendheid afvalinzameling en -verwerking

Taakveld/omschrijving	Specificatie	Begroting 2023	%	Realisatie 2023	%
Lasten					
7.3 Afval	1. Afvalinzameling	€ -1.074.500		€ -1.070.846	
	2. Afvalverwerking	€ -506.600		€ -475.519	
	3. Milieustraat	€ -888.000		€ -751.810	
	4. Overig	€ -187.669		€ -164.874	
2.1 Verkeer en vervoer	5. Straatreiniging	€ -28.612		€ -37.565	
6.3 Inkomensregelingen	6. Kwijtschelding afvalstoffenheffing	€ -85.000		€ -91.799	
Baten (exclusief opbrengsten afvalstoffenheffing)					
7.3 Afval	2. Afvalverwerking	€ 358.000		€ 414.148	
	3. Milieustraat	€ 9.805		€ 9.744	
	7. Dividenduitkering Saver NV	€ 27.390		€ 27.390	
BTW		€ -346.203		€ -311.282	
Totaal (lasten minus baten)		€ -2.721.389	100%	€ -2.452.413	100%
Opbrengsten afvalstoffenheffing (opgenomen in taakveld 7.3 Afval)		€ 2.714.000		€ 2.615.863	
Saldo en kostendekkendheid		€ -7.389	100%	€ 163.450	107%
Toevoeging aan de voorziening 'afvalinzameling & -verwerking'		€ -		€ -	
Saldo afvalinzameling & -verwerking na onttrekking aan de voorziening		€ -7.389		€ 163.450	

Toelichting op de tabel 'kostendekkendheid afvalinzameling & -verwerking'

Het taakveld '7.3 Afval' is het centrale taakveld. Naast de baten en lasten uit het taakveld '7.3 Afval' wordt van het taakveld '2.1 Verkeer en vervoer' een bedrag van (afgerond) € 38.000 in de heffing betrokken. Dit betreft 25% van de gerealiseerde lasten van straatreiniging inclusief het veegvuil. Van het taakveld '6.3 Inkomensregelingen' wordt een bedrag van (afgerond) € 92.000 voor het deel van de kwijtschelding van de afvalstoffenheffing in de heffing betrokken.

Financieel resultaat afvalinzameling & -verwerking

Het voordelig resultaat op 'afval' bedraagt in 2023 (afgerond) € 163.000. De kostendekkendheid bedraagt 106,7% (2022: 107,5%). In de (gewijzigde) begroting is rekening gehouden met een nadelig resultaat van (afgerond) € 7.000. Het voordelig resultaat op 'afval' wordt toegevoegd aan de voorziening egalisatie afvalinzameling & verwerking.

Eenzijds zijn er een aantal meevallers. Op de milieustraat is 193 ton minder afval aangeboden dan verwacht. Samen met de lagere verwerkingskosten leidt dit tot een financieel voordeel. Aan restafval en GFTE-afval is 26 ton respectievelijk 55 ton minder aangeboden. Aan oud papier en karton is 42 ton minder ingezameld. Anderzijds zijn we geconfronteerd met een tegenvaller van lagere opbrengsten van de afvalstoffenheffing.

3. Rioolheffing

Onder de naam 'rioolheffing' wordt geheven: een belasting ter bestrijding van de kosten die voor de gemeenten verbonden zijn aan:

- De inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, evenals de zuivering van huishoudelijk afvalwater;

- De inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde en afvloeiende hemelwater, evenals het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

De raad stelt voor een daarbij vast te stellen periode een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast (art. 4.22 Wet milieubeheer). In het GRP wordt aangegeven op welke manier de gemeente de gemeentelijke watertaken wil verbeteren, uitbreiden, onderhouden en beheren en welke middelen noodzakelijk zijn om de gestelde doelen te bereiken. Het huidige GRP 'Samen schakelen naar een toekomstbestendige waterketen' is vastgesteld door de raad in september 2019 en heeft een looptijd van 4 jaar (2020-2023).

Tarieven

Met ingang van het belastingjaar 2010 wordt een rioolheffing geheven naar het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel wordt afgevoerd. De rioolheffing kent twee grondslagen:

- Een vast tarief per perceel;
- Een bedrag op basis van het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd.

De tarieven voor 2023 zijn ten opzichte van de tarieven 2022 gemiddeld met 3,2% verhoogd. Voor het variabele tarief worden er staffels (grootteklassen) onderscheiden. De tarieven 2023 zijn opgenomen in het overzicht van de tariefontwikkeling 2019-2023 (B) in deze paragraaf.

Met ingang van de programmabegroting 2017 is een overzicht van de kostendekkendheid, ingericht naar taakvelden, opgenomen. Onderstaand het overzicht voor het jaar 2023.

Kostendekkendheid riolering					
Taakveld/omschrijving	Specificatie	Begroting 2023	%	Realisatie 2023	%
Lasten					
7.2 Riolering	1. Exploitatie en beheer riolering	€ -1.711.804		€ -809.340	
	2. Heffing en invordering rioolheffing	€ -42.827		€ -42.709	
	3. Sparen (dotatie voorzien. Vervang.invest.)			€ -1.134.000	
2.1 Verkeer en vervoer	4. Aandeel kosten straatreiniging	€ -85.838		€ -112.696	
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	5. Kosten onderhoud watergangen	€ -72.500		€ -63.107	
6.3 Inkomensregelingen	6. Kwijtschelding rioolheffing	€ -70.000		€ -62.112	
Baten (exclusief opbrengsten rioolheffing)					
7.2 Riolering	N.v.t.	€ -		€ -	
BTW		€ -151.031		€ -154.760	
Overhead				€ -203.166	
Totaal (lasten minus baten)		€ -2.134.000	100%	€ -2.581.890	100%
Opbrengsten rioolheffing (opgenomen in taakveld 7.2 Riolering)		€ 2.134.000		€ 2.141.724	
Saldo en kostendekkendheid		€ -	100%	€ -440.166	83%

Toelichting op de tabel 'kostendekkendheid riolering'

In de tabel zijn de lasten en baten opgenomen, die voor het bepalen van de tarieven van de rioolheffing van toepassing zijn. Naast de baten en lasten uit het taakveld '7.2 Riolering' wordt van het taakveld '2.1 Verkeer en vervoer' een bedrag van (afgerond) € 113.000 in de heffing betrokken. Dit betreft 75%

van de gerealiseerde lasten van straatreiniging inclusief het veegvuil. Het vegen van de goten beperkt het instromen van vuil in de straatkolken en voorkomt vervuiling van het rioolstelsel.

Van het taakveld '5.7 Openbaar groen & (openlucht)recreatie' wordt een bedrag van (afgerond) € 63.000 in de heffing betrokken. Dit betreft de gerealiseerde lasten van het onderhoud van de gemeentelijke watergangen (sloten) inclusief het afvoeren van het slootvuil. Het toerekenen van het onderhoud watergangen aan rioolbeheer is reëel vanuit de relatie met de zorgplicht hemelwater. Het functioneren van het hemelwaterriool is gekoppeld aan het functioneren van de watergangen die dienen voor de afvoer van regenwater.

Van het taakveld '6.3 Inkomensregelingen' wordt een bedrag van (afgerond) € 62.000 voor het deel van de kwijschelding van de rioolheffing in de heffing betrokken. In de lasten van het taakveld '7.2 Riolering' is een toevoeging aan de voorziening 'vervangingsinvestering riolering' opgenomen van € 1.134.000. De toevoeging aan de voorziening is gebaseerd op het 'GRP Woensdrecht 2020-2023'. In afstemming met de accountant is in boekjaar 2023 de voorziening 'rioolbeheer' gewijzigd naar een voorziening 'vervangingsinvesteringen riolering' (conform artikel 44, lid 1d van het BBV). Tevens is een nieuwe voorziening 'riolering' gevormd (conform artikel 44, lid 2 van het BBV). Het gerealiseerde financiële resultaat op 'riolering' wordt - op basis van de BBV-regelgeving - op een andere (extracomptabele) wijze berekend dan gebruikelijk. Het kostendekkingspercentage van riolering is 83%.

4. Lokale lastendruk

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de lastenontwikkeling van een gezin (meerpersoonshuishouden). De woonlasten bestaan uit drie onderdelen: onroerende zaakbelasting, afvalstoffen- en rioolheffing. Voor de onroerende zaakbelasting is uitgegaan van een gezin met in eigendom een woning met een getaxeerde waarde voor het jaar 2023 van € 367.000. De waarde van € 367.000 is gebaseerd op de 'nader voorlopig' gemiddelde woningwaarde van 2023 van de gemeente Woensdrecht (bron: CBS Statline 03-2024). Voor de afvalstoffenheffing is voor het jaar 2023 uitgegaan van gemiddeld 13 ledigingen van een 240 liter restafvalcontainer.

Lokale lastendruk	2019 (t)	2020	2021	2022	2023*	% Stijging t.o.v. (t)
Lastenontwikkeling gezin	€ 721,60	€ 764,07	€ 832,91	€ 839,41	€ 912,80	26,50%

* Berekend als volgt: OZB € 367.000 x 0,1058% + riool € 210,00 + afval vast € 197,25 + afval variabel 13 x € 9,02.

De in de tabel gehanteerde WOZ-waarden zijn gebaseerd op de door het CBS gepubliceerde cijfers 'gemiddelde WOZ-waarde van woningen op 1 januari; eigendom'.

5. Vergelijkend overzicht woonlasten

Om inzicht te hebben in de hoogte van de woonlasten in Woensdrecht zijn in onderstaande tabel de woonlasten van een aantal (buur)gemeenten opgenomen.

Ter informatie zijn ook de "laagste" en de "hoogste" waarden opgenomen. De cijfers zijn ontleend aan "de Atlas van de lokale lasten 2023" van het COELO. Het begrip 'bruto gemeentelijke woonlasten' is samengesteld uit de OZB voor een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

Vergelijkend overzicht woonlasten			
Gemeente	Bruto woonlasten eph 2023	Bruto woonlasten mph 2023	Landelijk rangtelnummer
Aalten	552	652	1
Etten-Leur	749	778	21
Tholen	715	802	34
Rucphen	780	852	69
Gemiddelde Noord-Brabant	801	877	
Woensdrecht	790	888	114
Halderberge	776	900	129
Reimerswaal	731	905	131
Moerdijk	751	908	133
Steenbergen	787	913	140
Roosendaal	903	932	167
Gemiddelde Nederland	867	944	
Bergen op Zoom	956	1.003	249
Zundert	1.071	1.124	320
Bloemendaal	1.734	1.874	352

eph = éénpersoonshuishouden

mph = méérpersoonshuishouden met eigen woning

Hieruit blijkt dat Woensdrecht ten opzichte van 2022 in de stand van het landelijk rangnummer is gestegen. Stond Woensdrecht in 2022 op nummer 64 (bruto woonlasten meerpersoonshuishouden € 821), nu staat Woensdrecht op nummer 114 (bruto woonlasten meerpersoonshuishouden € 888). Woensdrecht bevindt zich daarmee boven het gemiddelde van de provincie Noord-Brabant, echter onder het gemiddelde van Nederland.

6. Hondenbelasting

In 2017 zijn de tarieven van de hondenbelasting met 10 procent verlaagd. In 2018 tot en met 2020 zijn de tarieven en opbrengsten van de hondenbelasting in drie stappen verlaagd en teruggebracht tot een kostendekkend niveau in 2020; dit uitgaande van het huidige voorzieningenniveau. De tarieven voor 2023 zijn ten opzichte van 2020 niet veranderd.

7. Forensenbelasting

De forensenbelasting wordt opgelegd aan natuurlijke personen die geen hoofdverblijf in de gemeente hebben en die meer dan 90 dagen een tweede (gemeubileerde) woning beschikbaar houden voor zichzelf of hun gezin. Bij de tariefbepaling wordt rekening gehouden met een correctie voor de waardemutatie van de onroerende zaken. Het tarief 2023 is verhoogd met een inflatiepercentage van 8,55 procent.

8. Toeristenbelasting

Toeristenbelasting is een directe belasting die geheven wordt voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen vergoeding - in welke vorm dan ook - door personen die niet als ingezetene met een adres in de basisadministratie personen van de gemeente zijn opgenomen. De belastingplichtige is degene die gelegenheid biedt tot verblijf in hem ter beschikking staande ruimten dan wel op hem ter beschikking staande terreinen. De belasting wordt geheven naar het aantal overnachtingen.

De in 2023 ontvangen toeristenbelasting over het jaar 2023 en voorgaande jaren bedraagt € 681.366, terwijl er € 694.400 geraamd is. Dit verschil wordt veroorzaakt doordat in 2023 minder toeristenbelasting is opgelegd dan in de programmabegroting 2023 is opgenomen.

Opbrengsten toeristenbelasting	Realisatie 2023
Opgelegde toeristenbelasting 2023	€ 516.534
Nog op te leggen toeristenbelasting 2023	€ -
	€ 516.534
Opbrengsten toeristenbelasting voorgaande jaren	€ 164.832
Totale opbrengst toeristenbelasting 2023	€ 681.366

Tarief

Het tarief voor 2023 bedraagt € 1,50 per persoon per nacht en is ten opzichte van 2022 niet veranderd.

9. Marktgeldden

De tarieven van de marktgeldden zijn in 2004 voor het laatst verhoogd. Dit heeft als reden dat de economische omstandigheden van markten al langere tijd niet gunstig zijn. Het tarief van de weekmarkt in Putte is per 1 januari 2018 gelijkgesteld aan het tarief van de weekmarkt in Hoogerheide. De tarieven voor 2023 zijn ten opzichte van 2022 niet veranderd.

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten en de mate van kostendekkendheid van de markten van 2023 opgenomen. Het bedrag van de lasten is inclusief compensabele BTW.

Kostendekkendheid marktgeldden	Begroting 2023	Realisatie 2023
Weekmarkt Putte	€ 3.625	€ 1.396
Jaarmarkt Putte	€ 16.350	€ 15.816
Weekmarkt Hoogerheide	€ 2.025	€ 1.404
Totaal baten	€ 22.000	€ 18.616
Totaal lasten	€ -57.540	€ -52.915
Kostendekkingspercentage	38,2%	35,2%

In de programmabegroting is rekening gehouden met een kostendekkingspercentage van 38,2 procent. Het gerealiseerde kostendekkingspercentage bedraagt 22,8 procent. Dit lagere percentage wordt veroorzaakt door lagere baten van de markten enerzijds en hogere elektriciteitslasten anderzijds.

10. Lijkbezorgingsrechten

De tarieven van de lijkbezorgingsrechten zijn voor 2023 verhoogd met het inflatiepercentage van 8,55 procent. In onderstaande tabel zijn de baten en lasten en de mate van kostendekkendheid van de lijkbezorging van 2023 opgenomen. Het bedrag van de lasten is inclusief compensabele BTW.

Kostendekkendheid lijkbezorging	Begroting 2023	Realisatie 2023
Baten (diverse tarieven)	€ 85.522	€ 70.438
Lasten: begraafplaatsen / lijkbezorging	€ -191.718	€ -184.684
Kostendekkingspercentage	44,6%	38,1%

Het lage kostendeckingspercentage in 2023 is een gevolg van de incidentele lasten voor de 2e fase van het verwijderen van circa 400 grafbedekkingen op de gemeentelijke begraafplaatsen. Indien de incidentele lasten van € 79.570 buiten beschouwing worden gelaten, bedraagt het kostendeckingspercentage 67,0 procent. Dit tegenover het kostendeckingspercentage van 76,5 procent dat in de programmabegroting van 2023 was opgenomen. Dit lagere kostendeckingspercentage wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere baten.

11. Leges

Naast belastingen heft de gemeente rechten (leges) voor individuele dienstverlening aan haar inwoners. De tarieven van de rechten dienen zodanig vastgesteld te worden dat de opbrengsten de kosten van het verlenen van de dienst niet overschrijden. De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient alleen ter compensatie van de kosten die de gemeente voor de betreffende dienstverlening maakt. Ook dient er rekening gehouden te worden met van rijkswege gestelde maximumtarieven, zoals bijvoorbeeld voor reisdocumenten en rijbewijzen. Het voorziene kostendeckingspercentage bij de leges is wettelijk gelimiteerd op 100%.

De legesverordening is naar aard van de dienstverlening ingedeeld in drie hoofdstukken:

- Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening;
- Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet;
- Hoofdstuk 3 Dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is.

Het komt voor dat bepaalde onderdelen van de legesverordening een hogere opbrengst realiseren dan de daaraan toegerekende kosten, terwijl bij een ander onderdeel geen 100%-kostenverhaal mogelijk blijkt te zijn. Binnen hoofdstuk 1 en 2 is kruissubsidiëring toegestaan, zodat een eventueel dekkingstekort van de ene paragraaf gecompenseerd kan worden door een hoger dekkingspercentage van een andere paragraaf in deze hoofdstukken. Bij hoofdstuk 3 is alleen binnen het hoofdstuk kruissubsidiëring per paragraaf toegestaan. Het streven is een volledige kostendeckking te realiseren en voor zover nodig daartoe kruissubsidiëring toe te passen.

Hierna is een overzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten voor 2023 met bijbehorende percentages van de kostendeckking per paragraaf. Binnen hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2 wordt kruissubsidiëring tussen de paragrafen toegepast. De mate van kostendeckking blijkt uit het overzicht. Niet vermelde paragrafen zijn 'gereserveerde' paragrafen. De tarieven voor 2023 zijn gebaseerd op de tarieven 2022 aangepast met een inflatiecorrectie van +8,55% (bron: CBS). De tarieven voor reisdocumenten, rijbewijzen, verklaring omtrent het gedrag en kansspelen zijn aangepast overeenkomstig door het Rijk vastgestelde tarieven. In de lasten bevinden zich de directe kosten die verbonden zijn aan de betreffende leges, de loonkosten en opslagpercentage overhead op de personeelskosten (voor 2023 66%).

In 2023 zijn de totale baten lager dan in de begroting was voorzien. Bij algemene dienstverlening zijn er meer reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaarten uitgegeven. Daarnaast was er sprake van meer in behandeling genomen meldingen met betrekking tot ondergrondse infrastructuur (deze worden verantwoord bijzonder wetten). Bij dienstverlening vallend onder omgevingsvergunning zijn er minder vergunningen afgegeven voor bouwactiviteiten. Alleen de opbrengsten waar legesverordening 2023 van toepassing was, zijn hier meegenomen. Leges zijn verschuldigd op het moment dat een aanvraag om omgevingsvergunning in behandeling wordt genomen. Het kan dus zo zijn dat een aanvraag in het jaar 2022 in behandeling is genomen en in het jaar 2023 bij afhandeling wordt gefactureerd. De legesverordening 2022 is hier van toepassing en de opbrengsten zijn dan ook niet in onderstaande tabel opgenomen. Bij dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing

is, zijn er meer horecaverunningen aangevraagd. De totale lasten zijn lager dan in de begroting was voorzien. Bij algemene dienstverlening heeft de hogere uitgaven van reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaarten tot meer kosten geleid. Hetzelfde geldt voor hogere kosten aan ondergrondse infrastructuur. Bij dienstverlening vallend onder omgevingsvergunning heeft het vooral te maken met het feit dat er sprake was van minder reguliere bouw. De totale kostendekkendheid komt uit op 98%, wat 5% hoger is dan voorzien. Voor hoofdstuk 1 is de gerealiseerde kostendekkendheid hoger dan hetgeen was voorzien. Voor hoofdstuk 2 is een hogere kostendekkendheid gerealiseerd dan voorzien, dit door de hogere opbrengsten van de verschuldigde leges voor bouwvergunningen. Voor hoofdstuk 3 is een hogere kostendekkendheid gerealiseerd dan voorzien door meer verstrekte horecaverunningen. Er is bewust voor gekozen om de kostendekkendheid op dit onderdeel laag te houden.

In volgend overzicht zijn de baten en de lasten en de mate van kostendekkendheid van de leges 2023 opgenomen.

Baten en lasten van leges

Onderwerp legesverordening	Primitieve begroting 2023			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Dekkings %	Baten	Lasten	Dekkings %
Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening						
Paragraaf 1.1 Burgerlijke stand	€ 34.429	€ 35.025	98%	€ 34.134	€ 34.945	98%
Paragraaf 1.2 Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	€ 35.502	€ 46.543	76%	€ 101.668	€ 123.378	82%
Paragraaf 1.3 Rijbewijzen	€ 83.315	€ 117.649	71%	€ 86.942	€ 108.953	80%
Paragraaf 1.4 Verstrekkingen ihkv de basisregistratie persoonsgegevens	€ 10.032	€ 14.295	70%	€ 10.610	€ 14.456	73%
Paragraaf 1.6 Vastgoed informatie	€ 53	€ 51	104%	€ -	€ -	-
Paragraaf 1.7 Overige publiekszaken	€ 7.060	€ 13.510	52%	€ 5.354	€ 10.018	53%
Paragraaf 1.8 Gemeente archief	€ -	€ -	-	€ -	€ -	-
Paragraaf 1.9 Bijzondere wetten	€ 45.238	€ 65.355	69%	€ 67.435	€ 81.626	83%
Paragraaf 1.10 Diversen	€ 1.860	€ 2.498	74%	€ 455	€ 664	69%
Totaal hoofdstuk 1	€ 217.489	€ 294.926	74%	€ 306.598	€ 374.039	82%
Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet						
Paragraaf 2.2 Voorfase	€ 38.775	€ 41.197	94%	€ 21.879	€ 18.919	116%
Paragraaf 2.3 tm 2.13 Bouwactiviteiten en samenhangende activiteiten	€ 701.881	€ 682.084	103%	€ 538.471	€ 480.399	112%
Totaal hoofdstuk 2	€ 740.656	€ 723.281	102%	€ 560.350	€ 499.318	112%
Hoofdstuk 3 Dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is						
Paragraaf 3.1 Horeca	€ 5.469	€ 7.838	70%	€ 9.155	€ 12.647	72%
Paragraaf 3.2 Seksbedrijven	€ -	€ -	-	€ -	€ -	-
Paragraaf 3.3 Winkeltijdenwet	€ -	€ -	-	€ -	€ -	-
Paragraaf 3.4 Organiseren evenement of markt	€ 815	€ 9.798	8%	€ 978	€ 11.242	9%
Paragraaf 3.5 Standplaatsen	€ 2.925	€ 4.409	66%	€ 1.412	€ 1.874	75%
Paragraaf 3.6 Huisvestingswet 2014	€ -	€ -	-	€ -	€ -	-
Totaal hoofdstuk 3	€ 9.209	€ 22.045	42%	€ 11.545	€ 25.763	45%
Totale verordening	€ 967.354	€ 1.040.252	93%	€ 878.493	€ 899.120	98%

12. Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente heeft de mogelijkheid om opgelegde aanslagen kwijt te schelden indien een belastingplichtige niet in staat is een aanslag geheel of gedeeltelijk te betalen. In de Gemeentewet en

de Invorderingswet 1990 is het juridisch kader voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen opgenomen. De gemeente is wettelijk verplicht de door de Minister van Financiën vastgestelde regels in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 toe te passen. In de Gemeentewet is geregeld op welke onderdelen de gemeente van de uitvoeringsregeling af mag wijken. Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen wordt verzorgd door de Belasting Samenwerking West-Brabant (BWB), op basis van de regeling die de raad vaststelt.

Kwijtschelding kan worden verleend voor (een deel) van de afvalstoffen- en rioolheffing. Voor de overige belastingsoorten is in Woensdrecht geen kwijtschelding mogelijk. In 2023 is voor een bedrag van € 153.900 kwijtgescholden. Dit bedrag is opgebouwd uit € 91.800 kwijtschelding voor afvalstoffenheffing en € 62.100 voor rioolheffing.

Paragraaf 3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het doel van deze paragraaf is om inzicht te geven in de ontwikkelingen die van invloed zijn op de financiële positie van de gemeente Woensdrecht. Verduidelijkt wordt of en zo ja, in welke mate de in onze begroting 2023 onderkende risico's zich ook daadwerkelijk voor hebben gedaan.

Op structurele wijze omgaan met risicomanagement

De gemeente Woensdrecht inventariseert de organisatie brede strategische risico's. Aan deze risico's worden beheersmaatregelen gekoppeld en vindt tussentijdse evaluatie van deze beheersmaatregelen plaats.

Voorzichtig financieel beleid vormt het fundament voor de weerstandscapaciteit

Gemeente Woensdrecht streeft ernaar om een structureel financieel gezonde organisatie zijn met een weerstandsvermogen dat minimaal 1,4 keer zo groot is als het totaalbedrag aan gekwantificeerde risico's.

Welke risico's zijn aanvaardbaar?

Aanvaardbare risico's voor onze gemeente zijn die risico's, die onvermijdelijk zijn om de doelstellingen te realiseren, zoals die de gemeenteraad zijn vastgesteld en waarbij het risico's betreft, die niet zijn af te dekken door het treffen van kostenefficiënte beheersmaatregelen, zoals bijvoorbeeld door het afsluiten van verzekeringen of door het aanpassen van processtappen.

Risicomethodiek

De kwantificering van een risico wordt bepaald door de waarschijnlijkheid van optreden (= kans) met de maximale financiële gevolgen (= impact) te vermenigvuldigen. De inschatting van de kans en van de impact is verdeeld over vijf categorieën.

Status en ontwikkeling van de belangrijkste risico's

In de begroting 2023 is een totaal aan risico's geraamd van € 4.210.000,-. Dit bedrag bestaat uit de risico's die te kwantificeren zijn. Wanneer kwantificering niet mogelijk is, is sprake van een onzekerheid.

	per eind 2022
Risico's groter dan € 300.000	
WMO	€ 720.000
Aviolanda	€ 590.000
Jeugdzorg	€ 520.000
WWB (BUIG)	€ 490.000
Infrastructuur (ver)nieuwbouw	€ 480.000
Infrastructuur - beheer en energie	€ 360.000
Economische ontwikkelingen en overheid	€ 300.000
Overige risico's (totaal)	€ 750.000
Totaal gekwantificeerde risico's	€ 4.210.000

Navolgend wordt aangegeven in hoeverre deze begrote risico's zich in 2023 voorgedaan hebben en wordt de stand van zaken per eind 2023 weergegeven.

Uitvoering Wmo

Vanaf 2021 is het aantal aanvragen voor Wmo huishoudelijke ondersteuning en begeleiding substantieel gestegen. De mate waarin de stijging zich in 2023 heeft voortgezet is echter minder dan waarmee in de meerjarige prognoses voor de begroting 2023 rekening is gehouden. Daarnaast zijn ook de tarieven voor de Wmo maatwerkvoorzieningen in 2023 geïndexeerd.

De uitvoering van de Wmo betreft een open-eind regeling, waarbij het risico bestaat dat het begrote budget overschreden wordt. De kans op budgetoverschrijding is in de begroting voor 2023 ingeschat op 10% van het budget voor Wmo huishoudelijke ondersteuning, begeleiding en voorzieningen.

In 2023 is de Wmo binnen de voor vastgestelde kaders uitgevoerd en is een overschot op het budget gerealiseerd van € 102.774,-.

Voor nadere informatie wordt verwezen naar de toelichting in programma 1 sociaal domein.

Joint venture Business Park Aviolanda

In 2023 is door de verkoop van hun 20%-aandelenbelang door Fokker en de aankoop ervan door de provincie de aandeelhoudersverhouding gewijzigd naar 80% belang voor de provincie Noord-Brabant en 20% door de gemeente Woensdrecht. Hiermee is Business Park Aviolanda B.V. volledig in publieke handen. De waarde waartegen de aandelen van Fokker aan de provincie zijn verkocht is in lijn met de waarde van ons aandelenbelang van 20%.

Daarnaast is in 2023 het Ondernemingsplan 2024-2028 vastgesteld en hebben de beide aandeelhouders ermee ingestemd. Dit plan is een ambitieus plan om te groeien naar een onderhouds- en innovatiecluster. Op de aandeelhouders zal een beroep worden gedaan om financieel te participeren. Dit zal ter besluitvorming aan de raad voorgelegd gaan worden. Per eind 2023 is door onze gemeente € 2,9 miljoen geïnvesteerd in BPA BV.

Uitvoering Jeugdzorg

In 2023 is het beroep op de jeugdzorg weliswaar toegenomen, maar heeft doorverwijzing naar de duurdere zorgvormen slechts beperkt plaatsgevonden. Door de reguliere indexatie en een extra indexatie vanwege CAO afspraken en kostenstijgingen zijn de tarieven voor de jeugdzorg in 2023 aangepast.

De uitvoering van de Jeugdwet betreft een open-eind regeling waardoor er altijd een risico zal bestaan dat het geraamde budget overschreden wordt. De kans op een overschrijding is in de begroting ingeschat op 10% van het budget voor jeugdzorg. Het overschot op het budget voor de jeugdzorg bedroeg in 2023 € 434.182,-.

Voor nadere informatie wordt verwezen naar de toelichting in programma 1 sociaal domein.

BUIG

Voor de uitvoering van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en BBZ wordt een gebundelde uitkering van het rijk ontvangen. Hierbij bestaat het risico dat de werkelijke uitgaven hoger zijn. De kans hierop wordt op basis van ervaringscijfers ingeschat op 10%.

In 2023 is het klantenbestand van de ISD verder toegenomen en is ook het aantal statushouders, dat een beroep doet op de bijstand en het minimabeleid toegenomen.

Door tussentijdse bijstelling van het budget in rijkscirculaires en op basis van tussentijdse prognoses is de afwijking ten opzichte van het budget gering. Het tekort op het budget voor de participatiewet, IOAW, IOAZ en BBZ bedroeg in 2023 € 285.797,-.

Voor nadere toelichting wordt verwezen naar programma 1 sociaal domein.

(Ver)nieuwbouw van gemeentelijke infrastructuur

Dit risico betreft met name de uitvoering van het integraal huisvestingsplan van onze onderwijshuisvesting (april 2020). De werkelijke uitgaven voor uitvoering van het Integraal huisvestingsplan scholen zijn in 2023 met ruim 25% gestegen. Uitgaven worden gedaan in combinatie met verduurzaming van gemeentelijk vastgoed. In het door de raad vastgestelde Integraal Huisvesting Plan, IHP, worden investeringen voorzien in 2024 van € 6 miljoen.

Instandhouding van gemeentelijke infrastructuur

Het risico, dat de uitgaven aan de meerjarige onderhoudsplannen door oplopende materiaal- en personele kosten hoger uitvallen, heeft zich voorgedaan in 2023. Continuering van het huidige conditieniveau van onze infrastructuur heeft geleid tot hogere beheerskosten. Zo zijn in het Beleidsplan wegen 2024-2027 de budgetten voor groot onderhoud met 40% gestegen en is een dergelijke stijging ook in het Beleidsplan openbare verlichting 2024-2027 voorzien. In het Gemeentelijke waterprogramma 2024-2027 wordt voorzien dat om kostendekkendheid te bereiken de tarieven van de rioolheffing in de komende jaren jaarlijks met 5% dienen te stijgen.

Economische ontwikkelingen en overheid

De Omgevingswet is per 1 januari 2024 ingegaan. Onze organisatie heeft veel aandacht geschonken aan het voorbereid zijn op de invoering van deze wet, waarbij nog niet alle taken en rollen per eind 2023 duidelijk zijn. Wel is duidelijk dat de gevolgen voor de legesinkomsten substantieel zijn en dat onze aandacht van de voorzijde van het planvormings- en vergunningsverleningsproces verschuift naar de achterzijde ervan, dus naar dwang en handhaving.

Consumentengoederen en -diensten in Nederland zijn in 2023 gemiddeld 4,1 procent duurder geworden. De inflatie in de eurozone daalde naar 5,4 procent in 2023. De instabiele situatie in het Midden-Oosten en de logistieke problemen in de wereldhandel hebben ervoor gezorgd dat de bouwkosten fors zijn gestegen.

Herziening gemeentefonds

In de begroting 2023 is het risico van de herziening van het gemeentefonds onderkend. Inschatting was dat dit risico beperkt was vanwege het ingroepad dat vanuit de ROB en VNG is voorgesteld. Inmiddels is duidelijk dat de totale uitkering uit het gemeentefonds vanaf 2026 (ook wel 'ravijnjaren' genoemd) zal dalen met totaal € 3 miljard. In de begroting 2024 wordt geraamd, dat ook onze gemeente vanaf 2026 een negatief structureel begrotingsaldo verwacht.

Niet kwantificeerbare risico's

De stand van zaken met betrekking tot de, in de begroting 2023 onderscheiden, niet-quantificeerbare risico's is als volgt.

Brand 2011 bij Chemie-Pack in Moerdijk

Over dit juridisch geschil waarin de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant door de omliggende bedrijven van Chemie-Pack in Moerdijk verantwoordelijk gehouden wordt voor vervolgschade zijn geen ontwikkelingen te melden.

Uitvoering nationaal klimaatakkoord

Binnen de afspraken van het klimaatakkoord committeren gemeenten zich aan de afspraken op het gebied van onder andere de energie transitie, klimaat adaptatie en de circulaire economie. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 1 Opgaven.

Wet Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers

In 2023 is de rente gestegen waardoor geen extra dotaties aan de voorziening noodzakelijk zijn.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

Bij de inventarisatie van het weerstandsvermogen wordt onderscheid gemaakt tussen weerstandsvermogen in de vermogenssfeer en in de exploitatiesfeer. Weerstandsvermogen in de vermogenssfeer wordt gevormd door het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve en door de stille reserves. Van een stille reserve is sprake indien activa een hogere waarde vertegenwoordigen dan de boekwaarde op de balans. In het weerstandsvermogen van onze gemeente zijn geen stille reserves opgenomen.

Op het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve zijn de geraamde onttrekkingen voor investeringsuitgaven en exploitatie-uitgaven voor de begrotingsperiode in mindering gebracht.

Het weerstandsvermogen in de exploitatiesfeer wordt gevormd door de post onvoorzien en de onbenutte belastingcapaciteit.

De omvang van de post onvoorzien is in onze financiële verordening vastgesteld. De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de extra structurele middelen, die gegenereerd kunnen worden door de tarieven van gemeentelijke heffingen te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de toegestane belastingtarieven (het tarief om tot een artikel 12 gemeente gerekend te worden) te vergelijken met de belastingbaten/belastingtarieven in onze gemeente.

Onze bestemmingsreserves (met uitzondering van de reserve investeringsprojecten) zijn in principe vrij te besteden voor diverse doeleinden. Deze reserves zijn geoormerkt voor vooraf bepaalde doeleinden, maar de gemeenteraad kan besluiten er een ander doel aan te geven of ze vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve. Bestemmingsreserves zijn geen onderdeel van ons weerstandvermogen.

Weerstandscapaciteit

Risico's in begroting 2023 en 2024

In de begroting 2023 (d.d. november 2022) is het totaal aan strategische risico's geraamd op € 4.210.000,-.

In de begroting 2024 (d.d. november 2023) heeft een actualisatie van de ramingen van de strategische risico's plaatsgevonden en is het totaal aan risico's geraamd op € 4.480.000,-. Een kleine verhoging ten opzichte van de begroting 2023.

Ten tijde van het opstellen van deze jaarstukken 2023 zijn de in de begroting 2024 beschreven risico's en het geraamde totale risiconiveau nog actueel en relevant, waardoor er geen reden is om het totaal aan strategische risico's uit de begroting 2024 aan te passen.

Bij de berekening van het totaal aan risico's wordt overigens niet gecorrigeerd voor het feit, dat alle risico's zich niet tegelijkertijd voor zullen doen. Daarmee geeft het totaal aan risico's in feite dus een 'worst-case' scenario weer.

Weerstandsvermogen en weerstandratio

Per 31-12-2023 is het begrote weerstandsvermogen geraamd op € 6.806.161,-. Het werkelijke weerstandsvermogen per 31-12-2023 bedraagt € 13.013.776,-. Dit verschil wordt voornamelijk verklaard door de toevoeging aan de algemene reserve van een deel van het jaarresultaat over 2022.

Met de (gedeeltelijke) toevoeging van het jaarresultaat 2023 aan de algemene reserve is in deze berekening geen rekening gehouden, omdat daarmee vooruitgelopen zou worden op een nog te nemen raadsbesluit in juli 2024.

Het weerstandsratio (= weerstandsvermogen € 13.013.776,- gedeeld door totaal aan risico's € 4.480.000,-) per 2023 bedraagt daarmee **2,9**.

De opbouw van het werkelijke weerstandsvermogen per eind 2023 is als volgt:

Werkelijke weerstandsvermogen	Jaarrekening 2023
Stand van Algemene reserve per 31-12-2023	€ 12.478.776
plus: onbenutte belastingcapaciteit	€ 500.000
plus: post onvoorzien	€ 35.000
Totale werkelijke weerstandsvermogen per 31-12-2023	€ 13.013.776

Verloop omvang weerstandsvermogen Gemeente Woensdrecht

Weerstandsratio

De weerstandsratio wordt berekend door het beschikbare weerstandsvermogen te delen door het totaal van de gekwantificeerde risico's. Per eind 2023 wordt ons weerstandsratio beoordeeld als zijnde 'uitstekend'.

Weerstandsratio	Beoordeling
groter dan 2.0	Uitstekend
van 1.4 tot 2.0	Ruim Voldoende
van 1.0 tot 1.4	Voldoende

Ontwikkeling kengetallen

Navolgende financiële kengetallen geven inzicht in onze financiële positie. Door de Commissie BBV is de keuze gemaakt om geen normen op te leggen voor de kengetallen. Een kengetal of de ontwikkeling van een kengetal is een weerspiegeling van het gevoerde beleid. Hierin kunnen bewuste keuzes zijn gemaakt. Het gaat om de onderlinge samenhang van de kengetallen en de uitleg hierbij.

Kengetallen	Jaarstukken	Begroting	Jaarstukken
	2022	2023	2023
Netto schuldquote	0,23 %	20,7 %	-6,12%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-4,8 %	16,6 %	-11,0%
Solvabiliteitsratio	48,5 %	36,0 %	48,1%
Grondexploitatie	-1,6 %	3,2 %	-1,4%
Structurele exploitatieruimte	8,0 %	2,87 %	8,32%
Belastingcapaciteit	92,9 %	101,0 %	96,7%

Beoordeling van de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Navolgend wordt de realisatie per 31-12-2023 van onze financiële kengetallen beoordeeld aan de hand van de signaleringswaarden van de provincie Noord-Brabant zijn gedefinieerd. Van de 6 verplichte financiële kengetallen hebben 3 kengetallen betrekking op onze balanspositie. De ratio's over de schuldquotes en solvabiliteit geven aan in welke mate onze gemeente in staat is om aan haar financieringsverplichtingen te voldoen en over welk financieel buffervermogen we beschikken.

De werkelijke financiële risicopositie van onze gemeente per 31-12-2023 is te typeren als zijnde uitstekend. In vergelijking met de voor 2023 begrote ratio's zijn alle ratio's verder verbeterd.

Ter toelichting op de ratio's die onze vermogenspositie weergeven, vermelden we enkele relevante financiële waarden per eind 2023: het balanstotaal bedraagt € 62 miljoen, het eigen vermogen € 30 miljoen, totaal aan voorzieningen € 16 mln, het totaal aan langlopende leningen € 6 mln en het totaal aan kortlopende leningen en overlopende posten € 10 miljoen.

Netto schuldquote & netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Een waarde van minder dan 90% wordt beschouwd als zijnde minst risicovol. Onze gerealiseerde waarden liggen daar ver onder en zijn daarmee uitstekend.

De schuldquote is in de afgelopen jaren afgenomen en heeft over 2023 zelfs een negatieve waarde. Deze negatieve waarde wordt veroorzaakt door enerzijds het geringe totaal aan vaste en vlottende schulden en anderzijds het hoge bedrag aan uitzettingen met een looptijd korter van een (1) jaar. De

meerjarige ontwikkeling van beide kengetallen zal afhangen van de mate waarin we ons reguliere investeringsniveau weer gaan behalen. De verschillen tussen de begroting en realisatie 2023 worden hoofdzakelijk verklaard door de financieringsgevolgen van de achterblijvende investeringsuitgaven.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Een waarde van meer dan 50% is volgens het toezichtkader het minst risicovol. Verhoging van onze solvabiliteit naar 50% of meer leidt tot de meest gunstige beoordeling door onze leningverschaffers. De stap daartoe is nagenoeg gezet, want per eind 2023 bedraagt de solvabiliteitswaarde 48,1%. Dit terwijl 36% begroot was. Verklaring is met name het hoge exploitatieresultaat over 2022, dat toegevoegd is aan het eigen vermogen.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting / jaarrekening en uitgedrukt in een percentage. Volgens het toezichtkader is een waarde van minder dan 20% het minst risicovol. Daaraan voldoen we met een waarde van -1,4% ruimschoots.

Structurele exploitatieruimte

Beoordeling welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. We zitten met een gerealiseerde waarde van 8,3% in 2023 ruimschoots boven de nullijn; want minder dan 0% is risicovol. Begroot was een waarde van 2,8%.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Dit kengetal wordt berekend door de vergelijking van de woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (boekjaar) en het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (jaar voorafgaand aan boekjaar). De waarde van dit kengetal was voor 2023 begroot op 101%, terwijl een waarde van 96,7% gerealiseerd is.

Paragraaf 4 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Woensdrecht bezit een groot aantal collectieve eigendommen in de buitenruimte (zoals wegen, riolering, water, groen, openbare verlichting, gebouwen en speelvoorzieningen). Het onderhoud van deze eigendommen is van groot belang met het oog op het goed functioneren van de samenleving, de kwaliteit van de woon- en leefomgeving en de veiligheid en optimaal gebruik van de openbare ruimte. Onderhoud is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen.

Deze paragraaf geeft inzicht in het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de grotere kapitaalgoederen van de gemeente Woensdrecht.

Beheer en onderhoud openbaar gebied

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023			Begrotings-wijzigingen 2023			Begroting 2023 (incl. wijzigingen)			Realisatie 2023			Verschil 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
62100000 Wegen, straten en pleinen	39.177	-1.763.040	-1.723.863	30.000	-358.450	-328.450	69.177	-2.121.490	-2.052.313	86.640	-2.080.631	-1.993.990	17.463	40.859	58.323
62101000 Exploitatie openbare verlichting	0	-427.038	-427.038	0	-110.000	-110.000	0	-537.038	-537.038	2.428	-527.003	-524.575	2.428	10.035	12.463
62102000 Zoutopslag Korteven (gladheidsbestrijding) acc.	0	-73.641	-73.641	0	30.950	30.950	0	-42.691	-42.691	0	-41.046	-41.046	0	1.645	1.645
62110100 Verkeersborden, bewegwijzering, straatnaamborden	1.779	-71.148	-69.369	0	-4.285	-4.285	1.779	-75.433	-73.654	6.486	-102.178	-95.692	4.707	-26.745	-22.038
62110200 Wegmarkeringen	0	-19.092	-19.092	0	0	0	0	-19.092	-19.092	0	-20.868	-20.868	0	-1.776	-1.776
62400000 Onderhoud watergangen	0	-94.468	-94.468	0	0	0	0	-94.468	-94.468	0	-74.415	-74.415	0	20.053	20.053
65500000 Beleidsadviezen en subsidies natuurbescherming	0	-2.410	-2.410	0	0	0	0	-2.410	-2.410	0	-20	-20	0	2.390	2.390
65600000 Openbaar groen	1.000	-754.998	-753.998	0	-149.799	-149.799	1.000	-904.797	-903.797	4.173	-914.460	-910.287	3.173	-9.663	-6.490
65800000 Speelvoorzieningen	0	-96.614	-96.614	0	-41.430	-41.430	0	-138.044	-138.044	0	-71.192	-71.192	0	66.852	66.852
67220000 Exploitatie en beheer riolering	0	-1.807.251	-1.807.251	0	0	0	0	-1.807.251	-1.807.251	0	-1.943.340	-1.943.340	0	-136.089	-136.089
Totaal	41.956	-5.109.700	-5.067.744	30.000	-633.014	-603.014	71.956	-5.742.714	-5.670.758	99.728	-5.775.152	-5.675.424	27.772	-32.438	-4.666

Wegen

In het Beheerplan wegen zijn de onderhoudsplannen, inclusief de benodigde budgetten, voor meerdere jaren opgenomen. De raming van deze budgetten is tot stand gekomen door middel van een theoretische benadering op basis van areaalgegevens, levensduur en gewenste kwaliteit. Op 14 december 2023 is het Beleidsplan wegen 2024-2027 door de raad vastgesteld. Uitgangspunt is dat de maatregelen die moeten worden genomen om de wegen te onderhouden en het wegenareaal te verkleinen, passen binnen de huidige financiële kaders.

Op basis van de jaarlijkse globale visuele wegeninspectie is in 2023 vastgesteld welke wegen daadwerkelijk onderhoud nodig hebben. Aan de hand van een lijst is een nadere inspectie uitgevoerd om bestaande schades en eventuele winterschades duidelijk in beeld te brengen. Dit resulteerde in een lijst van wegen of weggedeelten waarvoor klein en middelgroot onderhoud benodigd is. Op basis van de inspectieresultaten is met behulp van het wegbeheersysteem een voorstel voor een globale planning gegenereerd.

Voor de op korte termijn (1-2 jaar) geplande maatregelen is een gedetailleerde inspectie in het veld uitgevoerd en is een maatregeltoets uitgevoerd. Bij de maatregeltoets is daarnaast gekeken naar de op middellange termijn (3-5 jaar) geplande maatregelen. De planning is daarnaast afgestemd op de volgende aspecten:

1. rioolvervanging;
2. afkoppelplannen (aanleg schoonwaterriolering en randvoorzieningen);
3. geplande herstructurering (herinrichting);
4. bouwplannen (exploitaties);
5. realisatie verkeersplannen

Op basis van deze gegevens is het operationele plan (uitvoeringsprogramma en de definitieve planning) opgesteld. De definitieve planning is ingevoerd in het beheersysteem en de kosten zijn getoetst aan het beschikbare budget.

Uitvoering groot onderhoud wegen

De inspectiegegevens gaven naast benodigd inzicht voor het klein onderhoud, ook (deels) inzicht in de benodigde maatregelen voor het groot onderhoud.

Uitvoering klein onderhoud wegen

Met de globale inspectie is aangegeven of klein onderhoud een financieel gunstiger en economisch verantwoord alternatief is. Het hieruit voortvloeiend klein onderhoud is waar mogelijk gecombineerd met maatregelen naar aanleiding van regulier toezicht en binnengekomen meldingen.

Riolering

Voor het Gemeentelijk Waterprogramma GWP 2024-2027 blijven de kern doelstellingen ongewijzigd en zullen deze verder worden nagestreefd. Gedurende de eerdere planperiode van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2023, was er budget gereserveerd voor de realisatie van projecten die bijdragen aan het behalen van deze doelstellingen. Voor de nieuwe planperiode zullen op basis van relevantie en efficiëntie beslissingen worden genomen over de specifieke uitvoeringsprojecten die zullen worden geïnitieerd.

Naast de voortzetting van standaardactiviteiten zoals onderhoud en onderzoeksinitiatieven, blijft de gemeente Woensdrecht een actieve deelnemer in de Water- en Klimaatkring West, een samenwerkingsverband dat voortkomt uit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Sinds de oprichting in 2014, hebben de betrokken gemeenten, het waterschap en de waterbedrijven hun krachten gebundeld om de waterketen te optimaliseren en te beheren. Deze samenwerking heeft geleid tot aanzienlijke verbeteringen in het beheer en zal ook in de komende periode een centrale rol spelen. Het doel is om de professionaliteit binnen het waterbeheer te verhogen en de kwetsbaarheid op het gebied van personeel te verlagen.

Een belangrijk en actueel thema binnen de waterketen is klimaatadaptatie. In het kader van de Water- en Klimaatkring West werken gemeenten, het waterschap en drinkwaterbedrijven samen aan het identificeren van klimaatgerelateerde kwetsbaarheden, het vaststellen van ambities en beleid, en het implementeren van noodzakelijke maatregelen. Dit alles met het doel om de regio voor te bereiden op de klimaatuitdagingen van de toekomst, zoals extremere weersomstandigheden, watertekorten, wateroverlast, overstromingsrisico's en hogere temperaturen, om zo een klimaatbestendige en water-robuste regio te realiseren tegen 2050.

Openbare verlichting

In 2023 is het beleids-, beheer- en kostendekkingsplan voor renovatie van de openbare verlichting geactualiseerd en vastgesteld. Aan het beheerplan zijn een inspectie en inventarisatie voorafgegaan: Woensdrecht heeft in 2023 5.352 lichtmasten.

Op basis van vastgestelde uitgangspunten zijn de jaarlijks benodigde kosten geraamd voor het in stand houden van de huidige openbare verlichting en de noodzakelijke investeringen om slechte masten en armaturen te vervangen. Hiermee ligt het uitvoeringsprogramma tot en met 2027 vast en wordt bereikt dat onze gemeente over een adequaat openbaar verlichtingsnet blijft beschikken. In 2023 is het beleidsplan openbare verlichting geactualiseerd met dezelfde uitgangspunten als het vorige beleidsplan.

Groen

Het inrichten en onderhouden van de openbare groenvoorzieningen binnen en buiten de bebouwde kom gebeurt volgens de Groene Agenda 2021-2025 (beleidskader) en het Beheerplan Openbare Ruimte (beheerkader) en is afgestemd op de andere beheerplannen.

De Groene Agenda is uit verschillende delen opgebouwd: een groenvisie met uitgangspunten, het algemene groenbeleid en meer specifiek boombeleid. De primaire doelstelling van de Groene Agenda 2021-2025 is: "De Groene Agenda streeft naar een kwalitatieve voortzetting van het gemeentelijk groenbeleid, samen met inwoners en met speciale aandacht voor de speerpunten biodiversiteit, duurzaamheid en klimaatbestendigheid."

In het Beheerplan Openbare Ruimte (BOR) is aangegeven aan welk kwaliteitsniveau het openbaar groen in bepaalde delen van een dorpskern moet voldoen. Centrumgebieden en begraafplaatsen kennen beeldkwaliteitsniveau A, woonwijken en industrieterreinen niveau B en buitengebied niveau C.

Gebouwen

Bij gebouwen onderscheiden we vijf soorten onderhoud:

1. Het dagelijks onderhoud: doel is om het gebouw en de installaties in een toestand te houden die voor de dagelijkse functievervulling noodzakelijk is;
2. Het correctief onderhoud: het uitvoeren van niet geplande werkzaamheden om storingen zo snel mogelijk te verhelpen en verdere schade te voorkomen;
3. Het periodieke onderhoud: volgens het MJOP, het terugkerend onderhoud met als kenmerken een planmatige voorbereiding;
4. Het achterstallig onderhoud: het uitvoeren van nagelaten of uitgesteld preventief onderhoud en het beëindigen van ongewenste situaties;
5. Het duurzaam onderhoud: in combinatie met het MJOP worden daar waar mogelijk gelijktijdig onderhoudsmaatregelen genomen welke substantiële energiebesparingen kunnen opleveren.

Daarnaast hanteren we in het beleidsplan vijf type onderhoudsvormen:

1. Groot onderhoud (GO) = financieel geregeld door middel van een voorziening;
2. Klachten onderhoud (KO) = financieel geregeld door middel van een exploitatiebudget;
3. Contract onderhoud (CO) = financieel geregeld door middel van een exploitatiebudget;
4. Schoonmaak onderhoud (SO) = financieel geregeld door middel van een exploitatiebudget;
5. Dagelijks onderhoud (DO) = financieel geregeld door middel van een exploitatiebudget.

Het is landelijk gebruikelijk om de kosten van het periodieke onderhoud, het groot onderhoud, in een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) op te nemen, waarna de gemiddeld per jaar benodigde onderhoudsbedragen kunnen worden berekend. Indien dit gemiddelde elk jaar in een voorziening wordt gestort en de jaarlijkse benodigde bedragen aan de voorziening worden onttrokken, is al het noodzakelijke onderhoud aan het onroerende goed in financiële zin gedekt. Uiteraard moet regelmatig een herijking plaatsvinden om een reëel inzicht te bieden. De raad heeft in december 2021 het nieuwe MJOP gebouwenbeheer 2022-2025 voor onze gemeente vastgesteld. Hierin is het uitgangspunt om de onderste bandbreedte van conditieniveau 4 te handhaven, met uitzondering van het gemeentehuis en MFC Kloosterhof welke in conditieniveau 3 blijven. In 2023 zijn maatregelen uitgevoerd conform de planning uit het gebouwbeheersysteem voor het groot onderhoud.

Reiniging

De gemeente heeft de afgelopen jaren verschillende maatregelen genomen om het aandeel restafval verder te minimaliseren en tegelijk een kostendekkende afvalinzameling te realiseren. Naast de financiële impulsen via tariefwijzigingen en de invoering van een progressief tarief op restafval hebben wij als gemeente ook de vaste tarieven aangepast om tegemoet te komen aan de hogere verwerkingskosten. Om de afvalstoffenverwerking in 2023 kostendekkend te houden is het vaste tarief met €18,75 (10,5%) verhoogd ten opzichte van 2022 waarmee het totaal op €197,25 is komen te staan.

Voor de periode 2021-2025 ligt de focus van het uitvoeringsprogramma VANG op betere afvalscheiding om hoogwaardig recycling mogelijk te maken en komt er een sterkere accent op hoogwaardigere (kwalitatief betere) inzamelstromen. In 2023 was er ongeveer 170 kg restafval per inwoner ingezameld. Dat is een absolute daling van 16 kg per inwoner ten opzichte van 2021 (186 kg).

De komende jaren wordt verder gewerkt aan deze doelstellingen. Het uitgangspunt blijft dat de vervuiler betaalt terwijl de kostenstijging voor inwoners binnen de perken wordt gehouden. Er wordt onderzocht wat mogelijk is om de milieustraat te optimaliseren voor gescheiden inzameling evenals alternatieve oplossingen voor gescheiden inzameling. Voor het bepalen van de juiste maatregelen maken wij zoveel mogelijk gebruik van kennis en ervaring van andere Saver-gemeenten en Saver.

Speelvoorzieningen

in het afgelopen jaar hebben wij het reguliere beheer en onderhoud uitgevoerd. Het beschikbare budget was hiervoor toereikend. Daarnaast hebben wij de reguliere inspecties uit laten voeren gericht op de veiligheidseisen.

Paragraaf 5 Financiering

Algemeen

Met deze paragraaf wordt invulling gegeven aan de verplichting uit de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) om verantwoording af te leggen over het beheer van onze financiële middelen: de manier waarop de gemeente benodigde geldmiddelen aantrekt en (tijdelijk) overtollige geldmiddelen belegt. De kaders van het beheer zijn vastgelegd in het door het college vastgestelde treasurystatuut. In deze paragraaf is weergegeven hoe het beheer van onze financiële middelen in 2023 is vormgegeven.

Beleidsvoornemens/Realisatie

Het doel is te komen tot een verantwoord financieel beheer, wat gekenmerkt wordt door het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Deze risico's zijn hieronder weergegeven:

1. Renteontwikkeling

Een visie omtrent de renteontwikkeling van de korte- en de lange termijn rente is een voorwaarde om de treasury functie te kunnen uitoefenen. Onze rentevisie is gebaseerd op de verwachtingen van diverse financiële instellingen. Door de bestaande economische ontwikkelingen is het maken van een goede visie op de renteontwikkeling gecompliceerd.

In het jaar 2023 is de rente flink gestegen en wordt er ook weer rente ontvangen op de lopende rekening van de BNG en de schatkistrekering. In 2023 is er op de schatkistrekering meer rente ontvangen, dan dat er betaald is aan rente op de langlopende geldleningen. Dit betekent dat het percentage van de omslagrente over de investeringen in 2023 nul procent is geworden.

Korte rente

De Europese Centrale Bank (ECB) bepaalt de hoogte van de depositorente en heeft daardoor grote invloed op de geldmarktrente. In 2023 is de depositorente gestegen en bedraagt 3,75% (laatste wijziging dateert van september 2023). Door de gestegen depositorente is de inflatie afgenomen. De verwachting dat de ECB de rente nog verder gaat verhogen zal mede afhankelijk zijn van de economische impact van de oorlog in Oekraïne.

Lange rente

Politieke, economische, fiscale en heel veel andere factoren zijn van invloed op de ontwikkeling van de lange rente. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in 2023 de rente meerdere keren verhoogd. De maatregelen van de ECB hebben een duidelijk effect gehad op de rente ontwikkeling. De verhoging van de rente heeft er voor gezorgd dat de inflatie is afgenomen. Hoelang de rente verder blijft stijgen is afhankelijk van wat de ECB gaat doen.

2. Renterisicobeheer

Renterisicobeheer omvat het beperken van de (negatieve) invloed van toekomstige rentewijzigingen op het resultaat van de organisatie en op de waarde van rentedragende activa en passiva, inclusief het

minimaliseren van de rentekosten en het optimaliseren van de rentebaten. Renterisico's worden beperkt door:

- Een actuele liquiditeitsprognose;
- Toetsing aan de kasgeldlimiet, beheersingsinstrument korte schuld;
- Toetsing aan de renterisiconorm, beheersingsinstrument lange schuld.

3. Financieringspositie

De financieringspositie geeft inzicht in de ontwikkeling van de financieringsbehoefte, rekening houdend met de investeringen en beschikbare interne en externe middelen. De interne financiering vindt plaats in de vorm van de ten laste van de exploitatierekening gebrachte afschrijvingen en in de vorm van eigen vermogen (reserves). Voor de externe financiering wordt een beroep gedaan op de geld- en kapitaalmarkt. Als de kasgeldlimiet wordt overschreden, wordt een langlopende onderhandse lening aangegaan.

Op grond van de huidige liquiditeitsprognose heeft de gemeente op 31 december 2023 drie langlopende geldleningen met een saldo van € 5.937.864. Van deze geldleningen vervalt er één in 2024 en de andere twee hebben een looptijd waarbij de rentevervaldatum de komende jaren niet verloopt en vervroegde aflossing niet mogelijk is of alleen met hogere kosten dan de daaraan verbonden rentevoordelen. In 2023 zijn geen nieuwe langlopende geldleningen aangetrokken.

4. Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat de gemeente loopt wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen die in voorkomende gevallen in financiële problemen zouden kunnen komen.

5. Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de gemeente op de korte termijn niet genoeg geld in kas heeft om aan zijn verplichtingen te voldoen.

6. Debiteurenrisico

Onder debiteurenrisico verstaan we het risico dat debiteuren hun rekeningen niet (op tijd) betalen. Dit risico kan worden beperkt door debiteuren vooraf te laten betalen, opbrengsten tijdig te innen en door de twijfelachtigheid van vorderingen en tegenpartijen conform de richtlijnen op dit gebied zo goed als mogelijk in kaart te brengen. Om dit risico op te kunnen vangen is een voorziening dubieuze debiteuren gevormd. Jaarlijks wordt bezien of deze voorziening nog voldoende is.

7. Garantstelling risico

De gemeente kan zich garant stellen tegenover financiële instellingen die leningen verstrekken aan verenigingen/instellingen. Indien de verenigingen/instellingen hun betalingsverplichtingen tegenover de geldgevers niet nakomen, kan de gemeente aansprakelijk gesteld worden. In februari 2017 heeft de raad het geactualiseerde beleid ten aanzien van het verstrekken van gemeentegaranties vastgesteld. Informatievoorziening vooraf en tussentijds moet helpen voorkomen dat risico's ten aanzien van garantstellingen zich daadwerkelijk gaan voordoen.

8. Informatierisico

Dit is het risico dat informatie over de ontwikkeling van financiële risico's niet, niet volledig en/of niet tijdig ter beschikking komt van de treasury verantwoordelijken. Door onjuiste of incomplete informatie bestaat het risico dat onjuiste beslissingen worden genomen. De aanlevering van betrouwbare informatie voor de lange termijnplanning (langer dan één jaar) blijft dan ook een groot aandachtspunt.

Eisen Wet Fido

Publieke taak en prudent beheer

Conform het treasury statuut komen leningen, uitzettingen en garanties alleen tot stand indien zij een publieke taak dienen en de uitzettingen een prudent karakter kennen.

Kasgeldlimiet

Ter beperking van renterisico's op de korte schuld dienen de gemeenten te voldoen aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is de maximale omvang van de korte schuld (korter dan 1 jaar). Deze limiet wordt berekend naar een vast percentage (8,5%, conform de Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden) van het begrotingstotaal per 1 januari. Voor het jaar 2023 bedraagt deze limiet circa € 4,9 miljoen. Blijkt dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, dan zal een langlopende geldlening aangetrokken moeten worden.

Bedragen x 1.000

Kasgeldlimiet en financieringstekort	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023	Q4 2023
Totaal jaarbegroting (lasten)	€ 57.511	€ 57.511	€ 57.511	€ 57.511
Percentage	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet	€ 4.888	€ 4.888	€ 4.888	€ 4.888
Gemiddelde netto vlottende schuld (-/-) of gemiddeld overschot vlottende middelen	€ 3.744	€ 6.605	€ 7.870	€ 7.431
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	€ 8.632	€ 11.493	€ 12.758	€ 12.319

Renterisiconorm

Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil zeggen dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet méér mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hierbij is een minimumbedrag bepaald van € 2,5 miljoen. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven.

Renterisiconorm		2021	2022	2023
1	Renteherzieningen	-	-	
2	Aflossingen	€ 770	€ 776	€ 782
3	Renterisico (1 + 2)	€ 770	€ 776	€ 782
4a	Begrotingstotaal	€ 49.913	€ 53.242	€ 57.511
4b	Percentage regeling	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm (4a x 4b)	€ 9.983	€ 10.648	€ 11.502
5a	Ruimte onder renterisiconorm (4 > 3)	€ 9.213	€ 9.872	€ 10.720
5b	Overschrijding renterisiconorm (3 > 4)			

Schatkistbankieren

Per 1 januari 2014 is het Schatkistbankieren ingevoerd. Schatkistbankieren houdt concreet in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen. Het principe is dat publiek geld de schatkist niet eerder verlaat dan noodzakelijk is voor de uitvoering van de publieke taak. Volgens het ministerie is dit bevorderlijk voor de doelmatigheid van de bestedingen.

Voor openbare lichamen met een begrotingstotaal kleiner dan of gelijk aan € 500 miljoen is het drempelbedrag gelijk aan 2,0% van het begrotingstotaal, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt. Het drempelbedrag voor de gemeente Woensdrecht in 2023 bedraagt € 1.150.220 (2,0% van het begrote bedrag van € 57.511.000 = € 1.150.220). Het drempelbedrag voor de gemeente Woensdrecht bij de BNG Bank staat op € 1 miljoen.

Berekening EMU-saldo

Het brutoschuldbegrip is een internationale standaard. Financiële marktpartijen en kredietbeoordelaars maken internationale vergelijkingen op basis van de bruto schuld. Het Internationaal Monetair Fonds, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, de Europese Unie (EU) en landen buiten de EU werken met het brutoschuldbegrip. In de EU heet deze schuld de EMU-schuld. Het EMU-saldo geeft informatie over de bijdrage van gemeenten aan het totale EMU-saldo/EMU-tekort. De definitie van het EMU-saldo is grofweg: het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van een overheidsorgaan in een bepaald jaar.

EMU-saldo		2021	2022	2023	
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan respectievelijk onttrekking uit reserves		2.769	3.951	5.632
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	-/-	-1.599	-747	-91
3	Mutatie voorzieningen	+	36	232	-236
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-/-	-1.510	208	35
5	Boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-/-			
Berekend EMU-saldo			5.914	4.722	5.452

Rentetoerekening

Conform het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) moet er inzicht worden gegeven in de rentelasten, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend. Daarnaast is het verplicht dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente) omslagpercentage. Dit omdat de onderlinge vergelijking tussen gemeenten het uitgangspunt is voor aanpassingen van het BBV. Onderstaand schema geeft de rentetoerekening vanaf 2023 weer. In 2023 is er meer rente ontvangen dan betaald, er is dus sprake van een negatief renteomslag%. Een negatief rente% mag niet toegerekend worden aan de taakvelden. Het rente% dient dan op 0% gesteld te worden.

Renteschema			2023
a	Externe rentelasten over de korte en lange financiering		€ 72.302
b	Externe rentebaten	minus	€ 299.284
	Saldo rentelasten en rentebaten		-226.982
c1	Rente doorberekend aan de grondexploitatie	minus	€ 5.881
c2	Rente van projectfinanciering	minus	0
c3	Rente door verstrekte leningen	minus	0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		-232.863
d1	Rente over eigen vermogen	minus	0
d2	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	minus	0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		-232.863
e	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	minus	
f	Renteresultaat op het taakveld Treasury		-232.863
	Renteomslagpercentage		-0,54097%

Leeswijzer:

Regel f toont het uiteindelijke resultaat van de berekening (a-b-c1-c2-c3-d1-d2-e= f)

Paragraaf 6 Bedrijfsvoering

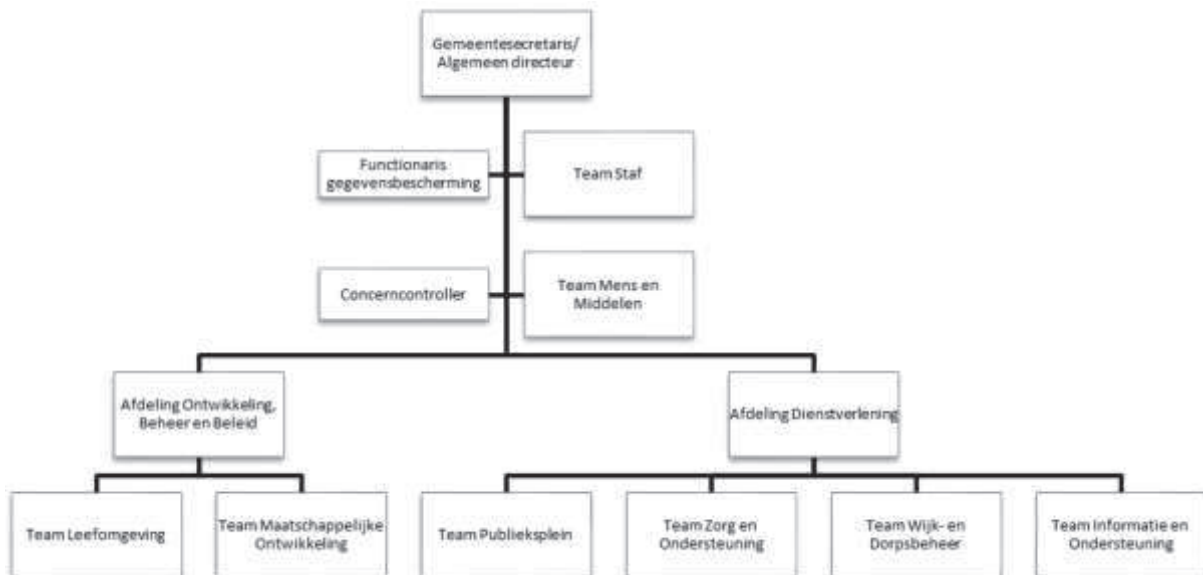
Algemeen

Onder bedrijfsvoering verstaan we alles wat een bedrijf inzet om zijn producten en diensten te verlenen. Voor de gemeente Woensdrecht is de inzet van die middelen zinvol geweest als inwoners, bestuur, medewerkers en partners zich gehoord, gezien, gerespecteerd en welkom voelen. Wij willen samen maatschappelijke meerwaarde leveren die we met trots delen.

Om dit te bereiken streeft de gemeente naar verbetering en optimalisatie van de dienstverlening. Ze werkt vanuit de kernwaarden: eigen wijze, betrokken, daadkrachtig en dienstbaar. Medewerkers voelen zich verantwoordelijk voor het welzijn van klanten en partners, het bestuur en de collega's. De organisatie hanteert als uitgangspunt de opdracht van het college, dat samen met de gemeenteraad bepaalt wat het voor Woensdrecht wil bereiken.

Dit betekent dat de organisatie mee moet bewegen omdat inzichten veranderen en omdat de maatschappij niet voorspelbaar en maakbaar is. Daarvoor passen we in voorkomende gevallen plannen aan als dat helpt om doelen te bereiken. Structuur wordt minder belangrijk dan samenwerken om het gezamenlijke doel te bereiken. Structuur is een middel om verantwoordelijkheden, bevoegdheden en taken toe te wijzen. Samenwerking met diverse in- en externe partners is essentieel om de doelen die het bestuur voor ogen heeft te bereiken.

De organisatiestructuur gemeente Woensdrecht

Deze lijn-staf structuur bestond in 2023 uit twee lijnafdelingen waarbij de directe contacten met de inwoners voornamelijk zijn geclusterd binnen de afdeling 'dienstverlening'. De beleid- en beheertaken worden met name verzorgd door de afdeling 'ontwikkeling, beleid en beheer'. In de staf zijn de taken gericht op rechtmatigheid, bestuursondersteuning en bedrijfsvoering ondergebracht.

Regionale samenwerking

Samenwerking zit in de genen van de gemeente Woensdrecht en beperkt zich niet alleen tot de eigen organisatie. Bestuur en organisatie werken samen met partners en zitten in verschillende samenwerkingsverbanden. Daarbij zijn uitgangspunten dat dit toegevoegde waarde voor onze inwoners moet hebben en dat de Woensdrechtse identiteit niet verloren gaat. Naast de bekende deelnemingen en samenwerkingen zoals Saver, Belastingensamenwerking, ISD Brabantse Wal en de gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant werken we ook op andere manieren samen. Zo hebben we in 2020 met de gemeenten Zundert, Halderberge, Rucphen en Steenberghe de functie van functionaris gegevensbescherming ingevuld, om efficiëntie te verhogen en kwetsbaarheid te verminderen. In 2023 werden alle gemeenschappelijke regelingen tegen het licht gehouden vanwege de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Dit proces loopt nog en definitieve besluitvorming is voorzien in het tweede kwartaal van 2024. Met name door herziening van de uitgangspunten voor regionale samenwerking zoals die zijn opgenomen in de Nota verbonden partijen en overige samenwerking in West-Brabant, verwachten we ook meer transparantie, efficiëntie en effectiviteit bij sturing op regionale samenwerking.

Financiën

Op verzoek van de gemeenteraad heeft het college in 2020 de kwartaalrapportages ingevoerd voor een tussentijdse financiële verantwoording, naast de vaste producties in het kader van planning & control (perspectievennota, programmabegroting en jaarstukken). In onderling overleg zijn frequentie en inhoud vastgesteld. In 2023 zijn deze afspraken verankerd in de nieuwe Financiële Verordening. Ondanks positieve financiële resultaten de afgelopen jaren, staan de meerjarige structurele financiën van gemeenten in het hele land onder druk. De raad wenst verantwoordelijkheid te kunnen nemen en het college wil tijdig verantwoording afleggen, zodat op tijd bijgestuurd kan worden indien nodig.

Concerncontrol

De werkzaamheden van concern control zijn in 2023 voornamelijk gericht geweest op de werking van de gemeentelijke processen en projecten en op de verbetering ervan. De nadruk heeft gelegen op de optimalisering van het proces van uitvoering van de verbijzonderde interne controle, op organisatiebrede onderwerpen zoals inkoop en aanbesteding en op specifieke procesverbeteringen binnen Wmo, jeugdzorg en aanbestedingen. Ook zijn de noodzakelijke stappen genomen en zijn we voorbereid op het afgeven van de rechtmatigheidsverklaring over 2023 door het college B&W. Inmiddels is duidelijk wat de consequenties van de rechtmatigheidsverantwoording zijn voor onze verbonden partijen, onze materiele processen en interne controles.

Naast reguliere advisering aan bestuur en organisatie blijven de bewaking van de opvolging van wet- en regelgeving en richtlijnen en het vertalen van provinciale regelgeving en overheidsregelgeving naar gemeentelijke consequenties belangrijke aandachtspunten. Tenslotte zijn de voornaamste risico's in ons proces van fiscale beheersing geïnventariseerd en is beoordeeld in welke mate onze huidige fiscale beheersmaatregelen passend en voldoende zijn.

Functionaris Gegevensbescherming

De Functionaris Gegevensbescherming (hierna: FG) rapporteert als 'onafhankelijk intern toezichthouder' jaarlijks over de naleving van de AVG en het gemeentelijk beleid op het gebied van (persoons)gegevensbescherming. Het niveau van informatieveiligheid is daar een onderdeel van. In algemene zin kan worden geconcludeerd dat de gemeente Woensdrecht voor wat betreft de naleving

niet substantieel afwijkt van andere (vergelijkbare) gemeenten in de regio. De (governance)structuur die in de gemeente Woensdrecht voor het bereiken van de AVG-compliance heeft opgezet werkt goed.

In 2023 is gewerkt aan de basis op orde qua opzet en bestaan. De werking vergt nog verdere inspanningen, evenals de PDCA inrichting. Er wordt geconstateerd dat de gemeentelijke organisaties uit een achterstand komen vergeleken met bijvoorbeeld gezondheidszorg of banken. Daarbij gesteld dat een gemeente beschikt over enorme hoeveelheden data waaronder persoonsgegevens. Data is het nieuwe goud, waardoor de gemeentelijke organisatie extra aantrekkelijk is voor criminelen. Voorbeelden zijn er te over. Alertheid is geboden. Veranderingen en nieuwe kwetsbaarheden volgen elkaar snel op. Het budget voor informatieveiligheid zal indrukwekkend moeten toenemen. Alle dreigingen voorkomen gaat niet lukken. Zonder uitpuittend te zijn, zijn de belangrijkste aandachtspunten:

- Alle samenwerkingen met verbonden partijen dienen meer gemonitord te worden op status en performance informatieveiligheid. In het bijzonder de samenwerking met de gemeente Oosterhout in Equalit verband. De rekenkamercommissie Midden Brabant heeft een scherp oordeel over de samenwerking van de verschillende gemeenten in Equalit verband.
- Maatregelen welke voortvloeien voor gemeenten uit Europese wetgeving NIS 2 .
- Verplichtingen welke voortvloeien uit de EU Ai act.
- Migratie naar de cloud. Cloudbeleid ontbreekt.
- Verplichtingen uit de WPG. Toetsing vindt plaats in een audit welke in het FG-verslag wordt meegenomen.

Informatie & Communicatie Technologie (ICT)

Beschikbare data en technologische mogelijkheden bieden de gemeente kansen om gericht samen te werken en kennis en ervaringen van (keten)partners en inwoners te benutten. Dataverwerking, -ontsluiting en – analyse kunnen we gebruiken om maatschappelijke opgaven te bereiken. Data wordt gegenereerd door mensen, apparaten, publieke en private organisaties. De hoeveelheid data die beschikbaar is in geautomatiseerde systemen neemt toe. Technische ontwikkelingen zorgen ervoor dat deze data beter en sneller gecombineerd en benut kunnen en zullen worden. De inwoner verwacht van ons dat we onze dienstverlening verbeteren door techniek en data slim te combineren. In het Informatiebeleidsplan 2021-2024 worden de mogelijkheden geconcretiseerd en zijn in 2023 verder vertaald naar een uitvoeringsplan.

Overhead

We kennen binnen de begroting een apart product 'overhead'. Hierover staat in het BBV in artikel 1 *'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'*. Daarnaast schrijft de BBV voor hoe de toerekening van overhead in de begroting en jaarstukken moet geschieden. Uitgangspunt daarbij is dat (andere uitvoerings-) kosten zoveel mogelijk direct aan de betreffende taken/activiteiten worden toegerekend.

Personeel

2023 heeft in het teken van de (door)ontwikkeling van de organisatie gestaan met als doel het huidige niveau van dienstverlening te behouden en te versterken. Na een gedegen analyse en met betrokkenheid van de medewerkers is door de gemeentesecretaris en management de ontwikkelrichting van de organisatie bepaald. Deze richting is vertaald in een viertal thema's die samen de ontwikkellijn voor de komende jaren vormen. Deze ontwikkellijnen zijn: Dienstverlening; Sturing, Personeel en Organisatie en het Stimuleren van kwaliteit en creativiteit. Deze ontwikkellijnen zijn niet

volgtijdelijk maar vormen tezamen de rode draad voor de (door)ontwikkeling. Om dit te faciliteren heeft het college in 2023 het besluit genomen om de organisatiestructuur aan te passen. Deze wijziging gaat per 1 januari 2024 in en biedt meer ruimte voor de ontwikkeling van het personeel en flexibiliteit van de organisatie.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage voor de ambtelijke organisatie (incl. griffie) is in 2023 gedaald van 6,5% naar 4,8%. Deze daling is onder andere gerealiseerd door een betere begeleiding en zorg voor onze werknemers. Het ziekteverzuimpercentage voor de overheidssector was 5,8% per einde derde kwartaal 2023 (bron: CBS)

Integriteit

De aandacht voor het thema integriteit is geïntegreerd in de gesprekscyclus. De benoeming van twee interne vertrouwenspersonen naast de externe vertrouwenspersoon werkt drempel verlagend en zij worden door medewerkers gevonden. De focus op integriteit heeft niet geleid tot meldingen over niet-integer gedrag, ongewenste omgangsvormen of psychosociale arbeidsbelasting.

Formatie per 31-12 in jaar:	Totaal FTE
2019	141,28
2020	135,65
2021	134,01
2022	135,40
2023	137,84

Communicatie

De ambities en opgaven uit het collegewerkprogramma 2022-2026 worden transparant gecommuniceerd. Het is belangrijk om laagdrempelig en tijdig te communiceren over de concrete uitvoering en de effecten ervan op de leefbaarheid in onze gemeente. We zetten hier diverse media voor in en hebben oog voor de verschillende doelgroepen.

Juridische Zaken

Het borgen van de juridische kwaliteit en dienstverlening binnen de organisatie blijft een speerpunt, waarbij de klanten zich welkom, gehoord en goed geholpen voelen. Hierbij gaat het om het op professionele en betrouwbare wijze organiseren van de juridische functie binnen de organisatie, het beschrijven en beperken van risico's op concernniveau en het bieden van maatwerk. Er wordt daarbij actief ingezet op de juridische kennis van medewerkers en kwaliteit van producten. Dit doen we door het organiseren van interne audits, opstellen van jaarverslagen met bijbehorende aandachtspunten en kennisdeling. Hiermee wordt bereikt dat de verschillende vakdisciplines op de hoogte zijn van relevante wet- en regelgeving en de daarbij horende ontwikkelingen en dit kunnen toepassen in de dagelijkse werkzaamheden.

Het (juridische) speelveld van de gemeente is uiterst dynamisch. Deze dynamiek zal zich doorgaans niet laten voorspellen, maar er wordt altijd geprobeerd om mogelijke kansen te benutten. Op het gebied van wetgeving is de invoering van de Omgevingswet de grootste (aankomende) opgave voor de gemeente op het niveau van beleid en uitvoering. Er wordt gevraagd en ongevraagd advies gegeven over alle juridische onderwerpen van het bestuur, de ambtelijke organisatie en klanten van buitenaf. Juridische procedures worden binnen de daarvoor gestelde termijnen afgehandeld. Als daarvan wordt afgeweken dan is dat in samenspraak met de wederpartij. Daarnaast wordt veel

aandacht besteed aan implementatie van de Wet open overheid, (regionale) samenwerkingsrelaties, rechtmatigheidstoetsingen en de ontwikkeling en implementatie van regelgeving.

Inkoop

Karel. (voorheen Stichting Inkoopbureau West-Brabant) versterkt kwantitatief en kwalitatief de inkoopfunctie van onze gemeente. De inkoopadviseur werkt volgens een vooraf vastgesteld werkplan. Evaluatie van het verloop van dit plan vindt plaats na afloop van het betreffende dienstjaar. Waar mogelijk wordt gebruikgemaakt van aansluiting bij regionale projecten indien sprake is van soortgelijke aankopen c.q. aanbesteding van nieuwe contracten. Belangrijke uitgangspunten zijn de Aanbestedingswet en het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Toelichting op rechtmatigheidsverantwoording college

Invoering rechtmatigheidsverantwoording

Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording vanaf verslagjaar 2023 verschuift de verantwoordelijkheid voor het rapporteren over de rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen baten, lasten en balansmutaties van de externe accountant naar het college van burgemeester en wethouders (hierna: college). De accountant geeft vanaf verslagjaar 2023 alleen nog een oordeel over:

- de getrouwheid van de jaarrekening; dit omvat ook een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording.
- de rechtmatigheid over de baten, lasten en balansmutaties die samenhangen met de Sisa-verantwoording.

Aanpak verantwoording onrechtmatigheden

Het college van burgemeester en wethouders legt vanaf verslagjaar 2023 door middel van een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening verantwoording af over het rechtmatig handelen aan de gemeenteraad. Aanvullend daarop wordt in de paragraaf bedrijfsvoering een toelichting gegeven op fouten en onzekerheden boven de door de raad bepaalde rapportagegrens. De rapportagegrens is in artikel 10 van de verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 vastgelegd en bedraagt € 50.000,-.

Dit is een afspraak waarbij de raad aangeeft boven welke rapporteringsgrens het college geconstateerde tekortkomingen in de rechtmatigheid in de paragraaf bedrijfsvoering moet toelichten.

Verantwoording onrechtmatigheden

Navolgend is de toelichting opgenomen op alle afwijkingen die in de rechtmatigheidsverantwoording zijn opgenomen voor zover deze de rapportagegrens overschrijden en welke maatregelen worden genomen om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Begrotingscriterium – beschrijving begrotingsonrechtmatigheid

In de verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 hebben raad en college afspraken gemaakt welke begrotingsonrechtmatigheden nog moeten worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

In artikel 12.5 is het volgende opgenomen: ‘Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaand beleid van de raad, worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens voor afzonderlijke fouten of onduidelijkheden is overschreden), maar worden niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.’

Daarnaast is in artikel 12.4 van deze verordening opgenomen: 'Afwijkingen worden als acceptabel aangemerkt in de situatie waarin er sprake is van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.'

De begrotingsonrechtmatigheid waarover gerapporteerd dient te worden is de overschrijding van € 4.096.490 op de lasten uit programma 5 Bestuurskracht.

De hogere lasten worden voornamelijk veroorzaakt doordat dat de uitgaven voor vluchtelingen uit Oekraïne en de Crisis noodopvang (CNO) in Putte niet in de begroting 2023 zijn opgenomen. Voor vergoeding van de gemaakte kosten gaan de rijksoverheid en het COA uit van normbedragen. De in de gemeente Woensdrecht werkelijke lasten zijn lager dan die normbedragen. Per saldo zijn de lasten dus hoger dan begroot, maar deze overschrijding wordt meer dan gecompenseerd door de hogere baten dan begroot. Hetgeen per saldo in 2023 heeft geleid tot een financieel overschot.

De uitgebreide toelichting op deze overschrijding is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening 2023 bij de analyse van programma 5 Bestuurskracht, product Financiën.

Op basis van de voorgaand genoemde artikelen 12.4 en 12.5 uit de verordening financieel beleid, beheer en organisatie behoeft deze onrechtmatigheid niet nader toegelicht te worden.

In de tussentijdse rapportages over 2023 hebben we uw raad hierover op hoofdlijnen geïnformeerd.

Ad 1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten).

Het totaal aan overschrijdingen van investeringsbudgetten bedraagt € 184.130,-.

Dit betreft het totaal van 18 kredieten, waarvan de overschrijding voor alle individuele kredieten de rapportagegrens van € 50.000,- niet overschrijdt.

In dit startjaar van de rechtmatigheidsverantwoording wenst het college toch een toelichting op hoofdlijnen te geven van de afwijkingen binnen de belangrijkste investeringsbudgetten.

Het totaal aan overschrijdingen op investeringsbudgetten die per 31-12-2023 worden afgesloten bedraagt € 29.293,- en bestaat hoofdzakelijk uit keuringen en aanpassingen volgens de NEN-normeringen van diverse sportaccommodaties en uitgaven binnen het plan verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2022-2030.

Het totaalbedrag van de overschrijdingen op investeringsbudgetten die ook na 2023 doorlopen bedraagt € 154.837,-. Navolgend een korte toelichting op hoofdlijnen.

- In het programma sociaal domein hebben de verbouwingswerkzaamheden aan technische installaties en inventaris voor de realisatie van de integrale toegang geleid tot een overschrijding per 31-12-2023 van € 89.224,- (over 2022 was dat € 88.488,-). De verwachting is dat afronding van het project integrale toegang binnen het totaal budget te realiseren is. Hierover is ook in de jaarstukken 2022 gerapporteerd.
- In het programma Ruimte hebben diverse voorbereidingswerkzaamheden uit het MJOP sportaccommodaties 2021-2024 geleid tot een overschrijding van € 24.475,-.
- In het programma 3 Leefomgeving sluit het investeringsbudget voor de Geosite Groeve Boudewijn per 31-12-2023 met een negatief resultaat van € 36.259,-. Dit tekort wordt opgevangen door de nog te ontvangen subsidie.

Voor een nadere toelichting op de overschrijdingen op investeringsbudgetten wordt verwezen naar het overzicht lopende investeringen in deze jaarstukken 2023.

Voorwaardencriterium – Niet naleven van de Europese aanbestedingsrichtlijnen

Jaarlijks verricht de gemeente een zogenaamde spendanalyse om vast te stellen of de Europese

aanbestedingsrichtlijnen aantoonbaar zijn nageleefd. De onrechtmatigheid over 2023 door het niet naleven van deze Europese richtlijnen bedraagt € 45.938,- (in 2022 nog een bedrag van € 97.000,-).

De onrechtmatigheid betreft een inhuurcontract van een advies- en projectmanagementbureau op het gebied van grondzaken en anterieure overeenkomsten, dat niet volgens de EU-richtlijnen is aanbesteed.

Al vanaf 2022 heeft onze gemeente de onrechtmatigheid op dit contract geconstateerd en vastgelegd in de spend analyse.

In boekjaar 2024 is dit geen onrechtmatigheid meer, omdat de inhuur eind 2e kwartaal van 2023 is ondergebracht bij het Mobiliteitscentrum.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium - overkoepelend M&O beleid uit 2015

De gemeente Woensdrecht beschikt over een overkoepelend beleid voor misbruik en oneigenlijk gebruik, dat in 2015 is vastgesteld.

Voor de rechtmatigheidsverantwoording heeft het college de volgende werkzaamheden verricht om vast te stellen dat geen sprake is van misbruik en/of oneigenlijk gebruik in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording:

1. De gemeente Woensdrecht heeft in haar belangrijkste financiële processen waarborgen getroffen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Een voorbeeld hiervan is het subsidieproces waar in de lijn waarborgen zijn getroffen en achteraf door de interne controle wordt vastgesteld dat er geen onrechtmatigheden zijn aangetroffen. In het interne controleplan zijn de belangrijkste financiële processen benoemd en hierop zijn (o.a.) rechtmatigheidscontroles verricht.
2. We hebben kennisgenomen van het jaarverslag van de vertrouwenspersonen. Hieruit blijken geen zaken die opgenomen moeten worden in de rechtmatigheidsverantwoording.

Uiteindelijk is ons niet gebleken dat er sprake is van misbruik en oneigenlijk gebruik wat gemeld moet worden in de rechtmatigheidsverantwoording dan wel in deze paragraaf bedrijfsvoering.

Algemene grondslagen voor Rechtmatigheidsverantwoording in jaarrekening

De in de jaarrekening 2023 opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de verordening financieel beleid, beheer en organisatie Woensdrecht 2023. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten en balansmutaties inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De criteria voor financiële rechtmatigheid te weten het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvatten:
  - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 28 maart 2024 door de raad is vastgesteld;
  - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij in de verordening financieel beleid, beheer en organisatie in artikel 12 is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn.

Paragraaf 7 Verbonden partijen

Inleiding

Woensdrecht neemt deel in diverse rechtsvormen, zowel publiek als privaat. Wanneer er sprake is van zowel een *bestuurlijk* als een *financieel* belang in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur en/of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente financiële middelen beschikbaar stelt, die zij mogelijk kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij.

Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee, zowel politiek/bestuurlijk als financieel. In deze paragraaf geven we een overzicht van alle verbonden partijen van onze gemeente waarbij ingegaan wordt op doelstellingen en risico's. Per verbonden partij nemen we ook diverse financiële cijfers op.

We maken gebruik van verbonden partijen in de verwachting dat zij op effectieve en efficiënte wijze bijdragen aan het realiseren van onze gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Uitgangspunten hierbij zijn een heldere verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen de gemeente en de verbonden partij en door het opstellen van dienstverleningsovereenkomsten met prestatieafspraken.

Vanaf begrotingsjaar 2017 moeten gemeenten de lijst met verbonden partijen onderverdelen in: gemeenschappelijke regelingen; vennootschappen en coöperaties; stichtingen en verenigingen; en overige verbonden partijen.

Beleid

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van verbonden partijen is vastgelegd in de 'Nota Verbonden partijen, zes kader stellende spelregels'. In 2021 is deze nota geëvalueerd en in 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen gewijzigd. Zowel de evaluatie als de wetswijziging leiden tot aanpassing van de Nota Verbonden Partijen. In 2023 is de herziene Nota in regionaal verband voorbereid en voor zienswijzen voorgelegd aan alle gemeenteraden in West-Brabant en de verbonden partijen. Dit heeft geleid tot de 'Nota verbonden partijen en overige samenwerking in West-Brabant' waarover besluitvorming in de gemeenteraad in het tweede kwartaal van 2024 plaatsvindt.

Sturing en toezicht

De wijziging van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is in werking getreden per 1 juli 2022. De controlerende en kaderstellende rol van de raad is verstevigd en de democratische legitimatie van besluitvorming is vergroot. Voorbeelden van nieuwe instrumenten zijn: de uitbreiding van mogelijkheden tot zienswijze, een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden en burgerparticipatie. De termijnen voor indienen van zienswijze op een begroting zijn verruimd. In regionaal verband is in 2023 gekeken naar de consequenties voor de Nota Verbonden Partijen en gemeenschappelijke regelingen. Deze zijn of worden hierop aangepast. Besluitvorming hierover zal plaatsvinden in het tweede kwartaal van 2024.

Belangrijke ontwikkelingen en risico's rond verbonden partijen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de relevante ontwikkelingen, indien van toepassing, ten aanzien van de verbonden partijen toegelicht en is aangegeven welke risico's daarbij aanwezig zijn, die van invloed kunnen zijn op de financiële positie van de gemeente. Hier wordt volstaan met de verwijzing naar deze paragraaf.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN - A. Gemeenschappelijke regelingen

In de tabellen worden vermogen en resultaat genoemd. Uitgegaan is van de meest recente aangeleverde cijfers. Waar het jaar 2023 wordt genoemd, is uitgegaan van de jaarrekening van de betreffende organisatie. Als de gegevens nog niet bekend zijn, is n.n.b. ingevuld

A.1 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)

Opgericht	1 januari 2010
Doelstelling	In samenwerking met gemeenten, GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen), brandweer en politie zorgen voor veiligheid, crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€1.479.978
Gerealiseerd financieel resultaat 2023	€ 801.341
Belang Woensdrecht	2,04%
Aantal fte	591,57
Resultaatsbestemming en -verwerking	€120.201 naar reserve BDUR strategische projecten, € 392.460 naar bestemmingsreserve BDUR versterking CB (zijn geormerkte gelden), € 130.000 naar bestemmingsreserve spaarverlof en € 158.679 naar reserve crisis en calamiteiten.

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 16.476.000	€ 6.724.000
Vreemd Vermogen	€ 51.465.000	€ 57.375.000

A.2 Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

Opgericht	1 januari 2013
Doelstelling	De OMWB voert ten behoeve van haar deelnemers taken uit op het gebied van omgevingsrecht. Als verlengstuk van lokaal en provinciaal bestuur levert zij een bijdrage aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving in de regio. Ook voert zij vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken uit en handelt zij klachten af op het gebied van milieu.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht, Zundert en Provincie Noord-Brabant.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 451.129
Gerealiseerd financieel resultaat 2023	ca. € 1.600.000 (voorlopige jaarrekening 2023)
Belang Woensdrecht	ca. 1%
Aantal fte	280 fte vast, 23 fte flexibel
Resultaatsbestemming en -verwerking	Nog niet bekend. De jaarrekening wordt in juni 2024 vastgesteld door het algemeen bestuur.

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 3.614.000	n.n.b.
Vreemd Vermogen	€ 4.060.000	n.n.b.

A.3 GGD West-Brabant

Opgericht	1 januari 2000
Doelstelling	De GGD verzorgt de openbare gezondheidszorg en heeft als doel dat alle inwoners van West-Brabant gezond, veilig en gelukkig opgroeien, leven en werken. Daarbij heeft de GGD extra aandacht voor kwetsbare mensen in onze samenleving.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 529.791
Gerealiseerd resultaat 2023 financieel	- € 40.349 (negatief)
Belang Woensdrecht	2,31 %
Aantal fte	360 regulier proces
Resultaatsbestemming en verwerking	Het voorstel van het algemeen bestuur is het negatieve resultaat te compenseren middels de bestemmingsreserve risico plustaken. In het AB van 11 juli 2024 wordt hierover besloten.

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 6.704.000	€ 6.664.000
Vreemd Vermogen	€ 11.701.000	€ 19.778.000

A.4 Regio West-Brabant (RWB)

Opgericht	1 januari 2011
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Doelstelling	De 16 gemeenten in West-Brabant hebben de gezamenlijke ambitie om de regio te versterken en te stimuleren op het gebied van economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 497.278
Gerealiseerd resultaat 2023 financieel	€ 878.000
Belang Woensdrecht	2,81% (gebaseerd op de bijdrage zonder het KCV)
Aantal fte	52,7 waarvan 31,7 fte voor uitvoeringsgerichte taken
Resultaatsbestemming en verwerking	€ 666.000 toevoeging aan eigen reserve, € 212.000 terug naar deelnemers. Dit betekent voor Woensdrecht € 6.564.

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 1.128.000	€ 1.580.000
Vreemd Vermogen	€ 6.399.000	€ 6.420.000

A.5 Belastingamenwerking West-Brabant (BWB)

Opgericht	1 januari 2012
Doelstelling	De BWB is verantwoordelijk voor uitvoering van de Wet WOZ en de heffing en invordering van waterschapsbelastingen en verschillende gemeentelijke belastingen.
Deelnemers	Waterschap Brabantse Delta en de gemeenten Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 504.000 (incl. verrekening van compensabele BTW)
Gerealiseerd resultaat 2023 financieel	€ 1.351.000
Belang Woensdrecht	2,86 %
Aantal fte	143,3
Resultaatsbestemming en verwerking	- € 200.000 storten in een nieuwe algemene reserve en € 1.151.000 uitkeren aan de deelnemers. Woensdrecht ontvangt € 21.000.

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 436.400	€ 1.351.000
Vreemd Vermogen	€ 8.826.000	€ 8.811.000

A.6 WVS-Groep

Opgericht	1974
Doelstelling	Integrale uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW), alsmede het aanbieden van beschermt werk, activiteiten t.b.v. arbeidsintegratie en aangepaste arbeid aan personen uit de deelnemende gemeenten, die op afstand van de reguliere arbeidsmarkt staan.
Deelnemers	Bergen op Zoom, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 335.438
Gerealiseerd resultaat 2023 financieel	€ 2.717.000
Belang Woensdrecht	ca. 4,5 %
Aantal fte	personeel 198,3 FTE (uit doelgroep 1.912 FTE)
Resultaatsbestemming en verwerking	- Het resultaat 2023 is € 2.717.000. Er wordt € 1.000.000 toegevoegd aan de algemene reserve. Daarnaast wordt € 50.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve '50 jarige bestaan WVS'. Aan de deelnemers wordt € 1.667.000 uitgekeerd alsmede € 600.000 uit de bestemmingsreserve CAO WSGO 2023 welke vrijvalt. Woensdrecht ontvangt hiervan € 98.758.

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 5.524.000	€ 6.567.000
Vreemd Vermogen	€ 22.533.000	€ 18.796.000

A.7 West-Brabants Archief (Bergen op Zoom)

Opgericht	1 juli 2016
Doelstelling	Het West-Brabants Archief wil een duurzame en betekenisvolle bijdrage leveren aan belanghebbenden (overheid, inwoner en instellingen) door het verwerven, produceren, opslaan, toegankelijk maken en houden van archiefinformatie, met name door het mede realiseren en beheren van een e-depotvoorziening.
Deelnemers	Bergen op Zoom, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 120.614
Gerealiseerd resultaat 2023	€ 234.381
Belang Woensdrecht	4,0683 %
Aantal fte	20,77
Resultaatsbestemming en -verwerking	Een deel van dit saldo wordt gebruikt om reserves en voorzieningen in of aan te vullen. Het resterende bedrag wordt conform de verdeelsleutel gerestitueerd aan de deelnemers.

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 259.810	€ 457.161
Vreemd Vermogen	€ 464.213	€ 506.273

A.8 Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord

Opgericht	1 januari 2005
Doelstelling	De RAV verleent zowel acute ambulancezorg als besteld ambulancevervoer.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Bernheze, Boekel, Boxtel, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Land van Cuijk, Loon op Zand, Maashorst, Meierijstad, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Oss, Roosendaal, Rucphen, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Steenbergen, Tilburg, Vught, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 0
Gerealiseerd financieel resultaat 2023	€ 899.538
Belang Woensdrecht	n.v.t.
Aantal fte	705,2
Resultaatsbestemming en -verwerking	<p>Het voorstel is om het exploitatieresultaat te verdelen op afdelingsniveau afhankelijk van de resultaten over de Reserve Aanvaardbare Kosten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • meldkamer Brabant-Noord - € 47.182 • meldkamer Midden- en West-Brabant - € 88.503 • RAV Brabant-Noord € 905.699 • RAV Midden- en West-Brabant € 129.524

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 14.293.000	€ 15.119.000
Vreemd Vermogen	€ 29.564.000	€ 27.435.000

A.9 Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Brabantse Wal

Opgericht	1 januari 2012
Doelstelling	De ISD is een gemeenschappelijk orgaan (zonder rechtspersoonlijkheid). De ISD BW heeft tot doel het begeleiden naar werk van inwoners, schuldverlening, inburgering, het verstrekken van uitkeringen en het bestrijden van armoede. De ISD is een samenwerkingsverband van de gemeenten Woensdrecht, Bergen op Zoom en Steenbergen. De ISD kent geen eigen activa en passiva. De deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage in de organisatiekosten op basis van het klantenbestand (% aandeel in het totaal).
Deelnemers	Bergen op Zoom, Steenbergen, Woensdrecht
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 1.174.496
Gerealiseerd financieel resultaat 2023	- € 32.174
Belang Woensdrecht	10,47 %
Aantal fte	100,25
Resultaatsbestemming en -verwerking	Voor Woensdrecht betekent het gerealiseerde tekort een extra bijdrage van EUR € 3.367.

A.10 Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) West-Brabant

Opgericht	1 augustus 2012
Doelstelling	De samenwerking heeft als doelstelling om schoolverzuim en schooluitval samen verder terug te dringen. Het RBL West-Brabant voert een aantal wettelijke taken uit voor de gemeenten op het terrein van de Leerplicht- en RMC-wet. Het RBL West-Brabant zoekt daarbij nadrukkelijk de samenwerking op met scholen en andere instellingen. De bundeling van mensen en middelen zal leiden tot een verdere verhoging van de deskundigheid van leerplichtambtenaren en trajectbegeleiders en tot meer continuïteit in de dienstverlening naar kinderen, jongeren, ouders en scholen. Het hogere doel is duidelijk: een impuls voor het voorkomen en terugdringen van verzuim en schooluitval; een ambitie waar gemeenten, onderwijs en andere ketenpartners samen voor staan.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 17.062
Gerealiseerd financieel resultaat 2023	- € 60.693 (Gemeente Woensdrecht neemt alleen niveau 1 af). Het resultaat hiervan is - € 208)
Belang Woensdrecht	2,83% volgens verdeelsleutel aantal 5 t/m 22-jarigen
Aantal fte	19,31 (voor niveau 1 totaal 4,69 fte)
Resultaatsbestemming en -verwerking	Het financieel resultaat 2023 voor niveau 1- gemeenten is € 208 negatief. Voor Woensdrecht betekent dit een extra bijdrage van € 6 (2,83% volgens de verdeelsleutel aantal 5 t/m 22-jarigen).

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd Vermogen	€ 884.865	€ 2.140.107

A.11 Belgisch-Nederlands Grensoverleg (BENEGO)

Opgericht	1967
Doelstelling	Bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking door middel van grensoverschrijdend overleg en behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de 12 Nederlandse en 9 Belgische gemeenten. BENEGO kent geen vermogenspositie en geen financieel resultaat. Eventuele projectkosten worden direct verrekend.
Deelnemers	België: Baarle-Hertog, Essen, Hoogstraten, Kalmthout, Kapellen, Oud-Turnhout, Ravels, Stabroek en Wuustwezel. Nederland: Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Etten-Leur, Goirle, Hilvarenbeek, Reusel-De Mierden, Roosendaal, Rucphen, Tilburg, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 1.900
Gerealiseerd financieel resultaat 2023	n.v.t.
Belang Woensdrecht	4,76%
Aantal fte	n.v.t.
Resultaatsbestemming en -verwerking	n.v.t.

A.12 Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant (voorheen Stichting Veilig Thuis West-Brabant)

Opgericht	2019
Doelstelling	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan met de volgende doelen: a. de samenwerking verankeren tussen de colleges van de gemeenten bij de regionale aanpak van het voorkomen en bestrijden van GIA en de zorg voor één Meldpunt Crisiszorg in de regio West-Brabant; b. de taken en bevoegdheden van de colleges van de gemeenten vanuit de Wmo, de Jeugdwet en het terrein van veiligheid en openbare orde ten aanzien van GIA en het Meldpunt Crisiszorg door mandaat op te dragen aan het college van de centrumgemeente Breda. Hiermee wordt het volgende beoogd: het behalen van schaalvoordelen, het stimuleren van de samenwerking tussen de deelnemers door actief informeren en communiceren, het afstemmen en gezamenlijk vaststellen van het regionaal beleid op het terrein van GIA en het Meldpunt Crisiszorg, de uitwerking van het regionaal beleid in opdrachten aan uitvoeringsorganisaties en efficiënte inzet van de regionale middelen en gezamenlijke afstemming over eventuele besparingen of aanvullende kosten en de verevening van risico's.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 189.150,49
Gerealiseerd financieel resultaat 2023	n.v.t.
Belang Woensdrecht	n.v.t.
Aantal fte	n.v.t.
Resultaatsbestemming en -verwerking	n.v.t.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN - B. Vennootschappen en coöperaties

In de tabellen worden vermogen en resultaat genoemd. Uitgegaan is van de meest recente aangeleverde cijfers.

B.1 Provinciale Zeeuwse Elektriciteit Maatschappij (PZEM)

Opgericht	1919
Doelstelling	PZEM NV is een geïntegreerd energiebedrijf. Het is werkzaam op het gebied elektriciteits- gas, water- en watervoorziening. In 2022 zijn de voorbereidingen getroffen om PZEM Wholesale te verkopen. De resterende bedrijfsonderdelen gaan verder onder de naam ZEH.
Deelnemers	Provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten, enige Zuid-Hollandse en Noord-Brabantse gemeenten den de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant.
Bijdrage Woensdrecht 2023	n.v.t.
Verwacht financieel resultaat 2023	In juni 2024 wordt in de aandeelhoudersvergadering van ZEH besloten over de bestemming van het resultaat.
Belang Woensdrecht 2023	De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandeelekapitaal (0,91%).
Aantal fte	
Grootste risico's in 2023	De fluctuaties van de energieprijzen.

B.2 SAVER N.V.

Opgericht	1999
Doelstelling	SAVER is een samenwerking op het gebied van het inzamelen, bewerken en verwerken van huishoudelijk- en bedrijfsafval en reiniging alsmede op het gebied van andere milieuvelden. De gemeente Woensdrecht is aandeelhouder, samen met de gemeente Bergen op Zoom, Roosendaal, Halderberge, Steenbergen, Rucphen en Zundert.
Deelnemers	Bergen op Zoom, Halderberge, Roosendaal, Rucphen, Woensdrecht en Zundert. (Per 1 januari 2024 is de gemeenten Steenbergen als aandeelhouder en klant toegetreden).
Bijdrage Woensdrecht 2023	n.n.b.
Gerealiseerd financieel resultaat 2023	n..n.b.
Belang Woensdrecht	8,4 %
Aantal fte	165,7
Resultaatsbestemming en -verwerking	De jaarcijfers over 2023 alsmede het voorstel voor resultaatbestemming worden eind 2e kwartaal 2024 door de AVA van SAVER vastgesteld. Zoals te doen gebruikelijk is ervoor gekozen om geen cijfers te publiceren over de bijdrage van de gemeente Woensdrecht aan Saver N.V. De reden hiervoor is dat er geen sprake is van een algemene/vaste bijdrage aan deze verbonden partij. De bijdrage die de gemeente levert fluctueert enorm en is afhankelijk van andere posten, zoals het aantal opgehaalde containers of ingezamelde kilo's en daarmee dus van de prestaties van Saver.

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 25.406.768	€ n.n.b.
Vreemd Vermogen	€ 13.582.655	€ n.n.b.

B.3 Joint Venture Park Aviolanda

Opgericht	1955
Doelstelling	Business Park Aviolanda is gericht op het realiseren van een 'luchtvaartgebonden' maintenance- en innovatiecluster.
Deelnemers	Provincie 80% en gemeente Woensdrecht 20%
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 0
Gerealiseerd financieel resultaat 2023	€ 60.158
Belang Woensdrecht	20%
Aantal fte	
Resultaatsbestemming en -verwerking	n.v.t.

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 13.375.046	€ 13.435.204
Vreemd Vermogen	€ 11.681.903	€ 20.784.914

B.4 NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Opgericht	1914
Doelstelling	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen.
Deelnemers	Aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen; de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een hoogheemraadschap.
Bijdrage Woensdrecht 2023	Bijdrage: € 0. Ontvangen: € 28.080 (in 2023 is dividend ontvangen van de BNG over de winst van 2022).
Gerealiseerd financieel resultaat 2023	€ 254 miljoen
Belang Woensdrecht	0,02%
Aantal fte	474,7
Resultaatsbestemming en -verwerking	De verdeling wordt overgelaten aan de aandeelhouders. BNG Bank behaalde over het jaar 2023 een nettowinst van € 254 miljoen. BNG Bank stelt conform het kapitalisatie- en dividendbeleid een dividenduitkering over 2023 voor van € 120 miljoen. Dit is 50% van de nettowinst na aftrek van dividend aan de verschaffers van hybride kapitaal. Het dividend bedraagt € 2,16 per aandeel (2022: € 2,50 per aandeel). Voor de gemeente Woensdrecht betekent dit een (mogelijke) dividenduitkering over 11.232 aandelen van € 24.261.

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 4.615 miljoen	€ 4.721 miljoen
Vreemd Vermogen	€ 107.459 miljoen	€ 110.819 miljoen

B.5 Gemeenschappelijk Bezit Evides Aqua B.V. (GBE Aqua B.V.)

Opgericht	18 november 2021
Doelstelling	GBA Aqua B.V. is een vennootschapsstructuur waarmee de belangen van de publieke aandeelhouders in waterbedrijf Evides vertegenwoordigd worden.
Deelnemers	Provincie Zeeland, Zeeuwse gemeenten, Woensdrecht, Bergen op Zoom en Goeree-Overflakkee
Belang Woensdrecht	0,91%
Aantal fte	1
Resultaatsbestemming en -verwerking	GBE Aqua heeft in 2023 een nettowinst behaald van € 15,6 miljoen. De winst wordt volgens afspraak geheel aangewend om aan de betalingsverplichtingen te voldoen van de aangetrokken externe financiering. Er wordt over 2023 dan ook geen dividend uitgekeerd.

Paragraaf 8 Grondbeleid

Algemeen

Onder grondbeleid verstaan we het geheel aan maatregelen dat een gemeente ter beschikking staat om haar vastgestelde ruimtelijke, volkshuisvestelijke en economische doelstellingen te realiseren. Grondbeleid is geen doel op zich, maar is 'dienstbaar' aan de hiervoor genoemde beleidsvelden. Grondbeleid kan op verschillende manieren worden uitgevoerd, waarbij een gemeente een actieve of een faciliterende rol kan innemen, met uiteraard diverse gradaties daar tussenin. Met grondbeleid zijn grote bedragen gemoeid; daarnaast is het een beleidsveld waarbij niet alle handelingen en transacties even transparant gemaakt kunnen worden. Dit heeft alles te maken met de toch wat moeilijke positie die de gemeente op de huidige grondmarkt inneemt, want de concurrent in de vorm van marktpartijen en projectontwikkelaars is uiterst alert. Juist daarom is het raadzaam om over het te voeren grondbeleid helder te communiceren en vooraf duidelijkheid te verkrijgen over de gestelde kaders.

Grondbeleid is geen doel op zich maar een middel om ruimtelijk beleid op een doeltreffende en doelmatige wijze te realiseren. De gemeente wil haar grondbeleidsinstrumentarium optimaal inzetten zodat zij op eenduidige en transparante wijze haar ruimtelijke doelstellingen kan behalen, te komen tot het gewenste - financiële - resultaat en de financiële risico's beheersbaar kan houden.

In deze paragraaf grondbeleid wordt een beknopte toelichting gegeven op het gevoerde grondbeleid in het jaar 2023. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording dient elke gemeente in de jaarlijks bij de programmabegroting en -rekening op te nemen 'paragraaf grondbeleid' tenminste inzicht te geven in de volgende zaken:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de te realiseren doelstellingen;
- Een aanduiding van de wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd;
- Een prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie;
- De beleidsuitgangspunten met betrekking tot de reserves voor grondzaken;
- De beleidsuitgangspunten met betrekking tot het te voeren risicomanagement;
- Een onderbouwing van de winst- en verliesneming.

Gemeentelijk grondbeleid

De gemeente Woensdrecht voert haar grondpolitiek conform het vastgestelde Grondbeleid. Op 12 december 2019 is de Nota Grondbeleid 2019-2023 vastgesteld. De gemeente kiest voor situationeel grondbeleid: faciliterend waar het kan, en actief waar het moet of gewenst is. Doelstelling van de gemeente is om een maximaal maatschappelijk rendement te behalen, binnen een optimaal financieel resultaat. Voor nieuwe locaties en ontwikkelingen maken we per locatie de afweging wat de juiste ontwikkelstrategie is.

Komende periode wordt ingezet op de nadere uitwerking en ontwikkeling van nieuw uit te geven locaties, o.a. de schoollocaties De Stappen (Hoogerheide) / De Poorte (Woensdrecht), de locaties Deelplan – Zuid (Sommelweissstraat) Hoogerheide, Kromstraat (Hoogerheide), vv VIVOO (Huijbergen) en sportlocatie Jac van Hoek (Hoogerheide). Onderzocht wordt of aankoop van strategische gronden mogelijk is. Het aankoopbeleid van strategische gronden is bepaald in artikel 5.3 van de nota grondbeleid 2019-2023.

De gemeente zal zo optimaal mogelijk haar kosten verhalen. In eerste instantie zal de gemeente dit via de privaatrechtelijke weg doen, door een anterieure overeenkomst te sluiten. Onder de Omgevingswet keert het publiekrechtelijk spoor middels een exploitatieplan niet terug. Voor dit spoor

bestaan er twee sporen, te weten het spoor met en zonder tijdvak. Het systeem van kostenverhaal met tijdvak is het systeem van kostenverhaal uit de Wro. De plannen hebben dan een duidelijk eindbeeld, een fasering en een einddatum. Daardoor is het goed mogelijk om de kosten en opbrengsten van de gebiedsontwikkeling vooraf te berekenen. Er is een nieuw systeem voor kostenverhaal toegevoegd. Dit heet kostenverhaal zonder tijdvak. Dit systeem is bestemd voor organische gebiedsontwikkeling. Dus voor plannen zonder een duidelijk eindbeeld, zonder fasering en zonder einddatum.

Bij een actieve grondpolitiek verwerft en ontwikkelt de gemeente voornamelijk zelf. Indien de gemeente zelf geen ontwikkelende rol heeft dan wordt met initiatiefnemers voor het stellen van randvoorwaarden, locatie-eisen voor de ontwikkeling en het verhalen van kosten een overeenkomst gesloten. De gemeente geeft de voorkeur aan het afsluiten van een anterieure overeenkomst. Dit betreft een overeenkomst tussen de gemeente en (markt-)partijen over de grondexploitatie, gesloten voor de vaststelling van een planologische maatregel.

Bij het in ontwikkeling nemen van deze gronden is de gemeente verplicht zich te houden aan de algemene regels die zijn opgesteld door de commissie BBV voor het exploiteren van gronden. Voor het optimaal kunnen beheren en beheersen van de gemeentelijke grondexploitaties is het wenselijk om naast deze algemene regels van de BBV aanvullende regels vast te stellen. Deze aanvullende regels zijn opgenomen in de Nota Grondbeleid 2019-2023. Hierin is vastgesteld dat de gemeente een afzonderlijke grondexploitatie opstelt voor 'in exploitatie genomen gronden' waarbij er daadwerkelijk sprake is van een waardevermeerdering, er directe kosten worden gemaakt en er sprake is van een fysieke wijziging van de gronden. De grondexploitaties worden minimaal eenmaal per jaar geactualiseerd bij de vaststelling van de begroting en/of jaarrekening.

Er kan onderscheid gemaakt worden in twee soorten risico's ten aanzien van de grondexploitaties:

1. Algemene risico's (conjuncturele of marktrisico's)
2. Risico's op planniveau (afzet en invulling)

1. Algemene risico's

Stikstofproblematiek

Rondom de gemeente Woensdrecht liggen vier Natura-2000 gebieden, te weten De Brabantse Wal, Het Markiezaat, Land van Saeftinge en de Oosterschelde. Dit heeft tot gevolg dat op het grondgebied van de gemeente Woensdrecht binnen een straal van vijf kilometer een Natura2000 gebied ligt. Deze uitzonderlijke ligging brengt ook uitzonderlijke problemen met zich mee. Alle ontwikkelingen op het gebied van economie, landbouw, natuur en woningbouw hebben direct te maken de Wet Natuurbescherming en stikstofdepositie.

Bouw en woningmarkt: wonen

Wonen is de nieuwe sociale kwestie, de vraag naar woningen blijft groot. Mede door stikstofproblematiek, stijging bouwkosten en toename van de arbeidskosten haalt de overheid haar doelstellingen omtrent woningbouw niet.

Op korte termijn ligt voor lopende projecten de grondwaarde deels vast. Om te zorgen dat projecten nog zoveel mogelijk door kunnen gaan onder de huidige omstandigheden moeten gemeenten, marktpartijen en woningcorporaties creatief kijken naar herprogrammering, fasering en eisen.

De verwachting is dat er door het hierboven geschetste ontwikkelingen, er op korte termijn een terugval zal zijn in de bouwproductie. Hoelang de terugval duurt en hoe diep die zal zijn, hangt af van de verdere ontwikkelingen en onzekerheid in met name de rente en inflatie.

Winstneming

De methode van winstneming (Percentage of Completion) is met ingang van 2016 ingevoerd en betekent dat gemeenten verplicht zijn om tussentijdse winstneming te doen.

2. Risico's op planniveau

Een berekening van de risico's op planniveau wordt jaarlijks, bij het opstellen van de begroting en jaarrekening, gemaakt. Hiertoe worden de grondexploitaties geactualiseerd. Actualisatie houdt in dat:

- de uitgiftetermijnen zijn bijgesteld;
- de lasten opnieuw zijn beoordeeld en bijgesteld;
- grondprijzen zijn geraamd op basis van het grondprijzenbeleid.

Kosten

De gemeente heeft gemiddeld langlopende grondexploitaties waarbij een veilige marge is ingebouwd met betrekking tot de voortgang van verkoop. De raming van de investeringen en opbrengsten van de grondexploitaties zijn in de begroting geactualiseerd. De gehanteerde parameters zijn: 1,5% rentetoerekening, 2,5% kostenstijging, 0% opbrengstenstijging en 2% disconteringsvoet.

Vennootschapsbelasting overheden en BBV

Per 1 januari 2016 is de Vennootschapsplicht voor overheidsondernemingen in werking getreden. Het doel van het wetsvoorstel is het scheppen van een gelijk speelveld voor overheidsondernemingen en private ondernemingen. De grondexploitaties van de gemeente Woensdrecht vallen onder bedrijfsactiviteiten. Dit betekent dat de gemeente vennootschapsbelastingplichtig is. De hoogte van de bijdrage per jaar is van een aantal factoren afhankelijk, waaronder de rekenmethode voor de afdracht. In maart 2024 is de definitieve aanslag 2022 van de Belastingdienst ontvangen. Op basis van de berekeningsystematiek en de uitgangspunten opgesteld door de Samenwerking Vennootschapsbelasting Lokale Overheden (SVLO) is een voorlopig nadelig fiscaal resultaat over 2023 gerealiseerd van € 2.000. In 2023 is rekening gehouden met een te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting van € 0. Uiterlijk in april 2025 moet de aangifte over het jaar 2023 bij de Belastingdienst zijn ingediend.

In 2019 is een nieuwe notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)' verschenen. In deze notitie worden zogenoemde 'stellige uitspraken' en 'aanbevelingen' gedaan. Met stellige uitspraken geeft de commissie BBV een interpretatie van de regelgeving die leidend is. Dit betekent dat verwacht wordt dat stellige uitspraken worden gevolgd en indien een gemeente toch een afwijkende interpretatie kiest (de gemeente is van oordeel dat in haar specifieke omstandigheden een andere lijn beter past en ook 'BBV-proof' is), zij dit expliciet moet motiveren en kenbaar moet maken bij de begroting en jaarstukken. Bij aanbevelingen gaat het om uitspraken die 'steun en richting geven aan de praktijk'. Voor de gemeente Woensdrecht is het uitgangspunt om de stellige uitspraken over te nemen en toe te passen. Ten aanzien van het grondbeleid staan in het BBV de bepalingen voor de inhoud van de paragrafen, de balans, de toelichting op de balans en de waardering in de begroting en jaarrekening. In de grondexploitaties is rekening gehouden met deze regelgeving van de notitie.

In december 2023 is een nieuwe notitie ‘Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2023)’ verschenen. Deze notitie is een actualisatie van de Notitie grondbeleid uit 2019. Vanwege de invoering van de Omgevingswet is een actualisatie noodzakelijk. Alle wijzigingen in de notitie die te maken hebben met de Omgevingswet treden in werking gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, i.c. 1 januari 2024. Alle overige wijzigingen treden in werking met ingang van begrotingsjaar 2025. Toepassing van de nieuwe notitie met ingang van de jaarrekening 2024 is mogelijk maar niet verplicht. Voor de tussenliggende periode is de notitie uit 2019 leidend aangevuld met het addendum uit december 2022 inzake warme gronden. Ondertussen wordt gewerkt aan een nieuwe Nota grondbeleid die eind 2024 ter vaststelling aan de raad wordt aangeboden.

B Stand van zaken projecten

In onderstaande tabel wordt de prognose van de grondexploitaties weergegeven.

Prognose complexen in exploitatie (bedragen in €)	Te verwachten resultaten 2024-2026		Prognose gereed	
	Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2022
Centrum, Hoogerheide	€ 1.062.987	€ 1.101.896	2026	2025
Noordrand, Ossendrecht	€ 25.197	€ 22.663	2024	2023
Bergsestraat Huijbergen	€ 1.049.400	€ 0	2026	2026
Kromstraat Hoogerheide	€ 52.161	€ 0	2024	-
Totaal	€ 2.189.746	€ 1.124.559		

Complexen in exploitatie

Complex Centrum, Hoogerheide

De structuurvisie “Kern Hoogerheide” met de daarbij behorende grondexploitatie ‘Centrum Hoogerheide’ zijn vastgesteld door de raad van Woensdrecht. Deze grondexploitatie sluit positief. In 2016 tot heden zijn vooral kosten gemaakt voor het bestemmingsplan en voorbereidende kosten voor het ontwerp infrastructuur. In verband met te verwachten waterproblematiek is op advies van de rioolbeheerder een extra waterbuffer in het gebied opgenomen. Dit heeft geleid tot een iets minder positief resultaat. Het bestemmingsplan Scheldeweg Noord is in 2017 onherroepelijk in werking getreden. Een gedeelte van de gronden is aan derden geleverd in 2018. De ontwikkeling van de locatie en verkoop van gronden aan de Semmelweissstraat in Hoogerheide is gepland in de periode 2024-2026. De eindwinst van het complex wordt geraamd op € 3.042.000. Indien rekening wordt gehouden met de kosten van de realisatie van de brandweerkazerne/gemeentewerf aan de Doelstraat in Hoogerheide bedraagt de eindwinst € 562.500. Het tussentijdse verlies voor 2023 bedraagt € 6.500 (voor aftrek van Vpb), waarbij de methode Percentage of completion (Poc-methode) is gehanteerd. In de Programmabegroting 2023 is een verlies geraamd van € 6.000. Volgens planning wordt de grondexploitatie eind 2026 financieel afgewikkeld en afgesloten.

Complex Noordrand, Ossendrecht

In de Noordrand in Ossendrecht zijn 20 vrije sectorwoningen en 24 huurwoningen gerealiseerd. De uitgifte van de bouw kavels is na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan gestart in het 1e kwartaal 2019. De laatste drie bouw kavels in het plangebied zijn in 2022 verkocht en alle werkzaamheden van het bouwrijpmaken zijn uitgevoerd. In 2022 is een correctie op de grondexploitatie doorgevoerd, waarbij de kosten van de aanleg van de twee kunstgrasvelden (€ 852.540) op het sportpark De Heiloo in Ossendrecht uit de grondexploitatie zijn gehaald. Deze kosten zijn in 2022 op de balans opgenomen in de materiële vaste activa. Het effect van deze

aanpassing is dat de eindwinst van het complex toeneemt en wordt geraamd op € 1.731.000 (was € 860.000). Het tussentijdse verlies in 2023 bedraagt € 15.500 (voor aftrek van Vpb), waarbij de methode Percentage of completion (Poc-methode) is gehanteerd. In de Programmabegroting 2023 is een winst geraamd van € 12.000. Volgens de planning wordt de grondexploitatie eind 2024 financieel afgewikkeld en afgesloten. De grondexploitatie blijft volgens de huidige planning tot en met 2024 open staan in verband met een ingediend verzoek om planschadevergoeding en kosten van woonrijpmaken nabij de locatie van de brandweerkazerne in de Noordrand.

Complex Bergsestraat Huijbergen

De raad heeft in mei 2023 een gewijzigde grondexploitatie Bergsestraat / sportpark Huijbergen vastgesteld. In het vastgestelde woningbouwprogramma 2021-2025 zijn voor de kern van Huijbergen 10 starters- / nulreden-woningen opgenomen. Om de 10 woningen te kunnen realiseren dient het sportcomplex geherstructureerd te worden. De opbrengsten uit de grondverkoop van de 10 woningen is voorzien in het jaar 2026. In de grondexploitatie zijn de kosten opgenomen van de herstructurering van de 2 sportvelden van het sportcomplex. De accountant heeft de gemeente geïnformeerd dat de kosten van de herstructurering van de sportvelden niet in de grondexploitatie opgenomen mogen worden. Op basis van de informatie van de accountant is de grondexploitatie ten behoeve van de jaarrekening 2023 geactualiseerd. Het voorziene verlies van de grondexploitatie van € 659.000 (versie mei 2023) neemt met een bedrag van ca. € 1,7 miljoen af naar een voorziene winst van (afgerond) € 1.049.000. De geactualiseerde grondexploitatie wordt in 2024 aan de raad ter vaststelling aangeboden.

Complex Kromstraat Hoogerheide

De raad heeft in november 2023 de grondexploitatie Kromstraat Hoogerheide vastgesteld. Gelet op de behoefte van betaalbare starterswoningen wordt op de locatie in de Kromstraat vijf starterswoningen en een twee-onder-één kap woningen gerealiseerd. De ontwikkeling sluit aan bij de woonvisie en is opgenomen in de woningbouwplanning. De bestemmingsplanwijziging naar wonen is inmiddels doorlopen en de heeft een onherroepelijke status. Met betrekking tot het DIDAM-arrest is er in maart 2024 het voornemen tot verkoop gepubliceerd. Partijen hebben hierna de mogelijkheid om hun interesse kenbaar te maken. De opbrengsten uit de grondverkoop is voorzien in het jaar 2024. De voorziene winst van de grondexploitatie van € 55.000 (versie november 2023) neemt met een bedrag van ca. € 3.000 af naar een voorziene winst van (afgerond) € 52.000.

Tussentijdse verlies 2023

Het totale tussentijdse verlies van de twee complexen (Centrum Hoogerheide en Noordrand Ossendrecht), naar rato van de voortgang, is voor 2023 berekend op (afgerond) € 22.000 (raming winst: € 6.000).

Reserves

Reserve anterieure overeenkomsten

Deze reserve komt tot stand op basis van een wettelijke verplichting. Deze verplichting houdt in dat alle gemaakte kosten verhaald worden op initiatiefnemer. Deze reserve wordt gevoed door

vooruitbetaalde bedragen door derden en zal afnemen in de jaren dat het project tot uitvoering wordt gebracht. De inkomsten kunnen niet gezien worden als winst, maar als het verhalen van gemaakte of nog te maken gemeentelijke kosten op de initiatiefnemer.

Paragraaf 9 Wet Open Overheid

De informatiehuishouding

Uit het in april 2023 gehouden inspectiebezoek van de archivaris blijkt het beeld van een organisatie dat op papier in control is voor wat betreft de informatiehuishouding. Er is een visie en er is beleid ten aanzien van de informatiehuishouding.

In de praktijk is de organisatie afhankelijk van de informatieproducten: de medewerkers die de documenten maken, de mailtjes schrijven en de systemen vullen met gegevens. De medewerkers zijn degenen die de eerste acties moeten ondernemen om informatie te kunnen beheren en terug te vinden. Op dat terrein zijn nog wat stappen te zetten.

Contactpersoon Wet open overheid (Woo)

Sinds 5 juli 2022 zijn er twee contactpersonen voor de Woo aangewezen als bedoeld in artikel 4.7 van de Wet open overheid. Dit zijn de Informatiemanager Dienstverlening, of zijn plaatsvervanger, voor zowel stukken van zowel de Burgemeester als voor het College. Voor de gemeenteraad is dit de griffier of diens plaatsvervanger.

Daarnaast is er besloten de coördinatie van de Woo-verzoeken te beleggen bij de juristen. Dit om de termijnen te bewaken en de beantwoording van de Woo-verzoeken te verbeteren.

Actieve openbaarmaking

Voor de inwerkingtreding in mei 2022 werden er al enkele zaken gepubliceerd die door de Woo verplicht zouden worden. Zo werden de volgende stukken al gepubliceerd:

- Stukken gemeenteraad, behorend onder Vergaderstukken decentrale overheden (artikel 3.3 2c Woo);
- Jaarverslag klachten en bezwaarschriften, behorend onder Jaarplannen en verslagen (artikel 3.3 2g Woo).

Na de inwerkingtreding van de Woo zijn volgens artikel 3.1 ook de volgende categorieën informatie gepubliceerd:

- Bereikbaarheidsgegevens bestuursorgaan, organisatieonderdelen en de wijze voor het indienen van een informatie-/ Woo-verzoek (artikel 3.3 1e Woo);
- Organogram van de gemeente Woensdrecht, behorend onder Organisatie en werkwijze (artikel 3.3 1d Woo)

En de stukken:

- Voorafgaand aan de vergaderingen van het college van burgemeester en wethouders zijn de Agenda's en besluitenlijsten gepubliceerd (44), (artikel 3.3 2d Woo);
- Er zijn zes Woo-verzoeken en -besluiten op de website gepubliceerd (hoofdstuk 4 Woo).

Deze stukken zijn te vinden op de website www.woensdrecht.nl onder de knop 'Over de gemeente' onder het kopje 'Wet open overheid'. Daarnaast zijn de koppelingen naar deze stukken toegevoegd in de Woo-index.

De resultaatverplichting van de verschillende categorieën zullen naar verwachting in de periode tot 2027 ingaan. Van bovenstaande categorieën is de verwachting dat dit in de loop van 2024 verplicht zal worden.

Overige activiteiten voor de uitvoering van de Woo

De gemeente Woensdrecht is in een aanbestedingstraject voor het aanschaffen van een generieke oplossing voor de uitvoering van de Woo. Met deze oplossing wordt het voor medewerkers makkelijker om documenten te anonimiseren en te publiceren op het juiste platform.

Besteding subsidie Wet open overheid

In 2023 zijn van de subsidie de uren van de projectleider Woo betaald en de implementatie en licentiekosten van een anonimiseringstool. Daarnaast is het To-Taalhuis ingehuurd om tijdens awareness sessies de schrijfwijze en -stijl van medewerkers te verbeteren.

Jaarrekening 2023

Balans per 31 december 2023

Balans jaarstukken 2023	Per 31-dec-2023	Per 31-dec-2022
Vaste activa		
A. Immateriële vaste activa		
Activa in eigendom van derden	€ 51.881	€ 54.184
Kosten onderzoek en ontwikkeling	€ 0	€ 45.451
Totaal immateriële vaste activa	€ 51.881	€ 99.635
B. Materiële vaste activa		
Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut		
Grond-, weg-, waterbouwkundige werken maatschappelijk nut	€ 6.511.356	€ 7.018.484
Gronden en terreinen maatschappelijk nut	€ -0	€ -
Machines, apparaten en installaties maatschappelijk nut	€ 99.519	€ 6.804
Overige materiële vaste activa maatschappelijk nut	€ 95.261	€ 72.007
Totaal	€ 6.706.135	€ 7.097.295
B. Materiële vaste activa Investerings met economisch nut		
Bedrijfsgebouwen	€ 20.848.709	€ 21.092.471
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken economisch nut	€ 8.764	€ 20.410
Gronden en terreinen economisch nut	€ 3.649.876	€ 3.686.415
Computers	€ -	€ -
Machines, apparaten en installaties economisch nut	€ 613.573	€ 645.493
Overige materiële vaste activa economisch nut	€ 2.663.184	€ 2.813.951
Vervoersmiddelen	€ 220.962	€ 251.140
Totaal	€ 28.005.067	€ 28.509.881
B. Materiële vaste activa Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven		
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken economisch nut	€ -	€ -
Totaal	€ -	€ -
C. Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	€ 4.112.980	€ 3.304.063
Kapitaalverstrekking overige verbonden partijen	€ 677.245	€ 638.893
Leningen aan deelnemingen	€ 750.427	€ 750.427
Overige langlopende leningen	€ 2.653.611	€ 2.356.994
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 JR	€ 395.740	€ 288.376
Totaal financiële vaste activa	€ 8.590.003	€ 7.338.753
Totaal vaste activa	€ 43.353.085	€ 43.045.564
Vlottende activa		
D. Voorraden		
Onderhanden werk (incl. bouwgronden in exploitatie)	€ -1.001.025	€ -995.327
Gereed product en handelsgoederen	€ 3.951	€ 3.795
Totaal voorraden	€ -997.074	€ -991.532
E. Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar		
Overige vorderingen	€ 3.242.873	€ 1.882.592
Rekening courant verhouding met het Rijk	€ 8.510.170	€ 1.312.337
Vorderingen op openbare lichamen	€ 4.919.161	€ 4.009.861
Totaal uitzettingen	€ 16.672.204	€ 7.204.790
F. Liquide middelen		
Liquide middelen (kas- en banksaldi)	€ 1.026.564	€ 522.915
Totaal liquide middelen	€ 1.026.564	€ 522.915
G. Overlopende activa		
Overige overlopende activa	€ 2.663.951	€ 4.275.161
Totaal overlopende activa	€ 2.663.951	€ 4.275.161
Totaal vlottende activa	€ 19.365.645	€ 11.011.334
TOTAAL ACTIVA	€ 62.718.731	€ 54.056.897

Balans jaarstukken 2023	Per 31-dec-2023	Per 31-dec-2022
Vaste passiva		
H. Eigen Vermogen		
Algemene reserve	€ 12.478.776	€ 7.511.352
Overige bestemmingsreserves	€ 12.072.739	€ 11.310.854
Nog te bestemmen resultaat	€ 5.631.901	€ 7.108.469
Totaal	€ 30.183.415	€ 25.930.675
I. Voorzieningen		
Voorzieningen	€ 16.067.618	€ 15.694.077
Totaal	€ 16.067.618	€ 15.694.077
J. Vaste schuld met een rentetypische looptijd van een jaar of langer		
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 5.937.864	€ 6.719.578
Waarborgsommen	€ 300.403	€ 154.380
Totaal	€ 6.238.267	€ 6.873.958
Totaal Vaste Passiva	€ 52.489.301	€ 48.498.709
Vlottende passiva		
K. Vlottende schuld met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Banksaldi	€ -	€ -
Overige Kasgeldleningen	€ -	€ -
Overige vlottende schulden	€ 4.089.255	€ 2.964.273
Totaal	€ 4.089.255	€ 2.964.273
L. Overlopende passiva		
Overige overlopende passiva	€ 6.140.176	€ 2.593.914
Totaal	€ 6.140.176	€ 2.593.914
Totaal Vlottende Passiva	€ 10.229.430	€ 5.558.187
TOTAAL PASSIVA	€ 62.718.731	€ 54.056.897

Toelichting op de balans

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben en zijn ingedeeld naar programma's zoals deze door de raad zijn vastgesteld. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Dit met uitzondering van verlofaanspraken, ziektekostenpremies voor gepensioneerden en dergelijke. Deze worden toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt.

De afschrijving op vaste activa wordt berekend over de verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van de subsidies en bijdragen van derden en vindt plaats vanaf het jaar dat het actief in gebruik is genomen.

Voorzieningen worden via de rekening van baten en lasten gevoed. Stortingen in en onttrekkingen uit de reserves worden onder Toelichting op reserves en voorzieningen gepresenteerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op 21 september 2023 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de gemeente.

Vaste activa

Algemeen

Hieronder is bij de diverse onderdelen van de vaste activa een toelichting gegeven.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen.

Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief zijn onder de volgende voorwaarden geactiveerd:

- Het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen.
- De technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast.
- Het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereert.
- De uitgaven die aan het actief toe te rekenen zijn, zijn betrouwbaar vast te stellen.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden volledig afgeschreven in maximaal vijf jaar.

De onder de kosten van onderzoek en ontwikkeling geactiveerde voorbereidingskosten voor grondexploitaties voldoen aan de volgende voorwaarden:

- de kosten passen binnen de kostensoortenlijst (artikel 6.2.4) van het Bro; en
- de kosten blijven maximaal vijf jaar geactiveerd staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal vijf jaar hebben de kosten geleid tot een actieve grondexploitatie, dan wel worden deze afgeboekt ten laste van het jaarresultaat; en
- plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, hebben bestuurlijke instemming, blijkend uit een raads- of -indien gedelegeerd-collegebesluit.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa (bij derden) waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt.

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Kosten onderzoek en ontwikkeling	€ 0	€ 45.451
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	€ 51.881	€ 54.184
Totaal	€ 51.881	€ 99.635

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut;

- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investeringen hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Alle investeringen met een economisch nut > € 10.000 worden conform de financiële verordening geactiveerd.

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd en over de gebruiksduur afgeschreven.

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten (waaronder overheadkosten en rente), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Ten aanzien van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geldt tot aan investeringsdatum 31 december 2016 dat eventuele bijdragen uit de reserves in mindering zijn gebracht op deze investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in de Financiële verordening 2023 zoals vastgesteld door de gemeenteraad in haar vergadering d.d. 21 september 2023. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode en starten op het moment van ingebruikname. Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele bate in de jaarrekening verwerkt.

	Boekwaarde 1 januari 2023	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31 december 2023
Investeringen met economisch nut							
Gronden en terreinen	€ 3.686.415	€ -	€ -	€ -36.539	€ -	€ -	€ 3.649.876
Bedrijfsgebouwen	€ 21.092.471	€ 757.487	€ -	€ -950.952	€ -50.297	€ -	€ 20.848.709
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 20.410	€ 79.570	€ -	€ -91.215	€ -	€ -	€ 8.764
Vervoermiddelen	€ 251.140	€ 19.215	€ -	€ -49.394	€ -	€ -	€ 220.962
Machines, apparaten en installaties	€ 645.493	€ 62.270	€ -	€ -94.190	€ -	€ -	€ 613.573
Overige materiële vaste activa	€ 2.813.951	€ 68.422	€ -	€ -219.190	€ -	€ -	€ 2.663.184
Totaal Investeringen met economisch nut	€ 28.509.881	€ 986.964	€ -	€ -1.441.480	€ -50.297	€ -	€ 28.005.067

	Boekwaarde 1 januari 2023	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden/reserves	Afwaarderingen	Boekwaarde 31 december 2023
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut							
Gronden en terreinen	€ -	€ 26.586	€ -	€ -26.586	€ -	€ -	€ -
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 7.018.484	€ 370.006	€ 0	€ -828.724	€ -48.411	€ -	€ 6.511.355
Machines, apparaten en installaties	€ 6.804	€ 119.975	€ -	€ -6.264	€ -20.996	€ -	€ 99.519
Overige materiële vaste activa	€ 72.007	€ 100.698	€ -	€ -60.090	€ -17.354	€ -	€ 95.261
Totaal Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	€ 7.097.295	€ 617.264	€ 0	€ -921.664	€ -86.760	€ -	€ 6.706.135

Buiten gebruik gestelde vaste activa

Indien een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

Afschrijvingen

De volgende afschrijvingstermijnen zijn vastgelegd in de financiële verordening, welke is vastgesteld door de gemeenteraad d.d. 21 september 2023, zijn van toepassing:

Omschrijving materiele activa	Afschrijvingstermijn in jaren	Omschrijving materiele activa	Afschrijvingstermijn in jaren
(Buiten)sportaccommodaties		Rioldoorspuit-apparaat	8
Ballenvangers (staafmat + net)	25	Riولينspectiecamera	10
Beregeningsinstallatie met sproeiers	30	Rolveger	10
Beregeningsleidingen en pomp	30	Schrobmachine	10
Dug-outs	20	Schutfrees	10
Honk- en softbalveld – backstop	25	Sportveldenwals	15
Honk- en softbalveld – renovatie gravel	15	Sneeuwplough(en)	15
Kantplanken	20	Tractor(en)	10
Kunstgrasveld – toplaag	10	Trilplaat	10
Kunstgrasveld – sporttechnische laag	20	Veegmachine	8
Kunstgrasveld – onderbouw	30	Watertransporttank	15
Kunstgrasveld – aanbrengen walk-off mat	20	Wied-eg	10
Kunstgrasveld – aanbrengen put met slibvang	20	Zoutmeng-installatie	10
Leunhekwerk	20	Zoutstrooier(s)	10
Natuurgras sportveld – toplaagrenovatie	15		
NEN-inspecties installaties	5	Openbare ruimte	
NEN inspecties installaties, aanpassingen a.g.v.	5	Openbare verlichting - aanleg/verbeteren	20
Pupillengoals	15	Parkeervoorzieningen - aanleg	20
Tennisbanen – gravel toplaagrenovatie	15	Speelvoorzieningen	15
Tennisbanen/speelvelden – sporttechnische laag	30	Voet- en fietspaden - aanleg	20
Tenniskooi	25	Wegen - reconstructie	30
Tennispark – poort	25		
Tennispark – terreinhekwerk nieuw	25	Riolering	
Tennisstaanders en net	15	Drukriolering - constructie onderdelen	75
Veldinrichting (goals en hoekvlaggen)	15	Drukriolering - elektrische installaties	25
Veldverlichting (armaturen)	20	Drukriolering - pompen	13
Veldverlichting (masten)	30	Gemalen - constructie onderdelen	70
Veldverlichting (groepenkast vervangen)	30	Gemalen - pompen	17
Verhardingen – herstraten 5-10 jaar	40	Gemalen - elektrische installaties	35
Verhardingen – herstraten > 10 jaar	40	Riolering - aanleg / (re)constructie onderdelen	70
Overige sportvelden – toplaag	10	Riolering - individuele behandeling afvalwater	30
Materieel team Wijk- & dorpsbeheer		Vastgoed	
2 wielige frees	10	Gebouwen - dakisolatie	25
Aanhangwagen(s)	15	Gebouwen - inrichting	20
Beregeningshaspel(s)	9	Gebouwen - sport	25
Bladzuigwagen	8	Gebouwen - semi permanent	15
Container(s)	15	Gebouwen - renovatie/ingrijpend onderhoud	Resterende gebruiksduur tenzij levensduur wordt verlengd
Grote bedrijfswagen (vrachtwagen)	15	Gebouwen - woon-, bedrijfs- en schoolgebouwen	40
Hogedrukreiniger	8	Grote technische installaties / voorzieningen	20
Houtversnipperaar	9	Kleine technische installaties / voorzieningen	10
Kipwagen	15	Inventaris (meubilair, stoffering)	10

Kipwag en t.b.v. zoutstrooier	15	Warmtepomp	15
Kleine bedrijfswagens (pick-up)	7		
Kleine bestelwag en	7	Overig	
Kunstmeststrooier	10	Hardware	4
Minigraafmachine	10	Kadaver-koelcontainer	6
Onkruidbestrijding borstelmachine	10	Software & Kantoomachines	5
Onkruidbestrijding hete-lucht-werktuig	10	Zonnepanelen	15
Personenauto team Wijk- & dorpsbeheer	10		

Warme gronden

Gronden verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld, worden in de regel geduid als ‘warme gronden’. Conform de notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) worden deze verantwoord onder materiele vaste activa (artikel 52 lid 1 onderdeel a BBV) tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is daarbij niet toegestaan.

In de bepaling of er bij deze ‘warme gronden’ sprake is van een duurzame waardevermindering, zoals bedoeld in artikel 65 BBV lid 1, kan onder de volgende cumulatieve voorwaarden uitgegaan worden van de waarde in toekomstige bestemming in plaats van de geldende bestemming:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie / het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of rijk;
- er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid;
- het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) verminderd met de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- Deelnemingen	€ 4.112.980	€ 3.304.063
- Overige verbonden partijen	€ 677.245	€ 638.893
Totaal kapitaalverstrekkingen	€ 4.790.225	€ 3.942.956

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Leningen aan:		
- Deelnemingen	€ 750.427	€ 750.427
Totaal leningen	€ 750.427	€ 750.427

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Overige langlopende leningen		
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	€ 2.653.611	€ 2.356.994
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	€ 395.740	€ 288.376
Totaal overige langlopende leningen	€ 3.049.351	€ 2.645.370

TOTAAL FINANCIËLE VASTE ACTIVA	€ 8.590.003	€ 7.338.753
---------------------------------------	--------------------	--------------------

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2023:

	Boekwaarde 1 januari 2023	Investerings	Desinvesterings	Afschrijvingen/ aflossingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31 december 2023
Kapitaalverstrekkingen aan:							
- Deelnemingen	€ 3.304.063	€ 808.917	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 4.112.980
- Overige verbonden partijen	€ 638.893	€ 38.352	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 677.245
Totaal kapitaalverstrekkingen	€ 3.942.956	€ 847.269	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 4.790.225

	Boekwaarde 1 januari 2023	Investerings	Desinvesterings	Afschrijvingen/ aflossingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31 december 2023
Leningen aan:							
- Deelnemingen	€ 750.427	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 750.427
Totaal leningen	€ 750.427	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 750.427

	Boekwaarde 1 januari 2023	Investerings	Desinvesterings	Afschrijvingen/ aflossingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31 december 2023
Overige langlopende leningen							
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	€ 2.356.994	€ 537.131	€ -240.514	€ -	€ -	€ -	€ 2.653.611
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	€ 288.376	€ 183.565	€ -76.201	€ -	€ -	€ -	€ 395.740
Totaal overige langlopende leningen	€ 2.645.370	€ 720.696	€ -316.715	€ -	€ -	€ -	€ 3.049.351

TOTAAL FINANCIËLE VASTE ACTIVA	€ 7.338.753	€ 1.567.965	€ -316.715	€ -	€ -	€ -	€ 8.590.003
---------------------------------------	--------------------	--------------------	-------------------	------------	------------	------------	--------------------

Flottende activa

Vorraden

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De stand 'onderhanden werk' van grondexploitaties zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord en/of wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs wordt daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De verliezen op grondexploitaties worden voorzien zodra deze bekend zijn. De voorziening wordt gewaardeerd op nominale waarde.

Gereed product en handelsgoederen

De voorraad eigen verklaringen is gewaardeerd tegen de laatst bekende verrekenprijzen van de leverancier. De overige voorraden worden gewaardeerd tegen historische kostprijs. Indien de marktwaarde lager is, dan wordt tegen marktwaarde gewaardeerd.

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	€ -1.001.025	€ -995.327
Gereed product en handelsgoederen	€ 3.951	€ 3.795
Totaal voorraden	€ -997.074	€ -991.532

	Boekwaarde 1 januari 2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Winstuitname	Boekwaarde 31 december 2023	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31 december 2023
<i>Complex Centrum Hoogerheide</i>	€ -998.453	€ -5.590	€ -	€ -6.653	€ -1.010.696	€ -	€ -1.010.696
<i>Complex Noordrand Ossendrecht</i>	€ -51.885	€ 9.444	€ -	€ -15.685	€ -58.125	€ -	€ -58.125
<i>Complex Bergsestraat Huijbergen</i>	€ 55.011	€ -53.011	€ -	€ -	€ 2.000	€ -	€ 2.000
<i>Complex Kromstraat Hoogerheide</i>	€ -	€ 65.797	€ -	€ -	€ 65.797	€ -	€ 65.797
Totaal onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie	€ -995.326	€ 16.640	€ -	€ -22.338	€ -1.001.024	€ -	€ -1.001.024

	Balanswaarde 31 december 2023	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat (nominale waarde)
<i>Complex Centrum Hoogerheide</i>	€ -1.010.696	€ 552.709	€ -605.000	€ -1.062.987
<i>Complex Noordrand Ossendrecht</i>	€ -58.125	€ 32.928	€ -	€ -25.197
<i>Complex Bergsestraat Huijbergen</i>	€ 2.000	€ 193.806	€ -1.245.207	€ -1.049.400
<i>Complex Kromstraat Hoogerheide</i>	€ 65.797	€ 66.542	€ -184.500	€ -52.161
Totaal onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie	€ -1.001.024	€ 845.985	€ -2.034.707	€ -2.189.746

De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de inzichten van februari 2024 en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is door onzekerheden, die periodiek, maar minimaal jaarlijks, wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Het college is van mening dat op basis van de huidige informatie en inzichten de beste schatting is gemaakt voor de waardering van de in exploitatie genomen gronden.

Het college hanteert de volgende algemene uitgangspunten ten aanzien van haar schattingen:

- rentepercentage bedraagt 1,5%;
- kostenindexatie bedraagt 2,5%;
- opbrengstenindexatie bedraagt 0%;
- de geplande afzet is gebaseerd op het jaar van de verwachte notariële overdracht van de gronden.

De risico's zijn nader toegelicht in de paragraaf Grondbeleid en de paragraaf Weerstandsvormogen en risicobeheersing in het jaarverslag.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

	Stand 31 december 2023	Voorziening oninbaarheid	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Vorderingen op openbare lichamen	€ -	€ -	€ 4.919.161	€ 4.009.861
Rekening-courantverhouding met het Rijk	€ -	€ -	€ 8.510.170	€ 1.312.337
Overige vorderingen	€ 2.468.138	€ -774.735	€ 3.242.873	€ 1.882.592
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	€ 2.468.138	€ -774.735	€ 16.672.204	€ 7.204.790

Schatkistbankieren

Drempelbedrag

In principe dienen alle overtollige middelen in de schatkist te worden aangehouden. Er zijn echter een aantal uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag. Dat is een minimumbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor gemeente Woensdrecht geldt voor 2023 een drempelbedrag van € 1.150.000.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven dus alleen de liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden. In 2023 hebben geen overschrijdingen plaatsgevonden van het drempelbedrag. In onderstaande tabel is te zien wat de benutting van het drempelbedrag schatkistbankieren gedurende de vier kwartalen 2023 is geweest:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)						
					Verslagjaar 2023	
(1)	Drempelbedrag		1176			
			Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen		846	756	645	727
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag		330	420	531	449
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag		-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag						
					Verslagjaar	
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar		58.803			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen		58.803			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat					
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag		1176			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen						
			Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)		76.156	68.794	59.324	66.897
(5b)	Dagen in het kwartaal		90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen		846	756	645	727

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Kassaldo	€ 9.680	€ 8.792
Banksaldi	€ 1.016.884	€ 514.123
Totaal	€ 1.026.564	€ 522.915

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald. Onder de nog te ontvangen bedragen zijn de gemaakte voorbereidingskosten voor faciliterende exploitatieplannen of

nog te sluiten anterieure overeenkomsten als ‘nog te verrekenen kosten’ opgenomen indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. de kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst Wro/Bro; en
2. de kosten mogen maximaal 5 jaar als overige nog te ontvangen bedragen blijven staan; na maximaal 5 jaar moet het kostenverhaal zijn gerealiseerd dan wel dienen de kosten te worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat; en
3. er is een besluit door de raad of het college genomen tot het maken van voorbereidingskosten voor faciliterend grondbeleid in een aangewezen gebied voor het ontwikkelen van het exploitatieplan of tot het sluiten van een anterieure overeenkomst.

De post overlopende activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	€ -	€ -
- het Rijk	€ 703.814	€ 1.338.278
- overige Nederlandse overheidslichamen	€ 1.975	€ -
Overige nog te ontvangen bedragen	€ 1.783.633	€ 2.576.595
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	€ 174.529	€ 360.288
Totaal	€ 2.663.951	€ 4.275.161

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Saldo	Toevoegingen	Ontvangen	Saldo
	1 januari 2023		bedragen	31 december 2023
Europese overheidslichamen				
	€ -	€ -	€ -	€ -
Het Rijk				
- Toeslagaffaire kinderopvang 2023	€ 30.987	€ 62.846	€ -30.987	€ 62.846
- Opvang vluchtelingen Oekraïne	€ 509.759	€ 572.433	€ -509.759	€ 572.433
- Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG)	€ 447.572	€ -	€ -447.572	€ -
- Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW)	€ 4.854	€ -	€ -4.854	€ -
- Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)	€ 13.452	€ -	€ -13.452	€ -
- Suppletie-uitkering ruiming explosieven	€ 331.654	€ -	€ -331.654	€ -
- Impulsregeling klimaatadaptatie	€ -	€ 68.535	€ -	€ 68.535
Overige Nederlandse overheidslichamen				
- Bijdrage ophoging verkeersdrempel Calfven Ossendrecht	€ -	€ 1.975	€ -	€ 1.975
Totaal	€ 1.338.278	€ 705.789	€ -1.338.278	€ 705.789

Vaste passiva

Eigen vermogen

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Reserves, gespecificeerd naar:		
- algemene reserve	€ 12.478.776	€ 7.511.352
- bestemmingsreserve	€ 12.072.739	€ 11.310.854
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	€ 5.631.901	€ 7.108.469
Totaal eigen vermogen	€ 30.183.415	€ 25.930.675

Reserves

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd. Mutaties in reserves zijn enkel mogelijk op basis van een raadsbesluit genomen voor het einde van het betreffende begrotingsjaar. De reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de reserves gedurende het jaar 2023:

bedragen x
€ 1.000

Nr.	Naam reserve	Saldo 1 januari 2023	Resultaatbestemming 2022	Toevoegingen	Rente-toerekening	Onttrekkingen	Verminderings i.v.m. afschrijvingen op activa	Saldo 31 december 2023
1	Algemene reserve	7.511	5.740	0	0	529	243	12.479
	<i>Bestemmingsreserves</i>							
2	Reserve Personele veerkracht	350	0	709	0	709	0	350
3	Reserve revitalisering dorpskern Huijbergen	59	0	0	0	59	0	0
4	Reserve revitalisering dorpskern Ossendrecht	33	0	0	0	0	2	31
5	Reserve Revitalisering dorpskern Woensdrecht	1	0	0	0	0	0	1
6	Reserve Maintenance Valley	26	0	0	0	0	0	26
7	Reserve budget gemeenteraad	250	0	0	0	22	0	228
8	Reserve groenfonds	105	0	17	0	0	13	109
9	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer	200	0	134	0	74	0	260
10	Reserve budget dorpsplatforms	71	0	0	0	1	0	70
11	Reserve omgevingswet	67	0	0	0	0	0	67
12	Reserve AED-apparaten	22	0	0	0	8	0	14
13	Reserve anterieure overeenkomsten	151	0	0	0	101	0	50
14	Reserve Sociaal Domein	55	0	0	0	0	0	55
15	Reserve grote incidentele wielerevenementen	55	0	225	0	200	0	80
16	Reserve Warmtevisie	80	0	0	0	0	20	60
17	Reserve GBE Aqua BV	788	0	809	0	0	0	1.597
18	Reserve energie noodfonds	100	0	0	0	100	0	0
19	Reserve Ter dekking van kapitaallasten	8.898	853	83	0	0	759	9.075
	Totaal	18.822	6.593	1.977	0	1.803	1.037	24.552

1. Algemene Reserve

De algemene reserve is bedoeld als buffer voor exploitatieverliezen en het opvangen van risico's in algemene zin, die op enig moment worden voorzien en waarvan de omvang en het moment van zich voordoen ervan onzeker is. De algemene reserve is een belangrijke component van het weerstandsvermogen. Het resultaat van de jaarrekening wordt gestort in/onttrokken aan de algemene reserve. De achterliggende jaren vormt dit de belangrijkste voeding voor de reserve.

Mutaties algemene reserve (Bedragen x 1.000)		
Stand per 1 januari 2023		€ 7.511
Toevoegingen		
Voordelig resultaat jaarrekening 2022	€ 5.740	
		€ 5.740
Onttrekkingen		
Budgetoverheveling 2022 -> 2023	€ 510	
Restantkrediet implementatie omgevingswet	€ 114	
2e fase ruimen grafbedekkingen	€ 80	
Groeninitiatieven	€ 24	
Restant Spuk RRE	€ 19	
Restantkrediet renovatie bomen	€ 13	
Restantkrediet Implementatie beschermd wonen/maatschapp.opvang	€ 12	
Overige onttrekkingen kleiner dan € 5.000	€ -	
		€ -772
Stand per 31 december 2023		€ 12.479

2. Reserve personele veerkracht

In 2021 is een reserve personele veerkracht gevormd om de snelheid van handelen te verhogen bij het ontstaan van personele knelpunten, zoals bijv. vervanging bij verzuim, opvangen piekbelasting, tijdelijke inhuur in geval van langlopende wervings- en selectietrajecten of loopbaan- en verbetertrajecten, minnelijke schikking vanuit een vaststellingsovereenkomst, afspraken vanuit van werk-naar-werktrajecten en mobiliteitsdienstverbanden. Het beoogde effect is dat mogelijke knelpunten voorkomen kunnen worden door sneller te handelen. De reserve is in 2023 gevoed met de vrijgevallen personele budgetten als gevolg van personele wisselingen en positieve afrekeningen van samenwerkingsverbanden. In 2023 is voor inhuur, extra inzet en vaststellingsovereenkomsten een bedrag van € 709.000 vanuit de reserve aangewend. De hoogte van de reserve is gemaximeerd op € 350.000, zodat eind 2023 afwaardering van de reserve tot dat bedrag heeft plaatsgevonden.

3-5 Reserve(s) revitalisering dorpskern Huijbergen, Ossendrecht, Woensdrecht

Om de leefbaarheid en uitstraling van de diverse kernen te bevorderen is er per kern een revitaliseringsreserve ingesteld. De reserves zijn gevormd vanuit de verkoopopbrengst van Intergas. Voor elke kern is een Integraal Dorps Ontwikkelingsplan (iDOP) opgesteld. De reserves worden ingezet ter financiering van de iDOP van de desbetreffende dorpskern. De gemeenteraad heeft in 2020 besloten de reserve 'revitalisering dorpskern Hoogerheide' (€ 353.000) vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve. In 2023 is het restant van de reserve 'revitalisering dorpskern Huijbergen' (€ 59.000) volledig ingezet voor een bijdrage aan de realisatie van de huisvesting van de bibliotheek in Huijbergen. Voor de reserve 'revitalisering dorpskern Ossendrecht' is in 2023 een aantal activiteiten/werken goedgekeurd en is een bedrag van € 2.000 aangewend voor het plaatsen van paaltjes en plaatjes bij de magnoliaroute en div. uitgaven voor de locatie Hondseind. De reserve 'revitalisering dorpskern Putte' is sinds 2018 geheel benut. In 2023 is geen beroep gedaan op de reserve 'revitalisering dorpskern Woensdrecht'.

6. Reserve Maintenance Valley

Het doel van deze reserve is het stimuleren van ontwikkelingen rondom bedrijventerrein 'De Kooi' en vliegbasis Woensdrecht om de werkgelegenheid en het leefklimaat in Woensdrecht te bevorderen. In 2023 is geen beroep gedaan op deze reserve.

7. Reserve budget gemeenteraad

Het doel van deze reserve is het kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen in Woensdrecht waaraan de raad specifiek waarde hecht. In 2023 is de reserve aangewend voor een bijdrage van € 22.000 aan de slachtoffers van de aardbeving in Turkije en Syrië.

8. Reserve groenfonds

De reserve wordt gebruikt voor de financiering van activiteiten en projecten in het kader van de realisatie van het meerjarenprogramma Brabantse Wal, voor de inzet van derden ontvangen middelen voor landschapsverbetering / natuurontwikkeling voortvloeiende uit de provinciale regeling 'bevordering van ruimtelijke kwaliteit' om de aantasting van de kwaliteit van het buitengebied door de bouw van nieuwe woningen te compenseren en voor natuurcompensatie als gevolg van de realisatie van het Regionaal Centrum opleiding Wielersport in Ossendrecht. De reserve is in 2023 gevoed met een bedrag van € 17.000. Er is in 2023 een bedrag van € 13.000 aangewend voor deelname aan de Stimuleringsregeling Landschap van de Provincie Noord-Brabant.

9. Reserve Materieel team Wijk- & Dorpsbeheer

De bestemmingsreserve is gevormd in verband met vervanging en het op voldoende niveau houden van materieel en machines die in gebruik zijn bij het team Wijk- & Dorpsbeheer van de afdeling Dienstverlening. Het Beheerplan 2022-2025 materieel team Wijk- & Dorpsbeheer is in november 2021 door de gemeenteraad vastgesteld. Voor het aanschaffen en vervangen van het materieel wordt er jaarlijks een bedrag van € 134.000 aan de reserve toegevoegd. In 2023 is een bedrag van € 74.000 aangewend voor de vervanging/aanschaf van een transporttank, een personenauto, een onkruidbestrijdingsmachine en een rioolinspectie-camera.

10. Reserve budget Dorpsplatforms

De gemeente Woensdrecht kent sinds 2006 vijf 'dorpsplatforms'. De taak van een dorpsplatform bestaat uit het gevraagd en ongevraagd adviseren van het college van burgemeester en wethouders op het beleidsveld 'veiligheid en leefbaarheid' in de meest ruime betekenis. Voor het functioneren van de dorpsplatforms en het faciliteren bij de invulling van hun taken wordt door de gemeente jaarlijks een budget beschikbaar gesteld. In 2023 is een bedrag van € 1.000 aangewend uit de reserve voor o.a. een bijdrage aan de muziekfeesten in Putte en nieuwe guirlandes voor het 't Blickvelt in Woensdrecht.

11. Reserve omgevingswet

Om bestemmingsplannen te hebben die voldoen aan de vereisten van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening is deze bestemmingsreserve (nieuwe Wro 2010) in 2010 ingesteld. De reserve is ingesteld om flexibel in te kunnen spelen op over- en onderschrijdingen bij de herziening van plannen. De reserve is in 2018 hernoemd naar reserve 'Omgevingswet' en het doel is dekking van (een deel van) de kosten voor de implementatie van de omgevingswet. Er is in 2023 geen beroep op de reserve gedaan.

12. Reserve AED-apparaten

De reserve is bedoeld voor de bekostiging van de vervanging van AED-apparaten, die aan het eind van hun levensduur zijn, kapotte AED's, AED-kasten en AED-trainers en in geval van diefstal of vandalisme. Het is van levensbelang, dat de AED-apparaten goed functioneren en het aantal op peil wordt gehouden. Met ingang van 2019 worden er geen toevoegingen meer aan de reserve gedaan en wordt de reserve geleidelijk afgebouwd. De kosten van de AED's worden op termijn in de exploitatiebegroting opgenomen. Het risico van grote fluctuaties in de toekomstige exploitatiekosten is beperkt. Een bedrag van € 8.000 is in 2023 aangewend voor de vervanging van AED-apparatuur.

13. Reserve anterieure overeenkomsten

Voor het realiseren van werken in projecten waarbij de gemeente geen grondpositie heeft, maar wel verantwoordelijk is voor het werk, worden middelen gereserveerd. De voeding vindt plaats door bijdragen van partijen die deze op grond van een te sluiten anterieure overeenkomst verschuldigd zijn. Onttrekkingen vinden plaats als gevolg van de realisatie van werken. In 2023 is er een bedrag van € 101.000 aan de reserve onttrokken.

14. Reserve Sociaal Domein

De reserve is gevormd om financiële schommelingen als gevolg van de 3 decentralisaties van rijkstaken naar gemeente (Wmo, Jeugd en Participatie) vanaf 2015 op te kunnen vangen. In 2023 is geen beroep op de reserve gedaan.

15. Reserve grote incidentele wielerevenementen

In december 2016 is door de raad het 'Fiets- en Wielplan Woensdrecht 2017-2020' vastgesteld. Voor het kunnen realiseren van incidentele grote wielerevenementen is er gedurende vier jaar (2017 tot en met 2020) jaarlijks een bedrag van € 25.000 en in 2023 een eenmalig bedrag van € 225.000 aan de reserve toegevoegd ter dekking van kosten van grote incidentele wielerevenementen in onze gemeente. In april 2021 is door de raad het 'Fiets- en Wielplan 2021-2022' vastgesteld. De reserve is aangewend voor de ondersteuning van de organisatie van de UCI Cyclocross World Championships 2023.

16. Reserve warmtevisie

In 2020 is de reserve Warmtevisie gevormd voor een bedrag van € 100.000. In het Klimaatakkoord is de afspraak gemaakt dat Nederland in 2050 geheel van het aardgas af moet zijn. Deze transitie naar aardgasvrij wordt ook wel de warmtetransitie genoemd. Nederlandse gemeenten hebben de opdracht een Transitievisie Warmte (TVW) en bijbehorende Wijkuitvoeringsplannen (WUP) op te stellen. In 2023 is een bedrag van € 20.000 aangewend voor het opstellen van een uitvoeringsprogramma.

17. Reserve GBE Aqua BV

In november 2021 heeft de ontvlechting van waterbedrijf Evides uit PZEM N.V. plaatsgevonden. GBE Aqua holding is opgericht en heeft de marktwaarde voor Evides betaald aan PZEM, in ruil voor Evides aandelen. Woensdrecht is mede-aandeelhouder in GBE Aqua BV. Ter financiering van de transactie heeft Aqua een lening bij de bank afgesloten, waarvoor de provincie Zeeland garant staat. In de aandeelhoudersovereenkomst hebben de aandeelhouders zich verplicht de dividenden uit PZEM / ZEH NV als kapitaalstorting door te storten naar Aqua, tot het moment dat de GBE Aqua haar lening voor de aankoop van de Evides aandelen heeft afgelost. In 2023 heeft gemeente Woensdrecht dividend ontvangen van Evides en ZEH NV. De vermogensgroei die samenhangt met deze dividendontvangsten bedroeg in 2023 € 809.000.

18. Reserve energie noodfonds

Het doel van deze reserve is de bestrijding van problemen die ontstaan door de stijgende energiekosten bij verenigingen, stichtingen en gebruikers van gemeentelijk maatschappelijk vastgoed. In december 2022 heeft de Raad ingestemd met storting van een bedrag van € 100.000 uit de Algemene reserve voor de vorming van deze reserve. In 2023 is een bedrag van € 100.000 aangewend voor diverse incidentele subsidies.

19. Reserve ter dekking van kapitaallasten

Het doel van deze reserve is het verlichten van de exploitatie via de inzet van reserves ter financiering van investeringen in activa. Deze reserve is gevormd ter dekking van met name genoemde kapitaalinvesteringen, zodat de jaarlijkse kapitaallasten gedekt worden door de aanwending van deze reserve (bruto-methode).

Een bedrag van € 853.000 is in 2023 vanuit het resultaat van de jaarrekening 2022 gestort in de reserve voor de realisatie van kunstgrasvelden op het sportpark De Heiloo in Ossendrecht, Daarnaast is de reserve gevoed met een bedrag van € 83.000 voor o.a. de vervanging/aanschaf van een transporttank, een personenauto, een onkruidbestrijdingsmachine en een rioolinspectie-camera van het team Wijk- & Dorpsbeheer. Een bedrag van € 759.000 is uit de reserve aangewend voor de dekking van jaarlijkse afschrijving van investeringen.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het "jaarlijks vergelijkbaar volume" is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

bedragen x
€ 1.000

Nr.	Naam	Saldo 1 januari 2023	Toevoeging	Sparen	Vrijval	Aanwending	Saldo 31 december 2023
	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen & risico's						
1	Voorziening wethouderspens. APPA	€ 2.390	€ 96	€ -	€ 168	€ 148	€ 2.170
2	Voorziening wachtgelden oud wethouders	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
3	Voorziening verlofsparen	€ 29	€ 134	€ -	€ -	€ -	€ 163
4	Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)	€ -	€ 58	€ -	€ -	€ -	€ 58
	Onderhoudsegalisatievoorzieningen						
5	Voorziening onderhoud openbare verlichting	€ 56	€ 215	€ -	€ -	€ 195	€ 76
6	Voorziening onderhoud wegen	€ 1.716	€ 730	€ -	€ -	€ 1.104	€ 1.342
7	Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	€ 323	€ 548	€ -	€ -	€ 244	€ 627
	Voorzieningen van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden						
8	Voorziening vervangingsinvesteringen riolering	€ 11.099	€ 1.134	€ -	€ -	€ 857	€ 11.376
9	Voorziening riolering	€ -	€ 2.142	€ -1.134	€ -	€ 1.008	€ -
10	Voorziening egalisatie afvalinzameling & -verwerking	€ 81	€ 175	€ -	€ -	€ -	€ 256
	Totaal voorzieningen	€ 15.694	€ 5.232	€ -1.134	€ 168	€ 3.556	€ 16.068

1. Voorziening wethouders pensioenen Wet APPA

De voorziening wethouders pensioenen 'Wet APPA' (APPA = algemene pensioenwet politieke ambtsdragers) is gevormd om de (toekomstige) pensioenaanspraken van (voormalige) wethouders te kunnen dekken. Jaarlijks wordt op basis van actuariële berekeningen getoetst of de voorziening toereikend is. De rente is gestegen, waardoor er een onttrekking aan de voorziening heeft plaatsgevonden.

3. Voorziening verlofsparen

In de CAO gemeenten 2021-2022 is opgenomen dat medewerkers verlof kunnen sparen. Aangezien er bij verlofsparen sprake is van arbeidskosten gerelateerde verplichtingen met een niet gelijke omvang van de opbouw en afbouw, dient hier een voorziening voor gevormd te worden. Om de daadwerkelijke (toekomstige) opname van dit gespaarde verlof te kunnen dekken is in 2022 de voorziening 'verlofsparen' gevormd. In 2023 is een bedrag van € 134.000 in de voorziening gestort.

4. Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)

De Regeling Vervroegd Uittreden (RVU) maakt het voor medewerkers die hiervoor in aanmerking komen mogelijk om ontslag te nemen en een ontslagvergoeding te ontvangen die de ex-medewerker in staat stelt om te overbruggen tot aan de AOW-leeftijd. Er dient een voorziening te worden gevormd voor de financiële verplichting die de gemeente op basis van deze regeling ten opzichte van de ex-medewerker en de fiscus heeft. Op grond van dit beleid is de voorziening 'Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)' in 2023 gevormd en daar is een bedrag van € 58.000 in gestort.

5. Voorziening onderhoud openbare verlichting

De voorziening onderhoud openbare verlichting is gevormd voor de dekking van de jaarlijkse kosten voor het uitvoeren van groot onderhoud aan de openbare verlichting. In september 2018 is het 'Beleids- en beheerplan openbare verlichting 2019-2022' door de raad vastgesteld. Op basis van dit beleids- en beheerplan is in 2023 een bedrag van € 215.000 aan de voorziening toegevoegd. Op 30 november 2023 heeft de raad het 'Beleids- en beheerplan openbare verlichting 2024-2027' vastgesteld. In 2023 is een bedrag van € 195.000 aan de voorziening onttrokken voor uitgevoerd groot onderhoud aan de openbare verlichting.

6. Voorziening onderhoud wegen

De voorziening onderhoud wegen dient ter dekking van de jaarlijkse kosten voor het uitvoeren van groot onderhoud aan de wegen. In september 2018 is het 'Beleidsplan wegen 2019-2023' door de raad vastgesteld. Op basis van het beleidsplan is in 2023 een bedrag van € 730.000 aan de voorziening toegevoegd. Op 30 november 2023 heeft de raad het 'Beleidsplan wegen 2024-2027' vastgesteld. In 2023 is een bedrag van € 1.104.000 onttrokken voor uitgevoerd groot onderhoud aan wegen.

7. Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen

Deze voorziening is gevormd voor het egaliseren van de jaarlijkse kosten van het groot onderhoud van gemeentelijke gebouwen. Eind 2021 is het 'Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) Gebouwenbeheer 2022-2025' door de raad vastgesteld. In 2023 is een bedrag van € 547.000 aan de voorziening toegevoegd. Een bedrag van € 244.000 is aan de voorziening onttrokken voor uitgevoerd groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen.

8. Voorziening vervangingsinvesteringen riolering

In september 2019 heeft de Raad het 'Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2020-2023' en het kostendekkingsplan vastgesteld. Het doel van de voorziening is om uitvoeringskredieten met betrekking tot vervanging van het riool te dekken. De voorziening is voldoende om het hieraan ten grondslag liggende beheerplan volledig te kunnen uitvoeren. De toevoeging van € 1.134.000 is gebaseerd op het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Op de voorziening zijn de vervangingsinvesteringen ter hoogte van € 857.000 van de riolering in mindering gebracht. Zie voor een nadere toelichting de financiële toelichting in de paragraaf lokale heffingen, onderdeel 'rioolheffing'. Op 9 november 2023 heeft de raad het 'Gemeentelijk Waterprogramma Woensdrecht 2024-2027' vastgesteld.

9. Voorziening riolering

De gemeente Woensdrecht werkt 100% kostendekkend binnen de rioolexploitatie. Dat wil zeggen dat de rioolheffingen alle kosten in de rioleringsexploitatie dekken. Het ene jaar is dat iets meer dan 100% en het andere jaar minder. Om de tarieven, behoudens indexering, niet ieder jaar aan te hoeven passen, wordt het saldo van de exploitatie van de riolering met deze voorziening verrekend. Het is dus een egalisatievoorziening voor de uitvoering van het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). In 2023 is er per saldo een negatief resultaat behaald op de exploitatie waardoor de voorziening per jaareinde nihil is. Voor een nadere toelichting op het budgettaire resultaat van de exploitatie van de riolering wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen, onderdeel 'rioolheffing'.

10. Voorziening egalisatie afvalinzameling en -verwerking

De Commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) heeft in november 2014 een notitie 'riolering' uitgebracht, die ook van toepassing is verklaard op de egalisereserve 'afvalinzameling en -verwerking'. De voorziening is in 2014 omgevormd naar een voorziening 'van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden' (conform artikel 44, lid 2 van het BBV). De voorziening wordt ingezet voor het afdekken van risico's en financiële resultaten van afval. Het positief financieel resultaat (€ 175.000) op 'afval' van het jaar 2022 is in 2023 aan de voorziening toegevoegd.

Vaste schulden, met een rentetypische looptijd van langer dan één jaar

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer. De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden is als volgt:

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Obligatieleningen		
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 5.937.864	€ 6.719.578
Door derden belegde gelden		
Waarborgsommen	€ 300.403	€ 154.380
Totaal vaste schulden	€ 6.238.267	€ 6.873.958

De rentelast voor 2023 bedraagt € 85.045 (2022: € 95.236).

Flottende passiva

Netto-flottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-flottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De post netto-flottende schulden wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Kasgeldleningen aangaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de wet financiering decentrale overheden	€ -	€ -
Overige kasgeldleningen	€ -	€ -
Banksaldi	€ -	€ -
Overige schulden	€ 4.089.255	€ 2.964.273
Totaal	€ 4.089.255	€ 2.964.273

Overlopende passiva

De post overlopende passiva wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.	€ 4.013.786	€ 1.653.672
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- Europese en Nederlandse overheidslichamen	€ 2.097.930	€ 914.506
- overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	€ 28.459	€ 25.736
Totaal	€ 6.140.176	€ 2.593.914

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, kunnen als volgt gespecificeerd worden:

bedragen x
€ 1.000

Nr.	Naam	Saldo 1 januari 2023	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Terugbetalingen	Saldo 31 december 2023
	Europese Overheidslichamen					
	Niet van toepassing	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	Het Rijk					
1	Specifieke uitkering covid-19 Onderwijsvertragingen	€ 69	€ 72	€ 68	€ -	€ 73
2	Regeling specifieke uitkering versterking cliëntenondersteuning	€ 50	€ -	€ -	€ -	€ 50
3	Rijkbijdrage onderwijs achterstandenbeleid (OAB) & VVE-middelen	€ 201	€ 425	€ 392	€ -	€ 234
4	Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen	€ 48	€ -	€ -	€ -	€ 48
5	Specifieke uitkering NEAS noodfonds energie verenigingen	€ -	€ 5	€ -	€ -	€ 5
6	Wet Inburgering	€ 90	€ 162	€ 149	€ -	€ 103
7	Subsidie Sanering verkeerslawaaï	€ 17	€ -	€ -	€ -	€ 17
8	Specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)	€ -	€ 447	€ 370	€ -	€ 77
9	Specifieke uitkering SPUK lokale aanpak isolatie 2023	€ -	€ 815	€ -	€ -	€ 815
10	Specifieke uitkering Middelen aanpak energiearmoede	€ 389	€ 134	€ 436	€ -	€ 87
11	Specifieke uitkering CDOKE 2023-2025	€ -	€ 459	€ 164	€ -	€ 295
12	Specifieke uitkering energie Spuk Meoz	€ -	€ 301	€ 73	€ -	€ 228
13	Voorlopige uitkering onderwijsroute 2022	€ 19	€ -	€ -	€ 19	€ -
14	Lokaal preventieakkoord	€ 8	€ -	€ 8	€ -	€ -
15	Regeling sportakkoord en leefstijlinterventies	€ 18	€ -	€ 18	€ -	€ -
	Overige Nederlandse overheidslichamen					
16	Project verkeerseducatie BVL en TT 2022-2023	€ 5	€ -	€ 3	€ 2	€ -
17	Subsidie Woningbouwversnelling 2023-2024	€ -	€ 75	€ 10	€ -	€ 65
	Totaal van de van EU en NL overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	€ 914	€ 2.895	€ 1.691	€ 21	€ 2.097

Niet in de balans opgenomen rechten/verplichtingen

Overige niet in de balans opgenomen rechten

Toelichting op overige niet in de balans opgenomen rechten. Bijvoorbeeld bestaande rechten aangaande mogelijk te verrekenen kosten uit hoofde van faciliterende grondexploitaties, als er geen zicht is op een toekomstige verrekening, dan rest slechts een vermelding als 'niet in de balans opgenomen recht' bij de toelichting op de balans.

Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

De borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Aard	Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage leningsbedrag borgstelling	Restant 1 januari 2023	Restant 31 december 2023
Waarborgfonds Sociale Woningbouw:					
Leningen aan woningstichtingen	Borg Achtervang WSW	onbekend	50	€ 10.468.000	€ 10.888.000
Hypotheke particulieren NHG	Borg Achtervang WSW	onbekend		€ 36.000.000	€ 40.000.000
Stichting Gebouwbeheer Woensdrecht	Borg Realisatie Integraal Kindcentrum (IKC) Woensdrecht	€ 9.566.600	100	€ -	€ 4.300.000
Overig:					
Hypotheke particulieren Rabobank	Borg Gemeentegarantie	onbekend		€ 17.514	€ 12.716
Hypotheke particulieren ING	Borg Gemeentegarantie	onbekend		€ 56.597	€ 53.097
Hypotheke particulieren Regiobank	Borg Gemeentegarantie	onbekend		€ 45.378	€ -
Totaal				€ 46.587.489	€ 55.253.813

De garantstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Aard	Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage leningsbedrag borgstelling	Restant 1 januari 2023	Restant 31 december 2023	Betalingen gedurende 2023
Stichting Scouting Hoogerheide	Garantie Aankoop en nieuwbouw scoutinggebouw	€ 140.000	100	€ 75.498	€ 48.336	€ -
Totaal garantstellingen				€ 75.498	€ 48.336	€ -

Niet in de balans opgenomen belangrijke verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden

Overeenkomsten

Op grond van artikel 53 BBV worden in de toelichting bij de balans opgenomen de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is gebonden.

Omschrijving van het contract	Zaaknr.	Datum besluit (* = verlenging)	Contract datum	Looptijd	Ingangs datum	Eindecontract	Jaarbedrag	Contract waarde	Restwaarde contract per 31-12-2023
Programma 1 Sociaal Domein									
Leerlingenvervoer	Z18.05962	5-11-2019	15-11-2019	2 jaar	1-8-2023	31-7-2025	€ 460.445	€ 920.890	€ 729.000
Leerlingenvervoer Speciaal onderwijs	Z22.00936	15-3-2022*	19-12-2018	2 jaar	1-8-2022	31-7-2024	€ 75.000	€ 150.000	€ 44.000
Programma 2 Ruimte									
N.v.t.									
Programma 3 Leefomgeving									
Exploitatiebijdrage zwembad	Z15.05280	16-2-2006	9-8-2006	20 jaar	1-1-2016	31-12-2035	€ 180.000	€ 3.600.000	€ 2.160.000
Programma 4 Economie									
N.v.t.									
Programma 5 Bedrijfsvoering									
Fiscale ondersteuning vennootschapsbelasting boekjaren 2021-2023	Z22.00686	17-2-2022	17-2-2022	3 jaar	17-2-2022	31-12-2024	€ 6.850	€ 20.550	€ 1.713
Accountant	Z21.04920	10-2-2022	20-4-2022	4 jaar	1-7-2022	30-6-2026	€ 75.000	€ 300.000	€ 187.500
Totaal:									€ 3.122.213

Arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. Deze personele lasten worden verantwoord in het jaar waarin de uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan overlopende vakantiegeld- en (spaar)verlofaanspraken.

Derivaten

Op basis van artikel 9, lid 5 van het Treasurystatuut wordt er geen gebruik gemaakt van financiële instrumenten zoals derivaten.

Eigen bijdrage op grond van de Wmo

Een aanvrager van een voorziening op grond van de WLZ en de WMO (zoals hulp in de huishouding, begeleiding, hulp- en vervoersmiddelen of beschermd wonen) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacyredenen beperkt) is

ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Niet-afgeronde zorgarrangement trajecten

De gemeente is ultimo boekjaar voor ca. € 1,2 mln gebonden aan voorlopige verplichtingen uit contracten Jeugdzorg.

De regio Jeugdhulp West-Brabant West sluit met zorgaanbieders raamcontracten voor de inkoop van jeugdzorg. Met de raamcontracten zijn de algemene randvoorwaarden vastgelegd en krijgt de zorgaanbieder toegang tot de regio West-Brabant West. Met de zorgaanbieders worden door de gemeenten resultaatgerichte arrangementen gesloten, waarin - voor de intensiteiten Perspectief en Intensief en met ingang van 2018 voor hoogcomplex de intensiteiten A en B - twee prestaties zijn opgenomen door de zorgaanbieder, te weten:

- Het opstellen van behandelplan en arrangement bij start zorg en
- Het behalen van het resultaat bij einde zorg.

Wanneer het resultaat bij einde zorg niet wordt behaald heeft de zorgaanbieder geen recht op het overeengekomen tarief. De gemeente toetst of het resultaat is behaald. Het arrangement is juridisch het contract. In de arrangementen zijn geen afspraken opgenomen over looptijd van het zorgtraject. Het arrangementensysteem van de regio West-Brabant West werkt met profiel intensiteit combinaties (PIC). Een PIC is een doelgroepomschrijving. Het profiel omschrijft de aard van het probleem en de intensiteit de zwaarte van het probleem. De diversiteit van zorg binnen een profiel intensiteit combinatie is groot en aan verandering onderhevig.

Het zorgtraject wordt beïnvloed door de bijdragen die de gemeente, het gezin en het netwerk kunnen leveren. Dat maakt het verloop en de doorlooptijd van ieder zorgtraject weer anders. Statistisch is aangetoond dat de doorlooptijd geen betrouwbare indicator vormt om de niet uit de balans blijvende voorlopige verplichting van de PIC's te kunnen bepalen. Dat betekent dat ten aanzien van de nog niet afgeronde zorgtrajecten de tweede 50% volledig wordt verantwoord bij einde zorg na het behalen van het resultaat.

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Voor een analyse van de verschillen per product tussen de (gewijzigde) begroting en de realisatie 2023 zoals zichtbaar in de kolom 'Verschil 2023' verwijzen we naar de verschilanalyse per product, zoals opgenomen in het Jaarverslag (de programma's). Per product wordt daar aangegeven wat de belangrijkste oorzaken voor de ontstane verschillen zijn. De in de programmaverantwoording opgenomen verschilanalyse maakt onderdeel uit van deze Jaarrekening 2023.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten					
1. Sociaal Domein					
1.1 Sociale veerkracht	0	99.572	99.572	64.662	-34.910
1.2 Integrale Toegang Sociaal Domein	0	0	0	0	0
1.3 Werk en Inkomen	6.672.368	424.172	7.096.540	7.105.283	8.743
1.4 Maatschappelijke ondersteuning	171.664	13.396	185.060	196.737	11.677
1.5 Zorg voor Jeugd en Sociale Veiligheid	0	0	0	5.646	5.646
1.6 Gezondheid en Sport	0	350.393	350.393	139.313	-211.080
1.7 Onderwijs	427.275	-14.194	413.081	387.571	-25.510
Totaal 1. Sociaal Domein	7.271.307	873.339	8.144.646	7.899.213	-245.433
2. Ruimte					
2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken	730.559	178.000	908.559	984.406	75.847
2.2 Grondbeleid	1.577.071	562.960	2.140.031	164.586	-1.975.445
2.3 Recreatie en toerisme	0	13.000	13.000	13.000	0
2.4 Sport en evenementen	79.579	0	79.579	221.378	141.799
Totaal 2. Ruimte	2.387.209	753.960	3.141.169	1.383.370	-1.757.799
3. Leefomgeving					
3.2 Milieu & duurzaamheid	10.000	378.564	388.564	408.732	20.168
3.3 Beheer openbaar gebied	2.311.041	30.000	2.341.041	2.406.102	65.061
3.4 Verkeer en Vervoer	4.217	5.020	9.237	14.530	5.293
3.5 Monumenten en Cultuur	43.000	0	43.000	39.452	-3.548
3.6 Burger- en overheidsparticipatie	0	13.396	13.396	10.040	-3.356
3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties	156.656	150.515	307.171	452.989	145.818
Totaal 3. Leefomgeving	2.524.914	577.495	3.102.409	3.331.845	229.436
4. Economie					
4.1 Werkgelegenheid	0	18.750	18.750	18.750	0
4.2 Middenstand en winkelgebieden	22.000	0	22.000	18.616	-3.385
4.4 Afvalinzameling	3.198.805	-89.610	3.109.195	3.067.144	-42.051
Totaal 4. Economie	3.220.805	-70.860	3.149.945	3.104.510	-45.435
5. Bestuurskracht					
5.01 Openbare orde en veiligheid	7.195	1.045	8.240	13.668	5.428
5.02 Handhaving	12.204	12.500	24.704	44.127	19.423
5.03 Dienstverlening en burgerzaken	176.443	0	176.443	264.807	88.364

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
5.04 Samenwerking en besturen	155.665	0	155.665	325.071	169.406
5.05 Financiën	36.556.101	2.764.241	39.320.342	46.723.055	7.402.713
5.06 Belastingen en heffingen	6.294.601	71.188	6.365.789	6.367.536	1.747
5.08 Overhead	227.264	5.960	233.224	424.409	191.185
5.09 Personeel en organisatie	0	0	0	0	0
5.10 Communicatie	0	0	0	0	0
5.11 Juridische zaken	0	0	0	0	0
Totaal 5. Bestuurskracht	43.429.473	2.854.934	46.284.407	54.162.673	7.878.266
Totaal Baten	58.833.708	4.988.868	63.822.576	69.881.611	6.059.035
Lasten					
1. Sociaal Domein					
1.1 Sociale veerkracht	-1.885.464	-222.686	-2.108.150	-2.014.777	93.373
1.2 Integrale Toegang Sociaal Domein	-73.079	-77.128	-150.207	-54.341	95.866
1.3 Werk en Inkomen	-10.242.916	-1.325.139	-11.568.055	-11.739.416	-171.361
1.4 Maatschappelijke ondersteuning	-7.575.315	618.717	-6.956.598	-6.865.501	91.097
1.5 Zorg voor Jeugd en Sociale Veiligheid	-6.696.355	-460.000	-7.156.355	-6.727.820	428.535
1.6 Gezondheid en Sport	-1.010.082	-413.030	-1.423.112	-1.220.699	202.413
1.7 Onderwijs	-2.676.696	-26.749	-2.703.445	-2.502.890	200.555
Totaal 1. Sociaal Domein	-30.159.907	-1.906.015	-32.065.922	-31.125.443	940.479
2. Ruimte					
2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken	-130.750	-485.389	-616.139	-446.375	169.764
2.2 Grondbeleid	-611.483	-2.212.872	-2.824.355	-241.434	2.582.922
2.3 Recreatie en toerisme	-321.675	-236.900	-558.575	-527.386	31.189
2.4 Sport en evenementen	-1.029.047	-456.584	-1.485.631	-1.751.237	-265.606
Totaal 2. Ruimte	-2.092.955	-3.391.745	-5.484.700	-2.966.431	2.518.269
3. Leefomgeving					
3.1 Landschap en natuur	-2.410	0	-2.410	-20	2.390
3.2 Milieu & duurzaamheid	-334.588	-767.083	-1.101.671	-804.159	297.512
3.3 Beheer openbaar gebied	-4.837.645	-550.169	-5.387.814	-5.426.728	-38.914
3.4 Verkeer en Vervoer	-579.008	-119.305	-698.313	-718.018	-19.705
3.5 Monumenten en Cultuur	-68.798	-187.724	-256.522	-112.762	143.760
3.6 Burger- en overheidsparticipatie	-73.050	-98.064	-171.114	-143.293	27.821
3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties	-931.166	-180.412	-1.111.578	-1.217.246	-105.668

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Totaal 3. Leefomgeving	-6.826.665	-1.902.757	-8.729.422	-8.422.227	307.195
4. Economie					
4.1 Werkgelegenheid	-33.307	-102.903	-136.210	-133.240	2.970
4.2 Middenstand en winkelgebieden	-82.641	-24.664	-107.305	-103.014	4.291
4.4 Afvalinzameling	-2.753.344	-78.144	-2.831.488	-2.637.768	193.720
4.5 Aviolanda	-3.343	0	-3.343	-400	2.943
Totaal 4. Economie	-2.872.635	-205.711	-3.078.346	-2.874.422	203.924
5. Bestuurskracht					
5.01 Openbare orde en veiligheid	-1.899.523	-101.851	-2.001.374	-1.991.450	9.924
5.02 Handhaving	-309.286	-94.079	-403.365	-432.085	-28.720
5.03 Dienstverlening en burgerzaken	-77.714	-5.700	-83.414	-115.257	-31.843
5.04 Samenwerking en besturen	-2.046.644	-50.100	-2.096.744	-2.150.173	-53.429
5.05 Financiën	-756.950	-215.743	-972.693	-5.528.526	-4.555.833
5.06 Belastingen en heffingen	-542.820	-26.900	-569.720	-649.352	-79.632
5.07 Informatievoorziening en automatisering	-243.827	-106.325	-350.152	-152.368	197.784
5.08 Overhead	-9.282.649	852.674	-8.429.975	-8.229.576	200.399
5.09 Personeel en organisatie	-356.400	-836.814	-1.193.214	-952.524	240.690
5.10 Communicatie	-36.034	0	-36.034	-31.103	4.931
5.11 Juridische zaken	-7.171	0	-7.171	-7.932	-761
Totaal 5. Bestuurskracht	-15.559.018	-584.838	-16.143.856	-20.240.346	-4.096.490
Totaal Lasten	-57.511.180	-7.991.066	-65.502.246	-65.628.870	-126.624
Saldo	1.322.528	-3.002.198	-1.679.670	4.252.740	5.932.410
Onttrekkingen	952.913	10.611.833	11.564.746	9.948.765	-1.615.981
Stortingen	-1.292.107	-7.569.963	-8.862.070	-8.569.605	292.465
Mutaties reserves	-339.194	3.041.870	2.702.676	1.379.160	-1.323.516
Resultaat	983.334	39.672	1.023.006	5.631.901	4.608.895

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023			Begroting 2023 (incl. wijzigingen)			Realisatie 2023			Verschil 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1.3 Werk en Inkomen												
69230010 Integratie uitk. Sociaal Domein Participatiewet	2.147.596	0	2.147.596	2.332.143	0	2.332.143	2.332.143	0	2.332.143	0	0	0
5.05 Financiën												
69130100 Deelnemingen en beleggingen	61.047	-60	60.987	937.766	-60	937.706	937.766	-7	937.759	0	53	53
69141000 Renteresultaat/bespaarde rente	26.506	-26.527	-21	26.506	-26.527	-21	51.091	-98.810	-47.720	24.585	-72.283	-47.699
69210000 Algemene uitkering gemeentefonds	36.396.119	-6.000	36.390.119	38.075.341	-6.000	38.069.341	37.740.738	0	37.740.738	-334.603	6.000	-328.603
Totaal 5.05 Financiën	36.483.672	-32.587	36.451.085	39.039.613	-32.587	39.007.026	38.729.595	-98.817	38.630.777	-310.018	-66.230	-376.249
5.06 Belastingen en heffingen												
60611000 Onroerende zaakbelastingen woningen	3.371.638	0	3.371.638	3.441.451	0	3.441.451	3.448.093	0	3.448.093	6.642	0	6.642
60621000 Onroerende zaakbelastingen niet woningen	2.070.744	0	2.070.744	2.076.136	0	2.076.136	2.077.989	0	2.077.989	1.853	0	1.853
69350000 Forensenbelasting	51.019	0	51.019	47.002	0	47.002	49.268	0	49.268	2.266	0	2.266
69360000 Toeristenbelasting	641.000	0	641.000	641.000	0	641.000	627.966	0	627.966	-13.034	0	-13.034
69370000 Hondenbelasting	116.200	0	116.200	116.200	0	116.200	122.905	0	122.905	6.705	0	6.705
Totaal 5.06 Belastingen en heffingen	6.250.601	0	6.250.601	6.321.789	0	6.321.789	6.326.221	0	6.326.221	4.432	0	4.432
Saldo	44.881.869	-32.587	44.849.282	47.693.545	-32.587	47.660.958	47.387.959	-98.817	47.289.142	-305.586	-66.230	-371.816

Algemene uitkeringen

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is gekoppeld aan de uitgaven van het Rijk. Door bezuinigingen van het Rijk neemt de algemene uitkering af terwijl hogere uitgaven door het Rijk de algemene uitkering laat stijgen.

Zoals uit bovenstaand overzicht blijkt valt de algemene uitkering op realisatiebasis lager uit dan geraamd. De effecten hiervan zijn voornamelijk gelegen in het in 2023 begroten van de (conform de Meicirculaire 2023) toegekende suppletieuitkering 'bommenregeling' over 2022 op dit grootboeknummer. De realisatie hiervan is echter al verantwoord in de jaarstukken 2022. In het vervolg wordt de suppletieuitkering, wanneer aan de orde, verantwoord in het boekjaar waaraan deze volgens de meicirculaire toegerekend wordt.

Bedrag van heffing voor de vennootschapsbelasting

Bedrag van heffing voor de vennootschapsbelasting

De werkelijke baten en lasten uit hoofde van de heffing voor de vennootschapsbelasting wijken ten opzichte van de begroting na wijziging af met een bedrag van per saldo € 32.812. In maart 2024 is de definitieve aanslag 2022 van de Belastingdienst ontvangen. Het fiscale verlies over 2022 (€ 131.251) wordt volledig verrekend met het belastbaar bedrag van de vennootschapsbelasting 2021 (*carry back*). Hierdoor is over 2021 een bedrag terugontvangen van € 32.812. Op basis van de berekeningssystematiek en de uitgangspunten opgesteld door de SVLO is een voorlopig nadelig fiscaal resultaat over 2023 gerealiseerd van € 2.000. In 2023 is rekening gehouden met een te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting van € 0. Uiterlijk in april 2025 moet de aangifte over het jaar 2023 bij de Belastingdienst zijn ingediend.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Lasten				
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-29.151	0	32.812	32.812

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

De werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves wijken ten opzichte van de begroting na wijziging af met een bedrag van per saldo - € 1.323.516.

Verschillen zitten met name in een aantal grote posten bij de Algemene Reserve die niet tot ontwikkeling zijn gekomen in 2023 en/of waarvoor in 2023 minder is uitgegeven dan begroot:

- Diverse posten uit de budgetoverheveling;
- Bijdrage in herstel en behoud van de toren van het kerkgebouw in de kern Woensdrecht;
- Financieel nadelig resultaat grondexploitatie Bergsestraat/sportpark Huijbergen waarvoor € 658.807 was geraamd voor de vorming van een voorziening.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023			Begroting 2023 (incl. wijzigingen)			Realisatie 2023			Verschil 2023		
	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo
0.10 Mutaties reserves	952.913	-1.292.107	-339.194	11.564.746	-8.862.070	2.702.676	9.948.765	-8.569.605	1.379.160	-1.615.981	292.465	-1.323.516

Overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien

Onvoorziene uitgaven

Overzicht onvoorziene uitgaven jaarrekening 2023 (conform art. 25, lid 1 c van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)) en de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2023.

Er is in 2023 geen gebruik gemaakt van de post Onvoorziene uitgaven.

Budget onvoorziene uitgaven Product 5.5 (bedragen in €)	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)
Lasten			
69220000 Onvoorziene uitgaven	-35.000	0	-35.000

Overzicht van de incidentele baten en lasten per programma

Conform artikel 3, lid 6 van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 worden in het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten worden posten vanaf € 25.000,- afzonderlijk gespecificeerd. Kleinere bedragen worden samen gevoegd in een totaalregel.

Incidentele baten				
Programma	Omschrijving	Begroot	Realisatie	Ref.
1. Sociaal Domein				
	Doeluitkering Brede SPUK regeling GALA Leefstijlakoord	€ 121.103	€ 53.879	1.1
	Doeluitkering preventieakkoorden 2022 en 2023	€ 28.040	€ 28.040	1.2
	Overig < € 25.000	€ 40.970	€ 40.970	
2. Ruimte				
	Verkoop snippergroen	€ 96.850	€ 29.830	2.1
	Vergoeding voor tijdelijke huisvesting en begeleiding van opvang van vergunninghouders, die in de COA-opvang aan het wachten zijn op definitieve huisvesting	€ 118.000	€ 118.114	2.2
	Subsidie Provincie Noord-Brabant versnelling 2 woningbouwprojecten	€ -	€ 10.200	2.3
	Van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is in 2023 een specifieke uitkering (Spuk) Meerkosten Energie Openbare Zwembaden aangevraagd en ontvangen van € 300.937,15 ten behoeve van het zwembad Laco Hoogerheide. De uitkering heeft betrekking op de jaren 2022 en 2023 is niet begroot. De uitkering is in 2023 aan Laco Recreatie BV uitgekeerd. Naar verwachting dient een bedrag van € 228.420 van de specifieke uitkering aan het ministerie terug betaald te worden, zodat een bate resteert van € 72.517.	€ -	€ 72.517	2.4
3. Leefomgeving				
	Specifieke uitkering (Spuk) Aanpak energie- armoede van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.	€ 388.564	€ 408.732	3.1
	Extra opbrengst (bijbetaling) vergroting bouwblok locatie Canadaplein 1 Huijbergen	€ 115.000	€ 115.000	3.2
	Tijdelijk beheer en exploitatie MFC Kloosterhof Hoogerheide	€ -	€ 115.478	3.3
4. Economie				
	Onderzoek versterking vestigingsfactoren maintenancecluster Aviolanda	€ 18.750	€ 18.750	4.1
	Lagere dividenduitkering 2022 Saver NV	€ -28.500	€ -27.610	4.2
	Afrekening vergoeding zwerfafval 2020-2021	€ -	€ 25.134	4.3
5. Bestuurskracht				
	Opvang Ontheemden Oekraïne	€ -	€ 2.417.679	5.1
	CrisisNoodOpvang vluchtelingen Putte	€ -	€ 5.212.113	5.2
	Renteopbrengsten kort geld	€ 139.000	€ 217.900	5.3
	Ontvangen dividend ZEH NV	€ 808.917	€ 808.917	5.4
	Mutaties in de reserves	€ 10.926.484	€ 9.381.852	5.5
Totale incidentele baten		€ 12.773.178,00	€ 19.047.494,99	

Incidentele lasten				
Programma	Omschrijving	Begroot	Realisatie	Ref.
1. Sociaal Domein				
	Uitgaven ihkv Brede SPUK regeling GALA Leefstijlakoord	€ 121.103	€ 51.479	1.1
	Extra impulsvoor aanpak armoede en schulden	€ 35.694	€ 4.500	1.3
	Budget ivm verwachte extra beroep op bijzonder bijstand	€ 56.560	€ 177.000	1.4
	Verstreckte uitkeringen energietoeslag	€ 1.030.300	€ 1.028.800	1.5
	Inzet Wijk GGDer (pilot)	€ 50.000	€ 34.916	1.6
	Uitgaven jeugdzorg tbv verbeteragenda GI	€ 300.000	€ 53.270	1.7

	Pilot inzet buurtsportcoach	€ 52.000	€ 52.000	1.8
	Financiële bijdrage realisatie huisvesting bibliotheek	€ 162.000	€ 162.000	1.9
	Overig < € 25.000	€ 19.987	€ 19.985	
	2. Ruimte			
	Afschrijving budget invoering Omgevingswet	€ 396.491	€ 245.932	2.1
	Huur van 2 vakantiewoningen t.b.v. de tijdelijke huisvesting en opvang van vergunninghouders die in de COA-opvang aan het wachten zijn op definitieve huisvesting	€ 52.200	€ 56.694	2.2
	Uitgaven versnelling 2 woningbouwprojecten	€ -	€ 10.200	2.3
	Opstellen woonzorgvisie	€ 35.000	€ -	2.4
	Grondexploitaties: tussentijdse winstuitname	€ -6.417	€ 22.338	2.5
	Grondexploitaties: dotatie voorziening	€ 658.807	€ -	2.5
	Fiets- en Wielplan	€ 414.400	€ 392.852	2.6
	Intensiveren 2 voetbalvelden sportpark De Heiloo Ossendrecht: extra afschrijvingslasten 2018-2022	€ 191.822	€ 191.822	2.7
	Specifieke uitkering (Spuk) Meerkosten Energie Openbare Zwembaden 2022 en 2023 aan Laco Recreatie BV.	€ -	€ 300.937	2.8
	Overig < € 25.000	€ 15.500	€ 6.359	
	3. Leefomgeving			
	Aanpak van energie-armoede door het uitvoeren van maatregelen om het energieverbruik van huishoudens te reduceren door middel van een witgoedregeling.	€ 388.564	€ 408.732	3.1
	SPUK Regeling Reductie Energiegebruik	€ 88.416	€ -	3.2
	Uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en energie-beleid (via alg. uitkering meicirculaire 2022)	€ 150.000	€ -	3.3
	Opstellen warmtevisie	€ 79.709	€ 20.000	3.4
	Stikstof natuurdoelanalyse	€ 50.000	€ -	3.5
	Aanbrengen printbeton op en nabij een 3-tal rotondes Kern Hoogerheide	€ 64.000	€ -	3.6
	Herstellen kloostervijver kern Huijbergen	€ 43.700	€ 45.631	3.7
	Afschrijv.last groeninitiatieven, renovatie bomenbestand en Stimuleringsregeling Landschap (Stila)	€ 51.559	€ 50.670	3.8
	Budgetoverhev. 2022 -> 2023: vervangen speeltoestellen	€ 40.000	€ 23.420	3.9
	2e fase ruimen grafbedekkingen op gemeentelijke begraafplaatsen	€ 79.860	€ 79.570	3.10
	Bijdrage in de kosten van het herstel en het behoud van de toren van het kerkgebouw kern Woensdrecht	€ 150.000	€ -	3.11
	Extra uitgaven verkiezingen Provincie en Waterschappen maart 2023 en tussentijdse verkiezingen Tweede Kamer november 2023	€ 67.143	€ 58.185	3.12
	Tijdelijk beheer en exploitatie MFC Kloosterhof Hoogerheide	€ 40.000	€ 174.276	3.13
	Overig < € 25.000	€ 66.675	€ 48.364	
	4. Economie			
	Opstellen economische visie	€ 18.788	€ 13.782	4.1
	Onderzoek versterking vestigingsfactoren maintenancecluster Aviolanda	€ 25.000	€ 25.580	4.2
	Planvormingsfase strategisch bedrijventerrein Renierpolder III Steenberg	€ 25.800	€ 41.416	4.3
	Dotatie aan voorziening Egalisatie afvalinz. & -verwerking uit jaarrekeningresultaat 2022	€ 174.719	€ 174.719	4.4
	5. Bestuurskracht			
	Budgetoverheveling 2022 -> 2023: boorput Grenspark Kalmthoutse Heide	€ 25.000	€ 33.666	5.1
	Inhuur BOA capaciteit 2023-2024 en aanschaf materiële middelen	€ 100.000	€ 82.480	5.2
	Collegewerkprogramma 2022-2026: Toekomstvisie	€ 15.000	€ -	5.3
	Leerlingenvervoer en taalonderwijs Oekraïners	€ 41.714	€ 17.785	5.4
	Opvang ontheemden Oekraïne	€ -	€ 896.059	5.5
	CrisisNoodOpvang vluchtelingen Putte	€ -	€ 3.930.939	5.6
	Energie noodfonds verenigingen	€ 100.000	€ 87.935	5.7
	Extra inzet ISD i.v.m. wegwerken achterstanden a.g.v. corona	€ 61.499	€ 61.553	5.8
	Ontvangen vennootschapsbelasting	€ -	€ -32.812	5.9
	Mutaties in de reserves	€ 9.006.171	€ 8.713.706	5.10

Inzet van de reserve Personele veerkracht	€ 815.410	€ 691.159	5.11
Budgetoverheveling 2022 -> 2023: implementatie Wet Open Overheid	€ 47.000	€ -	5.12
Verschuiving van software On premise naar SAAS software	€ 119.729	€ -	5.13
Aanpassingen gemeentehuis	€ 34.500	€ 50.351	5.14
Overig < € 25.000	€ 90.291	€ 75.353	
Totale incidentele lasten	€ 15.645.694,12	€ 18.583.602,09	
Per saldo incidentele baten minus lasten	€ -2.872.516,12	€ 463.892,90	

Toelichting op Incidentele Baten en Lasten

Incidentele baten	
Ref.	TOELICHTING
1.1	Vanuit het Rijk ontvangen middelen voor gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis (Brede SPUK regeling GALA leefstijlakoord)
1.2	Vanuit het Rijk ontvangen middelen om ervoor te zorgen dat er minder mensen roken, overgewicht hebben of problematisch drinken (preventieakkoorden)
2.1	Verkoop snippergroen Dit betreft de opbrengsten van de verkoop van 5 stuks overige gronden / reststroken / snippergroen verspreid over alle kernen van de gemeente Woensdrecht.
2.2	Tijdelijke huisvesting en begeleiding van vergunninghouders Vergoeding voor tijdelijke huisvesting en begeleiding van opvang van vergunninghouders, die in de COA-opvang aan het wachten zijn op definitieve huisvesting.
2.3	Bijdrage stimulerende woningbouw Van de Provincie Noord-Brabant is een financiële voorschotbijdrage van € 75.000 ontvangen in het kader van de Bijdrageregeling stimulerende woningbouw Noord-Brabant, versnelling voorfase woningbouw voor de woningbouwprojecten locatie Meto-terrein en Semmelweisstraat in Hoogerheide. In 2023 is € 10.200 besteed. Het restant van de bijdrage is overgeheveld naar 2024.
2.4	Bijdrage meerkosten energie zwembad Van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is in 2023 een specifieke uitkering (Spuk) Meerkosten Energie Openbare Zwembaden aangevraagd en ontvangen van € 300.937,15 ten behoeve van het zwembad Laco Hoogerheide. De uitkering heeft betrekking op de jaren 2022 en 2023 is niet begroot. De uitkering is in 2023 aan Laco Recreatie BV uitgekeerd. Naar verwachting dient een bedrag van € 228.420 van de specifieke uitkering aan het ministerie terug betaald te worden, zodat een bate resteert van €72.517.
3.1	Aanpak energiearmoede Van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is in 2022 in twee tranches een specifieke uitkering (SPUK) ontvangen voor de aanpak van energiearmoede. De middelen kunnen voor een breed scala aan maatregelen worden ingezet, als ze er maar op gericht zijn de energierekening te verlagen of het energiegebruik in de woning te verminderen. De ontvangen middelen zijn in 2022 niet benut en zijn via de budget-overheveling naar 2023 overgeheveld.
3.2	Verkoop voormalig gemeentehuis Huijbergen In maart 2018 is het voormalig gemeentehuis in de kern Huijbergen verkocht aan een projectontwikkelaar. In de koopovereenkomst is opgenomen dat, indien sprake is van een vergroting van het bouwblok, de koper een aanvullende vergoeding aan de gemeente is verschuldigd. Op basis van de overeenkomst is een bedrag van € 115.000 aan de eigenaar in rekening gebracht.
3.3	Tijdelijk beheer en exploitatie MFC Kloosterhof Hoogerheide Per 31 juli 2023 is de huur- en exploitatieovereenkomst met de voormalige beheerders van MFC Kloosterhof beëindigd. De gemeente heeft tijdelijk het beheer en de exploitatie van MFC Kloosterhof op zich genomen, wat opbrengsten uit o.a. verhuur van de sporthal en de horeca met zich meebrengt.
4.1	Onderzoek versterking vestigingsfactoren maintenancecluster Aviolanda Door Business Park Aviolanda BV en de GR Regio West-Brabant is een bijdrage geleverd in het onderzoek.
4.2	Als gevolg van een lager (verwacht) jaarresultaat 2022 van Saver NV is de dividenduitkering in boekjaar 2023 eenmalig neerwaarts bijgesteld.
4.3	Van het Afschaffingsfonds Verpakkingen is een afrekening over het jaar 2020 en 2021 ontvangen van de aanpak zwerfafval. De afrekening is een incidentele bate van € 25.134.
5.1	Ontvangen gelden (o.b.v. normbedragen) t.b.v. de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.
5.2	Ontvangen gelden (o.b.v. normbedragen) t.b.v. de opvang van vluchtelingen in Putte.
5.3	Als gevolg van de fors gestegen rente op de kapitaalmarkt zijn de renteopbrengsten over het jaar 2023 hoger dan gemiddeld. Het rentepercentage in 2022 was nihil tot 14 september 2022.
5.4	Ontvangen dividend ZEH NV Van ZEH NV is incidenteel een bedrag van € 808.917 aan dividend over 2022 ontvangen. Voor dit bedrag is door de gemeente een kapitaalstorting aan GBE Aqua BV gedaan. De vermogensgroei die samenhangt met de dividendopbrengst wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'GBE Aqua BV'.
5.5	De incidentele onttrekkingen aan de reserves worden in deze staat weergegeven.

Incidentele lasten	
Ref.	TOELICHTING
1.1	Verstrekingen van energietoelagen aan inwoners die hiervoor in aanmerking komen ivm energiecrisis
1.2	Uitgaven aan gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis ihkv Brede SPUK GALA Leefstijlakoord

1.3	Extra impuls aanpak armoede en schulden
1.4	Uitgaven voor de verwachte extra inzet die nodig is op het gebied van vroegsignalering en tegemoetkoming in het verwachte extra beroep op bijzondere bijstand
1.5	Verstrekkingen van energietoelagen aan inwoners die hiervoor in aanmerking komen ivm energiecrisis
1.6	Inzet Wijk-GGD-er ivm pilot voor nieuwe aanpak personen met verward gedrag.
1.7	Uitgaven tbv verbeteragenda GI voor de jeugdhulp om de knelpunten weg te nemen
1.8	Pilot tijdelijke inzet buurtsportcoach
1.9	Financiële bijdrage realisatie huisvesting bibliotheek Huijbergen
2.1	Implementatie omgevingswet Voor de implementatie en invoering van de omgevingswet is door de gemeenteraad een eenmalig budget beschikbaar gesteld.
2.2	Tijdelijke huisvesting en begeleiding van vergunninghouders Huur van 2 vakantiewoningen t.b.v. de tijdelijke huisvesting en opvang van vergunninghouders die in de COA-opvang aan het wachten zijn op definitieve huisvesting.
2.3	Uitgaven in het kader van de Bijdrageregeling stimulering woningbouw Noord-Brabant, versnelling voorfase woningbouw voor de woningbouwprojecten locatie Meto-terrein en Semmelweisstraat in Hoogerheide.
2.4	Woonzorgvisie Voor onze gemeente dient een woonzorgvisie opgesteld te worden waarin aandacht is voor de verbinding wonen en zorg. Gelet op de opgaven naar de toekomst is dit een belangrijk richtinggevend instrument voor een duurzame samenleving.
2.5	Grondexploitaties Dit betreft de mutaties van de grondexploitaties Centrum Hoogerheide, Noordrand Ossendrecht, Bergsestraat - sportpark Huijbergen en Kromstraat Hoogerheide.
2.6	Fiets- en Wielplan Voor de organisatie van het WK veldrijden en de uitvoering van het Fiets- & Wielplan zijn kosten gemaakt.
2.7	Sportparken Op aangeven van de accountant is er in boekjaar 2022 een correctie uitgevoerd in de grondexploitatie Noordrand Ossendrecht. De in 2018 gerealiseerde kosten van de aanleg van twee kunstgrasvelden (€ 852.540) op het sportpark De Heiloo in Ossendrecht zijn uit de grondexploitatie zijn gehaald. Deze kosten zijn in 2022 op de balans opgenomen in de materiële vaste activa. De realisatiekosten van de voetbalvelden worden met ingang van boekjaar 2023 op de reguliere wijze afgeschreven. In boekjaar 2023 heeft er tevens een inhaalafschrijving (€ 191.822) plaatsgevonden over de jaren 2018 tot en met 2022. De afschrijvingslasten worden gedekt door een aanwending van de bestemmingsreserve Ter dekking van kapitaallasten.
2.8	Van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is in 2023 een specifieke uitkering (Spuk) Meerkosten Energie Openbare Zwembaden aangevraagd en ontvangen van € 300.937,15 ten behoeve van het zwembad Laco Hoogerheide. De uitkering heeft betrekking op de jaren 2022 en 2023 is niet begroot. De uitkering is in 2023 aan Laco Recreatie BV uitgekeerd.
3.1	Aanpak energiearmoede In maart 2022 heeft het kabinet maatregelen aangekondigd om huishoudens tegemoet te komen vanwege de sterk gestegen energieprijzen en de dalende koopkracht. Eén van de maatregelen uit dit pakket is de extra inzet op energiebesparende maatregelen in huur- en koopwoningen om zo het energieverbruik van huishoudens in energiearmoede te reduceren. Onze aanpak richt zich op huishoudens die te maken hebben met energie-armoede. Dit zijn de huishoudens met de laagste inkomens. Het gaat hier om dezelfde groep die recht heeft gehad op de eenmalige energietoelag in 2022 (inwoners met een laag inkomen tot 135% van de bijstandsnorm). Om energiearmoede op de korte termijn te bestrijden is aan de inwoners een witgoedregeling aangeboden, die het mogelijk maakt hun oude, vaak sterk energie verbruikende witgoed te vervangen door nieuwere, duurzame modellen. In totaal hebben 617 huishoudens van de regeling gebruik gemaakt.
3.2	Regeling reductie energiegebruik Van het Ministerie van Binnenlandse zaken is in 2020 een specifieke uitkering (SPUK) 'Regeling reductie energiegebruik' ontvangen. Van RRE resteert in 2023 nog een restantbudget van € 88.416. Het rijk heeft aangegeven dat we deze middelen niet terug hoeven te betalen. Via de budgetoverheveling is een budget van € 65.000 overgeheveld naar 2024. Aangezien de verwachting is dat de middelen voor de Lokale Aanpak Isolatie (aanpakken van slecht geïsoleerde woningen) niet voldoende zullen zijn, willen we de middelen beschikbaarhouden in 2024 en volgende jaren.
3.3	Uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en energiebeleid Via de algemene uitkering (meicirculaire 2022) is een bedrag van € 191.000 ontvangen voor de uitvoeringskosten voor klimaat- en energiebeleid. De middelen zijn bestemd voor personele en bijbehorende materiële kosten. De in 2022 en 2023 niet bestede middelen (€ 150.000) zijn via de budgetoverheveling naar 2023 respectievelijk 2024 overgeheveld. De middelen gaan in 2024 ingezet worden aan het Nationaal Isolatieprogramma (NIP).
3.4	Opstellen warmtevisie Voor het opstellen van een warmtevisie is door de gemeenteraad een eenmalig budget beschikbaar gesteld.
3.5	Stikstof natuurdoelanalyse Door tussenliggende onderzoeken van de provincie is de aanpak van de stikstof-problematiek getemporiseerd. Het budget van de NatuurdoelAnalyses dat voor 2023 was gepland is overgeheveld naar 2024.
3.6	Aanbrengen van printbeton op en nabij 3 rotondes In de raad van september 2022 is een motie aanvaard voor het aanbrengen van printbeton op en nabij 3 bestaande rotondes in de kern Hoogerheide. Het printbeton is in het voorjaar van 2024 op de rotondes aangebracht.
3.7	Herstel kloostervijver Ste. Marie De kloostervijver in de kern Huijbergen is in overleg met de bewonersvereniging Ste. Marie hersteld.

3.8	Groeninitiatieven, renovatie bomenbestand en Stimuleringsregeling Landschap (Stila) Voor het uitvoeren van groeninitiatieven, het renoveren van het gemeentelijke bomenbestand en de Stimuleringsregeling Landschap zijn door de gemeenteraad eenmalige investeringsbudgetten beschikbaar gesteld. In 2023 is hieraan (afgerond) totaal € 51.000 besteed.
3.9	Vervangen speeltoestellen Via de budgetoverheveling is een budget van € 40.000 overgeheveld van het jaar 2022 naar 2023 voor het vervangen van speeltoestellen. In 2023 is hieraan (afgerond) € 23.000 besteed.
3.10	Ruimen van grafbedekkingen gemeentelijke begraafplaatsen De tweede fase van het ruimen van grafbedekkingen op de gemeentelijke begraafplaatsen is uitgevoerd. Er zijn totaal 431 grafbedekkingen geruimd.
3.11	Bijdrage in de kosten van het herstel en het behoud van de toren van het kerkgebouw kern Woensdrecht De ontwikkelingen van het kerkgebouw in de kern Woensdrecht zijn nog niet zover, dat het door de raad beschikbaar gestelde budget is uitgekeerd.
3.12	Verkiezingen Provincie, waterschappen en Tweede Kamer Extra incidentele uitgaven voor de verkiezingen van de Gedeputeerde Staten van de Provincie, de waterschappen in maart 2023 en de tussentijdse verkiezingen van de Tweede Kamer in november 2023
3.13	Tijdelijk beheer en exploitatie MFC Kloosterhof Hoogerheide Per 31 juli 2023 is de huur- en exploitatieovereenkomst met de voormalige beheerders van MFC Kloosterhof beëindigd. De gemeente heeft tijdelijk het beheer en de exploitatie van MFC Kloosterhof op zich genomen, wat uitgaven voor o.a. inhuur van horecapersoneel met zich meebrengt. Dit in afwachting van de komst van een nieuwe beheerder.
4.1	Opstellen economische visie Voor het opstellen van een economische visie is in het Collegewerkprogramma 2022-2026 een budget gereserveerd van € 35.000. De werkzaamheden zijn in 2022 en 2023 uitgevoerd. De eerste contouren van de economische visie zijn in concept gereed. Het inspraak- en vaststellingsproces vinden plaats in de eerste helft van 2024.
4.2	Onderzoek versterking vestigingsfactoren maintenancecluster Aviolanda
4.3	Planvormingsfase strategisch bedrijventerrein Renierpolder III Steenberg Voor de ontwikkeling van een gezamenlijk bedrijventerrein Brabantse Wal in de gemeente Steenberg zijn voorbereidingskosten gemaakt.
4.4	Dotatie aan voorziening Egalisatie afvalinz. & -verwerking uit jaarrekeningresultaat 2022 Het voordelig financieel resultaat op 'afval' van het boekjaar 2022 is in 2023 toegevoegd aan de voorziening.
5.1	Boorputten Grenspark Kalmthoutse Heide Via de budgetoverheveling van 2022 naar 2023 is een budget van € 25.000 overgeheveld.
5.2	Per 1 januari 2023 is de regionale BOA-pool beëindigd. Vanaf dat moment wordt de BOA-capaciteit weer lokaal georganiseerd. 1 BOA is structureel in de begroting opgenomen en voor de periode 2023-2024 wordt een pilot uitgevoerd, waarbij 1 BOA extra is aangesteld. Voor de inhuur van deze extra BOA en de aanschaf van materiële middelen waren incidentele middelen benodigd.
5.3	In 2015 is de Toekomstvisie 2035 vastgesteld. Voor de benodigde herijking van de Toekomstvisie heeft de gemeenteraad een budget van € 15.000 beschikbaar gesteld.
5.4	Gemaakte kosten t.b.v. leerlingenvervoer en taalonderwijs voor de vluchtelingen uit Oekraïne.
5.5	Gemaakte kosten t.b.v. de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.
5.6	Gemaakte kosten t.b.v. de opvang van vluchtelingen in Putte.
5.7	De reserve Energie Noodfonds is in 2023 aangewend ter bestrijding van problemen die door stijgende energiekosten bij verenigingen waren ontstaan.
5.8	Gemaakte kosten voor de extra inzet bij de ISD t.b.v. het wegwerken van achterstanden a.g.v. corona.
5.9	Carry back verrekening fiscaal verlies vennootschapsbelasting boekjaar 2022 met winst boekjaar 2021.
5.10	De incidentele stortingen in de reserves worden in deze staat weergegeven.
5.11	Om personele knelpunten te voorkomen is de reserve Personele veerkracht in 2023 aangewend om de kwaliteit en continuïteit van dienstverlening te waarborgen.
5.12	Implementatie Wet Open Overheid Via de budgetoverheveling van 2022 naar 2023 is een budget van € 47.000 overgeheveld.
5.13	Bij een drietal bedrijfsvoeringsapplicaties is sprake van een verschuiving van software On premise naar SAAS-software. Voor de implementatie van de SAAS-software is een budget van € 119.729 beschikbaar gesteld.
5.14	Aanpassingen gemeentehuis In het kader van overname van het beheer van MFC Kloosterhof is een nulmeting uitgevoerd, naar aanleiding waarvan een aantal voorzieningen zijn aangepast. Daarnaast is in het gemeentehuis een beveiligde ruimte voor de BOA's gerealiseerd, waarop ook de beveiligingsinstallatie conform geldende normeringen is ingeregeld.

Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Overzicht conform artikel 28, lid d BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten).

Nr.	Naam reserve	Omschrijving mutatie	Begroting 2023	Realisatie 2023	I / S
Structurele stortingen					
10	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer	Jaarlijkse dotatie	€ 134.000	€ 134.000	S
20	Bestemmingsreserve ter dekking van kapitaallasten	Jaarlijkse storting	€ 10.101	€ 10.101	S
Totaal structurele stortingen			€ 144.101	€ 144.101	S
Structurele onttrekkingen					
20	Bestemmingsreserve ter dekking van kapitaallasten	Jaarlijkse aanwending egalisatiereserves ter dekking van kapitaallasten	€ 638.262	€ 566.913	S
Totaal structurele onttrekkingen			€ 638.262	€ 566.913	S

Legenda: I / S (= incidenteel / structureel)

Wet Normering Topinkomens

De WNT is van toepassing op gemeente Woensdrecht. Het voor Woensdrecht toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Gegevens 2023		
Bedragen x € 1	P.A.C. Bogers	C. Adriaanse
Funcctiegegevens	gemeentesecretaris / algemeen directeur	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2023	jan-dec 2023	jan-dec 2023
Omvang dienstverband	1,0 fte	1,0 fte
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 110.431	€ 98.639
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.508	€ 15.729
<i>Subtotaal</i>	€ 127.939	€ 114.368
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 223.000	€ 223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€ -	€ -
Bezoldiging	€ 127.939	€ 114.368
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2022		
Bedragen x € 1	P.A.C. Bogers	C. Adriaanse
Funcctiegegevens	gemeentesecretaris / algemeen directeur	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	21 april - dec 2022	jan-dec 2022
Omvang dienstverband	1,0 fte	1,0 fte
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 73.548	€ 93.284
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.406	€ 22.471
<i>Subtotaal</i>	€ 95.954	€ 115.756
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 216.000	€ 216.000
Bezoldiging	€ 95.954	€ 115.756
Uitkering wegens beëindiging van het dienstverband	n.v.t.	n.v.t.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Er zijn geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

Per 1 januari 2023 is de verplichting ingevoerd voor het college van burgemeester en wethouders (hierna: college) om een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen als onderdeel van de jaarrekening. Het college legt in de jaarrekening zelf verantwoording af over de mate waarin zij in het boekjaar rechtmatig heeft gehandeld en gebruikt hiervoor de in de Kadernota Rechtmatigheid 2023 opgenomen teksten van de Commissie BBV.

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotingscriterium, voorwaardencriterium, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college toe in hoeverre bij de in de jaarrekening 2023 verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties het begrotingscriterium, voorwaardencriterium, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.

Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met de door de raad vastgestelde kaders zoals begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

Bij de waarderingsgrondslagen in deze jaarrekening is het door de raad op 28 maart 2024 vastgestelde definitieve normenkader van de relevante wet- en regelgeving 2023 toegelicht.

Deze rechtmatigheidsverantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad op 21 september 2023 bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 742.000,-.

De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV.

Rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden (wanneer het voor het college niet duidelijk is of financieel rechtmatig is gehandeld) worden pas in de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen en toegelicht, wanneer deze boven het door de raad vastgestelde percentage van 1% komen.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet geheel rechtmatig tot stand zijn gekomen. Navolgend worden de geconstateerde afwijkingen weergegeven.

Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's	€ 4.096.490
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	€ 184.130
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	€ 0
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de gemeenteraad zijn gemeld.	€ 0
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	€ 4.280.620
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van 1A, 1B en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid.	€ 4.096.490
5. Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden (A)	€ 184.130
Voorwaardencriterium	
Inkopen (leveringen en diensten) ten onrechte niet Europees aanbesteed. (B)	€ 45.938
M&O criterium	
Geen onrechtmatigheden. (C)	€ 0
Totaal van onrechtmatigheden (A) + (B) + (C)	€ 230.068

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. Het college beschrijft in deze paragraaf welke actie hij onderneemt of ondernomen heeft om vermelde afwijkingen/onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen.

Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024

Verstrekk er	Uitkeringsco de	Specifieke uitkering	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
		Juridische grondslag						
		Ontvanger						
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: A16/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: A16/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: A16/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: A16/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: A16/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: A16/06</i>
			€ 2.166.632	€ 0	€ 0	€ 133.159	€ 19.974	€ 45.168
		Gemeenten	Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: A16/07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: A16/08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: A16/09</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: A16/10</i>		

			€ 0	€ 25.200	€ 2.390.133	€ 3.727.611		
JenV	A18B	Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne door Veiligheidsregio's (SiSa tussen medeoverheden) SiSa tussen medeoverheden	Naam veiligheidsregio	Naam kostensoort	Besteding per kostensoort (jaar T)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: A18B/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: A18B/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: A18B/03</i>			
			1 50497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Meerkosten coördinerende gemeente	€ 0			
			2 50497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Hotels/centra	€ 0			
			3 50497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Overige specifieke meerkosten	€ 0			
			4 50497 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Overige Meerkosten	€ 0			
		Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld					
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: A18B/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: A18B/05</i>					
		Ja						
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021)	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021)
			<i>Aard controle R Indicator: B2/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: B2/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06</i>
			1 22		1	17	Ja	Nee

		Wijziging keuze per (2023/2024)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten		
		<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/09</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/10</i>		
		N.V.T.	Nee				
		Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten
		<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/11</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/12</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/13</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/14</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/15</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/16</i>
		€ 45.019	€ 208.721	€ 0	€ 0	€ 0	€ 11.600
		Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen
		<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/17</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/18</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/19</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/20</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/21</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/22</i>
		€ 380	€ 8.360	€ 3.468	€ 58.956	€ 1.795	€ 30.068
		Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden, indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden, indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen	Totaal Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	

			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/23</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/24</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/25</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/26</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/27</i>	
					€ 0	€ 0	€ 63.227	
BZK	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Beschikingsnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C32/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/03</i>	<i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: C32/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/06</i>
			1 SUVIS 21-2-03022403	€ 313.330	€ 545.276	Ja	n.v.t.	Ja
			Kopie Beschikingsnummer/Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)			
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/07</i>	<i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: C32/08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/09</i>			
			1 SUVIS 21-2-03022403	Ja				
BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C55/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C55/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C55/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C55/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C55/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C55/06</i>
			426	€ 300.584	€ 300.584	191	€ 134.768	€ 134.768

			Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09</i>				
			0	€ 0	€ 0				
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15</i>	
			0	0	0	617	0	0	
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			<i>Aard controle R Indicator: C62/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02</i>					
			€ 1.413	Nee					

BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
			<i>Aard controle R Indicator: C92/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C92/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05</i>	
			€ 23.253	€ 0	2	45	43	
BZK	C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C94/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C94/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/06</i>
			1 LAI23-03506738	€ 0	0	0	0	€ 0
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)		
<i>Aard controle R Indicator: C94/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C94/10</i>					
1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee				

BZK	C210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Sisa tussen medeoverheden	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C210B/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C210B/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: C210B/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C210B/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C210B/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C210B/06</i>
		1	030010 Provincie Noord-Brabant	€ 10.200	€ 0	2	105	Nee
		2						
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
		Gemeenten	<i>Aard controle R Indicator: D8/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/05</i>	
			€ 274.635	€ 117.043	€ 0	€ 0	€ 201.469	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06</i>	Bedrag <i>Aard controle R Indicator: D8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08</i>	Bedrag <i>Aard controle R Indicator: D8/09</i>		
		1		€ 0		€ 0		

OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			<i>Aard controle R Indicator: D14/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/05</i>	
			€ 68.277	€ 0	€ 0	€ 0	€ 69.300	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D14/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: D14/09</i>				
	1							
OCW	D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle R Indicator: D22/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D22/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D22/03</i>			
	1	€ 0	€ 0	Nee				

lenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44B/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44B/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06</i>	
			1 060851 Gemeente Steenbergen	IENW/BSK-2023/100220	€ 68.535	€ 68.535	€ 137.071	€ 137.071	
			2						
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09</i>				
			1 060851 Gemeente Steenbergen	IENW/BSK-2023/100220	Nee				
			2						
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13</i>			
			1 060851 Gemeente Steenbergen	IENW/BSK-2023/100220	Afkoppelen hemelwater, bergen en infiltreren, vergroenen, aanleg gescheiden riool Augustijnenstraat, Ossendrecht	Nee			
			2						
			20						

IenW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E84/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E84/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E84/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E84/04</i>		
			€ 0	€ 1.632	€ 816	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E84/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E84/06</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E84/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E84/08</i>				
	1 347 Zebrapad aantal in Stuks	Nee	14					
EZK	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F28/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F28/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F28/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F28/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/06</i>
			€ 0	€ 164.243	€ 0	€ 164.243	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/07</i>							
	Nee							
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/06</i>
			€ 3.845.404	€ 68.880	€ 249.138	€ 2.530	€ 23.442	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeiën uit kijwtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaff aire
			Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Gemeente Participatiewet (PW)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/09</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/10</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/11</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G2/12</i>
€ 31.949	€ 0	€ 0	€ 237.833	€ 0	€ 0			
Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffa ire	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)							
Gemeente Participatiewet (PW)								
<i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: G2/13</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G2/14</i>							
€ 0	Ja							

SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/06</i>
			€ 0	€ 0	€ 29.143	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gederfde baten die voortvloeiën uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeiën uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeiën uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeiën uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/07</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/08</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/09</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G3/10</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G3/11</i>	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)

	Alle gemeenten verantwoord voor het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/05</i>
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 1.868	€ 34.467	€ 2.358
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 214	€ 10.689	€ 735
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 2.486	€ 16.052	€ 1.166
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 1.728	€ 0	€ 0
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 6.296	€ 61.208	€ 4.259
	Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10</i>		
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
6	Totaal	0	0	N.v.t.		

	Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/12</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/13</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/14</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/15</i>
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffair e	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffair e	Kapitaalverstrekkings - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkings Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffair e	
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/17</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: G4/18</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/19</i>	
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	

			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			6	Totaal	0	0	0		
SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				
			Gemeente	Gemeente	Gemeente				
				<i>Aard controle R Indicator: G10/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G10/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03</i>			
				€ 148.776	€ 0	Ja			
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				
			Gemeente	Gemeente	Gemeente				
				<i>Aard controle R Indicator: G12/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G12/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03</i>			
				€ 0	€ 0	Ja			
SZW	G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023	Bestedingen onderwijsroute (jaar T)	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk)	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T)	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G13/01</i>	Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G13/02</i>	Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G13/03</i>	Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G13/04</i>	Aard controle n.v.t. <i>Indicator: G13/05</i>		
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja		
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimuleringsport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: H4/01</i>	Totale werkelijke berekende subsidie <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02</i>					
			€ 359.188	€ 184.976					
			Activiteiten <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03</i>	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: H4/04</i>	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken <i>Aard controle R Indicator: H4/05</i>	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken <i>Aard controle R Indicator: H4/06</i>	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten <i>Aard controle R Indicator: H4/07</i>	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08</i>	
			1 2.4 Sport en evenementen	€ 130.162	€ 83.456	€ 46.706	€ 0		
			2 3.7 Gem. Gebouwen en accommodaties	€ 40.424	€ 20.891	€ 19.533	€ 0		
100 3.1 Mengpercentage	€ 14.390	€ 0	€ 0	€ 14.390					
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikingsnummer <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01</i>	Totaal bedrag volgens beschikking <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02</i>	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) Gerealiseerd <i>Aard controle R Indicator: H8/03</i>	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) Gerealiseerd <i>Aard controle R Indicator: H8/04</i>	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) Gerealiseerd <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05</i>	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) Gerealiseerd <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06</i>	
			1 1105004-1042563	€ 20.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 35.478	

			2	3378133-1029122-S	€ 17.716	€ 0	€ 31.200	€ 0	€ 31.200
			3	1036767	€ 85.142	€ 0	€ 0	€ 0	€ 142.577
			4						
				Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08</i>				
			1	1105004-1042563	Ja				
			2	3378133-1029122-S	Ja				
			3	1036767	Ja				
			4						
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken		Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		
				<i>Aard controle R Indicator: H12/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: H12/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04</i>		
				€ 20.342	€ 20.342	Ja	Ja		
VWS	H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning		Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: H21/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: H21/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05</i>	
				Nee	De uitvoering van de activiteiten zal vanaf het 1e kwartaal 2024 starten.	€ 0	€ 0	Nee	
VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026		Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?

			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: H30/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06</i>
1	Lokaal Sportakkoord	€ 17.415	€ 14.605	€ 2.810	€ 14.605		Ja	
2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 119.898	€ 20.800	€ 23.979	€ 20.800		Ja	
3	Terugdringen Gezondheidsachterstan den	€ 26.792	€ 21.511	€ 5.281	€ 21.511		Ja	
4	Kansrijke Start	€ 20.094	€ 3.679	€ 4.018	€ 3.679		Ja	
5	Mentale Gezondheid	€ 9.377	€ 3.418	€ 1.875	€ 3.418		Ja	
6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 23.443	€ 4.960	€ 4.688	€ 4.960		Ja	
7	Valpreventie	€ 68.991	€ 12.651	€ 13.798	€ 12.651		Ja	
8	Leefomgeving	€ 13.396	€ 10.039	€ 2.679	€ 10.039		Ja	
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 3.349	€ 0	€ 669	€ 0		N.v.t.	
10	Versterken sociale basis	€ 48.896	€ 18.701	€ 9.779	€ 18.701		Ja	
11	Mantelzorg	€ 13.396	€ 0	€ 2.679	€ 0		N.v.t.	
12	Eén tegen eenzaamheid	€ 13.396	€ 8.680	€ 2.679	€ 8.680		Ja	
13	Welzijn op recept	€ 7.368	€ 7.368	€ 0	€ 7.368		Ja	
14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 3.349	€ 3.349	€ 0	€ 3.349		N.v.t.	
15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 11.923	€ 0	€ 2.384	€ 0		Ja	
	Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?						
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08</i>						
1	Lokaal Sportakkoord	N.v.t.						
2	Brede regeling combinatiefuncties	N.v.t.						
3	Terugdringen Gezondheidsachterstan den	N.v.t.						

			4	Kansrijke Start	N.v.t.			
			5	Mentale Gezondheid	N.v.t.			
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	N.v.t.			
			7	Valpreventie	N.v.t.			
			8	Leefomgeving	N.v.t.			
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	N.v.t.			
			10	Versterken sociale basis	N.v.t.			
			11	Mantelzorg	N.v.t.			
			12	Eén tegen eenzaamheid	N.v.t.			
			13	Welzijn op recept	N.v.t.			
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	N.v.t.			
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	N.v.t.			
				Eindverantwoording (Ja/Nee)				
				<i>Aard controle n.v.t.</i>				
				<i>Indicator: H30/09</i>				
				Nee				
VWS	H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	Beschikingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting	
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	
			<i>Indicator: H31/01</i>	<i>Indicator: H31/02</i>	<i>Indicator: H31/03</i>	<i>Indicator: H31/04</i>	<i>Indicator: H31/05</i>	
			SPUKNEAS230024	€ 4.645	€ 4.645	Ja		
VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen			
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>			
			<i>Indicator: H32/01</i>	<i>Indicator: H32/02</i>	<i>Indicator: H32/03</i>			
				<i>Automatisch berekend</i>	<i>Automatisch berekend</i>			

			MEOZ23101	€ 300.937	€ 72.517			
			Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H32/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H32/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: H32/06</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: H32/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H32/08</i>	
			1	<i>Laco Hoogerheide</i>	€ 300.937	€ 72.517	Ja	
			2					
			20					
VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen		Besteding (jaar T)			
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H35B/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: H35B/02</i>			
				060758 Gemeente Breda	€ 0			

Overzicht van baten en lasten naar taakvelden

Gemeenten geven hun geld uit aan een breed scala aan deelterreinen, variërend van bijvoorbeeld onderwijshuisvesting, tot de gemeentelijke plantsoendienst of de jeugdzorg. Om te zorgen dat deze uitgaven geaggregeerd kunnen worden en vergeleken kunnen worden tussen gemeenten is een uniforme set van eenheden gedefinieerd waarin alle gemeenten hun baten en lasten classificeren. Deze eenheden worden 'taakvelden' genoemd.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
Baten					
0.1 Bestuur	155.665	0	155.665	318.406	162.741
0.2 Burgerzaken	176.443	0	176.443	264.807	88.364
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	43.000	0	43.000	154.930	111.930
0.4 Overhead	227.264	5.960	233.224	431.074	197.850
0.5 Treasury	87.553	1.015.719	1.103.272	1.231.169	127.897
0.61 OZB woningen	3.371.638	69.813	3.441.451	3.448.093	6.642
0.62 OZB niet-woningen	2.070.744	5.392	2.076.136	2.077.989	1.853
0.64 Belastingen overig	160.200	0	160.200	164.220	4.020
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	38.543.715	1.863.769	40.407.484	40.072.881	-334.603
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	50.663	50.663
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	7.195	1.045	8.240	13.668	5.428
1.2 Openbare orde en veiligheid	12.204	12.500	24.704	44.127	19.423
2.1 Verkeer en vervoer	72.956	35.020	107.976	146.783	38.807
2.2 Parkeren	438	0	438	0	-438
3.1 Economische ontwikkeling	0	18.750	18.750	18.750	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	22.000	0	22.000	18.616	-3.385
3.4 Economische promotie	692.019	-4.017	688.002	677.234	-10.768
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	400.701	-14.194	386.507	354.603	-31.904
5.1 Sportbeleid en activering	0	209.466	209.466	102.926	-106.540
5.2 Sportaccommodaties	70.859	0	70.859	214.488	143.629
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0
5.6 Media	26.574	23.253	49.827	56.222	6.395
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	24.222	0	24.222	21.809	-2.413
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	171.656	267.023	438.679	8.045.853	7.607.174
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	71.715	71.715
6.3 Inkomensregelingen	4.450.762	561.374	5.012.136	5.022.547	10.411
6.4 WSW en beschut werk	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	146.439	125.115	271.554	148.776	-122.778
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	12.664	0	12.664	15.100	2.436
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	159.000	0	159.000	181.637	22.637

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
6.71B Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	0	140.530	140.530	36.640	-103.890
7.2 Riolering	2.140.840	0	2.140.840	2.189.767	48.927
7.3 Afval	3.198.805	-89.610	3.109.195	3.067.144	-42.051
7.4 Milieubeheer	10.000	-10.000	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	85.522	0	85.522	70.438	-15.084
8.1 Ruimte en leefomgeving	111.868	41.500	153.368	191.803	38.435
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.466.203	521.460	1.987.663	-14.913	-2.002.576
8.3 Wonen en bouwen	714.559	189.000	903.559	971.645	68.086
Totaal Baten	58.833.708	4.988.868	63.822.576	69.881.611	6.059.035
Lasten					
0.1 Bestuur	-2.107.076	219.287	-1.887.789	-1.827.894	59.895
0.2 Burgerzaken	-124.923	-72.843	-197.766	-220.867	-23.101
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-61.174	-227.150	-288.324	-278.836	9.488
0.4 Overhead	-10.003.210	-87.040	-10.090.250	-9.428.128	662.122
0.5 Treasury	-26.587	0	-26.587	-98.817	-72.230
0.61 OZB woningen	-318.627	-54.194	-372.821	-348.303	24.518
0.64 Belastingen overig	-224.193	27.294	-196.899	-301.050	-104.151
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-6.000	0	-6.000	0	6.000
0.8 Overige baten en lasten	-35.000	-227.381	-262.381	-4.152	258.229
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-29.151	29.151	0	32.812	32.812
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.763.214	-101.851	-1.865.065	-1.851.835	13.230
1.2 Openbare orde en veiligheid	-445.595	-94.079	-539.674	-571.701	-32.027
2.1 Verkeer en vervoer	-2.409.587	-477.875	-2.887.462	-2.868.969	18.493
2.2 Parkeren	-12.350	0	-12.350	-9.726	2.624
3.1 Economische ontwikkeling	-67.386	-102.903	-170.289	-166.396	3.893
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-3.343	0	-3.343	-400	2.943
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-48.562	-24.664	-73.226	-69.858	3.368
3.4 Economische promotie	0	-33.184	-33.184	-33.184	0
4.1 Openbaar basisonderwijs	-36.355	0	-36.355	-36.284	71

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Verschil 2023
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.253.167	269.083	-984.084	-863.904	120.180
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.312.029	-132.332	-1.444.361	-1.370.612	73.749
5.1 Sportbeleid en activering	-321.539	-451.748	-773.287	-647.239	126.048
5.2 Sportaccommodaties	-813.512	-387.131	-1.200.643	-1.504.345	-303.702
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-113.337	-7.777	-121.114	-120.635	479
5.4 Musea	-117.735	-17.812	-135.547	-133.792	1.755
5.5 Cultureel erfgoed	-7.624	-574	-8.198	-8.202	-4
5.6 Media	-473.030	-204.609	-677.639	-671.084	6.555
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.188.231	-219.136	-1.407.367	-1.284.208	123.159
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.240.943	-442.443	-2.683.386	-7.493.392	-4.810.006
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.508.229	-158.501	-1.666.730	-1.611.174	55.556
6.3 Inkomensregelingen	-7.181.786	-1.865.427	-9.047.213	-9.276.631	-229.418
6.4 WSW en beschut werk	-2.722.571	0	-2.722.571	-2.802.907	-80.336
6.5 Arbeidsparticipatie	-667.475	-144.075	-811.550	-572.942	238.608
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.088.945	-100.000	-1.188.945	-1.268.098	-79.153
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-3.576.367	297.000	-3.279.367	-3.258.950	20.417
6.71B Begeleiding (WMO)	-2.653.753	458.000	-2.195.753	-2.184.534	11.219
6.71C Dagbesteding (WMO)	-29.425	0	-29.425	-23.232	6.193
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-1.326.827	1.102.130	-224.697	-204.561	20.136
6.72B Jeugdhulp behandeling	-1.255.828	-61.869	-1.317.697	-1.237.321	80.376
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-279.072	-52.439	-331.511	-362.708	-31.197
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-1.236.272	-180.733	-1.417.005	-1.300.001	117.004
6.73A Pleegzorg	-374.405	117.936	-256.469	-283.247	-26.778
6.73B Gezinsgericht	-187.202	-581.275	-768.477	-769.467	-990
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-62.400	-399.031	-461.431	-476.793	-15.362
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-124.910	-344.932	-469.842	-360.607	109.235
6.74C Gesloten plaatsing	-286.263	8.000	-278.263	-101.450	176.813
6.81A Beschermd wonen (WMO)	-92.854	-22.887	-115.741	-23.364	92.377
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-20.902	0	-20.902	-21.988	-1.086
6.82A Jeugdbescherming	-332.838	91.442	-241.396	-243.206	-1.810
6.82B Jeugdreclassering	-73.838	25.149	-48.689	-47.335	1.354
7.1 Volksgezondheid	-1.003.777	-191.349	-1.195.126	-1.096.408	98.718
7.2 Riolering	-1.856.918	0	-1.856.918	-2.021.301	-164.383

Bedragen in €	Primaire Begroting 2023	Begrotings-wijzigingen 2023	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Vershil 2023
7.3 Afval	-2.753.344	-78.144	-2.831.488	-2.637.768	193.720
7.4 Milieubeheer	-334.588	-378.519	-713.107	-395.427	317.680
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-191.718	-370	-192.088	-184.684	7.404
8.1 Ruimte en leefomgeving	-84.295	-528.791	-613.086	-506.706	106.380
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-559.481	-2.080.572	-2.640.053	-7.425	2.632.628
8.3 Wonen en bouwen	-81.417	-99.898	-181.315	-167.637	13.678
Totaal Lasten	-57.511.180	-7.991.066	-65.502.246	-65.628.870	-126.624
Saldo	1.322.528	-3.002.198	-1.679.670	4.252.740	5.932.410
Onttrekkingen					
0.10 Mutaties reserves	952.913	10.611.833	11.564.746	9.948.765	-1.615.981
Stortingen					
0.10 Mutaties reserves	-1.292.107	-7.569.963	-8.862.070	-8.569.605	292.465
Mutaties reserves	-339.194	3.041.870	2.702.676	1.379.160	-1.323.516
Resultaat	983.334	39.672	1.023.006	5.631.901	4.608.895

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring

Aan de Raad van
Gemeente Woensdrecht

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Stationspark 8b
Postbus 85
4460 AB Goes

T: +31 (0)113 24 20 00

goes@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van de gemeente Woensdrecht te Hoogerheide gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van zowel de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2023 alsmede van het vermogen van de gemeente Woensdrecht op 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 het overzicht van baten en lasten over 2023;
- 2 de balans per 31 december 2023;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023;
- 4 de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
- 5 de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 21 september 2023 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Woensdrecht zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel rechtmatigheidsverantwoording in de toelichting op de jaarrekening op pagina 228 en 229. Het college van burgemeester en wethouders heeft in deze rechtmatigheidsverantwoording toegelicht dat een deel van de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand is gekomen. Het totaal aan geconstateerde afwijkingen (rechtmatigheidsfouten), voor een bedrag van in totaal € 4.326.558 ligt boven de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

B. Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 741.985. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 37.100 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Als onderdeel van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de gemeente en haar interne beheersingsomgeving. Wij hebben een frauderisicoanalyse uitgevoerd met als doelstelling het identificeren en inschatten van mogelijke risico's op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude. Wij hebben onze frauderisicoanalyse besproken met het college en de financiële commissie.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat wij geen frauderisico zien ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Dit vloeit voort uit het feit dat een opbrengststroom vast is, waarop de gemeente geen invloed heeft (zoals de rijksbijdrage en specifieke uitkeringen vanuit het rijk) of dat een opbrengststroom geen materiële omvang heeft of dat een opbrengststroom bestaat uit een grote hoeveelheid kleine, routinematige, niet materiële transacties waardoor de kans op een materiële fraude laag is.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij de volgende frauderisico's geïdentificeerd en geëvalueerd in het kader van onze controle.

Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt

Het college of management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een motief van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren. Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- analyseren en beoordelen van op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht om de nauwkeurigheid van de geselecteerde journaalposten te controleren;
- analyse van aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten. Wij hebben onder meer de volgende werkzaamheden verricht:
  - Met betrekking tot de grondexploitatie hebben wij de plausibiliteit van de uitgangspunten op projectniveau gecontroleerd aan de hand van de economische inputparameters. Daarnaast hebben we de toereikendheid van de verliesvoorzieningen en de nauwkeurigheid en volledigheid van de tussentijdse winstneming gecontroleerd.
  - Met betrekking tot de voorzieningen hebben we vastgesteld dat de uitgangspunten voor de voorziening wethouderspensioenen plausibel zijn.
  - Met betrekking tot de activa hebben wij vastgesteld of er sprake is van duurzame waardeverminderingen.
- beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening om en transacties met verbonden partijen; en
- doornemen van notulen van vergaderingen van het college en de raad.

Naast bovenstaande hebben wij, voor zover relevant voor onze controle, de opzet geëvalueerd en het bestaan vastgesteld van de beheersingsmaatregelen op organisatieniveau zoals de gedragscode, alsmede de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken.

Wij zijn gedurende de gehele controle alert geweest op indicaties van (mogelijke) fraude. Daarnaast hebben wij middels een schriftelijke bevestiging door het college laten bevestigen, dat alle gevallen van (mogelijke) fraude zijn gemeld aan ons. Wij hebben tijdens onze controle geen specifieke aanwijzingen gekregen voor (een vermoeden van) fraude.

Onze bevindingen hebben wij gecommuniceerd met het college en de financiële commissie van gemeente Woensdrecht.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Het college heeft in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de gemeente om de door haar geïdentificeerde risico's op te vangen en haar bedrijfsvoering voort te zetten voor tenminste 12 maanden na het opstellen van de jaarrekening. De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling. Als onderdeel van onze controle hebben wij deze veronderstelling met het college geëvalueerd aan de hand van de tot het moment van het verstrekken van deze controleverklaring beschikbare informatie, waaronder de begroting en de financiële kengetallen inclusief de weerstandsratio. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente een sluitende meerjarenbegroting voor het boekjaar 2024 en 2025 heeft.

Wij hebben, op basis van de verkregen controle-informatie, overwogen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Eventuele relevante gebeurtenissen na balansdatum die haar effect kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente zijn toereikend toegelicht in de toelichting op de balans. Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht:

- Wij hebben een risicoanalyse uitgevoerd gericht op het risico dat er gereede twijfel bestaat over de mogelijkheden om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.
- Wij hebben kennisgenomen van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het college en overwogen of deze alle relevante informatie bevat, waarvan wij als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis hebben. Wij hebben met het college de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten besproken.
- Wij hebben kennisgenomen van de meerjarenbegroting in relatie tot de ontwikkelingen in de sector decentrale overheden.
- Wij hebben kennisgenomen van de beoordeling van de (meerjaren)begroting van de gemeente door de toezichthouder.
- Wij hebben vastgesteld dat de volgens het BBV verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare normen.
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen bij het college over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te kunnen vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering.
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen over gebeurtenissen of omstandigheden na de periode, waarvoor het college een beoordeling heeft gemaakt.

Op basis van onze kennis en ons begrip van de organisatie, verkregen tijdens onze jaarrekeningcontrole, en de financiële positie van de gemeente, zoals deze blijkt uit de jaarrekening, vinden wij het hanteren van de continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar. Onze bevindingen zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente niet langer in staat is om de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

C. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

D. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2023 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstreking SiSa.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstreking SiSa. In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing, die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering SiSa-verantwoordingsinformatie 2023 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstreking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

E. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing, die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden, waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben, waar relevant, professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 21 september 2023, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controleinformatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn, waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Goes, 4 juli 2024

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Was getekend
D. Eijke MSc. RA

Overzicht lopende investeringen

Overzicht lopende investeringen

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
1. Sociaal Domein							
70190001 Decentralisatie beschermd wonen	2019	25.000	We bevinden ons momenteel in de doordecentralisatie van het Beschermd Wonen en de Maatschappelijke Opvang. In 2023 is een deel van het krediet hiervoor ingezet. Vanuit het Rijk heeft doorvoeren van bijbehorende zaken, zoals het nieuwe financieel verdeelmodel, verdere vertraging opgelopen. Het resterende krediet zal daardoor naar verwachting in latere jaren nodig zijn om alle wijzigingen te organiseren.	Nee	-22.887	12.250	10.637
70210000 IKC Woensdrecht	2020	730.000	Het voorbereidingskrediet is nodig voor de voorbereidingen om te komen tot realisatie van het schoolgebouw. De verwachting is dat het complete voorbereidingskrediet nodig is. De bouw van de school is gestart in 2023 en zal naar verwachting tot medio 2024 in beslag nemen. De gemaakte kosten door SMV worden binnen twee maanden na de start van de exploitatie afgelost. Dit zal dus derde kwartaal 2024 zijn.	Nee	569.460	38.352	-607.812
74211704 Aanleg openbare ruimte IKC Woensdrecht	2023	508.000	de aanbesteding loopt nog. planning is realisatie in najaar tijdens plantseizoen.	Nee	0	1.739	-1.739
76200214 Verbeterplan Integrale Toegang Sociaal Domein	2013	332.045	In 2024 gaan we het project VraagWijzer verder vormgeven, zowel in de dorpskernen, als bij onze partners, als binnen onze eigen ambtelijke organisatie. We bepalen de rol van onze netwerkpartners, BWI, MEE en WijZijn, binnen VraagWijzer Woensdrecht, en faciliteren hen hierin met een passende financieringsvorm. We maken een plan van aanpak hoe VraagWijzer Woensdrecht ingericht gaat worden en welke stappen doorlopen moeten worden om te komen tot implementatie.	Nee	-54.677	0	54.677
76200314 Verbouwing integrale toegang gebouwen	2020	221.386	De grote werkzaamheden voor dit project zijn afgerond. Het resterende bedrag wat open staat zal verder worden gebruikt voor de aankleding van de ruimtes en optimalisatie van verbinding tussen de ontmoetingsruimte met de centrale hal. Door de gebruikers is aangegeven dat hier behoefte aan is.	Nee	-97.186	0	97.186

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
76200414 Verbouwing integrale toegang techn. installaties	2020	20.126	De grote werkzaamheden voor dit project zijn afgerond. Het tekort op dit krediet wordt gedekt door het overschot op het bij dit project behorende krediet 'Verbouwing integrale toegang gebouwen.' Het resterende bedrag dat daar open staat zal gebruikt worden voor optimalisering van de verbinding tussen de centrale hal en de ontmoetingsruimte. Door de gebruikers is aangegeven dat hier behoefte aan is.	Nee	39.698	736	-40.434
76200514 Verbouwing integrale toegang inventaris	2020	60.378	De grote werkzaamheden voor dit project zijn afgerond. Dit krediet moet gezien worden in combinatie met ook bij dit project behorende krediet 'Verbouwing integrale toegang gebouwen.' Het resterende bedrag dat daarna nog open staat zal gebruikt worden voor optimalisering van de verbinding tussen de centrale hal en de ontmoetingsruimte. Door de gebruikers is aangegeven dat hier behoefte aan is.	Nee	48.790	0	-48.790
76201901 Software doorontwikkeling integrale toegang	2019	50.000	In 2024 komt er een plan van aanpak hoe VraagWijzer Woensdrecht verder ingericht gaat worden. Daarbij wordt o.a. bekeken of meer investeringen in software(systemen) noodzakelijk zijn om de samenwerking tussen en met partners te verstevigen, maar ook om de sociale basis in de dorpen te verstevigen (Bijvoorbeeld investeringen in een digitaal platform, zoals Hoplr).	Nee	-29.891	0	29.891
76502003 BS Boemerang Hoogerheide naar BENG	2020	500.000	Er dient nog een eindgesprek plaats te vinden in verband met de gedane investeringen en afgeronde werkzaamheden. Dit zal nog gebeuren in het 1ste kwartaal van 2024.	Nee	-439.768	315.434	124.334
76502004 Nieuwbouw 't Paviljoen Ossendrecht	2020	3.365.000	In de afgelopen periode is er een aanbestedingsprocedure doorlopen voor de gehele realisatie van 't Paviljoen. De inschrijvingen zijn inmiddels beoordeeld en de opdracht is aan een partij toegewezen. We verwachten eind Q3 een aanvullend dekkingsvoorstel te doen aan de Raad.	Nee	-3.365.000	0	3.365.000

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
77160000 Sloopkosten gebouw Kromstraat 4 Hoogerheide	2021	0,00	Het gebouw aan de Kromstraat 4 in Hoogerheide is in juli/augustus 2021 gesloopt. De sloopkosten zijn opgenomen in de door de raad in 2023 vastgestelde grondexploitatie 'Kromstraat Hoogerheide'.	Ja	43.151	-43.151	0
77160001 Voorbereid. kosten grex Kromstraat Hoogerheide			De grondexploitatie voor de Kromstraat is eind 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. De voorbereidingskosten zijn opgenomen in de grondexploitatie bij vaststelling.	Ja	0	-3.200	3.200
Totaal 1. Sociaal Domein					-3.308.310	322.160	2.986.150
2. Ruimte							
74212301 Realisatie berging nabij BS De Boemerang H'heide	2023	12.500	De berging is eind 2023 gerealiseerd. Het budget is volledig benut. We zijn nog in afwachting van de definitieve eindafrekening.	Nee	-12.500	0	12.500
75302101 Verv.aanpassingen nav NEN-inspecties TV Huijbergen	2021	3.239	Alle meterkasten zijn gekeurd en aangepast volgens de NEN normering.	Ja	-2.124	2.341	-217

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
75302110 Vervanging verlichting 8 armaturen TV Putte	2021	33.692	Er zijn gesprekken geweest tussen de vereniging en de wethouder i.v.m. renovatie van de banen. Er zijn afspraken gemaakt tussen de wethouder en de vereniging dat er voorlopig geen investeringen zullen plaats vinden omdat de vereniging de huur niet kan betalen. En dat de leden aantallen afnemen. In 2025 zullen er nieuwe gesprekken plaats vinden i.v.m. de toekomst van de vereniging.	Nee	-32.781	0	32.781
75302111 Vervanging NEN inspecties installaties TV Putte	2021	3.239	Alle meterkasten zijn gekeurd en aangepast volgens de NEN normering.	Ja	-2.124	2.341	-217
75302300 Toplaagrenovatie gravel veld 1/4 TV Putte	2023	51.945	Er zijn gesprekken geweest tussen de vereniging en de wethouder i.v.m. renovatie van de banen. Er zijn afspraken gemaakt tussen de wethouder en de vereniging dat er voorlopig geen investeringen zullen plaats vinden omdat de vereniging de huur niet kan betalen. En dat de leden aantallen afnemen. In 2025 zullen er nieuwe gesprekken plaats vinden i.v.m. de toekomst van de vereniging.	Nee	-43.963	0	43.963
75302301 Vervanging tenniskooi veld 1/4 TV Putte	2023	18.473	Er zijn gesprekken geweest tussen de vereniging en de wethouder i.v.m. renovatie van de banen. Er zijn afspraken gemaakt tussen de wethouder en de vereniging dat er voorlopig geen investeringen zullen plaats vinden omdat de vereniging de huur niet kan betalen. En dat de leden aantallen afnemen. In 2025 zullen er nieuwe gesprekken plaats vinden i.v.m. de toekomst van de vereniging.	Nee	-15.633	0	15.633
75302302 Vervang. tennisstaanders/net bn 1/4 TV Putte	2023	3.844	Er zijn gesprekken geweest tussen de vereniging en de wethouder i.v.m. renovatie van de banen. Er zijn afspraken gemaakt tussen de wethouder en de vereniging dat er voorlopig geen investeringen zullen plaats vinden omdat de vereniging de huur niet kan betalen. En dat de leden aantallen afnemen. In 2025 zullen er nieuwe gesprekken plaats vinden i.v.m. de toekomst van de vereniging.	Nee	-3.344	0	3.344

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
75302303 Verhardingen - herstraten 5-10 jaar TV Putte	2023	7.257	Er zijn gesprekken geweest tussen de vereniging en de wethouder i.v.m. renovatie van de banen. Er zijn afspraken gemaakt tussen de wethouder en de vereniging dat er voorlopig geen investeringen zullen plaats vinden omdat de vereniging de huur niet kan betalen. En dat de leden aantallen afnemen. In 2025 zullen er nieuwe gesprekken plaats vinden i.v.m. de toekomst van de vereniging.	Nee	-7.257	0	7.257
75302304 Mindervalide toilet TV Mattemburgh	2023	24.500	Er wordt nog gewacht op reactie bestuur tennisvereniging op voorstel over de positionering van het MIVA toilet. Uitvoering zal in 2024 plaats vinden.	Nee	-24.500	0	24.500
75312107 Toplaagrenovatie kunstgras VV Meto	2021	320.100	Werzaamheden zijn uitgevoerd in 2022, maar er volgt mogelijk nog een claim die van dit krediet betaald moet worden. De claim is in middels binnen gekomen maar moet nog juridisch worden onderzocht.	Nee	-27.182	0	27.182
75312108 Zorgplicht aanbr. kantplanken, walk-off mat Meto	2021	26.669	Werzaamheden en financiële afwikkeling zijn afgerond. Bij vaststelling van de Jaarstukken 2023 kan dit krediet worden afgesloten.	Ja	-3.194	0	3.194
75312109 Vervanging NEN-inspecties installaties Meto	2021	3.239	Alle meterkasten zijn gekeurd en aangepast volgens de NEN normering.	Ja	-1.941	2.341	-400

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
75312112 Vervanging verlichting (6 masten) VV Putte	2021	15.550	De werkzaamheden zijn in Q1-2023 uitgevoerd.	Ja	-15.129	12.728	2.401
75312113 Verv. verlicht. 6 armaturen trainingsveld VV Putte	2021	25.269	De werkzaamheden zijn in Q1-2023 uitgevoerd. Bij de Jaarstukken 2023 zullen we voorstellen dit krediet af te sluiten.	Ja	-24.355	15.156	9.199
75312114 Verv. beregeningsinstall. trainingsveld VV Putte	2021	11.704	In 2023 is de berekening bij Grenswachters aangelegd, er was € 65.000 extra budget nodig omdat de kosten zijn gestegen en er zijn twee extra strengen bijgekomen. Daartegen over staat dat de toplaagrenovatie van veld 1 en 2 zijn komen te vervallen en hier komt een budget vrij van € 68.000. Extra budget is opgenomen in de Financiële tussenrapportage van het 2e kwartaal 2023.	Ja	-27.637	17.397	10.240
75312115 Verv. groepenkast verlichting VV Putte	2021	2.592	Alle meterkasten zijn gekeurd en aangepast volgens de NEN normering.	Ja	-2.522	0	2.522
75312116 Vervanging NEN inspecties installaties VV Putte	2021	3.239	Alle meterkasten zijn gekeurd en aangepast volgens de NEN normering.	Ja	-2.124	2.341	-217

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
75312117 verv. beregeningsleidingen en pomp VV Putte	2021	10.496	In 2023 is de berekening bij Grenswachters aangelegd, er was € 65.000 extra budget nodig omdat de kosten zijn gestegen en er zijn twee extra strengen bijgekomen. Daartegen over staat dat de topaagrenovatie van veld 1 en 2 zijn komen te vervallen en hier komt een budget vrij van € 68.000. Extra budget is opgenomen in de Financiële tussenrapportage van het 2e kwartaal 2023.	Ja	-26.463	15.618	10.845
75312118 Renovatie natuurgras softbalveld De batters Putte	2021	15.589	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond.	Nee	-15.167	0	15.167
75312119 Renovatie gravel softbalveld De batters Putte	2021	17.085	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond.	Nee	-16.623	0	16.623
75312120 Vervanging leunhek softbalveld De Batters Putte	2021	4.276	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond.	Nee	-4.160	0	4.160
75312121 Vervanging Backstop softbalveld De Batters Putte	2021	8.423	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond.	Nee	-8.195	0	8.195

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
75312122 Vervanging Dug-outs Softbalveld De Batters Putte	2021	51.833	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond.	Nee	-49.039	13.016	36.023
75312123 Renovatie natuurgras honkbalveld De Batters Putte	2021	29.446	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond.	Nee	-28.391	19.113	9.278
75312124 Renovatie gravel honkbalveld De Batters Putte	2021	9.130	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond.	Nee	-8.883	19.113	-10.230
75312125 Vervanging leunhek honkbalveld De Batters Putte	2021	5.702	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond.	Nee	-5.548	0	5.548
75312126 Vervanging Backstop honkbalveld De Batters Putte	2021	22.677	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond.	Nee	-21.805	0	21.805

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
75312202 Nieuw beregeningsinstall. wedstrijdveld 1 VV Putte	2022	11.387	Werkzaamheden zijn uitgevoerd en het krediet kan worden gesloten.	Ja	-27.637	17.397	10.240
75312203 Toplaagrenovatie kunstgrasveld VV Woensdrecht	2022	311.445	Werkzaamheden zijn uitgevoerd in 2022, maar er volgt mogelijk nog een claim die van dit krediet betaald moet worden.	Nee	-41.709	0	41.709
75312204 Zorgplicht aanbr. kantplanken, walk-off mat WVV	2022	26.628	Werkzaamheden zijn uitgevoerd in 2022, maar er volgt mogelijk nog een claim die van dit krediet betaald moet worden.	Nee	-3.999	0	3.999
75312302 Toplaagrenovatie natuurgras trainingsveld VV Meto	2023	43.534	Er volgen nog werkzaamheden in Q1 van 2024, daarna volgt de eind afrekening.	Nee	-36.843	21.024	15.819
75312303 Verv.veldinrichting 2023 veld 3 VV Hoogerheide	2023	5.281	Werkzaamheden zijn uitgevoerd. Krediet kan worden afgesloten bij de Jaarstukken 2023	Ja	-4.593	0	4.593

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
75312304 Vervan. ballenvangers trainingsveld VV METO	2023	3887.00	Deze werkzaamheden worden uitgevoerd in 2024.	Nee	-3.887	0	3.887
75312305 Nieuw beregeningsinstall. trainingsveld 3 VV Meto	2023	13.455	Uitvoering loopt door in 2024	Nee	-11.387	11.043	344
75312306 verv. beregeningsleidingen en pomp VV Hoogerheide	2023	12.067	De werkzaamheden zijn gestart in Q4 van 2023 en in Q1 zullen de werkzaamheden worden afgerond en daarna volgt de eindafrekening.	Nee	-10.213	9.288	925
75312307 Verv. beregeningsinstall. wedstrijdveld VV Putte	2023	13.455	De werkzaamheden zijn in Q2 2023 uitgevoerd en afgerond.	Ja	-27.637	17.878	9.759
75312308 Vervang.NEN inspecties installaties VV Ossendrecht	2023	3.725	Alle meterkasten zijn gekeurd en aangepast volgens de NEN normering.	Ja	-2.125	2.341	-216

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
75312309 Toplaagrenovatie natuurgras trainingsveld 3 VV WVV	2023	25.171	Dit werk is uitgevoerd in 2023. Er is gedeeltelijk gerenoveerd. In 2024 vindt er een nieuwe inspectie plaats. Mocht er budget over zijn dan zal dit worden ingezet om een claim te dekken die op het moment van schrijven wordt beoordeeld.	Nee	-21.303	3.881	17.422
75312310 Verv.veldinrichting 2023 trainingveld 3 VV WVV	2023	5.281	Werkzaamheden worden uitgevoerd in 2024.	Nee	-4.469	0	4.469
75312311 Verv.armatur.veldverlicht.hfdv. sportp.JvHoek H'H	2023	23.600.00	Deze zijn in Q3 van 2023 vervangen door de vereniging zelf. De 16 armaturen zouden volgens het MJOP pas vervangen worden in 2029. METO heeft een verzoek ingediend om de armaturen in 2023 te vervangen i.v.m. verduurzaming. Het college heeft hier een positief besluit over genomen.	Nee	-23.600	0	23.600
75312314 Aanleg 2 kunstgrasvelden sportpark Huijbergen	2023	1.611.861	Aanleg van de velden zal in 2024 worden gerealiseerd.	Nee	0	146.778	-146.778
75312506 Nieuw beregeningsinstall. wedstrijdveld 4 VV Meto	2023		Word uitgevoerd Q3 van 2023 en Q1 van 2024.	Nee	0	10.357	-10.357

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
75312727 Vervanging dug-outs honkbalveld De batters Putte	2021	46.650	De dug-outs zijn vervangen. Het restant bedrag moet worden ingezet voor overige werkzaamheden.	Nee	-45.130	32.739	12.391
75312728 Vervanging leunhek wedstrijdveld VV WVV	2021	7.163	Deze werkzaamheden zijn in 2023 uitgevoerd. Krediet kan worden afgesloten bij de Jaarstukken 2023	Ja	-15.875	13.946	1.929
75312729 Vervan. ballenvangers wedstrijdveld VV WVV	2021	3.887	Deze werkzaamheden zijn in 2023 uitgevoerd.	Ja	-9.197	8.067	1.130
75312730 Verv.NEN inspecties installaties VV WVV 2021	2021	3.239	Alle meterkasten zijn gekeurd en aangepast volgens de NEN normering.	Ja	280	2.341	-2.621
78101801 Invoering Omgevingswet	2019	393.200	Er is volop gewerkt aan de implementatie van de omgevingswet binnen de gemeentelijke organisatie per 1-1-2024. Er zijn kosten gemaakt voor opleiding en training, implementatie van werkprocessen en aanpassing van systemen. Het toegekende krediet bleek toereikend.	Ja	-114.269	114.269	0

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
78101802 Invoering omgevingswet deel 2	2022	282.220	Er wordt volop gewerkt aan de implementatie van de omgevingswet binnen de gemeentelijke organisatie. Krediet is beschikbaar voor aanpassingen van het CLO en opleidingen	Nee	-282.222	131.663	150.559
Totaal 2. Ruimte					-1.118.399	664.516	453.883
3. Leefomgeving							
70158800 Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2022	2021	383.548	Naast kosten voor uitvoering van het programma 2023 is ook het tekort van het programma 2022, dat is ontstaan door voorfinanciering voor een onderzoek verduurzamen MFC De Biezen en het noodzakelijk vervangen van de cv-ketels, verrekend. De verrekening kon in 2023 plaats vinden door het beschikbaar gestelde krediet voor verduurzamen gemeentelijke gebouwen en een ontvangen subsidie voor verduurzamen van gemeentelijke gebouwen. Rekening houdend met een kleine post voor meerkosten onderhoud grenspalen, resulteert het saldo van het krediet voor het onderhoudsprogramma 2023 in en gering positief saldo.	Nee	-119.100	110.636	8.464
70158900 Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2023	2021		Programma 2023 is voor 25 % in uitvoering. Er blijft naar verwachting € 30.000,- als reserve over.	Nee	-254.981	132.713	122.268
70190004 Renovatie bomenbestand	2019	275.500	De middelen die beschikbaar waren zijn ingezet voor voorbereidende en herplant- werkzaamheden. De kosten zijn iets hoger uitgevallen dan aanvankelijk gepland omdat we een aantal extra onderzoeken hebben laten uitvoeren.	Ja	-6.311	13.252	-6.941

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
70190007 Kerktoeren Woensdrecht	2019	150.000	De gemeente is in afwachting van een voorstel van de eigenaar.	Nee	-150.000	0	150.000
70190010 ruimen grafbedekkingen gem. begr.plaatsen 2e fase	2023	60.000	Er heeft een aanbesteding plaats gevonden, voor €60.000,00 zijn er 375 graven bovengronds geruimd. Als meerwerk zijn er nog 56 graven extra geruimd voor € 8.960,00.	Ja	-79.860	79.570	290
72100000 Renovatie Grensstraat Putte	2021	549.000	Middelen worden ingezet voor werkzaamheden in de Grensstraat en de Canadalaan, er heeft een aanbesteding plaatsgevonden maar deze is zeer ongunstig uitgevallen waardoor het project is uitgesteld. Inmiddels zijn wij in overleg getreden met de Vlaamse overheid over het totale project Grensstraat. Vanuit de rioolvoorziening zijn vanuit de diverse jaarschijven middelen beschikbaar waardoor het project in 2024 alsnog in uitvoering kan gaan. het project loopt door in 2025 .	Nee	-549.000	0	549.000
72101716 Reconstructie Vijverstraat	2019	74.764	De landgoederen zijn gerealiseerd, in het najaar van 2023 zijn we gestart met het herstel van de Vijverstraat en de aanleg van de passerstroken voorjaar 2024 wordt het project afgerond	Nee	-74.764	74.764	0
72101901 Verharding en fundering Demerstraat te Huijbergen	2020	260.000	Project uitvoering is gerealiseerd, rest van deze middelen beschikbaar houden tot einde garantie - en onderhoudstermijn.	Nee	-124.737	7.300	117.437

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
72102102 Overkapping gladheidsbestrijdingsmachines	2022	28.391	Werkzaamheden zijn uitgevoerd in Q3 van 2023. De overkapping is gebouwd en opgeleverd, de factuur is betaald en het krediet kan worden afgesloten.	Ja	-55.957	55.950	7
72102301 Aanbrengen printbeton op/nabij 3 rotondes kern H'h	2023	65.000	Project is in uitvoering, de eerste rotonde aan de Sportlaan is klaar de overige 2 rotondes staan gepland in het voorjaar van 2024.	Nee	-64.000	0	64.000
72102600 Renovatie openbare verlichting 2022	2019	297.754	Afgerond	Ja	-51.718	49.984	1.734
72102700 Renovatie openbare verlichting 2023	2019	146.740	Afgerond	Ja	-146.740	144.872	1.868
72104800 Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2022	2022	889.000	In 2023 zijn diverse onderzoeken uitgevoerd en asfalt- en onderhoudsbestekken opgesteld. Uitvoering van de verschillende projecten is gestart in Q4 2023 en loopt door in 2024.	Nee	-842.465	760.188	82.277

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
72104900 Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2023	2023	889.000,00	Er vindt nog groot onderhoud 2022 en 2023 van wegen plaats. Wordt dit voorjaar afgerond.	Nee	-889.000	344.156	544.844
72140001 Aanleg/uitbreid. carpoolplaats Korteven 2019	2019	200.000	Restant middelen willen we inzetten voor het voorbereiden en realiseren van een elektrisch laadstation op de oude carpoolplaats.	Nee	-48.795	0	48.795
75600000 Stimuleringsregeling Landschap	2021	40.000	Is een nog lopende subsidieregeling.	Nee	-13.334	13.333	1
75601901 Geosite Groeve Boudewijn	2019	108.800	De eindafrekening van de Provinciale subsidie is door de Streekorganisatie ingediend. Wij zijn in afwachting van de uitbetaling van de resterende subsidie.	Nee	36.259	0	-36.259
75602001 Groen initiatieven 2019	2022	25.000	Dit traject loopt nog. Jaarlijks wordt er een verscheidenheid aan groeninitiatieven ondersteund waarbij burgers openbaar groen in (aanleg en) onderhoud nemen.	Nee	-31.914	24.084	7.830

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
76300000 Overname inventaris MFC Kloosterhof	2023	55.000	Het betreft hier het overname bedrag van de inventaris van MFC Kloosterhof. Het begrote bedrag is exclusief BTW en het werkelijke bedrag is inclusief BTW.	Ja	-55.000	66.627	-11.627
76300900 Benutten iDOP-gelden kern Ossendrecht	2020	68.490	Het dorpsplatform Ossendrecht is bezig met de uitvoering van het laatste deelproject, nl. de begraafplaats.	Nee	-16.183	1.531	14.652
76301000 Benutten iDOP-gelden kern Woensdrecht	2020	36.969	Dorpsplatform Woensdrecht zou dit restbedrag in 2023 inzetten voor verfraaiing van het dorpsplein. Door prioriteiten is dit verschoven. Het staat nu gepland voor het eerste half jaar van 2024.	Nee	-1.342	0	1.342
77227800 Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2021	2021	1.150.580	Krediet kan worden afgesloten bij de jaarstukken 2023.	Ja	-33.299	534	32.765
77227900 Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2022	2022	1.310.080	De Augustijnenstraat in Ossendrecht is in uitvoering, medio 2024 worden deze werken afgerond. na afronding van de werkzaamheden de restant middelen beschikbaar houden.	Nee	-1.117.087	615.509	501.578

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
77228000 Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2023	2023	2.350.650,00	Dit budget wordt ingezet op het project Grensstraat in Putte.	Nee	-2.350.650	240.476	2.110.175
77230000 opstellen/uitvoeren warmtevisie	2021	100.000	De transitievisie Warmte is in 2022 vastgesteld. In 2023 zijn we begonnen met de uitvoering van de wijkuitvoeringsplannen die uit de visie voortvloeien. De eerste wijkuitvoeringsplannen zijn gestart in Huijbergen. Door een extra aanvraag bij het ministerie van Binnenlandse zaken krijgen we daar een hogere vergoeding voor. Daardoor resteert meer eigen budget dat we weer in kunnen zetten voor andere projecten. Voor de tweede wijkuitvoering verwachten we wel eigen budget in te zetten in 2024. De investering zal liggen tussen 10 K en 20 K. We kunnen de budgetten uiteindelijk ook toevoegen aan de NIP gelden omdat de wijkuitvoeringsplannen hier ook onder vallen.	Nee	-79.709	20.000	59.709
77232301 Lokale Aanpak Isolatie (Spuk LAI)	2023	814.920	2023 heeft in het teken gestaan van de voorbereiding van de aanbesteding. Deze wordt uiterlijk in het tweede kwartaal van 2024 gepubliceerd. Daarna zullen deze bedragen een bestemming krijgen ten behoeve van de financiering van uit te voeren isolatiemaatregelen door woningeigenaren.	Nee	0	0	0
77232302 Aanpak energiearmoede – inzet energiefixers	2023	134.268	Er is een aanbesteding gedaan in samenwerking met de RWB en enkele andere West-Brabantse gemeenten. Per 2024 rijdt er vanuit de organisatie Energiebox die de aanbesteding hebben gewonnen, een klusbus gericht op realisatie van energie beperkende maatregelen bij inwoners die financieel minder draagkrachtig zijn.	Nee	0	0	0

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
77240000 Paden op de begraafplaats Ossendrecht	2020	14.296	Er wordt aan een plan gewerkt, waarna de uitvoering kan plaatsvinden.	Nee	-14.296	0	14.296
78200000 Klimaat- en energiebeleid 2023-2025	2023	459.066	De gemeente ontvangt van het Rijk een specifieke uitkering voor het behalen van de doelen uit de Klimaatwet. De Klimaatwet houdt in dat Nederland uiterlijk in 2050 klimaatneutraal wil zijn. Het doel voor 2030 in de Klimaatwet is om de uitstoot van CO2 met minimaal 55% te verminderen. In totaal ontvangt de gemeente een voorschotbijdrage van € 1.389.690. De bijdrage wordt in drie tranches uitbetaald, t.w. € 459.066 in april 2023, € 463.230 in januari 2024 en € 467.394 in januari 2025.	Nee	0	0	0
Totaal 3. Leefomgeving					-7.133.983	2.755.478	4.378.505
4. Economie							
73100800 Uitvoeringsagenda project HCA	2020	14.670	Besloten is het restant te behouden voor de uitvoeringsagenda. In 2023 is een onderzoek gedaan naar het verbeteren van de bereikbaarheid, huisvesting, en vestigingsklimaat van Aviolanda en de Vliegbasis. De actielijnen worden in 2024 uitgerold.	Nee	-13.750	8.604	5.146
73100900 Voorbereidingskosten nieuwe Europese projecten	2021	25.000	Betreft een revolverend fonds, waarmee kosten voor Europese subsidie aanvragen kunnen worden gedekt. Het krediet dient derhalve beschikbaar te blijven.	Nee	-25.000	0	25.000

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
77211700 Plaatsen ondergrondse afvalinzamelingcontainers	2017	60.280	Geld beschikbaar houden voor het verder optimaliseren van de inzamelfaciliteiten. Bijvoorbeeld voor realisatie van aanvullende capaciteit ondergrondse inzameling en voor vervanging of plaatsing van (nieuwe) containers.	Nee	-7.966	0	7.966
Totaal 4. Economie					-46.716	8.604	38.112
5. Bestuurskracht							
70151602 Aanschaf pick-up Buitendienst 2023 (A125)	2022	70.750	De aanbesteding heeft in Q4 van 2022 plaatsgevonden. Het voertuig zal in Q1 2024 worden afgeleverd. De aanschafkosten zullen hoger zijn, het exacte bedrag is niet bekend dit krijgen wij van de importeur nog door.	Nee	-99.350	0	99.350
70151708 Aanschaf transporttank 2023 team Wijk-&Dorpsbeheer	2022	17.500	De transporttank is afgeleverd in week 6 van 2023. Ten behoeve van de Perspectievennota 2024-2027 is een beknopte actualisatie van het Beheerplan 2022-2025 Materieel team Wijk- & Dorpsbeheer uitgevoerd. In de actualisatie zijn de aanschafkosten verwerkt van het materieel dat vervangen is na het vaststellen van het beheerplan tot aan de periode medio april 2023. Met de derde kwartaalrapportage is extra budget toegevoegd om de duurdere aanschaf van de transporttank te dekken.	Ja	-20.895	20.895	0
70151714 Aanschaf personenauto 2023 team Wijk-&Dorpsbeheer	2021	20.000	De personenwagen is in 2022 besteld. Door de lange levertijd is de auto in Q1 van 2023 afgeleverd. Het krediet kan worden afgesloten. Het voertuig is aangeschaft binnen het investerings bedrag.	Ja	-20.000	19.215	785

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
70152301 Onkruidbestrijder 2023	2023	19.795	Machine is aangeschaft in 2023 en tevens in gebruik genomen.	Ja	-19.795	19.795	0
70152302 Rioolinspectiecamera 2023	2023	13.815	De camera is aangeschaft in 2023 en in bedrijf genomen.	Ja	-12.500	13.815	-1.315
70152303 Mini-graafmachine 2023	2023	40.000	Er heeft in 2023 een aanbesteding plaats gevonden. En is afgerond en de mini graver zal in Q2 van 2024 worden afgeleverd.	Nee	-40.000	0	40.000
70152304 Aanleg zonnepanelen 2023 bedrijfsgebouw team W&D	2022	39.044	De werkzaamheden zijn gedeeltelijk uitgevoerd. Bij de opbrengstbeoordeling wordt bekeken of er nog panelen moeten worden bijgeplaatst.	Nee	-39.044	30.270	8.774
70152305 Aanleg zonnepanelen 2023 brandweerkazerne H'heide	2022	39.000	Werkzaamheden zijn gedeeltelijk uitgevoerd. In fase 2 worden overige panelen geplaatst.	Nee	-39.000	22.370	16.630

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
70152306 Aanleg zonnepanelen 2023 brandweerkazerne O'drecht	2022	24.000	Werkzaamheden fase 1 zijn uitgevoerd en afgewerkt. In fase 2 worden overige panelen geplaatst.	Ja	-24.000	24.126	-126
70152307 Aanleg WTB-installatie 2023 brandweerkazerne O'dr.	2022	26.000	Werkzaamheden zijn uitgevoerd en afgewerkt.	Ja	-26.000	24.303	1.697
70152308 Aanbrengen dakisolatie 2023 brandweerkazerne O'dr	2022	25.000	Werkzaamheden zijn uitgevoerd en afgewerkt.	Ja	-25.000	21.690	3.310
70152309 Aanleg zonnepanelen 2023 brandweerkazerne Huijb.	2022	43.000	Werkzaamheden zijn uitgevoerd, a.d.h.v. verbruik en opbrengst panelen mogelijk panelen bijplaatsen.	Nee	-43.000	37.599	5.401
70152310 Aanleg WTB-installatie 2023 brandweerkazerne Huijb	2022	47.000	Werkzaamheden zijn uitgevoerd en afgewerkt	Ja	-47.000	44.649	2.351

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
70152311 Aanbrengen dakisolatie 2023 brandweerkaz. Huijb.	2022	46.000	Werkzaamheden zijn uitgevoerd en afgewerkt.	Ja	-46.000	39.290	6.710
70152312 Aanleg zonnepanelen 2023 brandweerkazerne Putte	2022	27.000	Werkzaamheden zijn uitgevoerd en afgewerkt.	Ja	-27.000	28.194	-1.194
70152313 Aanleg WTB-installatie 2023 brandweerkazerne Putte	2022	28.000	Werkzaamheden zijn uitgevoerd en afgewerkt.	Ja	-28.000	26.112	1.888
70152314 Aanbrengen dakisolatie 2023 brandweerkazerne Putte	2022	33.000	Werkzaamheden zijn uitgevoerd en afgewerkt.	Ja	-33.000	37.202	-4.202
70162200 Aanschaf software Key2begraven en Key2betalen	2022	20.800	Migratie heeft in 2023 met succes plaatsgevonden en is inmiddels geheel afgerond.	Ja	-5.079	0	5.079

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Krediet afsluiten?	Begroting 2023 (incl. wijzigingen)	Realisatie 2023	Resteert
70162201 Hybride werken	2021	72.000	Dit Investeringsbedrag wordt gebruikt om nieuwe ICT-faciliteiten aan medewerkers beschikbaar te stellen, dit in het kader van hybride werken, de veranderende technologieën, het beeldbellen/chatten en het afscheid nemen van vaste telefonie. De transitie vindt gefaseerd plaats en loopt derhalve door tot maximaal 2025.	Nee	-40.066	1.796	38.270
70162401 Vervanging hardware raadzaal 2024	2023	80.000	De planvorming voor aanpassingen in de raadzaal zijn opgestart. Uitvoering geschiedt in 2024.		0	7.028	-7.028
70166416 Aanschaf Personeels Informatie Systeem	2016	23.350	Dit krediet is in 2023 open gehouden voor de aanschaf van extra modules voor het salarissysteem. De leverancier heeft echter te kennen gegeven te gaan stoppen met de ondersteuning van dit systeem. De aanschaf van extra modules hiervoor heeft dus geen zin meer. Dit krediet kan bij de jaarstukken 2023 worden afgesloten.	Ja	-6.653	0	6.653
70167016 Modernisering GBA (software)	2017	50.564	De modernisering van de GBA-applicatie heeft inmiddels plaatsgevonden. Dankzij deze nieuwe applicatie kunnen we onze inwoners nog beter digitaal faciliteren en kunnen inwoners bijvoorbeeld 7x24 uur gebruik maken van gemeentelijke diensten. Vanwege de toenemende eisen op het gebied van Informatieveiligheid en de gevoeligheid van persoonsdata wordt het restantkrediet gebruikt voor verbetering van de applicatie in verband met de noodzakelijke en/of opgelegde nieuwe informatiebeveiligingsinitiatieven.	Nee	-10.165	0	10.165
Totaal 5. Bestuurskracht					-651.547	418.351	233.196
Saldo					-12.258.955	4.169.109	8.089.846

Bijlagen

A. Subsidieoverzicht

Op grond van de Algemene subsidieverordening gemeente Woensdrecht 2023 stelt de raad jaarlijks het subsidieplafond vast. Na de vaststelling van het subsidieplafond in november 2022 - ten tijde van de programmabegroting 2023 - is het subsidieplafond 3 keer opgehoogd. Dit in verband met de indexatie van de waarderingssubsidies en bij de budgetsubsidies als gevolg van OVA-indexering en de CAO-indexering. Alle subsidies inclusief indexeringen zijn vastgesteld door de raad. Het subsidieplafond is per thema verwerkt in de kolom 'begroting 2023'.

In de kolom realisatie zijn de werkelijke verstrekkingen opgenomen. Het totale bedrag aan verstrekkingen heeft het subsidieplafond niet overschreden. Op themaniveau is er bij 'Sociale Samenhang' een overschrijding door een hogere verstrekking. Alle subsidies zijn verstrekt conform de beschikkingen.

Subsidiethema	Begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil 2023
Sociale Samenhang	€ 381.739	€381.739	€ 0
Maatschappelijke Participatie	€ 1.233.501	€ 1.221.916	€ 11.585
Sport	€ 79.299	€ 79.299	€ 0
(Amateur)Kunst	€ 107.068	€ 107.068	€ 0
Cultuur	€ 40.473	€ 40.473	€ 0
Ontplooiing	€ 29.923	€ 29.923	€ 0
Totaal	€ 1.872.003	€ 1.860.418	€ 11.585

B. Ombuigingsopdracht bedrijfsvoering

Aanleiding

Ten behoeve van een sluitende meerjarenbegroting 2022 en volgende heeft de gemeenteraad een taakstellingsopdracht bedrijfsvoering opgelegd. Deze taakstelling bedraagt tweehonderdduizend euro voor 2022 oplopend met honderdduizend euro per jaar naar vierhonderdduizend euro in 2024 (structureel).

Werkwijze

De insteek hierbij is om zoveel mogelijk te kijken naar besparingen door werkzaamheden anders, efficiënter of in de vorm van samenwerking uit te voeren. Daarbij zijn politiek, bestuur en management samen aan zet. Het raakt alle aandachtsgebieden en portefeuilles.

In 2021 is een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om te komen tot invulling van deze structurele taakstelling in de orde grootte zoals hiervoor geschetst.

Het onderzoek kent een aantal concrete invullingen en kent een aantal opdrachten tot nader onderzoek.

Het onderzoek wordt uitgevoerd langs een aantal strategische lijnen, te weten:

1. Autonome personele ontwikkelingen
2. Regionale Samenwerking, Clustering van werkzaamheden & Toerekening kosten aan derden
3. Doorontwikkeling Sociaal Domein
4. Doorontwikkeling Ruimtelijk Domein & Vergunningen
5. Doorontwikkeling Dienstverleningsconcept
6. Doorontwikkeling Vastgoedmanagement en Facilitair Beheer

De taakstelling voor 2023 wordt met name gerealiseerd binnen de strategische lijnen van Autonome personele ontwikkelingen en het onderdeel Toerekening kosten aan derden.

In het meerjarenperspectief werd in het kader van de doorontwikkeling van Vastgoedmanagement en Facilitair beheer vanaf 2023 een structurele taakstelling beoogd. Echter doordat het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed gefaseerd zal worden uitgevoerd, zullen de voordelige effecten op gas- en energiecontracten en de voordelen op groot onderhoud pas in 2025 geheel worden gerealiseerd. De taakstelling op regionale samenwerking is in 2023 samengevoegd met de taakstelling op personele ontwikkeling als gevolg van de herijking van de managementstructuur.

In het kader van de diverse doorontwikkelingen wordt vanaf 2024 een taakstelling gerealiseerd als gevolg van het herijken van de managementstructuur.

In onderstaand schema is de specificatie opgenomen van de respectieve bedragen.

taakstelling bedrijfsvoering (bedragen in €)	Bedrag 2023	Bedrag 2024	Bedrag 2025
Extra taakstelling bedrijfsvoering n.a.v. PB 2021 (a)	-300.000	-400.000	-400.000
Ad. 1 Vermindering formatie	89.000	89.000	89.000
Ad. 2 Toerekening personele kosten aan leges en heffingen	87.000	87.000	87.000
Ad. 2 Besparing aanbesteding Samenwerkingsverband Meten en Weten	12.000	12.000	12.000
Ad. 6 Digitalisering en postbezorging	12.000	12.000	12.000
Ad. 6 Vastgoedmanagement en facilitair beheer	40.000	25.000	50.000
Ad. 6 Contractenregister	0	0	15.000
Totaal reeds gerealiseerde taakstelling (b)	240.000	225.000	265.000
Ad. 1 Vermindering formatie	0	100.000	100.000
Ad. 2 Regionale samenwerking & clustering van werkzaamheden	35.000	35.000	35.000
Ad. 6 Vastgoedmanagement en facilitair beheer	10.000	25.000	0
Ad. 6 Contractenregister	15.000	15.000	0
Totaal nog te realiseren (c)	60.000	175.000	135.000
Totaal beoogde realisatie taakstelling (a+b+c)	-	-	-

Gemeentelijke bezetting

In verhouding is Woensdrecht niet een organisatie die is opgetuigd met veel medewerkers. Het Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds doet jaarlijks een benchmark onder gemeenten. Daaruit blijkt dat Woensdrecht, voor wat betreft het aantal full time equivalenten (fte) aan medewerkers, ten opzichte van collega-gemeenten van gelijke omvang beneden gemiddeld scoort.

Gerealiseerde gemeentelijke bezetting	2022 FTE per 1000 inwoners	2022 FTE totaal
Nederland	6,8	-
Woensdrecht	5,6	135,4

(bezetting = medewerkers met arbeidsovereenkomst voor bepaalde of onbepaalde tijd, incl. griffie, excl. BABS)

Bron: A&O Fonds: Personeelsmonitor Gemeenten 2022 - Factsheet Woensdrecht (mei 2023)

Tot slot

Jaarlijks zal de gemeenteraad nagaan of de taakstelling zoals nu ingezet nog gerechtvaardigd wordt door het jaarrekening- en het begrotingsresultaat. De gemeenteraad kan besluiten de taakstelling op grond daarvan naar beneden bij te stellen.

C. Stand van zaken rekenkamer

Inleiding

De Gemeentewet stelt in artikel 185a: "Het college zendt de raad jaarlijks een overzicht van de aan het college gedane voorstellen van de rekenkamer, vergezeld van zijn standpunt daaromtrent en van de wijze waarop aan de voorstellen vervolg is gegeven."

Weergegeven wordt de stand van zaken per 31 december 2023. Waar relevant zijn ook gebeurtenissen na de balansdatum vermeld. Deze uitgebreidere rapportage vindt zijn oorsprong in de aanbevelingen uit het rapport Doorwerking uit 2021. Daarin is afgesproken dat ook gemeld wordt in hoeverre een aanbeveling is geëffectueerd en hoelang daarover gerapporteerd wordt.

Decentralisatie Jeugdzorg (februari 2017)

In de raadsvergadering van 23 februari 2017 heeft de raad de aanbevelingen overgenomen. Opvolging van de aanbevelingen bleek in de praktijk en tijd lastig. De raad heeft eind 2021 de nieuwe Regiovisie Jeugd vastgesteld. Deze borduurt voort op de uitgangspunten van de in 2005 opgestelde regiovisie, die mede aanleiding voor het rekenkameronderzoek was. De nieuwe visie valt uiteen in een aantal uitgangspunten. Er is een lokale agenda aan de visie toegevoegd. Verder gaat de visie uit van het ontwikkelen van een aantal producten die telkens langs de raad worden geleid. Samen met de vanaf 2022 op te stellen kwartaalrapportages zal inzicht in zowel kwalitatieve als kwantitatieve gegevens over jeugdzorg stap voor stap worden ingevuld. Daarmee wordt aan een aantal aanbevelingen voldaan en is een deel van de aanbevelingen geëffectueerd.

Het rekenkamerrapport bevatte daarnaast een aantal generieke aanbevelingen. Deze raken met name aan de algemene kader stellende en controlerend taken van de raad. Daarvan is afgehecht middels een besluit heel erg lastig omdat dit meer een houding en gedragskwestie is. De raad moet zich in zijn handelen daarvan steeds bewust zijn.

Status: In 2023 zijn de aanbevelingen inzake de informatievoorziening in de kwartaalrapportages en de stand van zaken van de kwaliteitsmonitor nog niet geëffectueerd.

Overheidsparticipatie (januari 2020)

De raad heeft op 2 december 2021 het volgende besluit genomen op basis van een initiatiefvoorstel van het presidium. De uitspraken over aanbeveling 1 en 2 worden niet herhaald, deze zijn niet opgevolgd.

Aanbeveling 3 staat nog open: "Het is wel zinvol jaarlijks geïnformeerd te worden over lopende initiatieven, nieuwe en beëindigde initiatieven en het college te vragen dit met ingang van 2022 te organiseren. In 2022 zal bezien worden in hoeverre het college aan de informatievraag van de raad zoals verwoord in beslispunt 3 invulling geeft".

Status: er heeft in 2023 geen rapportage plaatsgevonden over aanbeveling 3. Dat wordt verder gemonitord in 2024.

Doorwerking aanbevelingen rekenkamer

Door de rekenkamercommissie is 2020 aan een extern onderzoeker opdracht gegeven de doorwerking van aanbevelingen van een 5-tal rekenkameronderzoeken. Dit heeft in mei 2021 geleid tot een gezamenlijke actielijst. Tussen haakjes ziet u de stand van zaken. De aan de raad gerichte aanbevelingen zijn bij raadsbesluit van 2 december 2021 overgenomen.

Contact tussen gemeenteraad en rekenkamercommissie (rkc)

1. Halfjaarlijks presidiumoverleg continueren (*wordt gedaan*).
2. Tweejaarlijks fractiebezoek (*Uit het halfjaarlijks overleg van het presidium met de rkc blijkt dat alle fracties zijn bezocht in 2022, de nieuwe rekenkamer neemt dit in 2024 ter hand*).

Behandeling van en besluitvorming over de aanbevelingen in rekenkamerrapporten

In 2022 is de afspraak gemaakt dat de rekenkamercommissie en de griffie samen een aanzet tot procesafspraken maken. De wettelijke bepalingen over de rekenkamer (per 1 januari de opvolger van de rekenkamercommissie) zijn anders. Zie hiervoor de uitleg aan het begin van deze paragraaf over artikel 185a van de Gemeentewet. Hoe om te gaan met aanbevelingen aan de raad is een hiaat in de wet, het ligt in de bedoeling dat in 2024 in samenspraak vorm aan te geven in een aanpassing van de verordening op de rekenkamer per 1 januari 2024.

Aandacht voor opvolging/doorwerking van de aanbevelingen en rapportageduur

(zie onder 5)

Onderzoek De praktijk van de Wet openbaarheid van bestuur bij de gemeente Woensdrecht (2022)

De rkc heeft deelgenomen aan een landelijk onderzoek. Landelijke conclusies (Pro Facto (2022): “De behandeling van Wob-verzoeken is voor decentrale overheden geen gemakkelijke opgave. De termijnen van behandeling worden regelmatig overschreden en overheden rapporteren capaciteitsproblemen. Aanbevelingen aan de raad gaan over het maken van een beleidskader en meer controle en aandacht voor de actieve openbaarheid van informatie. Het college wordt gevraagd werkinstructies op te stellen, let op de naleving van termijn en de informatievoorziening aanpast. In mei 2023 heeft de raad besloten geen nadere beleidsregels te formuleren op basis van de aanbeveling A van de rekenkamercommissie en kennis te nemen van de stand van zaken. Verder heeft de raad besloten de bevoegdheid tot het in behandeling nemen van en te beslissen op aan de raad gerichte verzoeken om informatie op grond van de Woo, alsmede de daarmee samenhangende besluiten, te mandateren aan de griffier. In eerder stadium heeft de raad de ambities inclusief een tijdsplan daarvoor vastgelegd en in 2023 is besloten hierin geen versnelling aan te brengen.

Onderzoek RKC P&C- cyclus: “Informatievoorziening P&C-cyclus in de gemeente Woensdrecht: handvatten voor verdere optimalisatie van communicatie door het college aan de raad” (2022)

De rkc zegt samengevat in haar raadsvoorstel: “De planning-en-control-cyclus (kortweg P&C-cyclus) neemt een centrale plaats in als het gaat om informatievoorziening aan de raad. Door middel van de P&C-cyclus wordt inzicht gegeven in de (voortgang van de) doelstellingen van de gemeente en de daarmee samenhangende (financiële) middelen. De raad heeft de invulling van de aanbevelingen besproken en daarover een motie aangenomen voor de uitwerking ervan. Vanaf het eerste halfjaar van 2023 is een werkgroep uit de financiële commissie samen met de portefeuillehouder en de

ambtelijk organisatie de uitwerking ter hand genomen. Dit is voorlopig een continue punt van aandacht.

Onderzoek RKC DoeMee 2022: Ondersteuning van de Volksvertegenwoordiging

Dit onderzoek is in 2023 opgeleverd en bevatte geen formele aanbevelingen. De onderzoeksresultaten zijn besproken in de raadsconferentie van 1 november 2023 en betroffen de ondersteuning van de raad door en omvang van de griffie, opleidingsbudgetten voor de raad en fractievergoedingen. Dat laatste wordt in 2024 ter hand genomen.

D. Afkortingenlijst

<p>AED - Automatische externe defibrillator APPA - Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers AZC - Asielzoekerscentrum BAG - Basisregistraties Adressen en Gebouwen BBV - Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten BENEGO - Belgisch-Nederlands Grensoverleg BNG - Bank Nederlandse Gemeenten BTW - Belasting over de toegevoegde waarde BUIG - Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten BV - Besloten vennootschap CBS - Centraal Bureau voor de Statistiek CO2 - Koolstofdioxide COELO - Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden DUO - Dienst uitvoering onderwijs EMU - Economische en Monetaire Unie ENSIA - Eenduidige Normatiek Single Information Audit EU - Europese Unie FTE - Fulltime-equivalent GBA - Gemeentelijke basisadministratie GGD - Gemeentelijke gezondheidsdienst GHOR - Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen GR - Gemeenschappelijke regeling GVVP - Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan IHP - Integraal Onderwijs huisvestingsplan ISK - Internationale Schakel Klas ISD - Intergemeentelijke sociale dienst IZA - Integraal Zorgakkoord JOGG - Jongeren Op Gezond Gewicht LEA - Lokaal Educatieve Agenda MBO - Middelbaar beroepsonderwijs MFC - Multifunctionele Centra MJOP - Meerjaren onderhoudsplan NEET - Not in Education Employment or Training NWO - Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek NV - Naamloze vennootschap OBR - Overzicht van Begrotingsresultaten OCW - Onderwijs, Cultuur en Wetenschap OMWB - Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant OR - Ondernemingsraad OZB - Onroerende zaakbelasting P&C - Planning & control</p>	<p>PMD - Plastic verpakkingen, Metalen en Drankenkartons POK - Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag PZEM - Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij R&D - Research and Development RAV - Regionale Ambulance Voorziening REA - Regionaal Educatieve Agenda REOS - Regionaal Euregionaal Overleg Stadsregio RIVM - Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu RWZI - Rioolwaterzuiveringsinstallatie SCP - Sociaal en Cultureel Planbureau SDE - Stimulering Duurzame Energieproductie SLO - Stichting Leerplanontwikkeling SVLO - Samenwerking Vennootschapsbelasting Lokale Overheden SWV - Samenwerkingsverband TGO - Tijdelijke Gemeentelijke Opvang UAV - Uniforme Administratieve Voorwaarden UI - User Interface UWV - Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen VGGM - Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden VNG - Vereniging van Nederlandse Gemeenten VNO - Vereniging van Nederlandse Ondernemers VOG - Verklaring Omtrent het Gedrag VO - Voortgezet onderwijs VROM - Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer VTH - Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving VVE - Voor- en Vroegschoolse Educatie VVV - Vereniging voor Vreemdelingenverkeer WBA - West-Brabants Archief WET FIDO - Wet financiering decentrale overheden WGR - Wet gemeenschappelijke regelingen WMO - Wet maatschappelijke ondersteuning WOZ - (Wet) Waardering onroerende zaken WPG - Wet publieke gezondheid WSW - Wet sociale werkvoorziening WW - Werkloosheidswet ZI2T - Zorg Inkoop en Informatie Team</p>
--	--